

Styrets medlemmer

Vår saksbehandler/tlf.
Lise Rydje / 92834159

Vår ref.
24/168
Deres ref.

Oslo,
05.03.2024

Styremøte 2/24, 12. mars - Innkalling

Vi viser til kontakt og innkaller med dette styrets medlemmer til styremøte 2/24.
Møtestart onsdag 12. mars kl 10:00, i Forskningsrådets lokaler, møterom Hassel 2.

Vedlagt oversendes saksdokumenter.

Vedr praktiske spørsmål, ta kontakt med Lise Rydje, mobil 92834159 / epost: lr@rcn.no

Vel møtt til møtet!

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Mari Sundli Tveit
Adm. direktør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur

Norges forskningsråds styre

DatoTirsdag 12. mars 2024
10:00-16:00**Sted**

Møterom Hassel 2, Forskningsrådets lokaler

Sak S 12/24	Godkjenning av sakslisten - <i>vedlegg</i>	10:00-
Sak S 13/24	Godkjent vedtaksprotokoll fra styremøte 1/24, 7. februar - <i>vedlegg</i>	
Sak S 14/24	Spørsmål om habilitet	
Sak S 15/24	Skriftlige og muntlige orienteringer – <i>vedlegg</i> <ul style="list-style-type: none">- Samfunnsoppdraget inkludering av flere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv- Undersøkelse av mulig manglende publisering fra prosjekter finansiert av Forskningsrådet- Sammendrag av NIFUs rapport om statsrådets møteserie om Forskningsrådet	- 10:30
Sak S 16/24	Årsrapport 2023 - <i>vedlegg</i>	10:30 – 11:15
Sak S 17/24	Forskningsrådets strategi - <i>vedlegg</i>	11:15 – 12:15
	LUNSJ	12:15 – 13:00
Sak S 18/24	Forskningsrådets innspill til systemmeldingen – første diskusjon - <i>vedlegg</i>	13:00 – 13:50
Sak S 19/24	Internasjonalt samarbeid – forberedelse til styremøte i Brussel - <i>vedlegg</i>	13:50 – 14:20
Sak S 20/24	Instrukser for styret og administrerende direktør – justering av enkelte punkter - <i>vedlegg</i>	14:20 – 14:30
Sak S 21/24	Eventuelt	14:30 – 14:35
Sak S 22/24	Vedtaksprotokoll godkjennes	14:35 – 14:40
Sak S 23/24	Oppsummering <ul style="list-style-type: none">- Dialog mellom styret og adm. direktør	14:40 – 15:00

Norges forskningsråds styre, møte 1/2024

Dato

Onsdag 7. februar 2024
KI 10:00 -15:00

Sted

NTNU Gløshaugen, Trondheim

Til stede

Gunnar Bovim – leder
Birger Vikøren – nestleder
Gunnar Hovland
Linda Nøstbakken
Britt Elin Steinveg
Iselin Marstrander
Paula Eerola
Per Magnus Kommandantvold, ansattes representant
Per Arne Karlsen, ansattes representant

Forfall**Til stede fra****Forskningsrådet**

Mari Sundli Tveit, administrerende direktør
Anne Kjersti Fahlvik, områdedirektør Innovasjon i næringsliv og offentlig sektor
Tove Karin Stølen, områdedirektør Virksomhetsutvikling og drift
Jesper W. Simonsen, områdedirektør Investering, rådgivning og dialog
Benedicte Løseth, områdedirektør Forskningssystemet og internasjonalisering
Eva Irene Falleth, områdedirektør Bærekraftig samfunnsutvikling
Christian Haug-Moberg, pressesjef
Lise Rydje, seniorkonsulent
Tobias Ellingsen, spesialrådgiver/referent

Sak S 04: fungerende avdelingsdirektør internrevisjon Heidi Eriksen
Sak S 05: avdelingsdirektør Rune Vistad, spesialrådgiver Inger Midtkandal
Sak S 07: avdelingsdirektør Hilde Erlandsen

Eksterne innledere

Sak S 05: Vegar Johansen, SINTEF Ocean og Vincent Fleischer, SINTEF
Sak S 07: Odd Erik Gundersen, ANEO

Sak S 01/24 Vedtak:	Godkjenning av sakslisten <i>Sakslisten godkjennes.</i>
Sak S 02/24	Vedtaksprotokoll fra styremøte 7/23, 6. des 24
Sak S 03/24 Vedtak:	Spørsmål om habilitet <i>Ingen inhabilitet i dette møtet.</i>
Sak S 04/24 Vedtak:	Skriftlige og muntlige orienteringer <i>Styret tar informasjonen til orientering.</i>
Sak S 05/24 Vedtak:	Internasjonalt samarbeid <i>Styret tar saken til orientering.</i> <i>Styret ber administrasjonen vurdere hvordan internasjonalt samarbeid kan styrkes gjennom Forskningsrådets porteføljer, nasjonale og internasjonale virkemidler og avtaler.</i>
Sak S 06/24 Vedtak:	Orientering om oppdrag fra Forsvarsdepartementet og Kunnskapsdepartementet gitt i suppleredne tildelingsbrev for 2024 <i>Styret tar saken til orientering.</i>
Sak S 07/24 Vedtak:	Kunstig intelligens for tillit og bærekraft <i>Styret viser til oppdrag om kunstig intelligens fra Kunnskapsdepartementet. Dette er et solid tilskudd til den eksisterende portefølje innen kunstig intelligens i Forskningsrådet. Innretningen av "KI-milliarden" vil komplementere annen løpende aktivitet på feltet.</i> <i>Styret ber Porteføljestyret for muliggjørende teknologier ta med seg følgende føringer i arbeidet:</i> <ul style="list-style-type: none">• <i>KI-milliarden skal i hovedsak innrettes som utfordringsrettede sentre for kunstig intelligens.</i>• <i>Det skal utlyses 4-6 femårige, tverrfaglige og tverrsektorielle KI-sentre innenfor en ramme på 850 mill. kroner. Sentrene kan ha ulik størrelse.</i>• <i>Disponering av resterende midler kan for eksempel omfatte forskerskole, internasjonalt samarbeid og koordinering.</i>• <i>Alle de tre sporene i oppdraget skal ivaretas i sentrene.</i> <i>Styret ber administrasjonen og porteføljestyret identifisere muligheter for supplerende finansiering av sentrene og av satsingen.</i> <i>Styret ber administrasjonen foreslå mekanismer for koordinering, dialog, nasjonal og internasjonal synlighet av norsk KI-forskning og -innovasjon, og legge dette frem for Styret medio 2024.</i>
Sak S 08/24 Vedtak:	Oppnevning av medlemmer til Forskningsrådets eksterne klageutvalg <i>Styret gir sin tilslutning til at Eirik Næss-Ulseth blir nytt medlem av Klageutvalget fra 01.03.2024 til 30.09.2027.</i>
Sak S 09/24	Eventuelt

Sak S 10/24

Vedtak:

Vedtaksprotokoll godkjennes

Styret godkjenner vedtaksprotokollen.

Sak S 11/24

Oppsummering

Sak S 15/24

Skriftlige orienteringer

Til
Styret

Ansvarlig direktør
Jesper W. Simonsen

Saksbehandler
Stig Slipersæter

Fra
Administrerende direktør

Samfunnsoppdraget inkludering av flere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv

Samfunnsoppdraget ble lansert i Langtidsplanen for forskning- og høyere utdanning 2023-2032. Det overordnede målet er å redusere andelen barn og unge som står utenfor utdanning, samfunns- og arbeidsliv. Innsatsen skal bidra til en tverrsektoriell og målrettet satsing for en god oppvekst. BFD ga mandat for å etablere en operativ gruppe i design- og implementeringsfasen i 2023/2024. Operativ gruppe som har bestått av ni ulike offentlige virksomheter, rapporterer til prosjektgruppa (BFD leder, KD, HOD, AID, KDD og KUD) og styringsgruppa (AID leder, KD, BFD, HOD og KUD). Forskningsrådet har ledet operativ gruppe og tilhørende sekretariat. Gruppa skulle i henhold til mandatet komme med 1) forslag til involvering og mobilisering av alle relevante aktører for å konkretisere samfunnsoppdraget (frist 12.06.23). 2) Oppsummere kunnskap og erfaringer med relevans for samfunnsoppdraget og oversikt over eksisterende programmer og virkemidler som understøtter samfunnsoppdraget, og gi et forslag til hvordan en budsjettsatsing kan se ut (frist 15.11.23). 3) Gi et forslag til tidfestede mål, delmål og avgrensning, og foreslå en organisering og innretning av arbeidet med samfunnsoppdraget etter designfasen (frist 22.02.24). Resultatene av alle oppgavene er samlet i en sluttrapport som skal gi regjeringen et beslutningsgrunnlag for igangsetting og dimensjonering av samfunnsoppdraget i implementeringen. Sluttrapporten ble overlevert 7. mars 2024.

Undersøkelse av mulig manglende publisering fra prosjekter finansiert av Forskningsrådet

Stiftelsen Dam, som primært finansierer helseforskning, har satt søkelyset på manglende publisering fra forskningsprosjekter, både i [media](#) og i en [rapport](#). Rapporten ser på kliniske studier og viser at resultatene av 475 kliniske studier som inkluderer 83.903 pasienter i fem nordiske land aldri har blitt offentliggjort. Rapporten peker på at mer enn en femtedel av alle kliniske studier drevet av universiteter og sykehus i Norden i perioden 2016-2019 ikke har publisert resultater, noe som medfører at man ikke får kunnskap om hvorvidt utprøvd behandling hjelper eller skader pasienten.

Forskningsrådet har etter at rapporten ble offentliggjort undersøkt manglende publisering fra de prosjektene som finansieres. Vår tilnærming har vært å identifisere hvilke vitenskapelige publikasjoner som er registrert i den nasjonale publiseringss databasen CRISStin og tagget med Forskningsrådets prosjektnummer. Vi har sett på publiseringer knyttet til virkemidler innenfor hele porteføljen, men avgrenset i hovedsak til forsknings- samarbeidsprosjekter som ble startet opp tidligst i 2013 og avsluttet innen 2022 for at det skal være sannsynlig at det er publisert forskningsresultater fra prosjektene og at disse er registrert i CRISStin. Vi har avgrenset til disse prosjektypene ut fra at det er fra disse man primært må forvente vitenskapelige publikasjoner. I CRISStin har vi avgrenset til publikasjonstypen «vitenskapelig publikasjon» som dekker bl a vitenskapelige artikler og bøker. Ikke alle publikasjoner registreres i CRISStin, og vi har derfor også sett på den internasjonale databasen Web of Science (WoS).

Vi har identifisert vitenskapelige publikasjoner i Cristin eller WoS. knyttet til 90 prosent av alle prosjektene i perioden 2013-2022 og 96 prosent av prosjektene som ble avsluttet i 2020. Prosjektene som har lavest andel vitenskapelige publikasjoner er de som ble avsluttet lengst tilbake i tid (færre registrerte publikasjoner jo lenger bak i tid vi går). Av de 67 prosjektene som ble avsluttet i 2020 – 2022, og som vi ikke har kunnet spore vitenskapelige publikasjoner til, er det grunn til å anta at det vil komme publikasjoner fra flere i og med at det ofte tar lang tid å få publisert en artikkel.

Innenfor medisin og helse, som var hovedtema i Stiftelsen Dams rapport, har vi ikke funnet vitenskapelige publikasjoner knyttet til 37 av prosjektene i perioden 2013 - 2022. Tre av prosjektene synes mindre relevante å se på pga tematikken. Blant de resterende 34 prosjektene, er det 26 FRIPRO-prosjekter. De øvrige fordeler seg på helseforskningsprogrammene samt to innenfor BIONÆR. 18 av prosjektene er innenfor basale fag, mens 7 prosjekter er innenfor helsefag og 9 er innenfor klinisk medisinske fag. Fire av prosjektene ble avsluttet i 2022, tre i 2021 og tre i 2020. Det kan fortsatt komme vitenskapelige publikasjoner fra noen av disse prosjektene.

Av de 34 prosjektene er to identifisert som kliniske intervensjonsstudier basert på prosjektittel. Ett av prosjektene ble ikke gjennomført pga konkurranse fra kommersiell sponsor om pasientene og ett har publisert resultatene i den internasjonale databasen PubMed. *Samlet ser vi derfor ikke store utfordringer knyttet til manglende publisering fra Forskningsrådets prosjekter generelt, og heller ikke innenfor kliniske intervensjonsstudier. Det kan likevel være grunn til å følge utviklingen framover.*

Til orientering sluttet Forskningsrådet seg i 2017 til *WHO's Joint statement on public disclosure of results from clinical trials* og Forskningsrådet har siden 2020 hatt retningslinjer der målet er åpenhet om virkninger og effekter av den forskningen Forskningsrådet finansierer. Forskningsrådets retningslinjer går utover det vi har forpliktet oss til i fellesuttalelsen fra WHO

<https://www.forskningsradet.no/forskningspolitikk-strategi/apen-forskning/helsefaglige-krav/>

Retningslinjene gjelder prosjekter som krever forhåndsgodkjennelse av *Regional etisk komite (REK)* og som helt eller delvis er finansiert av Forskningsrådet. Vi krever at studiene blir registrert i en av de store internasjonale databasene for kliniske studier, at de registrerte opplysningene skal gjennomgås minst hvert år for å sikre at alle opplysninger er oppdatert og at resultatene skal publiseres innen 12 måneder etter at studien er avsluttet.

Forskningsrådets rolle og funksjoner - oppsummering av rapport fra NIFU om KDs møteserie

NIFUs rapport oppsummerer Kunnskapsdepartementets møteserie om Forskningsrådets rolle og funksjoner i det norske forskningssystemet. Møteserien ble gjennomført høsten 2023, under ledelse av daværende forsknings- og høyere utdanningsminister Sandra Borch. På møtene deltok en fast gruppe med 10 personer, oppnevnt av departementet og med ulike roller og ulik tilknytning til det norske forskningssystemet. Ut over Kunnskapsdepartementet deltok politisk ledelse fra fire andre departementer på utvalgte møter. Forskningsrådets ledelse deltok med to personer på alle møtene, som observatør og uten talerett.

Teksten nedenfor viser temaer og argumenter referert fra diskusjonen i møtene. Avsnittene *Aktuelle spørsmål å følge opp i systemmeldingen* er klippet inn i sin helhet.

Møte 1: Forskningsrådets rolle og arbeid for å sikre vitenskapelig kvalitet

Balansen mellom grunnfinansiering og forskningsrådsfinansiering

Det var bred enighet om at Norge trenger ett sterkt forskningsråd og en gjennomtenkt balanse mellom grunnfinansiering og finansiering via Forskningsrådet. Den generelle holdningen var at dagens balanse er fornuftig, men flere sa at hvis noe skal endres, bør det være i retning av mer

ekstern finansiering via en nasjonal konkurransearena og/eller med innslag av nye, private finansieringskilder.

Direkte bevilgninger gir økt ansvar til institusjonene og større mulighet til å innrette forskningsvirksomheten etter institusjonens egne behov og prioriteringer. Direkte finansiering gir mindre ressursbruk både på å utarbeide og vurdere prosjektsøknader, men ekstern finansiering er ofte forbundet med opprettelse av midlertidige stillinger.

Hvordan sikrer vi at Forskningsrådet støtter de beste prosjektene?

Det ble vist til at porteføljestyling har gjort det mulig å støtte gode prosjekter på tvers av områder og se grunnforskning og anvendt forskning i sammenheng. På den andre siden ble det sagt at porteføljestylingen har gjort det vanskeligere for departementene å følge bevilgningene og ivareta egne sektorinteresser.

Er det behov for andre mekanismer eller kilder som kan støtte grunnleggende forskning i Norge?

Nye finansieringsmekanismer vil ikke bare bety mer midler, men også «flere dører å banke på» og mer pluralisme i forskningssystemet. Private fond kan ofte rette seg mot det samme toppsjiktet av forskningen, og gå i samme retning uavhengig av hverandre. Når alt er samlet i ett råd er det lettere å identifisere overlapp og huller og innrette innsatsen deretter.

Aktuelle spørsmål å følge opp i systemmeldingen

- Diskusjonen viste at Norge trenger et sterkt forskningsråd, og at det på generell basis ikke er ønskelig å redusere innslaget av ekstern finansiering til fordel for mer grunnfinansiering. Balansen mellom grunnfinansiering og ekstern finansiering bør likevel drøftes i systemmeldingen, men da med særlig vekt på at innslaget og avhengigheten av ekstern finansiering varierer betydelig mellom sektorene og ulike fagområder.
- Det er behov for tydeligere politiske signaler om hva man mener med det over-ordnede målet om «høy kvalitet», og hva slags aspekter ved kvalitet som skal vektlegges i hvilke sammenhenger. Her kan systemmeldingen presisere og ut-dype det som i dag er ganske åpent og uklart beskrevet i langtidsplanen
- Nye finansieringskilder vil kunne styrke norsk forskningsfinansiering, supplere Forskningsrådet og skape mer pluralisme i systemet. Systemmeldingen bør både drøfte hva som kan gjøres for å etablere flere finansieringskilder og hvordan risikopregede prosjekter kan realiseres i regi av offentlige aktører og innenfor dagens system. Nye mekanismer for offentlig privat samfinansiering bør også utredes nærmere.

Møte 2: Forskningsrådets arbeid med å møte store samfunnsutfordringer

Et sterkt og uavhengig Forskningsråd og myndighetenes behov for å prioritere innsatsen

Det ble understreket at behovet for omstilling ikke er begrenset til næringslivet, men gjelder på tvers av samfunnet. Grønn omstilling og digitalisering må gjelde alle sektorer. I tillegg kommer utfordringer som utenforskap og trusler mot nasjonal sikkerhet.

I hvilken grad rådet skal styres etter brede og overordnede mål, slik som i langtidsplanen, og i hvilken grad rådet skal styres etter føringer som ivaretar departementenes spesifikke behov for forskning på egne områder? De fleste mente at Forskningsrådet må få handlingsrom og styres etter brede mål, men flere anerkjente at departementene har behov for å bygge opp forskning på spesifikke områder og legitime behov for å sikre at disse ivaretas.

Bred enighet om at Forskningsrådet som organ og porteføljestylingen som modell spiller en viktig rolle. Samtidig var det mange som understreket at dette ikke er nok, og at det trengs bedre koordinering også på regjerings- og departementsnivå.

Forskningsrådet som koblingsboks

Både nasjonalt og internasjonalt stilles det økende krav og forventninger til at forskningsprosjektene også skal involvere brukere, både i privat, offentlig og frivillig sektor. Det ble påpekt at Forskningsrådet i større grad kan bidra til samspill mellom innvilgede prosjekter mens de pågår og følge prosjektene ut til bruken av forskningen.

Aktuelle spørsmål for systemmeldingen

- Selv om Forskningsrådet primært skal styres etter brede prioriteringer og føringer i henhold til langtidsplanen, må de forholde seg til konkrete føringer om å styrke forskning på spesifikke områder. Hvordan dette skal håndteres fra myndigheter og rådet selv, er et aktuelt spørsmål for systemmeldingen.
- Diskusjonen avdekket bred enighet om at koordineringen på departements- og regjeringsnivå må styrkes. Hvordan det eventuelt skal skje er et naturlig tema for systemmeldingen.
- Meldingen gir også en anledning til å drøfte om det er flaskehals i det norske systemet med tanke på samarbeid, kunnskapsflyt og bruk av forskning.

Møte 3: Forskningsrådets rolle og arbeid for å stimulere til forskning og omstilling i nærings- og samfunnsliv

Diskusjonen på møtet ga uttrykk for generell tilfredshet med Forskningsrådets arbeid rettet mot omstilling og FoU i næringslivet. Flere sa også at det er unaturlig å trekke et skille mellom «nytt og gammelt næringsliv». Det bør skje betydelig fornyelse også innenfor etablerte bedrifter. Betydningen av kontinuitet og forutsigbare virkemidler ble også trukket fram av flere.

Det var noe ulike synspunkt på balansen mellom virkemidler som støtter opp om generelle mål om innovasjon og verdiskaping (nøytrale virkemidler) og selektive virkemidler rettet mot spesifikke tema eller sektorer. Når det gjaldt spørsmålet om samarbeid, var det en generell oppfatning at Forskningsrådets virkemidler må kunne ha incentiver og/eller krav til samarbeid, både med næringsliv og offentlige aktører.

Det ble reist en bekymring om at det primært er store aktører som har ressurser og kompetanse til å samarbeide med forskningsmiljøer, mens bl.a. småbedrifter og mindre kommuner har vanskeligere for å komme i inngrep, spesielt med akademiske miljøer. Flere trakk fram instituttsektoren som en sentral faktor for samarbeid og omstilling i det norske systemet. Instituttene er både avhengige av og drivende for samarbeid.

Aktuelle spørsmål for systemmeldingen

- Det er behov for både nøytrale og selektive virkemidler for innovasjon og omstilling. Meldingen bør drøfte balansen og dimensjoneringen i lys av det som kommer fram av regjeringens strategi for å heve næringslivets FoU til 2 prosent av BNP. Et sentralt poeng blir å sikre kontinuitet i virkemidlene.
- Det er støtte for at krav til samarbeid inkluderes i virkemidler for innovasjon og omstilling. Meldingen gir anledning til å gå nærmere inn på hvor det er særlig behov for dette og hvor slike føringer eventuelt kan virke mot sin hensikt.
- Innretningen og evalueringen av virkemidlene må se utover nasjonale effekter. Hvordan kan vi i større grad ta hensyn til effekter utenfor Norges grenser?

Rapportørens egne betraktninger

Rapportør Espen Solberg fra NIFU gir til slutt i rapporten noen synspunkter basert på rapportørens og NIFUs faglige innsikt på feltet.

Oppslutning om ett forskningsråd

Mitt hovedinstrykk fra møteserien er at det er bred oppslutning om Forskningsrådets sentrale rolle i det norske forskningssystemet. Det er få som stiller spørsmål ved den norske modellen med ett

samlet forskningsråd. Det gjelder både i møteserien og i de eksterne innspillene fra ulike aktører i forsknings-Norge.

Oppslutningen om dagens modell betyr likevel ikke at interessemotsetningene i forskningssystemet blir borte. Det betyr bare at spenningene må håndteres innenfor én og samme organisasjon. Omstillingsbehovene i samfunnet kombinert med en stram budsjettsituasjon kan også føre til at rådet må ivareta sine funksjoner med tøffere rammebetingelser i årene som kommer.

Målet om kvalitet må tydeliggjøres

Ett spørsmål som stadig skaper spenning, er hvordan målet om kvalitet skal forstås og operasjonaliseres. Diskusjonene i gruppen avdekket ulike syn, men det var likevel enighet om at ett samlet forskningsråd må ivareta alle dimensjoner ved kvalitet. Spørsmålet er i hvor stor grad de ulike sidene ved kvalitet skal flyte over i hverandre i de utlysningene og søknadsprosessene som møter forskerne.

Rådgivergruppen har derfor et poeng når de etterlyser en tydeliggjøring av målet om kvalitet i norsk forskning. Tydeliggjøring bør imidlertid ikke bety at man velger én dimensjon ved kvalitet og lar den gjelde over alt. Det bør heller bety at myndighetene har et bevisst forhold til at begrepet må differensieres og hvordan.

Porteføljestyling kan ikke delegeres helt

Oppfølging av tematiske prioriteringer er annen hovedoppgave for Forskningsrådet. Som vist over var rådgivergruppen ganske samstemte i at departementene bør holde seg til brede føringer og unngå detaljstyring.

Denne utfordringen må ses i sammenheng med innføringen av porteføljestyling. På den ene siden er brede porteføljer godt egnet til å følge opp prioriteringer som går på tvers av fag og sektorgrenser. De fleste prioriteringene i langtidsplanen er av en slik art. På den annen side kan det bli vanskeligere for de bevilgende sektordepartementene å vite om deres konkrete prioriteringer blir ivare tatt.

Forbedring av sektorprinsippet

Nært beslektet med porteføljestyling er spørsmålet om departementenes og regjeringens egen koordinering. Møteserien viste at det er bred enighet om at koordineringen på departements- og regjeringsnivå bør bli bedre. Denne erkjennelsen kom også fra politisk ledelse.

En løsning er å etablere sterkere koordineringsmekanismer mellom departementene. Gjeninnføring av et eget regjeringsutvalg for forskning ble nevnt av flere under møteserien. Jeg mener at man også bør vurdere felles finansierings-mekanismer, styrking av embetsverkets arbeid med forskning og faste strukturer for koordinering.

Et råd for alt

Tilliten til Forskningsrådet gir seg også utslag i tilsvarende høye forventninger til rådets mange roller. Generelt mener jeg at man må ha et mer gjennomtenkt forhold til hvilke nye oppgaver man legger til Forskningsrådet, og spesielt hvis nye oppgaver skal ivaretas innenfor gjeldende virkemidler og rammer. Videre bør man utrede mulighetene for supplerende finansieringsmekanismer i tillegg til Forskningsrådet, primært med private kilder eller offentlig/privat samfinansiering.

Sak S 16/24

Årsrapport 2023

Til	Ansvarlig Direktør	Saksbehandler	Vedlegg
Styret	Jesper Werdelin Simonsen	Knut van der Wel	1. Årsrapport 2023 (lagt bakerst i pdf-filen)
Fra			
Administrerende direktør			

Forslag til vedtak

Styrets beretning for 2023 godkjennes. Beretningen justeres i henhold til Styrets kommentarer.

Introduksjon til virksomheten og hovedtall bearbejdes videre i tråd med eventuelle kommentarer fra Styret.

Styret slutter seg til vurdering av måloppnåelsen som er gjort på de fem målområdene i kapittelet om Årets aktiviteter og resultater. Vurderingene justeres i henhold til Styrets kommentarer.

Styret slutter seg til den samlede vurdering av risiko gitt i kapittelet om Styring og kontroll av virksomheten. Vurderingen justeres i henhold til Styrets kommentarer.

Styret slutter seg til Vurderingen av framtidutsikter. Vurderingen justeres i henhold til Styrets kommentarer.

Styret godkjenner årsregnskapet for 2023 for Forskningsrådet og årsregnskap og budsjett for Eiendomsfondet, med resultatregnskap for 2023, balanse pr. 31.12.2023, tilhørende noter og kontantstrømsanalyse, slik det framgår av Årsrapport 2023 med vedlegg. Gjenstående midler på administrativ avsetning overføres til 2024. Godkjenningen gjøres med forbehold om at Riksrevisjonen ikke finner vesentlige feil eller mangler i sin revisjon.

Administrerende direktør gis fullmakt til å ferdigstille overordnet årsrapport og godkjenne departementsrapportene.

Bakgrunn

Forskningsrådets årsrapport er den formelle tilbakemeldingen fra Styret til departementene på tildelingsbrevene og om bruken av bevilgningene over statsbudsjettet i 2023. Rapporten skal gi et dekkende bilde av Forskningsrådet virksomhet, innsats og resultater i 2023, og gi departementene et grunnlag for å vurdere ressursbruk og måloppnåelse. Årsrapporten skrives på bakgrunn av regjeringens mål for Forskningsrådet og tildelingsbrevene, som også inneholder krav til innholdet i årsrapporten, blant annet gjennom bestilt styringsinformasjon.

Kunnskapsdepartementet bestilling tilsier at Forskningsrådet utarbeider årsrapporten i to deler:

- *Forskningsrådet årsrapport* beskriver samlet måloppnåelse for hele virksomheten. Rapporten har frist 15. mars 2024.
- *Vedlegg til årsrapporten* inneholder departementsvise rapporter med oversikt over bruken av departementets bevilgning, utkvittering av føringer og oppdrag og rapport om resultater i 2023. Rapporten har frist 1. mai 2024.

Gjennom å godkjenne *Forskningsrådets årsrapport* godkjennes Styrets beretning og årsregnskapet. Rapporten skal også gi grunnlag for Styrets vurdering av måloppnåelse på de fem målene regjeringen har satt for Forskningsrådet og som årsrapporten er strukturert etter. Rapporten ligger til grunn for etatsstyringsmøtet mellom Kunnskapsdepartementet og Styret i juni.

Vi legger ikke opp til at Styret skal godkjenne *Vedlegg til årsrapporten (de departementsvise rapportene)*, siden aktivitetene og resultatene som dokumenteres i departementsrapportene også ligger til grunn for den overordnede rapporteringen. Vi foreslår at administrerende direktør får fullmakt til å ferdigstille og godkjenne *Vedlegg til årsrapporten*.

Utgaven av årsrapporten som Styret har til behandling i dette møtet er innholdsmessig komplett, men vil bli ytterligere bearbeidet når det gjelder språk og layout fram til innsendingsfristen 15. mars. Rapporten vil publiseres på nettsidene til Forskningsrådet innen 1. mai, og vil da suppleres med bilder og forskningseksemplere med et gjennomgående tema. Temaet er hentet fra Forskningsdagene 2023 og er "Energi".

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Saken legger til rette for at Styret skal kunne slutte seg til Styrets beretning, forslaget til vurdering av måloppnåelse og godkjenne årsregnskapet, og slik slutte seg til den samlede årsrapporten for 2023. Vi foreslår at administrerende direktør får fullmakt til å utforme den endelige rapporten på bakgrunn av Styrets godkjenning og innspill i møtet.

Hovedpunkter

Årsrapportens utforming

Forskningsrådets følger krav for årsrapportering for underliggende statlige virksomheter satt av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Rapporten skal ha følgende struktur:

- Del I. Styrets beretning
- Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall
- Del III. Årets aktiviteter og resultater
- Del IV. Styring og kontroll av virksomheten
- Del V. Vurdering av framtidsutsikter
- Del VI. Årsregnskap

Kunnskapsdepartementet er opptatt av en rapportering der styringsinformasjonen settes i en kontekst som dokumenterer Forskningsrådet merverdi, som viser resultater og trender over tid og der Forskningsrådet gir en vurdering av egen innsats og rolle. En overordnet tilbakemelding fra etatsstyringsmøtet var at rapporten for 2022 var ytterligere forbedret sammenlignet med tidligere år, men at rapporten enda tydeligere bør vise hva som er Forskningsrådets merverdi. Videre påpekte departementet at rapporten må beskrive Forskningsrådets egne grep for å vri midlene for oppfølging av langtidsplanen, og gi en kort vurdering av hvordan rådet har brukt målene og prioriteringene i langtidsplanen som styringsverktøy.

I årets rapport har vi lagt vekt på å imøtekomme disse tilbakemeldingene. Gjennom samlet vurdering av måloppnåelse under hvert mål, og i de oppsummerende tabellene under hvert strategisk område, søker vi å gi en samlet og tydelig vurdering av de viktigste resultatene, utfordringene og mulighetene, og samtidig få fram Forskningsrådets bidrag.

I Kunnskapsdepartementets supplerende tildelingsbrev for 2023 framgår det at den særskilte rapporteringen på langtidsplanen erstattes av rapporteringen på mål 3 Møte store samfunnsutfordringer. Samlet gir vurderingen av måloppnåelse under Mål 1, Mål 2 og Mål 3 et dekkende bilde av Forskningsrådets oppfølgingen av langtidsplanen. I forslaget til Styrets beretning framgår det hvordan rådet har brukt målene og prioriteringene i langtidsplanen i arbeidet med ny strategi.

Del I Styrets beretning

Styrets beretning skal gi en kort, overordnet vurdering av de viktigste prioriteringene det siste året, og kommentere på de samlede resultatene og på måloppnåelsen, samt sentrale forhold (interne og eksterne) som har påvirket disse. Styrets beretning skal være en selvstendig del og ikke et rent sammendrag av årsrapporten.

Styrets beretning gir også en samlet vurdering av Forskningsrådets måloppnåelse på de fem målene for Forskningsrådet. Den samlede måloppnåelse foreslås vurdert som meget god. Vurderingen er knyttet til at Forskningsrådet har levert godt på samfunnsoppdraget, fulgt opp Langtidsplanen og levert på målene for organisasjonen i det som har vært et krevende år.

I malen fra DFØ settes det ikke formelle krav til innholdet i Styrets beretning. Mange opplysninger som normalt tas med i denne type beretninger, som likestilling, ytre miljø og arbeidsmiljø er ikke omtalt i her, siden dette er redegjort for i andre deler av årsrapporten.

Styrets beretning inneholder normalt en vurdering av framtidsutsikter eller utfordringer fremover. I malen er dette punktet skilt ut som et eget kapittel (kapittel 5). Vi foreslår at Styret vurderer dette avsnittet i sammenheng med Styrets beretning.

Del II Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Kapittelet gir informasjon om styrestrukturen i Forskningsrådet, sammen med noen nøkkelopplysninger om denne strukturen og status for arbeidet med å videreutvikle porteføljestyringen. Videre inneholder det informasjon og nøkkeltall om Forskningsrådets virksomhet og administrasjon, i tillegg til at særskilte rapporteringskrav knyttet til den administrative virksomheten besvares. Kapittelet inneholder også hovedtall for utviklingen i Forskningsrådet FoU-budsjett.

Del III Årets aktiviteter og resultater

Kapittelet gir en resultatrapport strukturert etter de fem hovedmålene i styringssystemet for Forskningsrådet. Styringsstrukturen innebærer at det under hvert målområde er fastsatt strategiske områder som skal gis særlig oppmerksomhet i styring og rapportering. Til hvert strategisk område er det utviklet et sett med styringsinformasjon, besluttet av Kunnskapsdepartementet i dialog med de andre departementene og Forskningsrådet, som det skal redegjøres for. Styringsinformasjonen har form av kortere utredninger langs dimensjoner og indikatorer som det ønskes særlig oppmerksomhet rundt. Det innebærer at rapporteringen kan virke noe smalere enn det en annen tilnærming ville gitt. I tråd med

forventningene til departementet blir det først og fremst gitt en rapport om resultater. Det inngår likevel en del beskrivelse av aktivitet i rapporteringen.

Hvert strategisk område er utkvittert gjennom en punktliste hvor de viktigste resultater, utfordringer og muligheter er gjengitt. Denne punktlisten skal i tillegg til å oppsummere resultater, utfordringer og muligheter, gi et inntrykk av måloppnåelse på målområdet. Sammen med samlet vurdering for hvert mål, ligger punktlistene under hvert strategisk område til grunn for Styrets vurdering av Forskningsrådets samlede måloppnåelse i Styrets beretning.

Del IV Styring og kontroll av virksomheten

Dette kapitlet inneholder en kort skisse av Forskningsrådets opplegg for virksomhetsstyring i tillegg til en gjennomgang av hovedelementene i Forskningsrådets risikostyring. Det redegjøres også for særskilte tiltak i 2023 for å ivareta styring og kontroll.

Del V Vurdering av framtidssutsikter

Styret gir her en kort vurdering av framtidssutsikter, se også Del 1 Styrets beretning. Vurderingene er i all hovedsak knyttet til Forskningsrådets ansvarsområde, men også relatert til et bredere forsknings- og innovasjonspolitisk bakteppe.

Del VI Årsregnskap

Det totale årsregnskapet er satt opp med to uavhengige resultatområder – FoU-regnskapet og virksomhetsregnskapet. Virksomhetsregnskapet inkluderer regnskapene for Kilden og Teknologirådet. Eiendomsforvaltningen er definert som et statlig fond og i årsrapporten fremlegges et eget årsregnskap med budsjett for dette.

FoU-midlene fremstilles som tilskuddsforvaltning uten resultat effekt ved at årets bevilgninger inntektsføres i takt med forbruket. Regnskapsførte inntekter i resultatregnskapet vil derfor ikke tilsvare årets bevilgninger. Forskningsrådet er underlagt reglement for økonomistyring i staten, og egen hovedinstruks fra KD. Regnskapet skal revideres av Riksrevisjonen, som avslutter den finansielle revisjonen etter Styrets godkjenning, og gir en uttalelse om regnskapet i egen beretning. Styret skal derfor godkjenne regnskapet, men med et forbehold om at Riksrevisjonen ikke finner vesentlige feil eller mangler.

Regnskapet ble levert i henhold til Statens krav 1.mars med forbehold om styrets godkjenning, og vil bli oppdatert ved levering av årsrapport 15.mars.

**Forberedelse /
prosess (kort)**

Saken er forberedt i administrasjonen ut fra krav om Årsrapportering fastsatt av Direktoratet for økonomistyring og regjeringens mål for Forskningsrådet og departementenes tildelingsbrev.

**Videre saksgang
(kort)**

Årsrapporten ferdigstilles av administrerende direktør i tråd med styrets kommentarer og oversendes departementene innen fristen 15. mars.

Sak S 17/24

Forskningsrådets strategi

Til Styret	Ansvarlig Direktør Jesper W. Simonsen	Saksbehandler Randi Myhre	Vedlegg 1. Utkast til strategi 2. Oppsummering av eksterne høringsinnspill 3. Oppsummering av porteføljestyrenes innspill
Fra Administrerende direktør			

Forslag til vedtak**Alternativ 1:**

Styret vedtar Forskningsrådets strategi slik den foreligger.

Alternativ 2:

Styret ber administrasjonen gjøre endringer på følgende punkter i strategien:

1. xx
2. yy
3. ...

Administrerende direktør gis fullmakt til å ferdigstille strategien.

Bakgrunn

Vi viser til tidligere behandling av saken, senest i styremøtet 6. desember 2023, hvor styret sluttet seg til andreutkastet av strategien som utgangspunkt for den eksterne innspillsprosessen. Utkast til strategi ble deretter lagt ut for innspill 13. desember, med svarfrist 26. januar, se vedlegg 2 for oppsummering. Porteføljestyrene gav også sine innspill til strategien i det første møtet 31. januar, se vedlegg 3 for oppsummering. Vi har også fått innspill fra, og hatt konsultasjon med Sametinget. Administrasjonen har deretter revidert strategien med basis i innspillene. Vi har parallelt arbeidet med første versjon av handlingsplanen.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Saken fremmes for at styret skal vedta ny strategi for Forskningsrådet.

Hovedpunkter**Om innspillene og forslag til justeringer i strategien**

Vi ba om innspill til følgende spørsmål:

- Er de viktigste utfordringene og behov for endring beskrevet i utkastet?
- Har vi løftet fram de viktigste prioriteringene for å oppnå de endringene som er beskrevet?

Vi mottok totalt 46 innspill fra eksterne interessenter, og fra samtlige porteføljestyre. Vi vil her gi en kort oppsummering av innspillene som er vektlagt av flere, og hvordan vi foreslår å justere strategien i tråd med disse.

Innspill: Flere mente at strategien var for overordnet og lite forpliktende, og at det var uklart om strategien innebar eksplisitte endringer. En spissere og mer konkret strategi kunne kommunisere tydeligere at strategien kun tar opp det som særlig skal endres og utvikles og i hvilken retning, framfor en strategi som beskriver Forskningsrådets oppgaver og samfunnsoppdrag bredt. Samtidig måtte dette balanseres opp mot at strategien skal stå seg over lengre tid, og gi tilstrekkelig fleksibilitet for arbeidet på lengre sikt.

Justeringer: Strategien skal gi retning, men samtidig være formulert bredt nok til å ta høyde for bredden i samfunnsoppdraget. Strategien har ikke utløpsdato og kan derfor justeres og oppdateres når eksterne og interne endringer tilsier at det er nødvendig. Det er gjort en justering av ordlyden i noen av prioriteringene for å tydeliggjøre hva vi vil prioritere. Strategien konkretiseres ytterligere i handlingsplanen, hvor tiltakene rulleres jevnlig.

Innspill: En relatert tilbakemelding var at det var uklart hvem strategien var for, og hvordan den plasserte seg i forhold til andre styrende dokumenter, særlig vedtektene.

Justeringer: Strategiens plass i styringssystemet forklares i innledningen, med henvisning til overordnede styrende dokumenter (vedtektene, langtidsplanen og regjeringens mål for Forskningsrådet). Dette illustreres også i en figur. Vi er også tydeligere på våre tre roller: forskningsfinansiering, rådgivning og dialog.

Innspill: Flere pekte på utfordringer som ikke er nevnt og som de mente burde løftes opp, samtidig som beskrivelser av utfordringer måtte balanseres opp mot at strategien skal være kort og konkret. Relatert til dette kommenterte flere at det ble lagt for mye vekt på utfordringene, og forskningens og kunnskapens egenverdi dermed fikk for lite plass i strategien. Strategien ble opplevd å stå for et instrumentelt kunnskaps- og forskningssyn.

Justeringer: Innledningen er omstrukturert og omtale av kunnskapens egenverdi er innarbeidet. Vi har oppdatert utfordringsbildet slik at det i større grad er koblet til forskningens rolle og hvordan vi skal arbeide for et forskningssystem som tar høyde for utfordringene, samt legge større vekt på mulighetsrommet utfordringene gir. Vi har en mer gjennomgående rød tråd der de utfordringene som løftes fram er de vi særlig skal prioritere å arbeide med og som er særlig relevante for Norge og Forskningsrådet. Vi er enda tydeligere på utfordringer knyttet til ansvarlig internasjonal forskning, infrastruktur og sikkerhetspolitikk, og tydeliggjør hvordan vi vil arbeide for å bevare og balansere åpen forskning og internasjonalt samarbeid med en endret sikkerhetssituasjon.

Innspill: Flere, inkludert Sametinget, etterlyste større vekt på mangfold som verdi i forskningen, inkludert tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap, og synliggjøring av samiske perspektiver. Det kom videre innspill om at arbeidet med forskningsetikk burde synliggjøres bedre.

Justeringer: Det er lagt inn tekst i innledningen som vektlegger mangfold, samt at Forskningsrådets ansvar for å støtte opp under utviklingen av samisk forskning, og forskning om samisk samfunn og kultur, herunder tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap, er fremhevet. Det er også presisert at Forskningsrådet vil følge opp Stortingets og Sametingets behandling av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Det er i tillegg inkludert henvisninger til Forskningsrådets arbeid med å opprettholde høy forskningsetikk.

Det kom også en del innspill som pekte på behov for å prioritere særskilte forskningsområder, øke innsatsen på utvalgte fagområder eller forsterke arbeidet med spesielle problemstillinger. Dette er i og for seg gode innspill, men vi oppfatter det slik at de ikke kan innarbeides uten at det bryter med intensjonene om at strategien skal være kort og ha prioriteringer på et forholdsvis overordnet nivå.

Sammenlignet med høringsversjonen er det gjort språklige endringer for å tydeliggjøre budskapet, for å sikre at prioriteringene er på tilnærmet samme nivå, harmonisert begrepsapparat, samt at noen avsnitt er flyttet for å få bedre flyt i teksten.

**Forberedelse /
prosess (kort)**

Saken har vært behandlet i Styret flere ganger høsten 2023, vært på åpen ekstern høring, på høring i de nye porteføljestyrene, vært drøftet i en rekke innspillmøter med eksterne interessenter og vært gjenstand for konsultasjon med Sametinget. Den har også vært drøftet bredt innad i Forskningsrådet.

**Videre saksgang
(kort)**

Administrasjonen legger strategien til grunn for det videre arbeidet, og vil ferdigstille handlingsplanen i tråd med vedtatt strategi. Vi vil rapportere årlig til styret på status for oppfølging av strategien og fremme forslag om det er behov for å justere strategien.

Utkast til Forskningsrådets strategi

Norge har ett forskningsråd, som skal være sterkt, kompetent og uavhengig. Forskningsrådet arbeider for et samfunn der forskning blir skapt, brukt, utfordret, verdsatt og delt gjennom effektive og helhetlige virkemidler for forskning og forskningsdrevet innovasjon. Vi bidrar til å øke kvaliteten på forskningen gjennom våre egne og internasjonale konkurransearenaer, vi gir uavhengige råd om forsknings- og innovasjonspolitik, og bidrar til at kunnskap blir tatt i bruk for å løse de store samfunnsutfordringene.

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, Forskningsrådets vedtekter og regjeringens mål for Forskningsrådet gir rammen for Forskningsrådets virksomhet og ligger til grunn for denne strategien. I likhet med langtidsplanen har vår strategi et langsiktig perspektiv i de overordnede linjene. De mer konkrete prioriteringene vil rulleres i takt med endringsbehovene.

Den brede grunnleggende forskningen er fundamentet

Forskningsrådet spiller en viktig rolle for at forskningssystemets viktigste ressurs – forskerne selv – skal kunne utvikle sine ideer og ambisjoner og fremskaffe ny kunnskap i sine forskningsmiljøer. Forskning av høy kvalitet styrker Norges kunnskaps- og kompetanseberedskap og flytter grensene for hva vi vet, forstår og kan få til. Forskning gir innsikt og forståelse, er en grunnleggende del av samfunnets kulturelle utvikling og bidrar med kunnskap til en opplyst samfunnsdebatt. Mangfold i forskning bidrar til radikale idéer og økt innovasjon.

Langsiktighet og stabilitet i forskningssystemet er viktig for å utvikle den kunnskapen samfunnet trenger. Senterordninger og satsing på forskningsinfrastruktur bidrar til dette, og strukturerer det norske forskningssystemet. Vi bidrar til kunnskap på alle samfunnsområder ved å legge til rette for at Norge har gode forsknings- og utviklingsmiljøer som kan arbeide langsiktig og respondere raskt på nye utfordringer.

De store utfordringene må møtes med mer forskningsbasert kunnskap

Forskning har ført til store framskritt og løst mange av de problemene samfunnet har stått overfor. Gjennom forskning kan nye løsninger skape et bedre liv for alle. Vår tid er imidlertid også preget av klima- og naturkrise, internasjonale konflikter, sårbarhet og store demografiske og økonomiske endringer som truer velferdssamfunnets bærekraft og oppslutningen om demokratiske institusjoner.

Forskning for nasjonal sikkerhet og beredskap er nødvendig for å redusere samfunnets sårbarhet. Det er nødvendig å styrke forskning i hele bredden, fra den nasjonale beredskapen til sektormyndighetenes ansvarsområder. Forskning er også viktig for å redusere konflikt og usikkerhet. Flere teknologier og fagområder har brede anvendelsesområder. Det er nødvendig å etablere nye løsninger som fremmer samarbeid mellom militære og sivile forsknings- og innovasjonsmiljøer, og som ivaretar åpenhet og behovet for skjermet informasjon.

Velferdssamfunnets evne til å gi tjenester og trygghet til alle er under press, og forskning og innovasjon som kan bidra til bedre folkehelse og levekår i møtet med de demografiske endringene, er avgjørende. Velferden vår sikres gjennom omstilling og verdiskaping. Det grønne og digitale skiftet vil kreve nye løsninger både i offentlig sektor og næringslivet. Behovet for kompetent og tilstrekkelig arbeidskraft er en nøkkelfaktor. Forskningsrådet skal gjennom våre virkemidler bidra til å møte kompetanseutfordringene samfunnet står ovenfor og til å sikre et inkluderende og kompetent arbeidsliv, en offentlig sektor som leverer gode og effektive tjenester og et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv.

Vi skal bidra til at næringslivet og offentlig sektor i hele landet får rammebetingelser og ordninger som fremmer omstilling. De muliggjørende teknologiene smelter sammen og gir nye muligheter, med digitalisering som en sentral drivkraft. Mestring, ansvarlig bruk og utvikling av teknologier, er avgjørende for deltagelse, verdiskaping, konkurranseevne og velferd. En vellykket grønn omstilling avhenger av en rettferdig og inkluderende digital omstilling. Forskningsrådet skal bidra til økt innsikt i hvordan denne omstillingen påvirker hvordan vi lever, arbeider og samhandler.

Samspill er nødvendig

Et økende behov for å se kunnskap og teknologi fra ulike områder i sammenheng krever godt samspill, koordinert innsats, og utstrakt samarbeid på tvers av fag-, sektor-, aktør- og landegrenser. Forskningsrådet vil i samarbeid med øvrige aktører i forsknings- og innovasjonssystemet, bidra til å utvikle samfunnet i takt med et endret utfordringsbilde. Globale og nasjonale samfunnsutfordringer utløser behov for dyptgripende omstilling, krever nye grep og partnerskap og skaper nye muligheter for nyteknisk hvor forskning står helt sentralt.

Internasjonalt forskningssamarbeid kobler verden sammen i en tid der internasjonalt samarbeid svekkes. Det er derfor viktigere enn noen gang å ivareta et ansvarlig internasjonalt samarbeid og åpenhet i forskning, samtidig som vi ivaretar behov for å skjerme forskning og forskningsresultater på utvalgte fag- og teknologiområder.

En kunnskapsbasert forskningspolitikk

I tillegg til å realisere regjeringens overordnede forskningspolitikk er Forskningsrådet også regjeringens viktigste rådgiver om forskning og forskningspolitikk. Dette innebærer å videreutvikle den uavhengige kunnskapsbaserte rådgivningen til forskningspolitiske myndigheter knyttet til hele bredden i forsknings- og innovasjonssystemet, samt råd til departementene knyttet til departementenes bevilgninger og Forskningsrådets investeringer. Den forskningspolitiske rådgivningen skal bygge på et solid kunnskapsgrunnlag og utstrakt dialog med aktører i forsknings- og innovasjonssystemet. Forskningsrådet vil legge til rette for at de forskningsutøvende institusjonene, næringsliv og offentlige virksomheter, og aktører i sivilsamfunnet samarbeider godt når forskningen gjennomføres og når resultatene skal tas i bruk. Dette gjør vi blant annet ved å bidra til økt dialog ved å skape og videreutvikle møteplasser for forskere og de som skal ta forskningen i bruk.

Nedenfor utdyper vi de viktigste endringene og prioriteringene Forskningsrådet skal arbeide med framover, sortert på seks målområder. Målområdene beskriver hvor det er særlig viktig for Forskningsrådet å få til en endring. Prioriteringene løfter fram de viktigste grepene vi skal gjøre for å få til endringene og bidra til å løse utfordringene, og er ikke heldekkende for Forskningsrådets arbeid og ansvarsområder.

Målområde Høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning

Forskningsrådet bidrar til flere verdensledende fagmiljøer

Forskningsrådet skal bidra til å identifisere og bygge opp norske verdensledende fagmiljøer, innenfor grunnleggende forskning, anvendt forskning og forskningsbasert innovasjon.

Forskning av høy kvalitet flytter kunnskapsfronten og bidrar til utvikling av forskningsområdene som annen forskning kan bygge videre på og utgjør en beredskap for å møte ukjente, nye samfunnsutfordringer. Forskningsrådet vil bidra til høy kvalitet på forskningen nasjonalt gjennom virkemidler som styrker fremragende fagmiljøer og fremmer internasjonalt forskningssamarbeid. Vi skal arbeide for å øke tilslagsprosenten for norske forskere på de europeiske konkurransearenaene som fremmer høy vitenskapelig kvalitet innenfor Horisont Europa.

Vi utvikler virkemidler for forskning av høy kvalitet innenfor og på tvers av fagområder. Våre konkurransearenaer skal sikre høy kvalitet i forskningen og ha høy legitimitet. Forskningsrådet stiller videre krav til høy etisk standard i prosjektene som får finansiering. Vi gir unge lovende forskere mulighet til å utvikle egne forskningsidéer og karrierer. På noen kritiske samfunnsområder er det ikke forskning med høy nok kvalitet, eller tilstrekkelig kapasitet i forskningssystemet. Det er viktig å identifisere disse svakhetene og iverksette tiltak for styrke kvaliteten og kapasiteten. Det er også behov for å stimulere til samarbeid for å sikre at forskningen blir tatt i bruk.

Prioriteringer:

- Vi løfter kvaliteten på norsk forskning gjennom våre nasjonale konkurransearenaer og stimulere til økt suksess på internasjonale konkurransearenaer.
- Vi fremmer nyskapende forskningsidéer, nye verdensledende fagmiljøer og løfter frem lovende forskere.

- Vi bidrar til at ny kunnskap deles og forskningens funn og resultater tas i bruk.

Målområde Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft

Forskningsrådet utløser forskning og forskningsbasert innovasjon som gir oss nye svar på hvordan samfunnsutfordringene kan løses og hvordan eksisterende kunnskap kan tas raskere i bruk

Bærekraftig samfunnsutvikling handler i stort om å møte vår tids behov for rettferdig og ansvarlig utvikling innenfor naturens tålegrense, sikre like muligheter for god helse og livskvalitet, og opprettholde et inkluderende velferdssamfunn. Det trengs nye løsninger for raskt å redusere utslipp, sikre en bærekraftig natur- og arealforvaltning på land og til havs. Det må utvikles nye samarbeidsformer på tvers av sektorer for å redusere ulikhet, motvirke utenforskap, og opprettholde tillit til demokratiske institusjoner. Bærekraftutfordringene henger tett sammen. Utfordringene knyttet til miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft er globale, men det er store forskjeller mellom land i mulighetene for å løse utfordringene, og hvor langt man er kommet.

Forskningsrådet skal bidra til å utvikle kunnskap som belyser muligheter, utfordringer og dilemmaer, inkludert kunnskap om hvordan man faktisk klarer å gjennomføre en reell omstilling av samfunnet, som både er rettferdig, lokalt og globalt, og peker i en retning som gir bedre miljø, helse og livskvalitet. Samtidig er det viktig at naturmangfoldet og tradisjonell kunnskap ivaretas slik at allerede eksisterende næringer kan utvikles.

Vi har også en rolle i å se hvordan forskning samspiller med andre virkemidler. For å utvikle de beste løsningene må forskningsbasert kunnskap kombineres med bredden av erfaringsbasert kunnskap fra næringslivet, offentlig og sivil sektor og samfunnet ellers. Vi skal arbeide for at ny kunnskap i større grad, og raskere, blir tatt i bruk i politiske beslutningsprosesser, i offentlig forvaltning, og i samfunn og næringsliv.

For å møte utfordringene må vi videreutvikle og eksperimentere med våre verktøy og virkemidler slik at de legger til rette for samarbeid mellom land, disipliner, sektorer og finansieringskilder. Vi må også balansere mellom behovet for langsiktighet og behovet for høy endringstakt.

Prioriteringer:

- Vi fremmer fag- og sektorovergrepene forsknings- og innovasjonsprosesser som løser samfunnsutfordringer og tar kunnskap raskere i bruk.
- Vi arbeider målrettet for å stimulere til og tilrettelegge for kunnskap som samfunnet trenger innenfor de tematiske prioriteringene i langtidspanen.
- Vi styrker internasjonalt forskningssamarbeid for å løse felles utfordringer knyttet til bærekraft, menneskerettigheter og bidrar til høye etiske standarder.

Målområde Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne

Forskningsrådet bidrar til økt verdiskaping gjennom å øke forsknings- og utviklingskapasiteten i næringsliv og offentlig sektor

Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne gjennom forskning er viktig for å løse store samfunnsutfordringer og for å utvikle flere verdiskapende og bærekraftige næringer. Kunnskap må deles og tas i bruk i næringsliv og offentlig sektor i hele landet for at vi skal lykkes med verdiskaping og den grønne og digitale omstillingen. Det norske forskningssystemet må være en sterk pådriver for omstilling og ny næringsutvikling, tilpasset regionale og nasjonale behov, og for at norsk næringsliv skal hevde seg på internasjonale markeder. Etablert og nytt næringsliv og offentlig sektor har store muligheter til å skape verdier gjennom kunstig intelligens og digitale teknologier, og for å utvikle internasjonalt konkurransesterke produkter og tjenester. Dette krever at kvalitet og kapasitet økes gjennom langsiktig forskningsinnsats, spesielt innenfor fagområder i rask teknologisk utvikling.

Høyt tempo i utviklingen av teknologier og stor dynamikk i bruksområder og markeder gjør at Forskningsrådet må ha fleksibilitet i virkemidlene, og hyppigere tildelingsfrekvens, samt legge til rette for bedre samspill for kunnskaps- og kompetansedeling, og internasjonalt samarbeid. Regjeringens ambisjon om økt innsats av forskning og utvikling i næringslivet krever gode rammebetingelser for

næringsutvikling, innovative partnerskap, nye kunnskapsbaserte næringer og vekstbedrifter, samt videreutvikling av etablert næringsliv. Forskningsrådet vil legge til rette for mobilitet og til at forskningsinstitusjonene bidrar mer til innovasjon og nyskaping i bredden av fag og disipliner.

Virkemidlene må være tilgjengelige og brukervennlige, og virkemiddelapparatet skal bidra til å mobilisere nye aktører og koble verdikjeder og sektorer. Det er behov for mer forskning og forskningsbasert innovasjon i bredden av offentlig sektor slik at den skal kunne levere gode, effektive tjenester i hele landet. Offentlig innkjøpskraft må i større grad være innrettet slik at den styrker samspill og innovasjonsevne i privat og offentlig sektor.

Prioriteringer:

- Vi bidrar til en innovativ offentlig sektor med høyere endringstakt.
- Vi retter forskning og utvikling inn mot verdiskaping, bærekraftig omstilling og effektive tjenester i hele landet, gjennom løpende og fleksible ordninger for næringsliv, offentlig sektor og forskningsinstitusjonene.
- Vi styrker innsatsen for forskning og forskningsbasert innovasjon innenfor kunstig intelligens og digitale teknologier, og kunnskapen om anvendelse og samfunnskONSEKVENSER av disse.

Målområde Velfungerende forskningssystem

Forskningsrådet bidrar til godt samspill i forskningssystemet

Et velfungerende forskningssystem er en grunnleggende forutsetning for god forskning og for å nå målene i forskningspolitikken. Forskningsrådet skal legge til rette for at forskningsressurser og -resultater utnyttes best mulig, og bidrar til forskerrekuttering til alle samfunnets sektorer og til gode og attraktive forskerkarrierer. Forskningsrådet skal skape merverdi for forskning i hele landet, støtte opp under utviklingen av samisk forskning, og forskning om samisk samfunn og kultur, herunder tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap.

Vi skal videreutvikle vårt samarbeid med andre aktører og bidra til nye samarbeidsformer som fører til bedre samspill, blant annet mellom forskning, utdanning og innovasjon, nasjonalt og internasjonalt forskningssystem og offentlig og privat finansiering. Vi vil videre bidra til utvikling av de forskningsutøvende sektorene slik at deres fortrinn utnyttes bedre i et forskningssystem som underbygger samspill.

EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er verdens største i sitt slag, og Norge deltar aktivt i dette. Å få til et godt samspill mellom rammeprogrammet og nasjonale virkemidler har derfor høyeste prioritet. Det er også viktig å bidra til styrket samarbeid utenfor Europa, og Regjeringen har spesielt pekt på Panoramalandene som viktige samarbeidspartnere. Det er behov for å styrke samarbeidet med de nordiske landene og regioner i vekst, som for eksempel det afrikanske kontinent. Her vil det åpne seg muligheter for forskningssamarbeid på høyt nivå, og kommersielle muligheter for norsk næringsliv. Vår ambisjon er å fortsatt øke samarbeidet med de beste forskningsnasjonene, og vil gjøre dette innenfor rammene av at forskningssamarbeidet skal være så åpent som mulig, og så sikkert som nødvendig.

Avansert forskningsinfrastruktur er en drivkraft i et velfungerende forskningssystem, en forutsetning for forskning av høyeste kvalitet, og gir muligheter for styrket samarbeid mellom forskningsaktører, næringsliv og samfunnet. Forskningsrådet skal derfor arbeide for en prioritering av forskningsinfrastruktur, deling og tilgjengeliggjøring av data, ved å investere i nasjonal forskningsinfrastruktur og norsk deltakelse i internasjonale infrastrukturensamarbeid som støtter opp under norske prioriteringer.

Åpen forskning innebærer både deling av forskningsresultater og -data, og muliggjør også for mer involvering av brukere i forskningen og tilgjengeliggjør forskningen for aktører utenfor de etablerte forskningsinstitusjonene.

Prioriteringer:

- Vi bidrar til å utvikle et velfungerende forskningssystem med høy kvalitet i forskningen og som møter samfunnets omstillingsbehov.

- Vi arbeider for at det norske forskningssystemet skal ha tilgang til topp moderne forskningsinfrastruktur.
- Vi styrker vårt arbeid med internasjonalisering av forskning ved å bidra til et godt samspill mellom det nasjonale og internasjonale forskningssystemet.
- Vi vil følge opp Stortingets og Sametingets behandling av sannhets- og forsoningskomisjonens rapport.

Målområde God rådgivning

Forskningsrådet setter dagsorden som uavhengig og kunnskapsbasert rådgiver

Forskningsrådet har en ambisjon om å sette dagsorden som uavhengig, forskningspolitisk rådgiver for regjering, Stortinget, Sametinget, forsknings- og innovasjonsaktørene og internasjonale samarbeidspartnere. Vi vil videreutvikle dialogrollen og lytte til omverden i vår rådgivning. Rådgivningen skal skape forståelse for at bruk av forskning er nødvendig, og bidra til å opprettholde høy tillit til forskning. Vi må derfor i større grad synliggjøre resultater fra forskningen, inkludert å fremme norskspråklig formidling, og arbeide for økt oppmerksomhet om forskningens rolle i samfunnet.

Vi må ha et solid kunnskapsgrunnlag for forskningspolitiske råd. Vi vil videreutvikle kunnskapsgrunnlaget for rådgivningen, blant annet gjennom å involvere forskningsmiljøene og utnytte den fagkompetansen som finnes i porteføljestyrene når vi utformer våre forskningspolitiske råd.

Vi skal arbeide for at rådgivningen bidrar til bedre koordinering og samspill i hele forskningssystemet og i det sektorovergrepene arbeidet. Gjennom vår rådgivning bidrar vi til at Kunnskapsdepartementet har et godt grunnlag for å utøve sin koordinerende rolle i forskningspolitikken, og vi skal ta initiativ til, og støtte opp om, satsinger som involverer flere departementer.

Prioriteringer:

- Vi påvirker og setter agenda for den forsknings- og innovasjonspolitiske diskusjonen i samspill med relevante aktører.
- Vi styrker og synliggjør kunnskapsgrunnlaget for rådgivningen.
- Vi bidrar med merverdi til departementenes sektorpolitiske og tverrsektorielle satsinger.

Målområde Virksomhetsutvikling

Et kompetent og effektivt Forskningsråd

Forskningsrådet skal også i fremtiden være en attraktiv arbeidsplass. Vi står overfor omfattende endringer som påvirker hvordan vi arbeider, hvem som arbeider med hva og hvilken kompetanse som trengs. Raskere endringer vil påvirke oss, og vi må kontinuerlig utvikle oss for å være en relevant aktør, samtidig som vi opprettholder et godt arbeidsmiljø, og inkluderer de ansattes perspektiv i endringsprosesser.

Vi skal svare på oppdragsgiveres og brukeres behov gjennom våre brukervennlige tjenester, blant annet ved å inkludere aktørene i forsknings- og innovasjonssystemet i utviklingen. Vi vil øke brukerorienteringen for å møte brukernes forventninger om tilpassede og sammenhengende tjenester som passer deres utfordringer og behov. Vi vil ivareta behovet for brukervennlighet og langsiktighet, og samtidig eksperimentere og effektivt iverksette nye ordninger. Dette inkluderer å vurdere alternative finansieringsformer for forskning og utvikling og samfinansiering med andre aktører.

Digitalisering og forenkling av arbeidsprosesser er krav for å imøtekomme en mer effektiv bruk av offentlige midler. Vi vil bruke ny teknologi der det forventes av både brukere og egne ansatte. For å være en innsiktsdrevet virksomhet må vi forvalte vår informasjon og få tilgang på ny informasjon på en bedre måte enn i dag. Vår kompetanse tilpasses fremtiden og vi må sikre oss relevant kompetanse også i et stramt arbeidsmarked.

Prioriteringer:

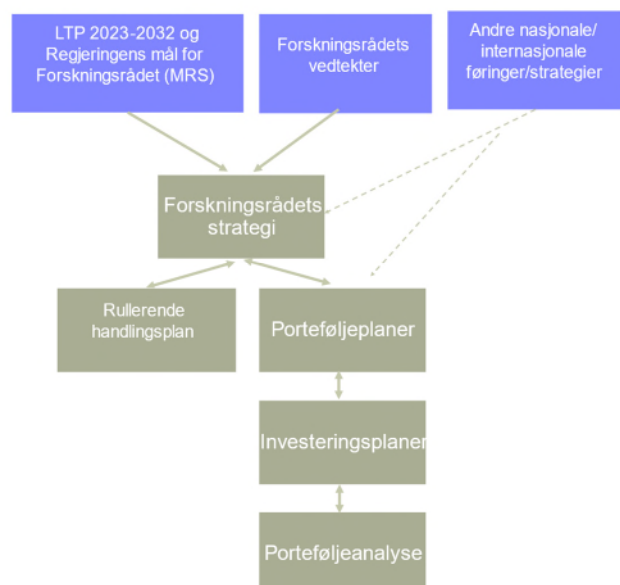
- Vi har en systematisk tilnærming til virkemiddelutvikling og eksperimentering for å tilby treffsikre ordninger.
- Vi forenkler og digitaliserer i større grad våre tjenester og arbeidsprosesser, med bruk av data, analyse og kunstig intelligens integrert i oppgaveløsningen.
- Vi jobber systematisk for å ha relevant kompetanse for fremtidige utfordringer og muligheter.
- Vi legger til rette for trivsel og engasjement i jobben, gjennom gode arbeidsprosesser, mestring og utviklingsmuligheter, og inkluderende sosiale og faglige arenaer.

Forslag til figurer som kan inkluderes

Målbildet

Strategien i styringssystemet

Oppsummering av eksterne høringsinnspill til Forskningsrådets strategi

Til	Fra	Saksbehandler	Dato
Styret	Adm.dir	Randi Myhre, Tobias Ellingsen, Philip Lorentzen, Yngvill R. Tømmerberg, Trond Einar Pedersen	04.03.2024

Innledning

Høringsutkastet ble publisert i høringsportalen for ekstern høring 13.12.23, med svarfrist 26.1.24. Det ble sendt ut informasjon i nyhetsbrev og i direkte e-post til våre mest sentrale interessenter. Vi ba om innspill på følgende spørsmål:

- Er de viktigste utfordringene og behov for endring beskrevet i utkastet?
- Har vi løftet fram de viktigste prioriteringene for å oppnå de endringene som er beskrevet?

Vi har mottatt totalt 46 innspill, hvorav 17 fra UH¹, 13 institutter, og ellers fra interesseorganisasjoner, fagforeninger, offentlig forvaltning og privatpersoner. I dette notatet vil vi først oppsummere generelle tilbakemeldinger, deretter tar vi for oss innspill som knytter seg til hvert av målområdene.

Innspill til innledningen og det generelle utfordringsbildet

Mange av innspillene innleder med at strategiutkastet tar opp viktige samfunnsutfordringer på en dekkende måte, og at det er et godt utgangspunkt for videre arbeid. Flere av innspillene har kommentert på strategiens struktur og kommet med forslag til alternative målområder. Vi har valgt å ikke gjengi disse innspillene siden vi legger til grunn av strukturen i hovedsak ligger fast. Under oppsummeres innspillene som gjelder strategien generelt, innledningen og det overordnede utfordringsbildet, som er sentrale i flere av innspillene.

Innretning og prioritering i strategien generelt

Omtalen av hver av målområdene og prioriteringene beskrives av flere som overordnede og lite forpliktende, samtidig som flere mener den er kortfattet og presis. Flere peker på at det er uklart om strategien innebærer eksplisitte endringer i prioriteringer og virkemidler som Forskningsrådet disponerer. Det er uklart hva som er status for Forskningsrådet i dag, og hva som er ambisjonen i strategien fremover, det vil si hva som skal endre seg med nye strategiske mål og prioriteringer i ny strategi. Flere etterlyser også tydeligere strategiske valg i lys av strammere økonomiske rammer for hele forskningssektoren. En spissere og mer konkret strategi kan kommunisere tydeligere at strategien kun tar opp det som særlig skal endres og utvikles og i hvilken retning, framfor en strategi som beskriver i bredt Forskningsrådets oppgaver og samfunnsoppdrag.

En verden i stadig endring fører ikke bare til utfordringer (brukt som et negativt ladet ord) og trusler, men skaper også nye muligheter og et bakteppe for kreativ nytanking hvor forskning står helt sentralt. Strategidokumentet ville være tjent med en mer balansert innledning.

¹ Universitetet i Stavanger har sendt flere innspill fra ulike fakultet, disse regnes som ett innspill.

Forskningens egenverdi

Det påpekes i mange av innspillene på tvers av sektorer at forskningen og kunnskapens egenverdi får for lite plass i strategien som er mest knyttet til forskningens rolle i å svare på ulike utfordringer ut fra dagens kriseforståelse. Langsiktighet og stabilitet i forskningssystemet er viktig for å utvikle den kunnskapen samfunnet trenger for å løse samfunnsutfordringene. Teksten har en slagside mot terminologi og begreper i tiden, som «samspill», «transformasjon», «transfaglige» eller «utfordringsdrevne verdikjedesatsinger».

Omtalen av den vitenskapelige utfordringen bør derfor styrkes, herunder hva som kreves for å sikre forskningskvalitet, bidra til vitenskapelig utvikling og forvaltning av vitenskapens egenverdi. Flere mener at Forskningsrådet bør være tydeligere på at det er den frie grunnforskningen som er kilden til radikale nye løsninger på samfunnsproblemer og morgendagens ukjente utfordringer, og balansen mellom grunnleggende forskning og anvendt/utfordringsdrevet forskning kan bli mer tydelig.

Det pekes også på at begrepet «kunnskapsberedskap» bør defineres/diskuteres, og det bør vises til tiltak som bidrar til å styrke kunnskapsberedskapen. Kunnskapsutvikling bør vurderes som alternativt begrep, som bedre rommer mangfold og åpenhet i kunnskapsutviklingen.

Langsiktighet og stabilitet vs. dagens kriseforståelse og behov for endring

Det stilles spørsmål ved at det ikke er begrunnet hvorfor vi trenger nye mekanismer fremfor å styrke de vi allerede har. Virkemidler som senterordningene og FRIPRO løftes fram som viktige for å bidra til fleksibilitet og forutsigbarhet, som bør videreutvikles og forsterkes. Ved at sentrale virkemidler ikke nevnes, skapes det usikkerhet om framtiden for disse virkemidlene.

Det gis for lite oppmerksomhet til den akademiske frihet. Den frie og uavhengige forskningen er fundamental i et demokratisk samfunn, og særlig i et samfunn som stadig blir mer og mer polarisert. Det er viktig at forskningen er fri, samtidig som det bygges opp tillitt til den forskningen som produseres.

Forskningsrådets rolle

Flere peker på at beskrivelsen av Forskningsrådets rolle er uklar, og at dette med fordel kan knyttes nærmere til beskrivelsen i vedtektene, og at det dermed er bedre samsvar mellom de forskriftsfestede vedtektene og strategien.

Forskningsrådets rolle knyttet til nasjonal koordinering av forskningsmiljøer bør vektlegges sterkere, og bør inkludere mer konkret hvordan Forskningsrådet skal bidra til bedre samspill mellom forskning, utdanning og innovasjon, og hva Forskningsrådet anser som de viktigste bestanddelene i forskningssystemet. Strategien bør synliggjøre hvilken rolle man ser for seg instituttsektoren skal ha i det norske forskningssystemet og hvordan man mener sektoren best kan bidra til å oppnå de overordnede målene for forskningspolitikken. Strategien bør synliggjøre instituttene samfunns effekt ved å videreutvikle analysearbeidet i en norsk kontekst.

Forskningsrådets aktiviteter må være forankret i faglig sterke styrer på alle nivåer og at fagkompetansen må brukes i større grad. Det påpekes av flere at det er viktig at porteføljestyrene har en solid faglig bredde og kan ivareta de mindre fagene, og at det er behov for bedre samhandling mellom porteføljestyrene og mot Styret.

Regionalt, nasjonalt og internasjonalt

Flere etterlyser prioritering av regional utvikling og utvikling av gode forsknings og utviklingsmiljø i hele landet. Flere påpeker også at de nasjonale arenaene får for liten plass i strategien sammenlignet med de internasjonale, samtidig mener flere at det er positivt at det internasjonalt samarbeid og konkurransearenaer fremheves i strategien.

Kunstnerisk utviklingssamarbeid

Kunstnerisk utviklingssamarbeid bør løftes fram og satses på. Flere peker på at det per nå ikke ligger i Forskningsrådets mandat, men at det bør vurderes som del av den pågående prosessen hvor det diskuteres hvor ansvaret for tildeling av midler til kunstnerisk utviklingsarbeid skal ligge.

Ansvarlig samarbeid og etikk

Flere savner en tydeligere anerkjennelse og problematisering av de ulike typer utfordringer som kan oppstå gjennom forskningssamarbeid og -prosesser, slik som utfordringer med internasjonalt forskningssamarbeid i en tid med økende geopolitiske spenninger (ansvarlig internasjonalt samarbeid), samt at forskningens frihet og forskningsetikk kan bli utfordret når man utvikler nye former for samarbeid mellom forskningsutførende institusjoner og andre samfunnsaktører. Det er derfor behov for å være mer eksplisitt rundt etikk og etiske problemstillinger.

Supplering av utfordringsbildet

Følgende momenter påpekes av flere at de bør tydeliggjøres:

- Utfordringen rundt ungt utenforskap er unyansert og bør suppleres med mangel på helsepersonell, strammere velferdsbudsjetter og behovet for omstilling, innovasjon og kompetanse i offentlig sektor.
- En av de store samfunnsutfordringene vi står overfor er demografiske endringer i form av endret alderssammensetning i befolkningen. Dette får konsekvenser for mange samfunnsfunksjoner, og er spesielt relevant innenfor helsevesenet. Behovet for helsetjenester på alle nivåer vil øke, og det økte behovet kan bare dekkes gjennom kunnskapsbasert forbedring og effektivisering av tjenestene
- Strategien bør adressere forskningens rolle for å møte kompetanseutfordringene vi står ovenfor, og hvordan Forskningsrådet, gjennom sine virkemidler, kan bidra til å løse denne og sikre et inkluderende, kompetent og fremoverlent arbeidsliv. Behovet for kompetent og tilstrekkelig arbeidskraft er en nøkkelfaktor for å klare det grønne og digitale skiftet.
- Grønn omstilling og klimatilpasning, naturkrise, og stor migrasjon som følge av klimaendringer og konflikter, kunne vært tydeligere adressert. Hvordan man faktisk får samfunnet med på omstillingen, både i form av rettferdig omstilling (lokalt og globalt) og i en retning av noe som gir bedre miljø, helse og livskvalitet.
- Kunnskapssystemets rolle for vedlikehold og videreutvikling av demokrati og demokratiske institusjoner bør også omtales.

Innspill til målområde Høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning

Det er bra at Forskningsrådets rolle i å løfte kvaliteten på norsk forskning gjennom åpne nasjonale konkurransearenaer og ved å muliggjøre og stimulere til økt suksess på internasjonale konkurransearenaer er tydelig fremhevet i strategien. Det pekes imidlertid på av flere at det savnes betraktninger rundt hva som kreves for å sikre forskningskvalitet, bidra til vitenskapelig utvikling og forvaltning av vitenskapens verdi.

Det kommenteres av flere at de savner prioritering av satsing på forskerkarrierer til yngre forskertalenter. Behovet for å gjøre det mer attraktivt å drive med forskning i Norge, og vurdere hvordan Forskningsrådets programmer og virkemidler bedre kan bidra til å gjøre det attraktivt for unge talenter å gå inn i en forskerkarriere. Det er også kommentert at Forskningsrådet må ha en bevisst holdning til sin strategiske rolle i kompetansebygging gjennom ph.d.- kandidatproduksjon og utvikling av yngre forskere generelt.

Det mangler en prioritering som svarer på kapasitets- og kvalitetsutfordringer innen enkelte fag- og samfunnsområder som er omtalt under målbildet. Flere etterlyser mobilisering for en større bredde og geografisk spredning av forskningsaktører. Forskningskvalitet og -kapasitet må være geografisk distribuert for at målet om tilgjengelighet i forskning skal nås.

Flere kommenterer at balansen mellom grunnleggende og anvendt forskning kan med fordel bli mere tydelig. Det er viktig at Forskningsrådet likestiller og anerkjenner at det er like stort behov for anvendt forskning som det er for grunnforskning i strategiperioden.

Innspill til målområde Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft

Generelt er de fleste innspillene positive til strategiutkastets behandling av bærekraft. Men flere innspill vektlegger at utfordringene når det gjelder bærekraft i for liten grad vektlegger naturkrise. Tydeliggjøring av Forskningsrådets rolle, som eventuell agent for omstilling, etterspørres også. Generelt er det flere innspill som påpeker at perspektivet på sosial bærekraft er for smalt. For smalt perspektiv er det også når teksten antyder at sammenhengen mellom velferdssamfunnets bærekraft kun knyttes til verdiskaping gjennom internasjonalt konkurransedyktige næringer. Her spilles behovet for langsiktighet/ og et flergenerasjons perspektiv inn, og det å tenke miljømessige utfordringer og begrensninger. Aspekter som demokrati, kultur, opplyst offentlighet, likt tjenestetilbud over hele landet, spilles også inn som grunnleggende relevant for et bredt bærekraftperspektiv.

Betydningen av nasjonalt forskningssamarbeid savnes. Flere innspill er tydelig på at Forskningsrådet må legge til rette for kritisk, uavhengig og helhetlig forskning for å finne nye perspektiver for å fremme bærekraftige løsninger, og at det må tydeliggjøres at det må jobbes tverrdepartementalt, med tverrgående temaer, og at det krever tverr- og transfaglighet.

Et innspill påpeker at sameksistens av nye og tradisjonelle næringer gir ukjente samlede effekter. Det trengs helhetlig økosystemforståelse. Et innspill ønsker å inkludere/omtale samfunnssikkerhet. I dagens klimabilde vil både sammensatte naturfarer og kaskade-effekter gi utfordringer for bosetning, infrastruktur og forsyningsikkerhet. Dilemmaer knyttet til at det må tas hensyn til ulike dimensjoner av bærekraft, bør vektlegges. Det gir økt risiko for sosial friksjon.

Innspill til målområde Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne

Innspillene til målområdet går i stor grad på ulike temaer og dimensjoner som også kunne vært trukket frem i strategien i tillegg til det som er omtalt, og i liten grad på uenighet utfordringer og prioriteringer. Innspillene supplerer altså strategiutkastet fremfor å gi innspill på endret innretning av målområdet.

Momenter som trekkes frem i flere av høringsinnspillene er:

- Balanse mellom eksperimentering, fleksibilitet og dynamikk, og langsiktighet og forutsigbarhet i Forskningsrådets virkemidler og innsats.
- Viktighet av grunnforskningen som grunnlag for styrket konkurransekraft og innovasjonsevne.
- Viktighet av grunnleggende og langsiktig forskning innen fagområder i spesielt rask teknologisk utvikling.
- Søkelys på innovasjon og nyskappingsområdet, samt virkemidler for å bygge bro mellom forskning og innovasjon.
- Forskningsrådets virkemidler bør fremme samarbeid mellom næringsliv, instituttsektor og universitetssektor på en måte som gjør at kompetansen som opparbeides kan gjenbrukes.
- Integrasjon av utdanningsområdet i Forskningsrådets virkemidler.
- Videreutvikle samarbeid i virkemiddelapparatet og sikre god sammenheng i virkemidler på tvers av VMA-samarbeid og sammenheng i virkemidler på regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.
- Samspill og samarbeid mellom offentlig og privat sektor, inkludert utvikling av nye virkemidler for innovative innkjøp.

Innspill til målområde Velfungerende forskningssystem

Forskningsrådets rolle knyttet til nasjonal koordinering av forskningsmiljøer bør vektlegges sterkere. Forskningsrådet bør ha en strategi for hvordan overvåke og analysere utvikling i det norske forskningssystemet, og hvordan gi råd om hvordan forskningssystemet kan bli enda bedre. Flere kommenterer arbeidsdeling. Det pekes bl.a. på at det er langt viktigere å legge vekt på samspill mellom aktørene i forsknings- og innovasjonssystemet enn en tydelig arbeidsdeling og Forskningsrådet bør legge til rette for at forskningsmiljøer og institusjoner utvikler klarere profiler bygget på egne fortrinn og egne finansieringsstrategier. Det er flere innspill at problemstillinger som angår instituttsektoren spesielt, er i liten grad ivarettatt av utkastet.

Flere trekker fram at det er bra at det gjennomgående er referanser til internasjonalt samarbeid under samtlige målområder. Forskningsrådet gjør en helt sentral jobb med å mobilisere til deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, men det savnes tydeligere ambisjoner når det gjelder Forskningsrådets samarbeid med og mobilisering til andre relevante finansieringskilder.

Forskningsrådet kan være enda mer presis i strategien på rådets ambisjoner innen åpen forskning, og det kommenteres at begrepet «åpen forskning» er uklart. Åpen forskning er et paradigmeskifte i måten forskningsprosessen foregår og formidles på og Forskningsrådets rolle i dette skiftet bør omtales.

Det er positivt at det legges stor vekt på avansert forskningsinfrastruktur, men det mangler imidlertid tekst på satsing på avansert og verdensledende forskningsinfrastruktur i prioriteringspunktene. INFRASTRUKTUR bør styrkes på grunn av dets betydning for samspillet mellom den nasjonale forskningsinfrastruktur og infrastrukturprogrammet i EUs rammeprogram.

Noe mer konkret i beskrivelsen av prioriteringene og tydeliggjøre:

- Hvordan det skal sikres en god balanse mellom virkemidler for forskning og utvikling.
- At rådet skal styrke virkemidler for langsiktig samarbeid i hele verdikjeden.
- At forskning kommer til anvendelse også gjennom kunnskapsbasert politikktvikling og bidrag til et kunnskapsbasert offentlig ordskifte.
- Strategien bør ha referanse til Forskningsrådets overordnede mål for arbeid med likestilling og etnisk mangfold i strategien.

Innspill til målområde God rådgivning

Flere peker på at Forskningsrådet har unik innsikt i forskningssystemet og hvordan ulike deler av dette samspiller. Forskningsrådet kan gi kunnskapsbaserte råd som også bygger på erfaring fra aktører siden Forskningsrådets organer har representasjon fra både forskningsutførende sektorer og brukere av forskning, og bør derfor bruke av den fagkompetansen som finnes i porteføljestyrene, også i rådgivningsfunksjonen. Forskningsrådet har en rolle som rådgiver overfor forskningsutførende sektorer og enkeltforskere i form av evalueringer og rådgivning i prosjektutforming. Forskningsrådet har også en sentral rolle i å veilede forskningsmiljøene i utvikling av søknader og evalueringer av disse, og dette bør synliggjøres i større grad i strategien.

Forskningsrådet bør være en synlig og tydelig rådgiver mot departementene og bidra til økte forskningsinvesteringer innenfor sektorer hvor behovene er store, men investeringene ikke strekker til. Forskningsrådet kan fasilitere nødvendig sektorkoordinering der sektoroverskridende utfordringer må adresseres. Dette trekkes fram som en viktigere rådgivningsrolle enn å bidra til departementenes sektorpolitiske satsinger.

Forskningsrådets uavhengighet og integritet er sterkt knyttet til forhold som porteføljestyrenes faglige integritet, fagevalueringenes kvalitet, de forskningspolitiske rådernes transparens og at

kunnskapsgrunnlag for de politiske rådene har relevans, kvalitet, og et bredt og uavhengig kildegrunnlag. Forskningsrådet bør styrke sin rådgivingsfunksjon i norsk forskningspolitikk ved å prioritere å gjøre gode analyser av hvordan virkemidlene bidrar til realisering av overordnede samfunns mål i Langtidsplanen og hvordan forskningssystemet bidrar best til samfunnsnytte og -utvikling. Det kan med fordel inkluderes å styrke analysekapasiteten, og at kunnskapsgrunnlaget for rådgivningen baseres på kritiske, uavhengige og helhetlige vurderinger.

Innspill til målområde Virksomhetsutvikling

Som beskrevet over pekes det på at Forskningsrådet bør utvikle virkemidler, men må passe på langsiktighet og forutsigbarhet slik at aktørene kan tilpasse seg. Kjerneprosessene bør også videreutvikles. Vi må sikre at prosesser er transparente og gi konstruktive tilbakemeldinger til søkere. Det er sentralt at virkemidler må utvikles i samspill med aktørene i forsyningssystemet, inkludert å vurdere hvilke konsekvenser endringer får for aktørene, og at virkemidler fremmer samarbeid. Det gis innspill på at vi bør måle effekten av virkemidlene og strategi for nasjonale fagevalueringer.

Forskningsrådet som møteplass er viktig for systemet, denne funksjonen bør styrkes. Flere stiller spørsmål ved om hva Forskningsrådet gjør for å sikre at vi lever opp til å være "sterkt, kompetent og uavhengig", og at dette bør komme tydeligere fram.

Forskningsrådet bør være attraktiv arbeidsplass for samfunnsrelevant kompetanse. Det blir fremhevet at det er avgjørende med godt samarbeid mellom ledelse og ansatte, som innebærer å ta med ansattperspektivet i endringsprosesser og strategien, og at ansatte deltar i videre arbeid med omstillingen.

Oppsummering av porteføljestyrenes innspill til Forskningsrådets strategi

Til Styret	Fra Adm.dir	Saksbehandler Randi Myhre	Dato 04.03.2024
----------------------	-----------------------	-------------------------------------	---------------------------

Innledning

Samtlige porteføljestyrer fikk tilsendt utkast til ny strategi i forkant av porteføljestyremøtene 31.1.24, hvor innspill til strategien var på sakslisten for samtlige styrer. Det var forberedt en felles presentasjon om strategien og prosessen (inkludert en kort oppsummering av de eksterne innspillene), med følgende diskusjonsspørsmål:

- Er de viktigste utfordringene og behov for endring beskrevet i utkastet?
- Har vi løftet fram de viktigste prioriteringene for å oppnå de endringene som er beskrevet?

Porteføljestyrekoordinatorerne har sammenstilt innspillene fra porteføljestyrene i etterkant av møtene. I dette notatet vil vi først oppsummere generelle tilbakemeldinger, deretter tar vi for oss innspill som knytter seg til hvert av målområdene. Det er lagt særlig vekt på innspill som har kommet fra flere porteføljestyrer. Det er også lagt inn kommentar der vi ser særlig sammenfall med de eksterne innspillene.

Innspill til innledningen og det generelle utfordringsbildet

Innretning og prioritering i strategien generelt

I likhet med de eksterne innspillene peker flere på at målområdene, og spesielt prioriteringene, er for generelt beskrevet, og at prioriteringene burde vært færre og tydeligere. Strategien er for lite målrettet og målbar, og sammenhengen mellom prioriteringene og omtalen av målområdene bør komme tydeligere frem. Flere kommenterer at det er vanskelig å lese hvem strategien er til for og hvordan skal den brukes, og om den skal gi føringer for Forskningsrådets arbeid internt eller om det er et dokument som skal brukes eksternt/utad. Hvem er "VI" i strategien, og hvem er målene laget for? Dette synes å variere, og det blir dermed vanskelig å se hvordan strategien skal veilede, sette rammer og overordnede prioriteringer for porteføljestyrene

Strategien er for lang og ordrik med setninger som er vanskelig å forstå og begreper som blir lest/forstått ulikt. Mange setninger kan med fordel kortes og adjektiver utelates. Strategien må få tydelig fram at Forskningsrådet ikke er til for seg selv, men for forskningen. Dokumentet preges av at dette er slik "Norge ser verden", og mangler perspektiver på Norge sett utenfra. Det store spennet vi står i, interessemotsetningen med det som skjer i omverdenen mangler.

Utfordringsbildet

Det er innspill til beskrivelsen av utfordringsbildet som både fremhever at vi kun omtaler de store globale og nasjonale utfordringene, men også mulighetene burde vært fremhevet. Det bør også skilles mellom de utfordringene som trenger ny forskning, det gjelder ikke alle. Strategien bør være tydeligere på utfordringene i forskningssystemet, som er det Forskningsrådet kan gjøre noe med. Utkastet fokuserer for mye på samfunnsutfordringer og svikter i omtale av *forsknings*utfordringer, utfordringene i forskningen, f.eks. for lite replikerbar forskning, vansker med datadeling og -tilgang, infrastruktur.

Det stilles spørsmål ved om alle samfunnsutfordringer skal listes opp, det er for mye og noe vil alltid mangle. Bør der forskning faktisk gjør, og kan gjøre, en forskjell prioriteres? Her er det også noen

dilemmaer, som balansen mellom akutt problemløsning og langsiktig oppbygging av kunnskap (som igjen er nødvendig for framtidens utfordringer = kunnskapsberedskap). Forskning skal ikke løse kun de problemene vi vet om, den skal også gi oss nye muligheter som vi ikke enda vet om og løse nye problem som kan dukke opp.

Situasjonen for Norge, hvilke utfordringer / konflikter/ dilemma man står i bør heller beskrives - i stedet for å ta inn alle drivkreftene. Utfordringene er (veldig) globale, mens de nasjonale synes å drukne. Bl.a. utfordringer den demografiske utviklingen skaper bør komme tydeligere fram, samt hvordan disse påvirker og vil stille krav til framtidens kompetansebehov. Hvordan vi håndterer utfordringer handler minst like mye om politikk og evne til å ta i bruk den kunnskapen vi har. At kunnskap finnes er ikke tilstrekkelig. Dette kan med fordel komme bedre fram i teksten.

Det er mange samfunnsutfordringer (og muligheter) som treffer oss samtidig som må møtes med en kunnskapsbasert tilnærming som bygger på tverrfaglig forskning. Disse trendene ikke er tilstrekkelig beskrevet i dokumentet.

Sammenhengen mellom konkurransevne og bærekraft bør beskrives tydeligere. Det burde vært tettere kobling i strategien mellom grønn og digital omstilling, som av EU omtales som tvillingsomstillinger. Grønn omstilling er ikke mulig uten en rettferdig og inkluderende digital omstilling.

Momenter som trekkes fram som kan supplere utfordringsbildet:

- Ubalanse mellom utfordringer knyttet til klimaendringer som er godt beskrevet og naturkrisen/tap av naturmangfold som kunne vært tydeligere beskrevet.
- Ressursknapphet kunne gjerne ha blitt nærmere omtalt i strategien.
- Savner mer om etikk. Omstillingene setter oss i etiske dilemmaer hvor noe må bli prioritert.
- Det økonomiske fundamentet for velferdsstaten, økt ulikhet, forskningens rolle i demokratiet og migrasjon.
- Tillit (både til hverandre og til myndigheter og politikere). Legitimitet krever transparens, åpenhet, langsiktighet, forutsigbarhet – og som skaper tillit. Dette bør framheves som forbedringspunkt og ideal for Forskningsrådet. Forskning og bygging av kunnskap bidrar til å styrke sunn og åpen debatt.
- Fake news og desinformasjon. Hva slags tiltak kan ligge i forskningsinfrastrukturen for å rettlede, ta hånd om disse utfordringene.
- Konsekvensene av den nye geopolitiske situasjonen og stormaktsrivalisering med utfordringer knyttet til forsvar, totalforsvar og nye og gamle former for ekstremisme. Hybride trusler kommer også til å sette myndigheter og sivile aktører på prøve. Det samme vil også den teknologiske utviklingen gjøre.

Bruk av ordet "uavhengig"

Flere stusser over bruken av ordet "uavhengig", gitt at Forskningsrådet er en underliggende etat. Det bør forklares nærmere hva vi mener med uavhengig, og det burde komme bedre fram at Forskningsrådet må forholde seg til føringer fra departementene, som påvirker handlingsrommet. En formulering som "Forskningsrådet er det viktigste organet for å realisere regjeringens overordnede forskningspolitikk" (tekst fra regjeringens nettsider) kan brukes til dette.

Ansvarlig internasjonalt samarbeid

Strategien mangler å forholde seg til ansvarlig internasjonalt samarbeid. Jf. samarbeid med Russland, Kina, Iran, India. Hvordan skal forskere forholde seg til dette? Hvordan forstå de landene vi ikke har dialog med. Det må settes av penger til rekruttering og forskning på områder som eks Russlandsforskningen og andre vanskelig land. Språk, kultur og kunnskap om land er viktige i den geopolitiske sammenheng.

Mangfold

Mangler referanse til/omtale av urfolk, kjønn, etnisk og annet mangfold (som tematikk og som strukturell utfordring innenfor forskningen) og inkludering av ulike kunnskapssystemer, og for eksempel urbefolkningkunnskap mangler. Mangfold i forskning fører til mer radikale ideer og økt innovasjon. Bruk gjerne formuleringer på dette feltet fra LTP.

Å sikre et mangfold av samfunnets stemmer inn i diskusjoner og vurderinger av tildeling av forskningsmidler er et uttrykk for en demokratisk tilnærming til forskning I den forbindelse bør satsing på samisk forskning og inkludering av samisk kunnskap nevnes spesielt. I 2023 ble Grunnloven endret slik at begrepet urfolk brukes. De statlige myndighetene har et spesielt ansvar for å sikre samisk språk, kultur og samfunnsliv. Vi bør legge til rette for «et mangfold av forskningsmiljøer som er åpne for å inkludere ulike kunnskapssystemer på et likeverdig vis i forskningen, herunder tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap og samiske kunnskapssystemer».

Forskningens egenverdi og Forskningsrådets rolle

I likhet med de eksterne innspillene peker flere på at forskningens egenverdi kommer lite fram. Grunntonen som slås an er at kunnskap er funksjonelt og viser fram et for instrumentelt kunnskaps- og forskningssyn. Er kunnskap (forskning) kun verdifull som svar på en utfordring eller trussel – eksternt fra? Har ikke forskning og kunnskap andre begrunnelser/legitimeringer enn å være instrument for politikk? Akademisk frihet, kritisk tenkning og forskning, beredskap i forhold til ukjente utfordringer.

Dette medfører at utkastet tilsynelatende toner ned den grunnleggende forskningens rolle. Vi må utforske området mellom grunnforskning og politikktutvikling, altså forskningen som leverandør av kunnskapsgrunnlag for opplyst samfunnsdebatt. Interesse, nysgjerrighet må anerkjennes som drivkraft for – og legitimering – av forskningen – ikke bare som løsninger. Forskningen vil aldri løse utfordringer, men kan bidra til å minimere uønskede effekter av dem og/eller håndtere dem. Grunnleggende forskning og økt konkurransekraft må knyttes bedre sammen – det første ligger til rette for det andre.

Begrepet "kunnskapsberedskap" behøver en forklaring og bør løftes. Vi kan ikke bare ha fokus på forskere inn i kriseberedskapen, fokuset må være å ha kunnskap for å unngå å havne i de situasjonene, og viktigheten av å tilrettelegge for forskning som ikke umiddelbart skal tas i bruk.

Ordbruken i innledningen fokuserer på Forskningsrådet som konkurransearena, men her kan Forskningsrådets rolle som samarbeidsarena med fordel løftes. Det er videre for stor vekt på Forskningsrådets investeringsrolle og for lite vekt på Forskningsrådets rådgivende rolle. Dokumentet bærer preg av å være et policy for science-dokument. Forslag om å få tydeligere fram Forskningsrådets, og alle de prosjektene som er finansiert, sin rolle som plattform for rådgivning (science for policy), for samfunnet som helhet – for å formidle forskningens impact og å skape bedre forståelse for forskning.

Innspill til målområde Høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning

Vi trenger å definere høy kvalitet i forskningen. Det må komme tydeligere fram hva mener vi med høy kvalitet og hvem som evaluerer kvalitet. Kvalitet er mer enn det å være fremragende, og det burde nyanseres med at også forskning som ikke nødvendigvis er fremragende kan være god og viktig. Å

bevare integritet er for eksempel også kvalitet. Flere nevner at strategien også bør omtale det viktige arbeidet som eksperter/paneler gjør og hvordan Forskningsrådet lærer opp disse.

Behovet for tilgjengeliggjøring av forskning for beslutningstakere/politikere bør omtales. Strategien bør derfor være tydeligere på hvordan Forskningsrådet skal bidra til at resultater fra forskningen synliggjøres og blir tatt i bruk. Det er også andre deler av strategien hvor det ville vært naturlig å snakke om tilgjengelighet av forskning– f.eks. under målområdet styrket konkurransekraft og innovasjonsevne (særlig mtp kunnskapsdeling mellom FoU-miljøer og næringsliv/offentlig sektor) og under målområdet velfungerende forskningssystem (utenom dette med åpen forskning).

Under prioriteringene brukes det veldig mange ulike verb, og det fremstår som uklart hva som er forskjellene mellom disse verbene og om de er valgt bevisst. Ikke alle ordene gir like sterke assosiasjoner til at det er en prioritering.

Innspill til målområde Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft

Begrepet bærekraft gis lite innhold i strategien og fremstår i hovedsak som et fyndord. Verdiskaping er også et av de ordene som gjentas i strategien uten at innholdet er tydelig. Ordvalget i de tre prioriteringene fremstår ganske slapt og intetsigende. Det burde være mulig å skrive noe som i større grad fremstår som en reell satsning på bærekraft og grønn omstilling, slik som "å styrke innsatsen...".

Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft representerer helt ulike bærekraftutfordringer, som ikke alltid er varianter av samme utfordring. Det bør derfor framkomme at disse ikke kan håndteres likt, forskningsmessig sett.

Både internasjonalt og i Norge er det sterke forskningsmiljøer som forsker på temaer som nedvekst eller "post-growth" for å finne bærekraftige løsninger. Det bør komme fram at Forskningsrådet er åpen for denne typen forskning også.

I strategiens omtale av økonomisk vekst, kan man se til EU strategien som går på "beyond growth". Hvordan vi kan opprettholde den velferden vi har, blir kanskje et mer relevant spørsmål enn at den stadig skal vokse. "Inclusive wealth" er et viktig perspektiv som bør med.

Innspill til målområde Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne

Flere mener at kommersialisering fra offentlig finansiert forskning bør omtales i strategien. Hvordan norsk næringsliv skal bli bedre på å kommersialisere forskning og teknologi, særlig utenlands og i offentlig sektor bør adresseres tydelig. Norge er gode på å forske, men vi kommer ikke gjennom dødens dal på veien mot markedet. Fleksibilitet blir viktig for å få til dette. Kommersialisering av forskningsresultater kjennetegnes av høy teknologisk risiko, markedssvikt og et betydelig kapitalbehov. Det er avgjørende at disse utfordringene og behovene blir kommunisert på en klar og tydelig måte.

Hvordan Forskningsrådet vil styrke næringslivets og offentlig forvaltnings evne til omstilling og innovasjon, bør tydeliggjøres. PhD-utdanning kan ha en betydelig rolle her. Det må legges til rette for bedre kobling mellom næringsliv og offentlig sektor som er helt avgjørende for å få til nødvendig innovasjon.

Utkastet nevner behovet for mer forskning og forskningsbasert innovasjon i og for bredden av offentlig sektor, men det er også viktig at offentlig sektor som er en betydelig innkjøper av varer og tjenester blir bedre til å beskrive sine behov. Dette vil igjen legge grunnlag for å beskrive forskningsutfordringene i offentlig sektor.

Når det gjelder KI, er det viktig å fokusere mer på utvikling mot faktisk anvendelse av KI, og ikke "bare" videreutvikling av KI. Generelt viktig med tverrfaglighet og mer samfunnsvitenskap inn i teknologiprojekter. Det bli feil å bare løfte fram en av de muliggjørende teknologiene, bio- og nanoteknologi er like viktig som IKT og digitalisering for innovasjon og bærekraft.

Å tilrettelegge for "større hastighet" og ivareta "høy endringstakt" er ikke nødvendigvis det riktige i enhver situasjon; av og til kan det være lurt å avvente. Det er vanskelig å forstå hva som menes med "Forskningsrådet må legge til rette for fleksibilitet, økt tildelingsfrekvens".

Innspill til målområde Velfungerende forskningssystem

Forholdet mellom det nasjonale og internasjonale/EU bør komme tydeligere fram i teksten. Strategien kunne være tydeligere på at Norge er avhengig av internasjonalt samarbeid, og hvordan Forskningsrådet kan tilrettelegge for internasjonalt samarbeid, også der det kan være vanskelig på grunn av sikkerhetsvurderinger. Strategien må også fokusere utover EU. Den internasjonale delen av strategien mangler noe om kommersialisering. Internasjonalt FoU-samarbeid kan bidra i å kommersialisere norsk teknologi/produkter i utlandet. En større satsning internasjonalt gjennom f.eks. Eureka kan være en god strategi.

Forskningsrådets ansvar for forskningsinfrastruktur burde komme tydeligere fram i teksten, ettersom infrastruktur vil bli enda viktigere for et velfungerende forskningssystem i tiden som kommer. Strategien tar ikke dette med datahåndtering helt på alvor. Hvordan finne tilbake til data og gjøre det tilgjengelig?

Målområdet må adressere rekruttering til FoU og utfordringer for yngre forskere. Jf. ny forskrift i UH-loven (som begrenser mulighet for midlertidige ansettelse), og som vil gjøre Forskningsrådets rolle viktigere for å få ansatt folk ved UH-institusjonene. At FoU-sektoren og næringslivet har tilstrekkelig med FoU-kompetent arbeidskraft er en forutsetning for FoU. Det er stor utfordring å få tak i gode kandidater.

I likhet med flere eksterne innspill pekes det på at samarbeid er viktigere å understreke enn arbeidsdeling. Strategien kunne vært mer konkret på hvordan Forskningsrådet kan bidra til samspill mellom aktører i forsknings- og innovasjonssystemet.

Under dette målområdet bør viktigheten av tilliten til forskningssystemet komme tydeligere fram. Det er f.eks. en del tegn på mistillit til forskningssystemet hos fremvoksende politiske bevegelser. Her kan forskningssamfunnet, herunder Forskningsrådet, ta en rolle.

Innspill til målområde God rådgivning

Forskningsrådet bør fremheves som en møteplass og som rådgiver til forskningsmiljøene (ikke kun til myndighetene).

Forskningsrådets rådgivende rolle må komme tydeligere fram, særlig at Forskningsrådet er rådgiver for alle departementene, og ser helheten på en annen måte enn hvert enkelt departement, ikke minst mtp. det internasjonale.

Innspill til målområde Virksomhetsutvikling

Det er ingen innspill på dette målområdet fra porteføljestyrene.

Sak 18/24

Innspill til Systemmeldingen

Til Styret	Ansvarlig Direktør Benedicte Løseth	Saksbehandler Heidi Dybesland	Vedlegg 1. KDs invitasjon til innspill 2. Mulige tema i innspillet
Fra Administrerende direktør			

Forslag til vedtak	<i>Styret ber administrasjonen arbeide videre med innspillet til systemmeldingen med de tilbakemeldinger som kom frem i møtet:</i> 1. xx 2. xx 3. xx
---------------------------	---

Bakgrunn	Kunnskapsdepartementet har invitert til innspill til arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet (systemmeldingen). Forskningsrådets innspill vil være en del av den samlede leveransen til stortingsmeldingen og er således et viktig rådgivningsdokument.
-----------------	---

Hvorfor saken fremmes til dette møtet	Arbeidet med innspillet til systemmeldingen er i en tidlig fase, og målet med å fremme saken til Styret nå er å få en diskusjon om hva som er en god innretning på innspillet. Det forventes ikke at Styret skal diskutere alle temaene, men å gi en tilbakemelding på om de anses som relevante eller om det er andre tema som bør løftes frem i innspillet.
--	---

Hovedpunkter	I invitasjonsbrevet fra Kunnskapsdepartementet skisseres fem viktige samfunnsendringer og utviklingstrekk som vil kreve endringer i forskningssystemet:
---------------------	---

- Det digitale teknologiskiftet
- Ny geopolitisk situasjon
- Kunnskap må tas raskere i bruk
- Oppdragsmarkedet er i endring
- Økt behov for tverrsektoriell samordning

Kunnskapsdepartementet viser til at disse samfunnsendringene og utviklingstrekkene stiller oss overfor nye spørsmål om roller, ansvar og samarbeidsformer. Ambisjonen for systemmeldingen er å meisle ut politikk som ruster forskningssystemet for framtiden. Departementet ber om korte, skriftlige innspill innenfor disse fem områdene. Departementet ønsker svar på hva som bør gjøres og hvilke tiltak som er aktuelle. Det bes også om tilbakemeldinger på pågående arbeid og/eller gode eksempler i inn- eller utland som departementet bør være kjent med. I tillegg til de fem områdene som er skissert, åpnes det for å spille inn om det er andre utviklingstrekk og endringer som er relevante for forskningssystemet og som bør behandles i meldingen. Innspillet skal være på maks.10 sider.

I vedlegg 2 er det skissert spørsmål som det kan jobbes videre med i innspillet på hver av de fem områdene. Disse er foreslått på bakgrunn av en rask intern prosess i

Forskningsrådets administrasjon. Det kan også være andre tema som bør løftes frem i innspillet.

**Forberedelse /
prosess (kort)**

Saken er forberedt av administrasjonen

**Videre saksgang
(kort)**

Etter møtet vil det jobbes videre med hvilke konkrete tiltak som kan foreslås i innspillet. Et nytt utkast til innspill vil bli lagt frem for Styret til endelig behandling på styremøtet 6. mai.

Videre saksgang etter behandling i Styret 12. mars:

Tidsplan (uke)	AKTIVITET	Frist
11	Styremøte	Tirsdag 12. mars
11	Sende papirer til HM	Torsdag 14. mars
12	HM-sak: Utkast til tekst	Tirsdag 19. mars
14	Diskusjon i porteføljestyrene	Mars/april
17	Sende papirer til HM	Torsdag 18. april
17	HM-sak: Endelig utkast	Tirsdag 23. april
18	Sende sakspapirer til Styret	Tirsdag 30. april
19	Ekstra styremøte	Mandag 6. mai
20	Siste bearbeiding	
20	Sende Kunnskapsdepartementet	Mandag 13. mai

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Forskings- og høgare utdanningsministeren

Deres ref

Vår ref

Dato

22/5025-

12. februar 2024

Invitasjon til å komme med innspel til arbeidet med melding til Stortinget om forskningssystemet (systemmeldinga)

Som forskings- og høgare utdanningsminister jobbar eg for å legge forholda til rette for at forskarar kan frambringe den kunnskapen som samfunnet treng og for at samfunnet skal ta kunnskapen i bruk.

Denne regjeringa satsar på forskning. I budsjettet for 2024 ligg det for fyrste gong på fleire år an til ein realvekst i dei samla FoU-løyvingane. I OECD-samanheng ligg vi heilt i toppsjiktet når det gjeld del av det offentlege budsjettet brukt på forskning og utvikling. Etter å ha rydda opp i Forskningsrådet sin økonomi og tilført 1,64 milliardar kroner ekstra til forskning i 2022, har regjeringa funne rom for ei offensiv forskingssatsing på minst 1 milliard kroner dei neste fem åra til kunstig intelligens. Internasjonalt samarbeid er ein grunnplanke i forskinga, og norske forskarar gjer det svært godt internasjonalt. Noreg er mellom dei ti landa som konkurrerer seg til mest pengar i Horisont Europa.

Finansiering er ein ting. Men samfunnsutfordringane treff som vi veit mange sektorar på same tid. Derfor er eit overordna spørsmål for systemmeldinga korleis vi kan rigge forskningssystemet slik at vi kan jobbe enda betre saman på tvers av sektorar, og vi må tydeleggjere roller og ansvar. Det er viktig at fleire kjenner at dei har eigarskap til forskning, slik at dei satsar på den.

Eg har fleire siktemål med dette innspelsbrevet. Eg ønskjer å konkretisere meldingsarbeidet gjennom å peike ut fem område med særskilte moglegheiter og utfordringar som vi bør ta tak i akkurat no. Men eg ønskjer også å nytte høvet til å formidle informasjon om pågåande arbeid på eit komplekst område med mange tilstøytande prosesser. Derfor har eg lagt ved

lenker til nettsider og rapportar, slik at dei som ønskjer det, kan lese meir om saker dei er interesserte i.

Systemmeldinga er eit stort politisk arbeid for å ruste norsk forskning for framtida, og ei samla regjering er engasjert i arbeidet. Eg håpar at mange vil bidra til å løfte diskusjonane på dette viktige området.

Med helsing

Oddmund Løkensgard Hoel

Forskingssystemet må rustast for framtida

Det er eit politisk ansvar å leggje til rette for at Noreg har eit velfungerande forskingssystem, slik at vi samla sett når dei tre overordna måla i forskingspolitikken. Måla er fastsette i Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplan for forsking og høgere utdanning 2023–2032*: styrkt konkurransekraft og innovasjonsevne, miljømessig, sosial og økonomisk berekraft og høg kvalitet og tilgjengelegheit i forsking og høgare utdanning. I langtidsplanen varsla regjeringa at ho vil leggje fram ei melding til Stortinget om forskingssystemet våren 2025.

Kunnskapsdepartementet er godt i gang med meldingsarbeidet og held fram med ein open og inkluderande prosess. Hausten 2023 fekk daverande forskings- og høgare utdanningsminister over 80 innspel om Forskringsrådet si rolle og funksjonar i det norske forskings- og innovasjonssystemet. Innspela var også utgangspunkt for drøftingar med ei ekspertgruppe, som møttest tre gonger. Kort sagt ønskjer så godt som alle interessentar seg framleis eit sterkt og uavhengig forskingsråd. På bakgrunn av innspela og ekspertgruppemøta er vurderinga at det ikkje er behov for større endringar i Forskringsrådet no. I systemmeldinga er det derfor viktig å rette større merksemd mot andre tema.

For meir informasjon, sjå her:

- Skriftlege innspel om Forskringsrådet si rolle og funksjonar ([lenke](#))
- Rapport frå tre møte med ekspertgruppe hausten 2023 ([lenke](#))

Det er også ei rekkje andre problemstillingar som vedkjem forskingssystemet, men som Kunnskapsdepartementet enten jobbar med kontinuerleg eller primært i andre prosessar. Døme er dimensjonering av høgare utdanning, gjennomføring av endringar i finansieringssystemet for universitet og høgskular eller bruk av mellombelse tilsetjingar. Samtidig arbeider regjeringa med det overordna spørsmålet om mangel på arbeidskraft og potensielt uheldige effektar for produktivitet i økonomien i ei rekkje prosessar og ikkje minst i samband med perspektivmeldinga. Det er også viktig å framheve betydninga av internasjonalt samarbeid. Noreg arbeider for å påverke rammeprogrammet for forsking og innovasjon i EU og tek aktivt del i arbeidet med det europeiske forskingsområdet. Panoramastrategien handlar om korleis Noreg skal auke samarbeidet om forsking, høgare utdanning og innovasjon med land utanfor EU/EØS på ein heilskapleg og langsiktig måte. Vi samarbeider også gjennom OECD ([lenke](#)) og gjennom UNESCO, der Noreg stiller som kandidat til styret for perioden 2024–2029 ([lenke](#)).

For meir informasjon om avgjerder som allereie er tekne og om pågåande arbeid, sjå her:

- Meld. St. 14 (2022–2023) *Utsyn over kompetansebehovet i Norge* ([lenke](#))
- Prop. 126 L (2022–2023) *Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)* ([lenke](#))
- Strategi for forskerrekuttering og karriereutvikling ([lenke](#)) og høyringsdokument Forslag til forskrift om undervisnings- og forskningsstillinger og rekrutteringsstillinger ([lenke](#))
- Informasjon om arbeidet med ei melding til Stortinget om profesjonsutdanningane ([lenke](#))

- Helsepersonellkommissjonen ([lenke](#)) og arbeid med nasjonal helse- og samhandlingsplan ([lenke](#))
- Arbeidet med neste perspektivmelding som etter planen skal leggast fram våren 2024 ([lenke](#))
- Horisont Europa ([lenke](#)) og Nasjonal handlingsplan for det europeiske forskningsområdet (European Research Area) ([lenke](#))
- Panoramastrategien (2021–2027) ([lenke](#))

Det Kunnskapsdepartementet vil leggje vekt på i arbeidet med systemmeldinga er område der det er særskilde moglegheiter og særskilde utfordringar som må handterast no. Nedanfor omtalast viktige samfunnsendingar og utviklingstrekk som vil krevje systemutvikling. Dei stiller oss overfor nye spørsmål om roller, ansvar og samarbeidsformer, og ambisjonen for systemmeldinga er å meisle ut politikk som rustar forskingssystemet for framtida. Kunnskapsdepartementet ønskjer innspel særleg på fem område, som er utdjupa nedanfor.

Spørsmål

- 1) Innanfor områda 1–5 nedanfor ber Kunnskapsdepartementet om **korte, skriftlege** innspel:
 - a. Kva bør gjerast, kva tiltak er aktuelle?
 - b. Er det pågåande arbeid og/eller gode døme i inn- eller utland som Kunnskapsdepartementet bør vere kjent med?
- 2) Er det ev. andre utviklingstrekk og endringar som er relevante for forskingssystemet og som bør behandlast i meldinga?

Innspelsfrist og innspelsmøte

Kunnskapsdepartementet ber om innspel innan **torsdag 02. mai 2024**. Innspela skal være på **maksimalt ti sider** og skal lastast opp her ([lenke](#)). Innspela vil bli publiserte på regjeringen.no.

Kunnskapsdepartementet vil invitere til eit innspelsmøte i departementet sitt lokale **12. april 2024 kl. 09:00–11:30**, med moglegheit for både digital og fysisk deltaking.

Samfunnsendingar og utviklingstrekk på fem område

1. *Vi står i eit gjennomgripande digitalt teknologiskifte*

Det digitale teknologiskiftet stiller nye krav til forskingssystemet. Blant dei store drivarane er stadige teknologiske nyvinningar, auka bruk av data i forvaltning og verdiskaping, auka krav til effektivisering og nye forventningar hos forbrukarar og tenestemottakarar. For forskinga handlar det om kunstig intelligens, som t.d. store språkmodellar, og andre sider ved databehandlinga i framtida, som t.d. korleis algoritmar og arkitektur kan bidra til energieffektivisering, og kvanteberekningar. Vi må kunne utvikle eiga forskning og samarbeide internasjonalt, og vi må kunne forstå konsekvensane av utviklinga. Dei store

innsatsfaktorane, i tillegg til rett kompetanse, er datainfrastruktur og den digitale forskingsgrunnmuren, som består av forskingsnett og superdatamaskiner.

Ein del av datainfrastrukturane i samfunnet er utvikla med tilskot frå Forskingsrådet.¹ Etter kvart har fleire av dei vorte nyttige for så mange aktørar utanfor forskingssystemet at dei sprengjer ramma for forskingsinfrastruktur. Eit sentralt spørsmål er korleis slike datainfrastruktur bør først vidare, blir finansierte og styrte på tvers av samfunnssektorar, innanfor og utanfor forskingssystemet. Kravet om effektiv ressursbruk tilseier at dobbeltfinansiering av same type datainfrastruktur i fleire sektorar bør unngåast. Stortinget har i behandlinga av Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplanen for forskning og høgere utdanning 2023–2032* slutta seg til at regjeringa tek utgangspunkt i tilrådingane frå datainfrastrukturutvalet ([lenke](#)) i arbeidet med desse problemstillingane.

Behovet for superdatamaskiner og tilhøyrande infrastruktur for tungrekning er stadig aukande, særleg i samband med seinare tids utvikling av kunstig intelligens. Både opptrening og etterfølgjande bruk av kunstig intelligens som inneheld store generative modellar (t.d. språkmodellar), krev tilgang til superdatamaskiner. Ambisjonen for systemmeldinga er å utvikle ein nasjonal politikk for tungrekning som er tilpassa dei nye behova for tungregnekapasitet både i og utanfor forskingssystemet.

I samband med systemmeldinga startar regjeringa eit større arbeid på tvers av departement og sektorar for å sjå på tiltak for kompetanse, datasett og infrastruktur for forskning og innovasjon på og med databehandlinga i framtida. Målet er å utvikle eit forskingsvegkart som viser samanhengen mellom innsatsen for det digitale skiftet på tvers av departementa, og som kan synleggjere moglegheiter for samordning og koordinering.

For meir informasjon om pågåande aktivitet, sjå her:

- Pressemelding om satsinga til regjeringa på kunstig intelligens ([lenke](#)) og Forskingsrådet si iverksetjing av satsinga ([lenke](#))
- Strategi for digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren ([lenke](#)), handlingsplanen til sektoren for oppfølginga ([lenke](#))
- Porteføljeside for mogleggjerande teknologiar i Forskingsrådet ([lenke](#))
- Innspela til regjeringa sitt arbeid med ny nasjonal digitaliseringsstrategi ([lenke](#))

2. Vi står i ein ny geopolitisk situasjon

Kunnskap og teknologisk utvikling blir stadig viktigare for internasjonal konkurranse, nasjonal tryggleik og motstandskrafta i samfunnet. Den tryggingpolitiske situasjonen i Europa er skjerpa, og trussel- og risikobiletet mot Noreg blir stadig meir samansett og sektorovergripande. I åra framover er det behov for ei meir strategisk tilnærming til utvikling og vern av kunnskap og teknologi for å vareta våre nasjonale interesser. Forskingssystemet må innrettast for å handtere denne utviklinga og kunne vareta det nasjonale behovet vårt for open, skjermingsverdig og gradert kunnskap. Under dette er det nødvendig å etablere

¹ Med datainfrastruktur siktar ein til verktøya, tenestene og systema som er nødvendige for å innhente, analysere, lagre, organisere, dokumentere og tilgjengeleggjere data.

løysingar som mogleggjer opent-skjermingsverdig, ugradert-gradert og sivilt-militært FoU-samarbeid i større skala enn i dag.

Auka vektlegging av tryggleik får konsekvensar for alle aktørar i forskningssystemet og vil utfordre openheita som pregar sektoren. Samtidig er ope internasjonalt kunnskapssamarbeid ein viktig føresetnad for å vareta nasjonale interesser og vidareutvikle Noreg som ein konkurransedyktig kunnskapsnasjon. I dagens situasjon kan vi ikkje samarbeide mindre, og vi må framleis kunna samarbeide med land som vi ikkje har eit tryggingpolitisk samarbeid med, inkludert autoritære regime som også utfordrar etablerte normer og verdiar for akademisk samarbeid. Dette stiller særleg krav til ansvarskjensle i internasjonalt arbeid og fordrar eit forskningssystem som er rusta til å møte stadig meir komplekse etiske og tryggingmessige utfordringar. Risikoen knytt til internasjonalt kunnskapssamarbeid må handterast på ein effektiv måte som varetek forsvarleg tryggleik og eit akseptabelt risikonivå. Det er behov for å kartleggje og definere kva fag- og teknologiområde som er sensitive og som har noko å seie for nasjonal tryggleik.

For meir informasjon om pågåande aktivitet, sjå her:

- Styringsdokument for arbeidet med sikkerhet og beredskap i Kunnskapsdepartementets sektor ([lenke](#))
- Retningslinjer og verktøy for ansvarlig internasjonalt kunnskapssamarbeid ([lenke](#))
- Supplerende tildelingsbrev 2023 – felles oppdrag til Forskningsrådet, Forsvarets forskningsinstitutt og Nasjonal sikkerhetsmyndighet ([lenke](#))
- Strategi for kunstig intelligens for forsvarssektoren ([lenke](#))

3. *Kunnskap må takast raskare i bruk*

Klimaendringar, tap av naturmangfald, auka utanforskap: Det er mykje som hastar, og forskningssystemet må stimulere til at kunnskap blir teken raskare i bruk. Forskningsresultat må ha høg kvalitet. Funna må vere robuste, og resultatata må vere umiddelbart tilgjengelege for alle som treng dei. Verksemdar utanfor academia har nytte av doktorgradsutdanna medarbeidarar som bidreg til å auka evna organisasjonen har til å bruke og få fram ny kunnskap, og slik kompetanse må brukast så godt og målretta som mogleg. Dialog og relevant involvering mellom forskarar og dei som skal ta kunnskapen i bruk er nødvendig. Regjeringa har lansert målretta samfunnsoppdrag som eit nytt verkemiddel i forskningssystemet for å bidra til ein meir praktisk bruk av forskingsbasert kunnskap. Grunnlaget for kunnskapsbaserte avgjerder og tenesteutvikling i kommunane må styrkjast gjennom betre samordning og prioritering av kunnskapsbehovet til kommunane, og kunnskap må spreiest betre i kommunane. Ofte er det usikkert om tiltak verkar, og fleire tiltak enn i dag bør prøvast ut før dei blir gjennomførte i full skala. Sist, men ikkje minst, treng vi eit forskningssystem som gjer det mogleg å handle raskt neste gong ei akutt krise hender.

For meir informasjon om pågåande aktivitet, sjå her:

- Strategi for norsk vitenskapelig publisering etter 2024 ([lenke](#))
- Veileder for innbyggerinvolvering i forskning ([lenke](#))

- Samfunnsoppdrag Berekraftig fôr ([lenke](#)) og samfunnsoppdrag Inkludering av barn og unge ([lenke](#))
- Statsbudsjettet 2024 – Tildeling av midler til KS for etablering av Kommunenes strategiske forskningsorgan (KSF) ([lenke](#)) og om Kommunenes strategiske forskningsorgan ([lenke](#))
- Mandat for kjernegruppa for eit betre kunnskapssystem for handtering av kriser ([lenke](#))
- Forslag til rammeverk for rask oppskalering av analysekapasitet og -infrastruktur i kriser ([lenke](#))

4. *Oppdragsmarknaden er i endring*

Næringslivet si forskning er i vekst, men Noreg er framleis langt unna ambisjonen om at investeringane næringslivet har i forskning og utviklingsarbeid (FoU) skal vere 2 prosent av bruttonasjonalprodukt innan 2030. Regjeringa vil derfor våren 2024 leggje fram ein handlingsplan/strategi for auka FoU-innsats i næringslivet. Delar av norsk forskning skjer på oppdrag frå brukarar i privat og offentleg sektor. Næringslivet kjøper i mindre grad FoU frå universitet, høgskular og forskingsinstitutt enn tidlegare. At næringslivet tilsynelatande samarbeider mindre med forskingsmiljø i universitets- og høgskulesektoren og med forskingsinstitutt, står i motstrid til forskingspolitiske mål som vektlegg at samarbeid om forskning og innovasjon er avgjerande for å utvikle og setje i verk nye løysingar. Dei siste åra ser det også ut til at forvaltnings- og bidragsinntektene frå offentlege kjelder, som lenge hadde ei meir positiv utvikling, har stagnert. Ein nedgang i oppdragsverksemda kan få konsekvensar for forskinga i næringslivet og også endre ressurstilførselen for mange av forskingsmiljøa som er avhengige av ekstern finansiering.

For meir informasjon om pågåande aktivitet, sjå her:

- Innspel til regjeringa sitt arbeid med å auke FoU i næringslivet ([lenke](#))
- Indikatorrapporten ([lenke](#))
- Finansiering av næringsrettet FoU: Utviklingstrekk, prioriteringer og instituttene sine rolle ([lenke](#))
- Privat finansiering av forskning, utvikling og forskningsbasert innovasjon i Norge ([lenke](#))
- Oppdrag til NIFU om oppdragsforskingas rolle, utvikling og betydning ([lenke](#))
- Oppdrag til NIFU: (i) litteraturgjennomgang om finansieringsstrømmer (ii) komparativ analyse av finansieringsformer, utviklingstrekk og betydning av ekstern konkurranseutsatt finansiering i utvalgte land (iii) dybdeanalyse av utvalgte enheter ([lenke](#))

5. *Behovet for tverrsektoriell samordning aukar*

Samfunnsutviklinga, som skissert i punkta ovanfor, gjer at behovet for samordning på tvers av verksemdar og mellom departement aukar. Problemstillinga er ikkje ny, men utviklinga dei siste åra har forsterka behovet for at fleire aktørar enn tidlegare jobbar saman på nye måtar. Vidare er det sannsynleg at forskingsbudsjetta dei neste tiåra ikkje kan ha den same høge vekstraten som dei har hatt sidan tusenårsskiftet. I så fall blir det enda viktigare at ulike sektorar kan samarbeide og komme fram til felles løysingar for omprioritering av forskingsmidlar når det er nødvendig.

For meir informasjon, sjå her:

- Veileder for sektoransvaret for forskning ([lenke](#))

Vedlegg 2

Mulige temaer i Forskningsrådets innspill til Systemmeldingen

1

05.03.2024

Digitalt teknologiskifte

- Hvordan tilrettelegge for samarbeid på tvers av teknologidisiplinene, utdanning, forskning og infrastruktur?
- Hvordan ivareta behovet for regnekapasitet, utvikling av gode datasett og datafangst? Hvordan sikre behov for sterkere nasjonal koordinering?
- Hvordan kan Norge best mulig utnytte internasjonale satsinger på infrastruktur? Hvordan kan relevante aktører samarbeide om en nasjonal strategi for å sikre best mulig utnyttelse?
 - Hvordan legge til rette for offentlig-privat samspill for å utvikle og ta i bruk KI-forskning for verdiskaping i samfunn og næringsliv?
 - Hvordan sikre tilgang på nok folk med kompetanse på digital teknologi?

2

2

05.03.2024

Ny geopolitisk situasjon

- Som et lite land er Norge avhengig av internasjonalt samarbeid for å få tilgang til forskning og teknologi. Hvordan sikre at norske miljøer er attraktive å samarbeide med også fremover og at vi får innpass på de rette arenaene?
- Hvordan håndtere etiske og sikkerhetsmessige utfordringer i samarbeid med «risikofylte land»?
- Åpenhet er en forutsetning for god forskning, men er ikke alltid mulig. Hvordan ivareta behovene for både åpen, skjermingsverdig og gradert forskning («modelloppdraget»)?
- Det er behov for å beredskap på mange områder (sikkerhet, handel, energi, natur, klima, mat, velferd og demokrati etc.). Hvordan sikre best mulig samspill mellom ulike FoU-aktører og mellom ulike samfunnssektorer for å heve samfunnets beredskapsevne?

3

3

05.03.2024

Kunnskap må tas raskere i bruk

- Hvordan tilrettelegge for bedre dialog og relevant involvering med de som skal ta kunnskapen i bruk?
Hvordan bygge ned avstanden mellom forskningsmiljøene og brukere av kunnskap?
- Hvordan styrke forskningskompetanse og øke absorberingsevne for forskning i næringslivet og i offentlig sektor?
Hvordan utnytte ordninger for sektormobilitet som nærings-PhD og offentlig PhD i enda større grad?
- Hvordan styrke samspillet mellom utdanning, forskning og innovasjon, og hvordan stimulere til økt mobilitet mellom akademia, offentlig sektor og næringslivet for utviklingen av forsknings- og innovasjonssystemet?
- Hvordan løse viktige samfunnsoppdrag gjennom å bruke en "mission-oriented" tilnærming hvor forskning ofte bare er en del av satsingen?

4

4

05.03.2024

Endringer i oppdragsmarkedet

- Hvordan sikre at forskningssystemet er fleksibelt nok til å dekke samfunnets kunnskapsbehov?
- Hvordan påvirker endringer i økonomi, næringsstruktur og teknologi etc. oppdragsmarkedet og hva betyr endringene for forskningssystemet?
- Hvordan sikre god balanse mellom offentlig støtte til FoU-sektoren og oppdragsmarkedet?
- Hvordan stimulere næringslivet og private stiftelser til å samarbeide mer (også finansielt) med FoU-miljøer i instituttsektoren og i UH-sektoren?

5

5

05.03.2024

Økt behov for tverrsektoriell samordning

- Hvordan få til nye mekanismer for koordinering av FoUol på politisk nivå?
- Hvordan styrke den politiske oppmerksomheten om potensialet som ligger i FoUol for å løse samfunnsutfordringer og skape velferd og vekst gjennom prosessuelle mekanismer (budsjettforhandlinger, utredninger, mv.)?
- Hvordan styrke koordinering på departementsnivå innenfor FoUol for å løse utfordringer/utnytte muligheter på områder som går på tvers av departementenes sektoransvar gjennom nye mekanismer/fora for relevante departementer (clustering på enkeltområder)?
- Hvordan kan Forskningsrådet videreutvikle sin rolle, gjennom ulike mekanismer for koordinering av departementene og gjennom ulike mekanismer for koordinering utover i de forskningsutførende sektorene?

6

6

Sak S 19/24

Styrets reise til Brussel 28-30. april 2024

Til Styret	Ansvarlig Direktør Benedicte Løseth	Saksbehandler Inger Midtkandal, Tom-Espen Møller, Martine Høstland, Karin Totland	Vedlegg 1. Program 2. EUs styringsstruktur 3. Horisont Europa i korte trekk 4. Prosess og hoveddiskusjoner knyttet til FP10
Fra Administrerende direktør			

Forslag til vedtak Styret tar saken til orientering.

Bakgrunn Forskningsrådet skal være en tydelig forskningsstrategisk rådgiver både nasjonalt og internasjonalt. EUs 7-årige rammeprogram for forskning og innovasjon er Norges fremste arena for internasjonalt samarbeid og vi har vært assosiert siden EØS-avtalen trådte i kraft i 1994. Norsk deltakelse har økt fra rammeprogram til rammeprogram. Horisont Europa er det 9ende rammeprogrammet og finansiering derfra til norske aktører utgjør nå om lag 1/3 av konkurranseutsatte midler til norske FoU-aktører hvis man ser midler fra rammeprogrammet og Forskningsrådet samlet. Bare i 2023 har norske søkere konkurrert seg til over 531 millioner euro fra Horisont Europa.

Forberedelse til det 10. rammeprogrammet (FP10) er nå i gang. I den forbindelse reiser Styret til Brussel 28-30.april for å ha forskningsstrategiske samtaler med aktører som er sentrale i å utforme, påvirke og beslutte innretning på FP10.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet Dette er en orienteringssak som er ment å forberede Styret på turen til Brussel

Hovedpunkter Saken har fire vedlegg

- Vedlegg 1 er programmet for turen
- Vedlegg 2 forklarer kort EUs styringsstruktur og hvilken rolle de ulike delene av strukturen har i forhold til utarbeidelsen og vedtak av FP10.
- Vedlegg 3 forklarer kort hvordan Horisont Europa er innrettet
- Vedlegg 4 omhandler prosessen fram mot FP10 og skisserer kort de mest sentrale diskusjonene. Vedlegget er skrevet på engelsk for å bedre fungere som underlag for møtene og for å synliggjøre engelsk terminologi i forhold til de diskusjonene Styret skal ha.

For forberedelse til møte om Dual Use, se styresak S 06/24 Orientering om oppdrag fra Forsvarsdepartementet og Kunnskapsdepartementet gitt i supplerende tildelingsbrev for 2024 [Microsoft Word - Sak S 01 Innkalling til møte 1-24 7. feb \(forskningsradet.no\)](#)

Notat til forberedelse med møtet med Joint Research Centre vil bli lagt i mappe på Teams i god tid før reisen.

**Forberedelse /
prosess (kort)**

Saken er forberedt av administrasjonen.

**Videre saksgang
(kort)**

Det er lagt opp til oppstart- og forberedelsesmøte mandag morgen 29. april før møtene starter. Eventuelt kan vi møtes digitalt i uka før avreise for å gå gjennom programmet og kort forberede møtene dersom Styret foretrekker det.

Vedlegg 1 –

Utkast til program for Styrets tur til Brussel 28.-30. april 2024

Versjon pr 28.februar 2024

Søndag 28.april

Tid	Program	Sted	Kommentar/lenker
16:25 -18:20	Fly Oslo – Brussel (SAS)		
20:00	Uformell middag for de som har ankommet	Restaurant (tbc)	

Mandag 29.april

Tid	Program	Sted	
09:30-10:00	Oppstartsmøte – gjennomgang av program og forberedelser til møtene	Science Europe , Rue de la Science 14	
10:00 -10:45	Science Europe Lidia Borrell-Damián, Generalsekretær i Science Europe	Science Europe , Rue de la Science 14	Science Europe
11:15 -12:15	Europa parlamentet (tbc) Cristian-Silviu Busoi (tbc) eller evt annen fra ITRE-komiteén (Parlamentarikerne har startet valgkampen og det er utfordrende å få møter)	Rue Wiertz 60, 1047 Bruxelles, Belgia	European Parliament (europa.eu)
12:15 -13:00	Omvisning i Parlamentet (tbc)		
13:00 -14:15	Arbeidslunsj på Kunnskapskontoret	Kunnskapskontoret, Rue du Trône 98	
15:00 -16:30	Den norske EU-delegasjonen Møte med Norges ambassadør til EU Anders Eide, forskningsråd Geir Arnulf og evt andre råder	Norway House Rue Archimède 17	Norges delegasjon til EU - regjeringen.no
17:00 -19:30	Paneldebatt og mottakelse Se program under	Norway House Rue Archimède 17	
20:00	Middag med gjester Styret, Mari og Benedicte Gjester: Signe Ratso, Anders Eide, Lidia Borell-Damian og andre tbc Separat middag for administrasjonen	Le Cailler du Palais Royal Bodenbroek 18, 1000 Brussels	https://lecaillerdupalaisroyal.be/

Tirsdag 30.april

Tid	Program	Sted	Kommentar /lenker
09:00 -10:30	Joint Research Center Director-General Stephan Quest m. fl	Rue du Champ de Mars 21	Joint Research Centre (europa.eu)
11:00 -12:30	EDF - Åpen/skjermet forskning (tbc)		The European Defence Fund (EDF) - European Commission (europa.eu)
13:00 -13:45	Lunsj		
14:00 -15:00	Europa kommisjonen Signe Ratso Deputy Director-General DG RTD	General DG RTD, Sq. Frère-Orban 8	European Commission, official website - European Commission (europa.eu)
15:30 -16:15	Rådsarbeidsgruppen for forskning Representant for rådsarbeidsgruppen (tbc)	Kunnskapskontoret, Rue du Trône 98	Working Party on Research - Consilium (europa.eu)
16:30	Avreise til flyplassen. Reise Brussel-Oslo: 19:00 (SAS)		

Paneldebatt og mottakelse mandag 29.april

Tid	Program
17:00-17:30	Ankomst og mingling Velkommen v/Ambassadør Anders Eide ca 17:30
17.35-18.30	Paneldebatt i to deler Ordstyrer: Simon Picard, Science Business (tbc) Panel 1 – Balanse mellom grunnforskning, anvendt forskning og kommersialisering Deltakere: <ul style="list-style-type: none"> • Muriel Attane, EARTO • Prof. Kurt Deketelaere, LERU Secretary-General (tbc) • Lidia Borell-Damian – Science Europe • Massimiliano Esposito, DG RTD • Business Europe (tbc) Panel 2 – Dual use Deltakere: <ul style="list-style-type: none"> • DG DEFIS (tbc) • Business Europe (tbc) • Kongsberg (tbc) • Mark Ferguson, Chair of the board, SoilSteam AS Norway (tbc) • Peter Dröll, DG RTD (tbc)
18:30-19:30	Mingling og fingermat

Vedlegg 2 – EUs Styringsstrukturer

EU-institusjonene og lovgivningsprosessen

EUs oppbygning: EU består av 7 institusjoner. Ved inngåelse av medlemskap oppgir medlemslandene myndighet til institusjonene, som dels er overnasjonale og dels er mellomstatlige i sin virkemåte. Institusjonene er Europakommisjonen, Europaparlamentet, Det europeiske råd, Rådet, EU-domstolen, Den europeiske sentralbanken og Revisjonsrådet. De fire førstnevnte er relevante for lovgivning og utarbeidelsen av nye rammeprogram.

Europakommisjonen er EUs utøvende myndighet, "regjeringen". Ny kommisjon utnevnes hvert 5. år i etterkant av parlamentsvalget, altså vil det i løpet av 2024 tiltre en ny kommisjon. Det politiske nivået består av 27 kommisærer (en fra hvert medlemsland), og kommisjonen er i denne perioden ledet av Ursula von der Leyen. Det administrative nivået består av generaldirektorater, deriblant DG RTD og DG EAC der henholdsvis forskning og utdanning ligger. Kommisjonen har sete i Brussel og har ca. 40.000 ansatte, deriblant nasjonale eksperter.

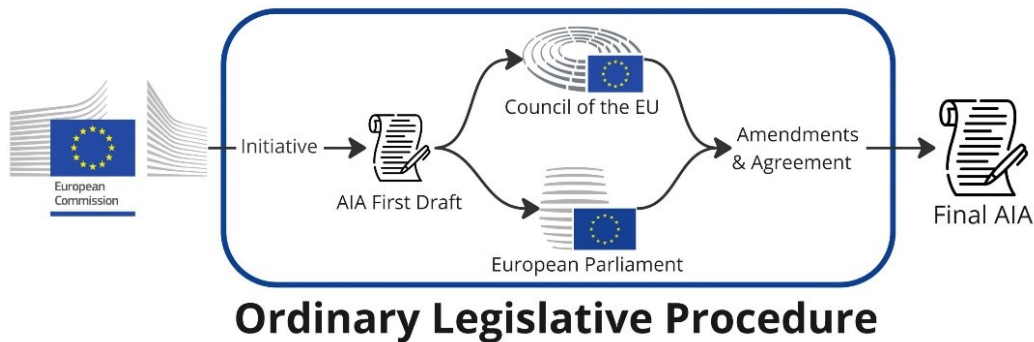
Europaparlamentet er ett av EUs to lovgivende organ. Politikere til parlamentet velges direkte fra de ulike medlemslandene, og hvert land har et visst antall seter å fylle fordelt etter befolkningstall. Neste valg vil skje 6.-9. juni i år. Parlamentet består av 705 politikere, såkalte Members of Parliament (MEPer). Representantene sitter etter parti, noen av de europeiske partiene er European Peoples Party (EPP), Renew Europe og The Greens. Representantene sitter i tillegg i tematiske parlamentskomiteer, bl.a. ITRE (Industry, Research and Energy) og CULT (Culture and Education). Den nåværende presidenten av Europaparlamentet er Roberta Metsola. Europaparlamentet holder til både i Brussel og i Strasbourg.

Rådet for den europeiske union (the Council/Concilium) er EUs andre lovgivende organ. I motsetning til parlamentet, hvor medlemmene skal representere unionen, skal Rådet representere medlemslandenes interesser. Rådet er organisert på 3 nivåer gjennom ministermøtene (for eksempel alle landbruksministrene møtes), COREPER (diplomater fra medlemslandene møtes) og arbeidsgruppene (byråkrater fra medlemslandene møtes). I tillegg har de et permanent sekretariat. Presidentskapet i Rådet skiftes hvert halvår, frem til sommeren 2024 er det Belgia som har formannskapet, etter det tar Ungarn over. Formannskapsrollen er med på å definere politiske prioriteringer.

Det europeiske råd (European Council) omtales gjerne som EUs toppmøte. Det består av statsledere, Det europeiske råds president (Charles Michel) og kommisjonspresidenten (Ursula von der Leyen). Det europeiske råd har ikke lovgivende makt, men skisserer EUs politiske retning og prioriteringer, og er slik den øverste politiske enheten i EU. De møtes minst 4 ganger i året.

Lovgivningsprosessen i EU er som følger:

Kommisjonen gjennom DGene utformer lovforslag, blant annet med hjelp fra nasjonale eksperter. Kommisjærene bestemmer så om lovforslaget skal fremmes, og sender det videre til Rådet og Europaparlamentet. I parlamentet er det i hovedsak komiteene som diskuterer lovforslaget og skriver en rapport, som Parlamentet så baserer sine avgjørelser på. Avgjørelser gjøres med simpelt flertall. Arbeidsgruppene i Rådet jobber på en liknende måte, og forslaget stemmes over. Ofte kommer det forslag til endringer fra Rådet og Parlamentet slik at forslaget går frem og tilbake flere runder før det eventuelt vedtas. Kommisjonen har så ansvaret for implementering av vedtatt politikk. Det kan også forekomme en såkalt trilog, en prosess hvor representanter fra kommisjonen, Parlamentet og Rådet møtes for uformelle forhandlinger for å få en mer effektiv prosess. Denne lovgivningsmodellen dekker de fleste politikkområder, men har noen unntak, som utenriks- og forsvarspolitikk.

Utarbeidelsen av neste rammeprogram for forskning og innovasjon (FP10)

Kommisjonen forventes å komme med et forslag til FP10 før sommeren 2025. Tiden frem mot dette kommer det til å være mye aktivitet i form av innspill fra ulike stakeholders. Noen har allerede fremmet sine synspunkter i form av posisjonsnotater (Danmark, The Guild/LERU, EARTO). I løpet av de to dagene i Brussel vil Styret treffe representanter fra flere av disse aktørgruppene blant annet på mottakelsen.

Figuren nedenfor viser hvordan nåværende rammeprogram Horisont Europa ble utarbeidet. Den gir et bilde av den kommende prosessen frem mot FP10:

Vedlegg 3 – Horisont Europa i korte trekk

EUs niende rammeprogram for forskning og innovasjon Horisont Europa, startet opp 1. januar 2021 med et totalbudsjett på 95,5 milliarder euro for årene 2021-2027. Hele 35 prosent av budsjettet skal gå til klimaformål for å oppnå grønn omstilling og bærekraftig verdiskaping for bedrifter, forskningsinstitusjoner og offentlig forvaltning. De ambisiøse store samfunnsoppdrag (missions) for å løse utvalgte store samfunnsutfordringer ble introdusert med Horisont Europa.

Norske aktører kan søke om midler på lik linje med aktører i EU-medlemsland og Norge deltar i utformingen av Strategisk Plan og arbeidsprogrammene som ligger til grunn for utlysningene. Horisont Europa er åpen for deltakelse fra hele verden (men noen unntak), men tilbyr finansiering til medlemsland, assosierte land og lav- og mellominntektsland.

Horisont Europa er organisert i tre søyler og en tverrgående del med en budsjettfordeling som følger:

Horizon Europe		
Total budget: 95,5 billion euro		
 1. Excellent Science (25 bn. €)	 2. Global Challenges and European Industrial Competitiveness (53,5 bn. €)	 3. Innovative Europe (13,6 bn. €)
European Research Council (ERC) (16,0 bn. €)	Clusters 1. Health (8,2 bn. €) 2. Culture, Creativity and Inclusive Society (2,3 bn. €) 3. Civil Security for Society (1,6 bn. €) 4. Digital, industry and Space (15,3 bn. €) 5. Climate, Energy and Mobility (15,1 bn. €) 6. Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment (9,0 bn. €)	European Innovation Council (EIC) (10,1 bn. €)
Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) (6,6 bn. €)		European Innovation Ecosystems (0,5 bn. €)
Research Infrastructures (2,4 bn. €)		European Institute of Innovation and Technology (EIT) (3,0 bn. €)
Joint Research Centre (JRC) (2,0 bn. €)		
Widening Participation and Strengthening the European Research Area (ERA) (3,4 bn. €)		
Widening participation and spreading excellence (3,0 bn. €) Reforming and Enhancing the European R&I system (0,4 bn. €)		

Søyle I Fremragende forskning har et totalbudsjett på 25 mrd. euro. Her ligger satsinger på banebrytende, nysgjerrighetsdrevet forskning under Det europeiske forskningsrådet (ERC), mobilitetsvirkemidler under Marie Skłodowska-Curie Actions og forskningsinfrastruktur. Søylene er ikke tematisk definert, dvs det er de beste prosjektene som vinner fram uavhengig av fagområdet.

Søyle II Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv har et totalbudsjett på 53,5 mrd. euro som er over halvparten av hele budsjettet til Horisont Europa. Søylene er organisert i seks brede tematiske klynger og er utfordringsdrevet. Det betyr at utlysningene skisserer et problem som skal løses og ber aktørene komme med forslag på hvordan forskning og innovasjon kan bidra til løsninger gjennom samarbeidsprosjekter. De seks klyngene er 1) Helse, 2) Kultur, kreativitet og inkluderende samfunn, 3) Samfunnssikkerhet, 4) Digital, industri og romfart 5) Klima, Energi og Miljø og 6) Mat, Bioøkonomi, Naturressurser, Jordbruk og Miljø. Søyle II arbeidsprogrammene har hatt omtrent 70

utlysninger knyttet til Afrika initiativ I og II og ca 22% av utlysningene i siste arbeidsprogram. Samfunnsoppdragene og Partnerskap er en del av denne søylen og er nærmere beskrevet under.

Søyle III Innovativt Europa har som mål å bringe Europa i front innen markedsskapende innovasjon. Etableringen av European Innovation Council (EIC) er ment å realisere effekten av investeringer i forskning og innovasjon, skal bygge bro over "the double valley of death" (teknologigapet og skaleringsgapet) og har et totalbudsjett på 13,6 mrd. euro. EIC har både tematisk og utfordringsdrevne utlysninger med fokus på deep-tech. EIC Pathfinder adresserer teknologigapet og finansierer både forskere og bedrifters tidlige fase-teknologi på vei nærmere markedet. EIC Transition gir verifiseringsstøtte til banebrytende forskningsresultater på vei mot kommersialisering og EIC Akseleratoren finansierer lovende deep-tech selskaper fra pre-kommersiell fase til marked og skalering.

Søylen støtter også den generelle utviklingen av det europeiske innovasjonslandskapet. European Institute of Innovation and Technology (EIT) fremmer integreringen av næringsliv, forskning, høyere utdanning og entreprenørskap.

Tverrgående del – WIDERA er den tverrgående delen som skal sikre bredere deltakelse og styrking av Det europeiske forskningsområdet (ERA) og i tillegg bidra spredning av fremragende kvalitet og reformere og forbedre det europeiske forsknings- og innovasjonssystemet.

Missions – Samfunnsoppdrag: Europakommisjonen har identifisert fem samfunnsoppdrag som de ønsker konkrete og ambisiøse løsninger på innen 2030. Samfunnsoppdragene gjør at forsknings- og innovasjonspolitikken retter seg enda mer mot det å løse globale samfunnsutfordringer. Ved å knytte forskning og innovasjon tettere til politiske strategier, reguleringer og datatjenester, skal det skapes løsninger raskere enn tidligere. Samfunnsoppdragene krever at et beredt spekter av samfunnsaktører jobber tett sammen. De fem samfunnsoppdragene er 1) Tilpasning til klimaendringer inkludert samfunnsendring 2) Kreft 3) Sunne hav, kystområder og vassdrag 4) Klimanøytrale og smarte byer og 5) Jordhelse

Europeiske partnerskap benyttes på strategiske satsningsområder der målene ikke kan oppnås gjennom ordinære utlysninger, men krever strategisk samarbeid på nasjonalt nivå. En fjerdedel av midlene i Horisont Europa går til partnerskap. Gjennom partnerskapene inngår Europakommisjonen avtaler om at midler fra rammeprogrammet skal brukes sammen med midler fra medlemslandene eller fra næringslivet. Det er tre typer partnerskap: samfinansierte, avtalebaserte og institusjonelle. Hovedtyngden av midlene går til de avtalebaserte og institusjonelle, samlet kalt industrirettede partnerskap. Det strategiske samarbeidet i partnerskapene og utlysninger fra partnerskapene representerer store muligheter for norske forskningsmiljøer og bedrifter til å påvirke og delta i europeisk industrisamarbeid. Det er pr i dag etablert tilsammen 49 partnerskap i Horisont Europa innenfor klynge 1, 4, 5 og 6. I forbindelse med ny strategisk plan for 2025-2027 er det forslått etablert ytterligere ni partnerskap hvorav fem samfinansierte, og da også knyttet til klynge 2. Partnerskapene er store konsortier med mange aktører innenfor og på tvers av ulike fagområder, sektorer og bransjer. Det byr på utfordringer knyttet til transparens, hvem som medvirker til utforming av utlysningene, hvilken nasjonal medfinansiering (aktiviteter, infrastruktur, midler) som skal legges til grunn og både administrativ kapasitet og tilgjengelige offentlige nasjonale midler hos landene.

Strategisk plan og arbeidsprogram - Strategisk plan ligger til grunn for arbeidsprogrammene i Horisont Europa. Strategisk plan går over flere år og er nå i ferd med å bli fornyet og forenklet for årene 2025-2027. Arbeidsprogrammene for de ulike delprogrammene er stort sett to-årige (men unntak av ettårig program for 2025) og definerer hvilke utlysninger som kommer. Utlysningene er organisert i 'destinations' og 'topics'.

Vedlegg 4 – Prosess og hoveddiskusjoner knyttet til FP10

Introduction

FP10 will be created and run based on the need for continuity from the two previous framework programmes, including lessons learned and improvements on one side, and new geopolitical circumstances in Europe and in its surroundings on the other. Both aspects will also affect how Norway navigates in the preparatory phase that now has been launched.

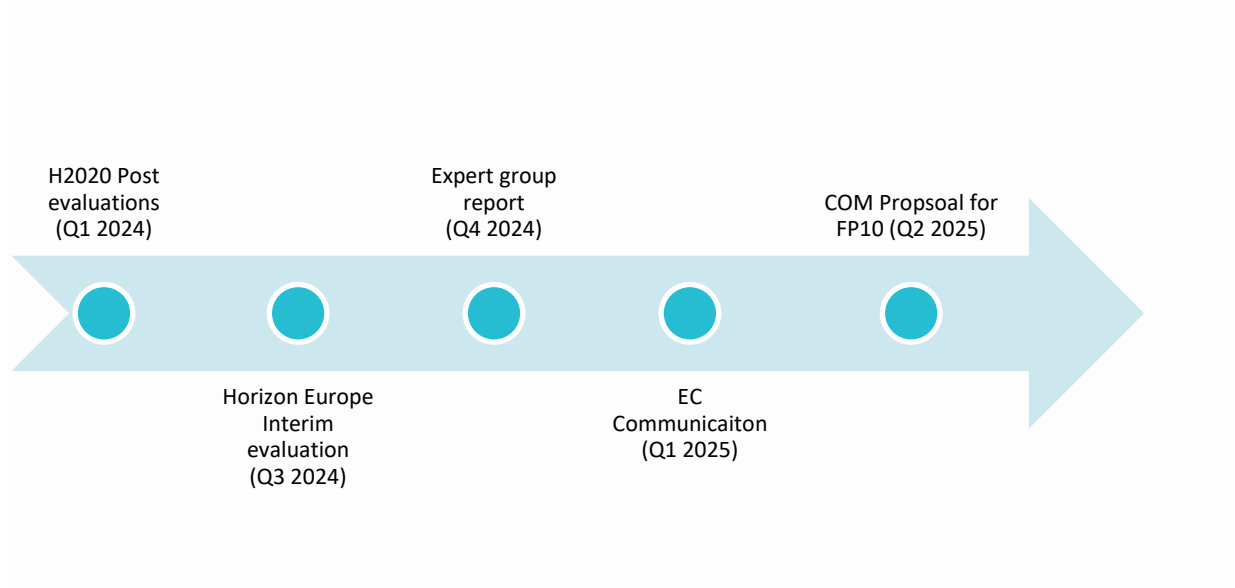
In this document we describe the context and background for the preparation for FP10 and give an outline of the most important issues on the agenda.

EU's preparation for the next framework programme on research and innovation

According to EU's Treaties, it is an obligation for the EU to implement framework programmes for research. A framework programme is intended to increase competitiveness and meet knowledge needs in all areas covered by the Treaties and target specified EU priorities. The last two programmes (Horizon 2020 and Horizon Europe) have been integrated framework programmes for research *and* innovation, as will also FP10.

There are three phases in the development and implementation of framework programmes: Preparation, decision-making, and implementation.

Figure 1: The process leading up to the Commission's formal proposal for FP10

Preparation

Central to the preparations for FP10 are the ongoing evaluations of Horizon 2020 and Horizon Europe. Furthermore, a [High Level Group](#) (HLG) consisting of 15 experts, led by Prof. Manuel Heitor, is established with a mandate to both evaluate Horizon Europe and propose input to the strategic direction for FP10. In the proceeding months the Commission will publish all evaluation results which will lay the foundation for the Commission's formal proposal for FP10, expected in Q2 2025.

Decision-making

Once the formal proposal is available, the decision-making phase begins. Negotiations are conducted between the Commission, the Council and the European Parliament. The financing of the framework programme is part of the EU's Long-Term Budget (MFF) and will affect the EU's long-term budget for 2028-2034. Budgetary negotiations will continue until end of 2027

Implementation

FP10 is scheduled to start from 1 January 2028 and operate for seven year, until end of December 2034. All member states and associated countries will be engaged in creating the specific Work programmes under each specific programme parts.

Plan for Norway's involvement in the preparations for FP10

In the summer of 2023, the Ministry of Education and Research (MER) adopted a plan for Norway's involvement in the preparations for FP10. The plan puts its main emphasis on activities related to the preparations. Here the opportunities for influence are the best. This work has already started, and involves relevant ministries, RNC and Innovation Norway.

Figure 2: Overall timeline for Norwegian involvement and involvement related to FP10:

Preparatory phase (2023-2024)

Work with the basis for an initial Norwegian input started in autumn 2023. The work is overlooked and partly headed by MER and a task force is due to submit a memorandum by 15 April 2024. These recommendations will form an essential basis for the first Norwegian input that is scheduled to be available in June 2024.

The preparatory work prior to FP10 is closely linked to the strategic work with the final part of Horizon Europe and the [European Research Area](#) (ERA). FP10 is likely to build on Horizon Europe, and there could be activities aimed at bridging the latter part of Horizon Europe with FP10.

Negotiation and adoption phase (2025-2027)

After the Commission has presented its proposal, it will be important to analyse it. An overall Norwegian position on the proposal for FP10 is planned in Q3 2025. The Commission will open an open consultation on the proposal for FP10, to which the RCN may provide an independent input.

Close Norwegian follow-up of – and input to – the processes in the EU institutions could help safeguard Norwegian interests and avoid any problems associated with the rapid incorporation of the programme into the EEA Agreement.

Therefore, Norwegian effort will benefit from following the progress plan for the reviewing of the Commission's proposals in the EU institutions. In preparation for previous framework programmes for R&I, we have also engaged in useful dialogue with parliamentarians in the European Parliament on issues of particular importance to Norway.

In the latter part of this phase, the Commission normally starts work in a 'shadow programme committee' to prepare for the implementation of a new framework programme. This work is informal pending final EU decisions on MFF and FP10. Norway participated in the shadow programme committees for Horizon 2020 and Horizon Europe. The Research Council of Norway intends to participate in the FP10 shadow programme committees together with representatives from relevant ministries.

The EEA agreement constitutes an important basis for Norway's association status to the framework programmes. This could be even more important in the future, with regard to more geopolitical and security uncertainties and the possibility of some level of integration between civil and military R&I efforts (dual use) in FP10. Accordingly, it should affect our actions and positions in this phase.

Norwegian association to FP10

After the EU decisions on the next framework programme are available in autumn 2027, the formal EFTA process on the EEA-EFTA countries' association to FP10 will start, including adoption of the necessary budgetary acts in Stortinget. It is preferable to have a formal incorporation into the EEA Agreement in place as soon as possible after the EU decisions have been taken, in order to ensure the full participation from start.

The MER will establish a separate plan for the process for Norway' association to FP10. Norway's participation in FP10 could be included in a coordinated approach to other EU R&I programmes. As a part of the preparation for Norwegian association to FP10, the MER makes a cost-benefit analysis, based on the forthcoming mid-term evaluation of Norwegian participation in Horizon Europe.

FP10: What are the main issues?

Vision, challenges and opportunities for FP10

In the consultation on the mid-term evaluation of H2020 most of the respondents, including the RCN, were satisfied with the overall structure of the programme. Hence, FP10 should:

- Be **developed with continuity**. The current format, structure and impact-driven intervention logic is a good starting point.
- Maintain the main objectives of Horizon Europe, including **scientific excellence** and make significant contributions to **strengthen the quality of European research** and strengthen the **impact of R&I**.
- Facilitate the **recruitment of more outstanding and innovative research and innovation communities** and new patterns of collaboration across national borders, sectors, and fields.
- **Support key European values** such as democracy, human rights, gender equality, inclusiveness, and academic freedom.
- Strengthen **value creation**; Enhance Europe's **competitiveness** and capacity for innovation.

Dilemmas and challenges:

- FP10 will most likely be launched in a situation with **rising geopolitical tensions** and polarization, accompanied by economic fragmentation around the world. Europe needs to

protect its strategic interests and assets. At the same time, FP10 should continue to be an open programme with a global approach. Europe needs to **cooperate with the leading research institutions and most innovative businesses** around the globe. A new approach to global R&I-cooperation should be considered carefully: We need to **de-risk, not de-couple.**

- The EU encounters difficulties in harnessing research valorisation and **creating social, policy, and economic value from excellent knowledge.** The level of European venture capital in critical technologies lags significantly behind to that in other parts of the world, which puts the EU's competitiveness at risk. Furthermore, it leads to suboptimal exploitation of the EU's social and economic potential of its strong knowledge base.
- FP10 should give major contribution to **deepen the knowledge base.** Cooperation on science, technology and innovation should generate the knowledge and preparedness we need to meet **long-term challenges.** Support for **ground-breaking, fundamental research** needs to be a strong part of this.
- Many stakeholders, in particular those from the Higher Education Institutions (HEI) and Research Performing Organizations (RPO), emphasize that **collaborative projects with a basic research orientation** and at a low Technology Readiness level (TRL) i.e., TRL 1-3, in the long run can be ground-breaking for technological innovations and make important contributions to the system changes that are necessary to solve societal challenges. Projects at intermediate TRLs, which involve applied research and prototype development, act as a bridge between basic research and innovation and are necessary to have high quality projects at higher TRL levels. Cooperation with industry at lower TRL-levels could also make important contributions to strengthened competitiveness.
- On the other hand, we need also to handle **current and upcoming crisis** that will require more immediate responses and be **more agile to meet current and future market developments.**

Priorities and instruments

- There is broad consensus on that FP10 should prioritise European and global cooperation to tackle **global challenges**, with a focus on driving the necessary **green and digital transitions and adaptations.**
- The **three-pillar structure should probably be maintained**, but the structure and content of pillars 2 and 3 need a closer look. E.g. along these lines:
 - The current **cluster structures in pillar 2**, with big units including very different themes, impede an efficient management structure, and create an unnecessary

obstacle for participants looking for funding opportunities and access to networks, especially newcomers. In FP10 there is a need to **calibrate the different clusters better**.

- Expected **synergies between FP10 projects** from pillar 2 and 3 as well as opportunities for additional funding in other EU programmes (e.g. Innovation Fund) **should be ruled out clearly**: How to proceed to fulfil such expected integrations?
- There is a need to **rationalise the instruments under pillar 3**. The European Institute of Innovation and Technology (EIT) has not proven to be an effective institution. The barriers for participation in the Knowledge and Innovation Communities (KIC) are high, and the other instruments run by the EIT have been very member state centric. Several stakeholders have therefore proposed to merge the EIT into the European Innovation Council and European Innovation Ecosystems (EIC & EIE).
- The RCN has been a strong proponent for the **Innovative SMEs partnership** (EuroStars) with high leverage effect of the FP funding, good outreach to the European SMEs through the national funding agencies and funding of excellent projects where research performing SMEs are in the lead. This is complementary to the activities under the EIC. This partnership should therefore be strengthened in the next framework programme.
- **Partnerships**: The reduction of the number of partnerships from Horizon 2020 to Horizon Europe has not been sufficient and the partnership instruments remain overly complicated. There is a need for fewer, stronger, thematically clearer partnerships of broad European interest, where enhanced national and EU alignment is deemed absolutely necessary.
- **Missions**: It is obvious that the fulfilment of a Mission's objectives requires more than the Framework Programme can address on its own and goes beyond R&I activities. The governance of the missions should therefore be adapted. A possible solution to this dilemma is to anchor the missions at a higher and more horizontal political level, so that all the relevant other sectoral EU, national and/or regional programmes contribute, also financially, to reaching the objectives.

Governance and management

- **FP10's place in an ecosystem of EU-programmes and national programs**: The FP10 has to position itself in a new ecosystem of European and national priorities and programmes. There must be more clarity on complementarity and synergies, both at policy and program levels, among FP10 and other EU-programmes such as IPCEI, DIGITAL, European Defence Fund, Innovation Fund, ERDF, Invest-EU and Erasmus+. For centrally managed programs, 'synergies by design' should be considered.

From the national perspective it is challenging to consider both how **national R&I priorities** can best be translated to actions at the European level and how the **national system can be best aligned with EU priorities and requirements**. There is a need for a better framework for this within the context of the **European Research Area (ERA)**.

- **Co-design and co-creation** should be continued and developed further. Member states and associated countries should have a main role in defining the **strategic directions** and their implementation. The use of **Expert Advisory Groups** in previous framework programmes, developing written inputs to be made public for each work programme, could be considered reintroduced in order to strengthen the scientific foundation for the strategic priorities.

International cooperation, knowledge security and dual use

- The rapidly changing international context and security situation **should not result in closing off FP10 to international R&I cooperation with third countries**, which remains a prerequisite for solving global challenges.
- **Association** of third countries to the Framework Programme is a good way to support international R&I-cooperation. The association process for neighbouring countries that share our values need to be **faster and with less administrative burden**.
- FP10 needs to provide more tailored support to the public and private R&I communities for planning and implementing **international cooperation in a safe, strategic, excellent and open manner** (knowledge security).
- **Norway understands EU's need to impose restrictive actions to safe-guard EU's strategic autonomy and security**. However, any measures should be designed and implemented so that they **do not jeopardise the possibility of cooperating with entities from the EU's closest and most committed partner countries**.
- The changed geo-political situation and the strong need to enable cross-fertilisation between civil and military research and innovation, has initiated a debate on opportunities and challenges for enhancing direct support for R&D involving technologies with **dual-use** potential in EU programmes. In the [White Paper on Dual Use](#) the European Commission invites relevant stakeholders to give input on options for strategic support to technologies with a dual-use potential. This could represent an opportunity to further strengthen and improve the competitiveness and resilience of the European scientific and technological bases. One of the White Paper's options are to **remove the exclusive focus on civil applications** in selected parts of FP10. In an eventual dual-use pillar, there will be restrictive measures to safe-guard EU's strategic autonomy and security. On our side, we will have to reflect on how this may affect Norway's ability to full participation in all parts of FP10.

Sak S 20/24

Instrukser for styret og administrerende direktør – justering av enkelte punkter

Til
Styret

Ansvarlig Direktør
Jesper Werdelin Simonsen

Saksbehandler

Vedlegg
Ingen

Fra
Administrerende direktør

Forslag til vedtak

Styret har vurdert hvordan styremøtene best mulig kan dokumenteres med tanke på tydelig styring, formell redegjørelse for behandling og ivaretagelse av styremedlemmenes ansvar. På denne bakgrunn endrer styret *Styrets instruks* på følgende måte:

Styrets leder har ansvaret for at det føres referat og vedtaksprotokoll fra styremøtene. Styremedlemmer og administrerende direktør som ikke er enig i et vedtak, kan kreve sin oppfatning protokollført. Styremedlemmer som var fraværende på møtet, plikter å sette seg inn i referatet og protokollen. Referat og styreprotokoll gjøres tilgjengelig for styrets medlemmer snarest og legges på nettsiden til Forskningsrådet. Dokumentene sendes også til Kunnskapsdepartementet og Riksrevisjonen.

endres til

Styrets leder har ansvaret for at det føres protokoll fra styremøtene. Styremedlemmer og administrerende direktør som ikke er enig i et vedtak, kan kreve sin oppfatning protokollført. Styremedlemmer som var fraværende på møtet, plikter å sette seg inn i protokollen. Styreprotokoll gjøres tilgjengelig for styrets medlemmer snarest og legges på nettsiden til Forskningsrådet. Dokumentene sendes også til Kunnskapsdepartementet og Riksrevisjonen.

Styret har vurdert hvor ofte styret skal revidere instruks for styret og instruks for administrerende direktør og gjør følgende endring i begge instruks:

... instruks revideres årlig eller etter behov

endres til

... instruks revideres etter behov

Bakgrunn

Tidligere styrer har vedtatt tre instruks som er styrende for rollene i Forskningsrådets arbeid: Instruks for styret, Instruks for administrerende direktør Instruks for intern revisjon. I tillegg er det fastsatt mandat for porteføljestyrer, klageutvalg om revisjonsutvalg. For de to første instruksene er det fastsatt regler for revisjon av disse dokumentene. Mandatene gjennomgås ved oppnevning og ved behov utover det. Det er behov for noen endringer i instruksene ut fra at man har utviklet en mer hensiktsmessig praksis etter at disse ble vedtatt 10.3.2020.

Hvorfor saken fremmes til dette møtet

Det er kun styret som kan endre styrets vedtak på vesentlige punkter. Endringene bør komme nå, slik at det blir samsvar mellom praksis og retningslinjer.

Hovedpunkter**Referat og protokoll**

I instruks for styret fastslås det at styret skal ha referat og protokoll. Fra sommeren 2023 har det ikke blitt utarbeidet referater fra styremøtene. Bakgrunnen for dette er en vurdering av at en formell protokoll kombinert med fyllestgjørende og tydelige vedtak vil gi en tydeligere styring av administrerende direktør.

Det som skiller et referat fra en protokoll er at et referat vil inneholde en beskrivelse av det som kom fram i diskusjonene i styret, enten i form av et ordrett referat, i form av et sammendrag av ulike medlemmers synspunkter eller i form av et samlet sammendrag av hele diskusjonen. I Forskningsråds-sammenheng har man stort sett holdt seg til det siste. Dette kan danne en forståelse av hvilke premisser som lå bak vedtaket. Det vil imidlertid åpne for et tolkningsrom og dermed uklarhet om hva styret styringssignal egentlig er. Det er fullt mulig, og styringsmessig tydeligere, å inkludere de viktigste premissene og signalene i vedtaket.

Et referat vil også dokumentere den formelle behandlingen i styret utover det som står i selve vedtaket. Dette kan også inkluderes i en møteprotokoll, og bør inkluderes om man går bort fra å ha referat. Det er viktig å dokumentere styrets behandling, for å bidra til organisasjonens minne og til mulighet for å lære av og utvikle prosesser. Og det vil i ettertid bidra til forståelse av hvordan organisasjonen fungerte. Selv om Styret har delegert de fleste enkeltvedtak etter forvaltningsloven til porteføljestyrene og administrasjonen, kan slike saker likevel unntaksvis komme på styrets bord. Da må behandlingsmåten være dokumentert i forbindelse med innsyns- og klagesaker.

På denne bakgrunn anbefales det at instruksene revideres slik at ordningen med referat og vedtaksprotokoll erstattes av en ordning med styreprotokoll som redegjør for den formelle behandling i styret (hvilke sakspirer som har ligget til grunn, andre saksopplysninger styret ønsker å protokollere, fratredelser grunnet inhabilitet under behandlingen av enkeltsaker, hvilke formelle forslag som blir tatt opp, formelle avstemninger og protokolltilførsler fra styremedlemmer og administrerende direktør) og vedtak.

Hyppeghet i revisjoner

Både i Instruks for styret og i Instruks for administrerende direktør står det at "... - instruksene revideres årlig eller etter behov": Dette er i seg selv en tvetydig setning. Administrasjonen mener instruksene er så pass generelt formulert at det ikke er nødvendig med årlige revisjoner, og foreslår at revisjonene kun skjer etter behov. Administrasjonen legger instruksene ut i samhandlingsrommet for styret.

Mindre justeringer

I instruks for styret står det "Styret har elleve medlemmer. I tillegg har styret to representanter valgt av og blant de ansatte i Forskningsrådet." Administrasjonen retter "elleve" til "syv".

I mandatet for porteføljestyrene står det at porteføljestyrene skal føre vedtaksprotokoll. Administrasjonen retter dette i tråd med vedtak i denne sak.

**Forberedelse /
prosess**

Saken er forberedt i administrasjonen.

Videre saksgang

De aktuelle dokumentene oppdateres.

Årsrapport 2023

Innholdsfortegnelse

Styrets beretning		5
Introduksjon til virksomheten og hovedtall		9
Organisasjon	9	
Styresystemet for investeringsprosessen	9	
Intern organisasjon og administrasjon	10	
<hr/>		
Årets aktiviteter og resultater		18
Mål 1 Økt vitenskapelig kvalitet	18	
Samlet vurdering	18	
Strategisk område: Verdensledende fagmiljøer	19	
Strategisk område: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt	21	
Mål 2 Økt verdiskaping i næringslivet	24	
Samlet vurdering	24	
Strategisk område: Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv	25	
Strategisk område: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi	27	
Strategisk område: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv	30	
Mål 3 Møte store samfunnsutfordringer	34	
Samlet vurdering	34	
Strategisk område: Hav og kyst	34	
Strategisk område: Helse	37	
Strategisk område: Klima, miljø og energi	39	
Strategisk område: Muliggjørende og industrielle teknologier	42	
Strategisk område: Samfunnssikkerhet og beredskap	45	
Strategisk område: Tillit og fellesskap	48	
Mål 4 Velfungerende forskningssystem	51	
Samlet vurdering	51	
Strategisk område: Økt deltagelse i Horisont Europa	51	
Strategisk område: Strukturerende endringer	53	
Mål 5 God rådgivning	56	
Samlet vurdering	56	
Strategisk område: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene	56	
<hr/>		
Styring og kontroll i virksomheten		61
Vurdering av framtidssutsikter		63
Årsregnskap		65

Styrets beretning

Styrets beretning

Styret vurderer samlet måloppnåelse som meget god

I 2023 har Forskningsrådet fremmet vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront, dristig og nyskapende forskning og karriereutvikling for unge talenter. Forskningsrådet har styrket grønn og digital omstilling i norsk næringsliv, utløst økt FoU-innsats i næringslivet og skapt samarbeid og kompetanseoverføring mellom FoU-institusjoner og næringslivet. Forskningsrådet bruker stadig nye og mer treffsikre virkemidler for å møte de store samfunnsutfordringene, og legger stor vekt på sektorovergrep og tverrfaglig forskning og innovasjon for å nå målene. Forskningsrådet legger til rette for at forskningsressurser og -resultater utnyttes best mulig gjennom sin innsats for å øke deltakelsen i Horisont Europa og for å styrke helhet og samspill i forskningssystemet. Forskningsrådet har gjennom året vært i tett dialog med departementene og gitt relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd for utforming og iverksetting av forskningspolitikken.

Forskningsrådet har potensial til å gjøre enda mer for å tilgjengeliggjøre forskning og bidra til at den blir skapt, brukt, utfordret og delt i hele landet. Forskningsrådet bør videreutvikle sin systemrolle og arbeide for å ivareta samfunnets behov knyttet til åpenhet og skjerming av gradert informasjon. Den videre omstillingen av Forskningsrådet krever videreutvikling av virkemidlene og omlegging til enda mer effektive arbeidsformer.

Styret er meget godt fornøyd med den samlede måloppnåelsen for 2023, som må vurderes i sammenheng med ressursene og rammene Forskningsrådet har, og i lys av den pågående omstillingen. Forskningsrådet har levert godt på samfunnsoppdraget, fulgt opp Langtidsplanen og målene for organisasjonen. Styret takker for innsatsen som Forskningsrådets ansatte har lagt ned i et krevende år for organisasjonen.

Forskningsrådet i omstilling

De senere årene har det vært flere kutt i virksomhetsbevilgningen til Forskningsrådet. I 2023 ble det derfor gjennomført en nedbemanning og startet opp en omstillingsprosess for å tilpasse virksomheten til en et lavere virksomhetsbudsjett. 84 ansatte takket ja til frivillige sluttpakker i januar 2023. Fra 2022 til 2023 ble utførte årsverk redusert med 20 prosent.

En så kraftig nedbemanning betyr at organisasjonen får lavere kapasitet og taper verdifull kompetanse. For at arbeidsbelastningen ikke skulle bli for høy, har det vært nødvendig å prioritere og nedskalere eller endre oppgaver. Det har vært god dialog med departementene om prioriteringer og hvordan oppgavene for det enkelte departement skal løses. Det trengs også i fortsettelsen. Omstillingen er gjennomført på en slik måte at primæroppgavene til Forskningsrådet er blitt utført og samfunnsoppdraget ivaretatt. Forskningsrådet er også godt i gang med en omlegging av virksomheten til nye og mer effektive arbeidsformer.

Styret konstaterer at 2023 har vært en svært krevende periode for Forskningsrådets ansatte og ledelse, men at organisasjonen likevel har levert meget godt på samfunnsoppdraget. Styret setter stor pris på det gode samarbeidet mellom ledelsen, tillitsvalgte og vernetjenesten som har gjort det mulig å gjennomføre de omfattende endringene. Det er styrets vurdering at Forskningsrådet står godt rustet til å løse sitt viktige samfunnsoppdrag også framover.

En strategi for å løse samfunnsutfordringene

Da Forskningsrådet feiret sitt trettiårsjubileum i november, pekte statsminister Jonas Gahr Støre på rollen ett sterkt og uavhengig Forskningsråd spiller i å løse samfunnsutfordringene. Han understreket betydningen av internasjonalt samarbeid, det å håndtere kunnskap på tvers av sektorer, formidle og ta kunnskap i bruk, og skape sammenheng mellom den nysgjerrighetsdrevne forskningen og den utfordringsdrevne forskningen.

Selv om Forskningsrådets rolle i forskningssystemet har stått fast siden 1993, er spørsmålet om hvordan rollen skal utøves til beste for samfunnet og norsk forskning i stadig utvikling. Gjennom høsten har styret arbeidet med Forskningsrådets nye strategi, som skal vedtas våren 2024. Utgangspunktet for strategien er målene i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (LTP), regjeringens mål for Forskningsrådet fastsatt i mål- og resultatstyringssystemet (MRS), og Forskningsrådets vedtekter. Strategien konkretiserer nettopp hvordan Forskningsrådet skal bruke sin rolle til å realisere målene som er satt for norsk forskning og Forskningsrådet, og skape gode koblinger og godt samvirke på tvers av samfunnssektorer, forskningssystemet og faggrenser, og bidra til at forskning kommer i bruk i hele landet. Forskningsrådet har i flere faser i arbeidet fått verdifulle innspill fra eksterne interessenter og porteføljestyrene, som har bidratt til å forme strategiens prioriteringer.

Nye porteføljestyre med en tydeligere strategisk rolle

Forskningsrådet har over tid utviklet og forenklet styresystemet sitt. I 2019 ble porteføljestyre etablert og oppnevnt for en fireårsperiode. Basert på erfaringene med denne første perioden ble det i 2023 satt i gang et arbeid med å videreutvikle porteføljestyringen før en ny styreperiode. I arbeidet med den nye strukturen inviterte Forskningsrådet til en bred prosess for å få innspill fra ulike sektorer om hvilke endringer i styresystemet som kan gjøre Forskningsrådet best mulig i stand til å møte de utfordringene som skal løses i tiden framover. Styret vedtok i juni å redusere fra 16 til 11 porteføljestyre fra 2024. Styret vedtok også nytt mandat, der porteføljestyrene i tillegg til investeringsansvaret også gis en tydeligere overordnet strategisk rolle enn før, med rådgivnings- og rapporteringsansvar overfor Forskningsrådets styre. Behovet for samhandling mellom styrene er sterkere vektlagt enn før. Porteføljestyrene skal, både hver for seg og samlet, bidra til å realisere målene som er satt for Forskningsrådet. Høsten 2023 sendte Forskningsrådet ut en åpen invitasjon til å fremme forslag til nye porteføljestyremedlemmer. Det kom inn cirka 1050 innspill. I valg av nye porteføljestyremedlemmer har både fornyelse og en viss kontinuitet vært prioritert. I desember oppnevnte Styret de nye porteføljestyremedlemmene. Samlet sett representerer de nye porteføljestyrene en god balanse i fag- og systemkompetanse og god spredning på alder, geografi og sektor.

Nasjonal satsing på kunstig intelligens

Regjeringen ga i 2023 Forskningsrådet i oppdrag å sette i gang en ny forskningssatsing på digitale teknologier, inkludert kunstig intelligens. Satsingen skal være på minst 1 milliard kroner over fem år og dekke tre hovedområder: Samfunns effektene av de nye teknologiene, forskning på teknologiene i seg selv og å legge til rette for innovasjon i privat og offentlig sektor basert på de nye teknologiene. Satsingen kommer i tillegg til en allerede stor portefølje i Forskningsrådet innenfor KI på 800 millioner kroner per år. I løpet av høsten 2023 er det gjennomført en omfattende innspillsrunde og det ble nedsatt en ekspertgruppe som har gitt råd til Styret om utformingen av satsingen. Sammen med administrasjonens egne analyser danner innspillene grunnlag for at midler kan lyses ut i 2024.

Samfunnsoppdragene gir målrettet innsats og samarbeid om komplekse utfordringer

I Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning lanserte regjeringen målrettede samfunnsoppdrag som et nytt virkemiddel i norsk forsknings- og innovasjonspolitik. Forskningsrådet har hatt ansvar for sekretariatene, som har foreslått mål og innretning for det videre arbeidet. Anbefalingene for Samfunnsoppdraget for bærekraftig fôr ble levert til Regjeringen i november 2023. Samfunnsoppdraget har allerede etablert nye samarbeid langt utover tradisjonelle forsknings- og innovasjonsaktører. Samfunnsoppdraget for å inkludere flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv leverte sine anbefalinger til Regjeringen i februar 2024. Samfunnsoppdraget bekrefter at manglende inkludering er en kompleks utfordring, som krever tverrsektorielt samarbeid. Styret har fulgt arbeidet med samfunnsoppdragene med interesse og ser frem til videre arbeid med utforming av oppdragene.

Et forskningssystem for fremtiden

Våren 2025 legger regjeringen fram en melding til Stortinget om forskningssystemet. Forskningsrådet mener en gjennomgang av forskningssystemet er nødvendig for å nå målene i

langtidsplanen, og bidra til løsninger på de store samfunnsutfordringene og en kunnskapsbasert omstilling av Norge. Forskningsrådet bidrar aktivt i arbeidet med kompetanse, analyser og råd. Høsten 2023 ga styret sitt innspill til Kunnskapsdepartementet om Forskningsrådets merverdi, rolle og funksjoner. Forskningsrådets styre vil også videre bidra med råd i systemmeldingsarbeidet, med mål om et forsknings- og innovasjonssystem med tilstrekkelig sammenheng, kraft og retning til å møte et krevende utfordringsbilde.

Regjeringen utarbeider en strategi for å øke forskning og utvikling i næringslivet. Næringslivets FoU-innsats er avgjørende dersom Norge skal klare omstillingsprosessene vi skal gjennom. Forskningsrådet er i god gang med å videreutvikle sine virkemidler for å stimulere til økt FoU-innsats i næringslivet i hele landet, og økt samspill med FoU-institusjoner og offentlig sektor. Godt samvirke med andre virkemiddelaktører er sentralt for å få til best mulig nytte av investeringene samfunnet gjør i forskning og innovasjon.

Også samspillet med det internasjonale forskningssystemet er sentralt for å styrke norske forsknings- og innovasjonsaktører. Forskningsrådet er med på å sette den internasjonale dagsorden for forskning gjennom multilaterale organisasjoner, medvirker til utformingen av EUs rammeprogram og forvalter EØS-midler for forskning. Forskningsrådets innsats for økt kvalitet nasjonalt gir økt deltakelse og gjennomslag også i internasjonalt forskningssamarbeid.

Nytt styre fra juli 2023

I perioden mai 2022 til juli 2023 hadde Forskningsrådet et midlertidig styre. Interimsstyrets oppgave var primært å løse de økonomiske utfordringene i Forskningsrådet for å begrense de negative virkningene for forsknings-Norge. Ved slutten av sin periode meldte interimsstyret at de var fornøyde med at en vanskelig situasjon var løst på en måte som har minimert de negative konsekvensene for norsk forskning, og at de vurderte Forskningsrådets økonomiske situasjon som avklart.

Kunnskapsdepartementet oppnevnte det nåværende styre for Norges forskningsråd for fire år fra 1. juli 2023.

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Norges forskningsråd er et nasjonalt, utøvende forskningsstrategisk organ. Forskningsrådet har ansvar for å øke kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken og bidra til å dekke samfunnets behov for forskning ved å fremme grunnleggende og anvendt forskning og innovasjon. Forskningsrådet bidrar aktivt med forskningspolitisk rådgivning, etablerer samarbeid og nettverk mellom norske forskningsmiljøer og internasjonale miljøer, i tillegg til å løse særskilte oppdrag på vegne av departementene.

Fra 1.juli 2023 ble det oppnevnt et nytt styre til Forskningsrådet bestående av syv personer. I tillegg velger de ansatte to representanter som deltar ved behandling av administrative saker. Det er vedtektsfestet at Styret er Forskningsrådets øverste organ og ansvarlig for Forskningsrådets samlede virksomhet. Organiseringen skal ivareta bredden i Forskningsrådets hovedoppgaver og sikre bred geografisk deltakelse og medvirkning fra forskning, næringsliv, offentlig sektor og samfunnet for øvrig.

Organisasjon

Ved utgangen av 2023 har organisasjonen 365 ansatte. Forskningsrådet har ansatte i ti fylker i Norge, på Svalbardkontoret, i Brussel og utenfor Europa på utenriksdepartementets og Innovasjon Norges kontorer. Hovedkontoret ligger på Lysaker i Oslo. Forskningsrådet ledes av administrerende direktør Mari Sundli Tveit.

Styresystemet for investeringsprosessen

Forskningsrådets investeringsvirksomhet er strukturert i samordnede porteføljer med hvert sitt styre. Forskningsrådets styre fordeler midlene til det enkelte porteføljestyre. I tillegg har Styret ansvar for investeringer som går på tvers av de faglige og tematiske områdene. Det gjelder blant annet senterordninger, infrastruktur, Forskerskoler.

I 2023 har 16 porteføljestyre hatt ansvar for å legge planer og gjennomføre utlysninger i sin portefølje. Porteføljestyrene har vanligvis ti til tolv medlemmer. Samlet har styresystemet hatt 176 medlemmer. Et medlem kan oppnevnes for fire år av gangen. Gjennom hele 2023 har det vært arbeidet med porteføljestrukturen og ansvarsfordeling mellom porteføljestyrene og Styret, som ikke lenger skal gjøre direkte investeringsbeslutninger. Etter en bred høring ble elleve nye porteføljestyre oppnevnt ved årsslutt 2023, med funksjon fra 2024. Enkelte av porteføljestyrene har observatører fra departementene. Det nåværende styret for porteføljen samisk samfunn og kultur ble oppnevnt i 2022 og har en funksjonstid ut 2025. Sametinget har vært konsultert om hvordan samiske perspektiver kan bli ivaretatt i de øvrige styrene også.

Porteføljestyringen bidrar til å realisere Forskningsrådets mål og ivareta departementenes tildelinger til forskning og innovasjon på en helhetlig måte. Den skal sikre at de riktige prosjektene støttes, at tildelingen til Forskningsrådet forvaltes mest mulig effektivt og at det investeres i de prosjektene som samlet sett vil gi best måloppnåelse.

Intern organisasjon og administrasjon

Forskningsrådet arbeider kontinuerlig med å tilpasse organisasjonen for å utføre samfunnsoppdraget best mulig. Høsten 2022 ble organisasjonsstrukturen fastsatt på nytt med fem områder. Utover våren 2023 har vi jobbet videre med å sikre at de ulike områdene og avdelingene har riktig kompetanse. Fagforeninger og ansatte har deltatt aktivt i arbeidet.

Organisasjonskart for Norges forskningsråd 2023

Virksomhetsutvikling

Forskningsrådets virksomhetsbudsjett er blitt redusert over flere år. For å tilpasse oss ny en budsjetttramme ble 84 personer tilbudt sluttpakke med virkning fra februar 2023. Den reduserte bemanningen betyr at organisasjonen må jobbe på nye måter og ta i bruk ny teknologi for å forenkle arbeidsprosessene. Flere digitaliseringsprosjekter bidrar til forenklingen, ikke minst utviklingen av nye kjernesystem for saksbehandling og arkivering. For de ansatte har 2023 vært et krevende år, med ny organisasjonsstruktur og endrede arbeidsoppgaver for mange.

Forenkle søknadsbehandling

I 2023 jobbet vi med å gjøre utlysning og behandling av søknader enklere og mer effektivt. Dette inkluderer nye måter å håndtere søknader på, med målet om at 25% av FRIPRO-søknadene får støtte. Vi endret også måten vi følger opp pågående prosjekter på, ved å bruke en mer risikobasert tilnærming og gjennomføre stikkprøvekontroller.

Digitalisering

Forskningsrådet har i 2023 jobbet med flere store digitaliseringstiltak for å effektivisere virksomheten og forbedre tilbudet til brukerne. Brukeropplevelsen står i sentrum for utvikling av det nye kjernesystem, som er i sitt tredje år. Kjernesystemet skal bidra til en mest mulig innsiktsdrevet og effektiv virksomhet ved å utnytte mulighetene som ligger i teknologi og datafangst. Kjernesystemet bruker statlige felleskomponenter som MinID og Folkeregisteret. En frittstående, skybasert arkivkjerne vil automatisere arkiveringen og sikre bedre kvalitet i dokumentasjonsforvaltningen. Forskningsrådet får støtte fra Digitaliseringsdirektoratet til den digitale omstillingen. Første del av kjernesystemet settes i produksjon i 2024. Prosjektet tar sikte på å være ferdigstilt i 2026.

Kompetanse

Forskningsrådets ansatte kan bruke inntil 75 timer i året til kompetanseutvikling. I april innførte vi en digital kursportal som dekker en stor bredde av temaer, som ledelse, HMS, arbeidsmetoder, kommunikasjon, selvutvikling og digitalisering. Ansatte som har brukt kursportalen har i snitt gjennomført fire kurs. Tillitsreformen og tillitsbasert ledelse har vært tema for fem ledersamlinger i 2023. Lederne har utarbeidet felles lederutviklingsmål for å utvikle kulturen i Forskningsrådet. Ved rekruttering lykkes Forskningsrådet stort sett med å innhente kompetansen som trengs.

Etablering av datastrategi

For at Forskningsrådet enda bedre skal kunne bygge rådgivningen, virkemiddelutviklingen og virksomhetsstyringen på innsikt og fakta, utarbeidet vi i 2023 en datastrategi. Som en del av strategien har Forskningsrådet rekruttert datavitere og analytiker med kompetanse på kunstig intelligens og maskinlæring.

Budsjettmodell

Kunnskapsdepartementet har gitt Forskningsrådet i oppdrag å gå fra en nettobudsjettet virksomhetsmodell til en bruttobudsjettet virksomhetsmodell med virkning fra 2025. Arbeidet ble igangsatt høsten 2023 med kartlegging av hvilke regnskapstekniske og organisatoriske endringer som må gjøres, og hvordan dette påvirker våre digitale løsninger.

Redusere konsulentbruken

Forskningsrådet kjøpte konsulenttjenester 80 millioner kroner i 2023. 42 prosent av kostnadene er knyttet til utviklingen av nytt kjernesystem. Når disse kostnadene holdes utenfor, brukte Forskningsrådet 6 prosent mindre på kjøp av konsulenttjenester enn i 2022. I 2023 kjøpte vi kommunikasjonstjenester for 4,2 millioner kroner, mot 16,2 millioner kroner i 2021 og 7,8 millioner kroner i 2022. Reduksjonen er primært knyttet til innføringen av ny visuell profil i 2022. Målet om å spare inn investeringene i ny profil gjennom reduserte konsulentkostnader, ble nådd allerede ved utgangen av 2023. Den nye visuelle profilen har også vunnet en rekke priser i løpe av det siste året.

Desentraliserte arbeidsplasser og regional tilstedeværelse

Forskningsrådet har lang tradisjon med desentraliserte arbeidsplasser og regional tilstedeværelse i hele landet. Fra og med 2024 vil vi utvide bruken av desentralisert arbeid, primært i forbindelse med nye tilsetninger og gjennom den eksisterende desentraliserte kontorstrukturen. Sett i sammenheng med nedbemanningen, så er behovet for kontorplasser blitt redusert. Derfor har Forskningsrådet i 2023 gjennomført en større prosess for å fremleie kontorlokaler. Dette utgjør en årlig besparelse på om lag 16 millioner kroner. Forskningsrådet sjekker jevnlig hvor mye kontorplass som trengs, og det kan iverksettes flere endringer i årene som kommer.

Personell og helse, miljø og sikkerhet

Årsverk

Ved utgangen av 2023 hadde Forskningsrådet 365 ansatte fordelt på 359,6 årsverk. Utførte årsverk i 2023 er 343,5. Nedgangen på 90,5 utførte årsverk sammenlignet med 2022 skyldes sluttprogrammene som ble gitt ved årets start i forbindelse med omstillingen til et lavere virksomhetsbudsjett.

Lærlingordning og studenter i praksis

Forskningsrådet er tilknyttet opplæringskontoret OK stat og har i løpet av 2023 økt antall lærlinger fra seks til syv. Bakgrunnen er at vi har tatt inn medieteknikk som et nytt fagområde for lærlinger. Antallet lærlinger vurderes som høyt ut fra virksomhetens størrelse. Vi vil vurdere en økning av antall lærlinger på sikt. Lærlingene fordeler seg på følgende fagområder: Fire innenfor service- og administrasjonsfag, én innenfor IKT og informasjonssikkerhet, én innenfor innholdsproduksjon og én innenfor medieteknikk. Lærlingene er høyt verdsatt og bidrar til nye perspektiver i organisasjonen.

Forskningsrådet har på grunn av krevende interne prosesser ikke hatt studenter i praksis i 2023, men vil vi satse mer på dette i 2024.

Midlertidig ansettelse og deltid

Andelen midlertidig ansettelser i Forskningsrådet er 4,1 prosent og vurderes som lav, etter en nedgang på 1,1 prosentpoeng siden 2022. Forskningsrådet har kun heltidsstillinger, og ingen ansatte har ufrivillig deltid. Vi bruker redusert stillingsprosent kun i tilrettelegging for særskilte behov hos den enkelte ansatte.

Midlertidig ansatte		Foreldrepermisjon		Faktisk deltid		Ufrivillig deltid	
Oppgitt i prosentandel av gjennomsnittlig årsverk i 2023*		Oppgitt i gjennomsnitt antall uker		Oppgitt i prosentandel av gjennomsnittlig antall ansatte i 2023*		Oppgitt i prosentandel av gjennomsnittlig antall ansatte i 2023*	
Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
1,9 %	2,2 %	20,1	11,8	3,2 %	1,1 %	0,0 %	0,0 %

*(ansatte som har fratrudd med sluttpakke unntatt)

Kjønnsbalanse og likelønn

Ved utgangen av 2023 er det 60 prosent kvinner og 40 prosent menn blant Forskningsrådets ansatte. Det er en positiv utvikling fra 2022, da tilsvarende tall var 64 og 36 prosent. Andelen medarbeidere med innvandrerbakgrunn er 11 prosent, som i 2022.

Lønnsforskjellen mellom kvinner og menn er på åtte prosent på totalnivå, beregnet ut fra gjennomsnittlig årslønn. I 2022 var lønnsforskjellen på elleve prosent. Det er høyest kvinneandel i de lavere stillingskategoriene rådgiver, seniorkonsulent og konsulent. Dette gjør at lønnsforskjellen på totalnivå fremstår som større enn den er innenfor hvert stillingsnivå. Forskningsrådet har rutiner for å forhindre urettmessig lønnsforskjell mellom stillingsgrupper. Resultatene for 2023 viser en positiv utvikling. Forskjellene i Forskningsrådet er noe mindre enn i samfunnet ellers.

Kjønnsbalanse og likelønn per stillingsnivå per 31.12.2023:

Kjønnsbalanse pr 31.12.23	Antall kvinner	Antall menn	Prosentandel kvinners årslønn av menns årslønn	Endring fra 2022
Total	220	145	92,3 %	+3,1 %
Ledere	15	18	108,8 %	+5,8 %
Spesialrådgiver	72	59	96,8 %	+0,5 %
Seniorrådgiver	87	55	94,8 %	+1,1 %
Rådgiver, Seniorkonsulent, Konsulent	46	14	110,1 %	+7,3 %

Fordeling av ansatte etter stillingsnivåene i Forskningsrådet pr 31.12.23:

Stillingsnivå	2023	endring fra 2022
Ledere	9,0 %	+1,0 %
Spesialrådgiver	35,9 %	+1,8 %
Seniorrådgiver	40,6 %	-1,7 %
Rådgiver	11,8 %	+0,4 %
Seniorkonsulent	3,8 %	-1,8 %
Konsulent	0,5 %	+0,3 %

Andelen ledere har økt som en konsekvens av nedbemanningen, selv om antallet ledere ble redusert da Forskningsrådet innførte ny organisasjon i 2022.

Forskningsrådet har i 2023 utarbeidet mål for lederutvikling som understøtter inkluderende lederskap, mangfold og kjønnsbalanse. Ambisjonen i 2024 er inkludere medarbeiderskap.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Forskningsrådet jobber systematisk med å utvikle organisasjonen og arbeidsmiljøet. Vi legger vekt på det forebyggende HMS-arbeidet i form av medarbeiderundersøkelser, vernerunder, oppfølging av sykemeldte og samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Vi gjennomfører fysisk vernerunde annethvert år. I 2023 gjennomførte vi en medarbeiderundersøkelse som måler engasjement og gjennomføringsevne, og som også kartlegger det fysiske arbeidsmiljøet. Resultatene viser at Forskningsrådet har opprettholdt et godt arbeidsmiljø i 2023 og ligger på nivå med andre offentlige virksomheter. Det er et godt resultat, tatt i betraktning at Forskningsrådet har vært gjennom store endringer, med nedbemanning og omstilling.

Forskningsrådet har mål om at sykefraværet ikke skal overstige 3,8 prosent i et enkelt år. Det totale sykefraværet for 2023 var på 4,1 prosent, mot 4,6 prosent i 2022. Nedgangen ser vi både på korttids- og langtidssykefravær. Det er aldersgruppen 30-39 år som har høyest sykefravær (5,3 prosent). Kvinners sykefravær (4,8 prosent) ligger fortsatt betydelig høyere enn menns sykefravær (3 prosent). Det er kjent at nedbemanning og omstilling kan påvirke sykefraværet. Den økte psykososiale belastningen for de ansatte gjennom disse prosessene er fulgt opp i samarbeid med bedriftshelsetjenesten. Foreløpig har det ikke vært behov for ekstra tiltak, men dette vurderes fortløpende også i 2024.

I 2023 ble det avholdt seks møter i Arbeidsmiljøutvalget med særlig oppmerksomhet på omstillingsprosess og nedbemanning, sykefravær, intern flytting og rydding og gjennomføring og oppfølging av medarbeiderundersøkelsen. I tillegg har vi gjennomført planlagte aktiviteter innenfor HMS-arbeidet, som helsekontroller, arbeidsplassvurderinger og førstehjelpskurs. Det har også vært gjennomført jevnlig risikovurderinger av omstillingsprosessen.

Virksomhetskostnader

Virksomhetsregnskapet for 2023 er på 805 millioner kroner, en økning på to millioner kroner sammenlignet med 2022. Finansieringen på 806 million kroner er eksklusive investeringer og avskrivninger. Dette medfører et resultat på 0,8 mill kr.

	Regnskap 2022	Budsjett 2023	Regnskap 2023
Finansiering	809	827	806
Virksomhetskostnader	803	827	805
Resultat virksomhetsregnskap	6		1

Virksomhetskostnadene finansieres ved én bevilgning fra KD, refusjoner fra FoU og andre inntekter. Bevilgningen fra KD var i 2023 på 769,4 mill. kroner, inkludert en økning i revidert nasjonalbudsjett på 25,1 mill. kroner. I revidert nasjonalbudsjett ble bevilgningen til virksomhetskostnader justert med 18,6 mill. kroner på grunn av ekstraordinær lønns- og prisjustering og kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, i tillegg styrking av grønn skipsfart – Zero-Emission Shipping, naturvitenskaplig fagfelleevaluering, etablering av nasjonalt koordineringssenter for cybersikkerhet og etablering av sekretariat for samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge.

Andre inntekter og kostnadsrefusjoner var på totalt 24 mill. kroner. Av det var vel 4,8 mill. kroner inntekter fra samarbeid med EU-kommisjon og andre europeiske aktører. Ved inngangen til 2023 var det overført 37 mill. kroner i administrativ avsetning. Styret vedtok på grunnlag av dette et disponibelt budsjett på 827 mill. kroner. Den administrative avsetningen ved utgangen av 2023 er på 31 mill. kroner, og blir overført inn i 2024.

Administrativ avsetning er i all hovedsak koblet til lavere kostnader som følge av at søknadsmengden i 2023 er redusert med om lag 25 %, sammenlignet med 2022. Dette er en konsekvens av en styrt utvikling og et politisk ønske om økt effektivitet innen forskningsfinansiering. I tillegg har Forskningsrådet gjennom 2023 fått flere nye oppgaver med finansiering som går over flere år. Forskningsrådet har gjennom 2023 redusert antall ansatte med om lag 20 %.

Anskaffelser

Forskningsrådet kjøper årlig varer og tjenester for om lag 250 millioner kroner. I 2023 publiserte vi i alt 33 nye konkurranser i leverandørmarkedet. Vi er ved utgangen av 2023 forberedt på å implementere den nye forskriften om krav til klima og bærekraft ved anskaffelser. En egen innkjøpstrategi bidrar til å effektivisere våre anskaffelser og å oppnå lavere transaksjonskostnader, bedre priser og bedre behovsdekning. For å begrense miljøutfordringer og forhindre arbeidslivskriminalitet i anskaffelser, stiller vi, der det er relevant, konkrete klima- og miljøkrav, krav om begrensninger i antall ledd i leverandørkjeden og krav om at leverandøren er tilknyttet lærlingeordning. I våre maler skal leverandøren bekrefte å ha gjort seg kjent med tilvirkningsprosessen for varene og produktene kontrakten omfatter, og garantere at de er produsert med arbeidskraft i overensstemmelse med FNs barnekonvensjon artikkel 32 og ILO konvensjon nr. 138. GDPR er bygget inn i våre anskaffelsesrutiner.

Forskningsrådet har sentralisert innkjøpsfunksjonen med sertifiserte innkjøpere. Vi søker innkjøpssamarbeid der det er mulig og bruker Statens innkjøpsenters fellesavtaler og SIKT fellesavtaler på IKT-området. Vi bruker i all hovedsak statens standardavtaler (SSA).

Utviklingen i FoU-budsjettet

Forskningsrådets investeringer brukes strategisk for å realisere regjeringens forskningspolitikk, utvikle forskningssystemet og stimulere til samarbeid både nasjonalt og internasjonalt. For å ivareta oppgavene på en god måte må Forskningsrådet forvalte en hensiktsmessig andel av de offentlige forskningsmidlene. Forskningsrådets andel av offentlig FoU-innsats er redusert fra 26 prosent til 23 prosent siden 2019. Noen departementer, som Olje- og energidepartementet, Nærings- og fiskeri-

departementet og Klima- og miljødepartementet kanaliserte en høy andel av departementenes samlede FoU-budsjett gjennom Forskningsrådet (>45 prosent). For Forsvarsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet er det kun en liten andel av totalt FoU-budsjett som går gjennom Forskningsrådet (<10 prosent). I 2023 var samlet tildeling til Forskningsrådet på om lag 11,1 milliarder kroner. Dette er en nedgang fra 2022 på 11,7 prosent. Nedgangen skyldes i hovedsak at Forskningsrådet i 2022 fikk en ekstrabevilgning i nysalderingen på 1,64 milliarder kroner fra Kunnskapsdepartementet. I tillegg er det reduserte tildelinger fra Nærings- og fiskeridepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Olje- og energidepartementet.

Forskningsrådets FoU-inntekter per departement. 2022-2023. Mill. kroner

Departement	Revidert budsjett 2022	Revidert budsjett 2023	Endring 2022-2023	Overført Ut 2022	Overført Ut 2023	Endring 2022-2023
Kunnskapsdepartementet	6 627	5 156	-1 471	1 376	1 254	-122
Nærings- og fiskeridepartementet	2 203	2 212	9	365	188	-177
Olje- og energidepartementets	1 015	919	- 96	344	278	-66
Klima- og miljødepartementet	614	641	27	134	123	-11
Landbruks- og matdepartementet	472	403	- 69	98	53	-45
Kommunal- og distriktsdepartementet	222	208	- 14	58	65	7
Helse- og omsorgsdepartementet	371	389	18	109	95	-14
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	186	195	9	133	63	-70
Utenriksdepartementet	289	265	- 24	379	363	-16
Samferdselsdepartementet	105	110	5	18	15	-3
Justisdepartementet	60	64	4	46	47	1
Finansdepartementet	32	39	7	20	66	46
Barne- og familiedepartementet	32	43	11	18	17	-1
Kultur- og likestillingsdepartementet	30	32	2	29	29	0
Forsvarsdepartementet	20	22	2	20	40	20
Sum departementene	12 277	10 698	-1 578	3 192	2 696	-496
Diverse inntekter	287	391	104	132	188	56
Totalsum	12 564	11 090	-1 474	3 324	2 884	-440

Differansen mellom tilførte midler og utbetalte midler utgjør endringen i Forskningsrådets overføringer, jf. kortsiktig gjeld i balansen. Overføringene ut 2023 er på ca. 2,9 mrd. kroner, som er en noe høyere enn estimert per tredje kvartal. Det er en nedgang på 0,44 mrd. kroner sammenlignet med 2022. Overføringene er høyere enn antatt som følge av noe lavere utbetalinger til prosjekter enn estimert som kommer fra en økning i utsettelse av prosjektframdrift sammenlignet med tidligere år. Forskningsrådet estimerer at overføringene reduseres ytterligere ved utgangen av 2024.

FoU-inntekter 2022-2023 fordelt på Forskningsrådets styrende organer. Mill. kroner.

Porteføljestyre, Styret	Rev.budsjett 2022	Rev. Budsjett 2023	Endring 2022- 2023
Humaniora og samfunnsvitenskap	306	332	26
Naturvitenskap og teknologi	423	480	57
Livsvitenskap	458	477	19
Muliggjørende teknologier	684	754	70
Industri og tjenestenæringer	1 073	1 064	-9
Landbasert mat, miljø og bioressurser	352	360	8
Petroleum	321	286	-35
Hav	558	562	4
Energi, transport og lavutslipp	971	913	-58
Klima- og polarforskning	317	332	15
Global utvikling og internasjonale relasjoner	292	279	-13
Helse	496	523	27
Demokrati, styring og fornyelse	178	183	5
Utdanning og kompetanse	290	256	-34
Velferd, kultur og samfunn	223	273	50
Samisk forskning	14	14	0
Styret - grunnbevilgninger og institusjonell støtte	1 846	1 849	3
Styret - fellestjenester	1 403	0	-1 403
Styret - forskningsinfrastruktur	1 033	818	-215
Styret - nasjonal kommunikasjon	19	17	-2
Styret - nasjonale evalueringer og analyse	26	25	-1
Styret - nasjonale fellesfunksjoner	20	21	1
Styret - rekruttering	185	204	19
Styret - rettede internasjonaliseringstiltak	257	272	15
Styret - senterordninger	609	587	-22
Bevilgningsutvalg	16	16	0
Adm.Dir.	196	193	-3
Sum	12 564	11 090	-1 474

Tildelingene fra departementene forvaltes av Forskningsrådets ulike styrende organ som porteføljestyre, Styret, bevilgningsutvalg og administrerende direktør. Tabellen viser endring i tildelte tilskuddsmidler for de ulike porteføljene.

Årets aktiviteter og resultater

Årets aktiviteter og resultater

Dette kapittelet inneholder en resultatrapport strukturert etter de fem hovedmålene i styringssystemet for Forskningsrådet. Under hvert målområde er fastsatt strategiske områder som får særlig oppmerksomhet i styring og rapportering. Til hvert strategisk område er det utviklet et sett styringsinformasjon, vedtatt av Kunnskapsdepartementet i dialog med de andre departementene og Forskningsrådet, som det skal gjøres greie for i rapporteringen. Styringsinformasjonen har form av kortere utredninger langs bestemte dimensjoner og indikatorer. Rapporteringen kan derfor virke noe smalere enn det en annen tilnærming ville gitt. Gode indikatorer og analyser for å dokumentere resultater av Forskningsrådets virksomhet er krevende fordi man ikke alltid kan avlese resultatene direkte. Det er også slik at Forskningsrådet er del av et system der mange aktører bidrar til et større hele. Det er derfor ofte vanskelig å identifisere hva som er Forskningsrådets rolle i endringer og hva som skyldes andre faktorer og aktører.

Mål 1 Økt vitenskapelig kvalitet

Målformulering: For alle forskningens begrunnelser, både instrumentelle og kulturelle, er den vitenskapelige kvaliteten en grunnleggende forutsetning. Vitenskapelig kvalitet forutsetter både talentfulle individer og infrastruktur og andre forskningsressurser av høy kvalitet. Forskningsrådet skal tildele etter konkurranse, og skal identifisere og støtte forskning av høy vitenskapelig kvalitet. Forskningsrådet skal også bidra til å forbedre den vitenskapelige kvaliteten i det enkelte forskningsmiljø eller på det enkelte forskningsområde.

Samlet vurdering

Både gjennom den målrettede satsingen på banebrytende forskning, og gjennom de tematiske porteføljene, fremmer Forskningsrådet vitenskapelig kvalitet i internasjonal forskningsfront, dristig og nyskapende forskning og karriereutvikling for unge forskertalenter.

Den grunnleggende forskningen flytter kunnskapsfronten og bidrar til internasjonal utvikling av forskningsområdene som annen forskning kan bygge videre på. Norge har en rekke gode forskningsmiljøer som driver grunnleggende forskning av høy kvalitet og produserer grensesprengende forskning i internasjonal forskningsfront. Likevel er det et mål at grunnleggende forskning i enda større grad spiller sammen med annen forsknings- og innovasjonsaktivitet. Det er behov for å bygge flere fagmiljøer i Norge som kan få økt gjennomslag på internasjonale konkurransearenaer som ERC.

Forskningsrådet vil videreutvikle sine målrettede virkemidler for fremme banebrytende og dristig forskning og forskeres karriereveier. Første del av dette arbeidet var todelingen av vurderingskriteriet for excellence for forskerprosjekter i 2022, med en egen vurdering av prosjektets potensial for å flytte forskningsfronten. Det har gitt ekspertene mer presise verktøy til å vurdere både prosjektets kvalitet og potensial for å flytte forskningsfronten. Innføring av løpende søknadsmottak i FRIPRO er også ledd i dette arbeidet.

Forskningsrådets viktigste mekanisme for å stimulere til vitenskapelig kvalitet i bredden er konkurranser der det tildeles forskningsmidler til de prosjektene som har høyest kvalitet. Gjennom målrettet satsing på tverrfaglighet i porteføljer dominert av naturvitenskap, har Forskningsrådet bidratt til økt vitenskapelig gjennomslag for samfunnsvitenskapelige prosjekter. Forskningsrådet vil videreføre og forsterke sin satsing på tverrfaglighet for å øke kvalitet og vitenskapelig gjennomslag.

Strategisk område: Verdensledende fagmiljøer

Målformulering: *En forholdsvis stor del av den mest betydningsfulle forskningen kan tilskrives et fåtall av forskerne, som virker i fronten av sine felt. Det er et mål at flere fagmiljøer i Norge driver forskning av internasjonalt fremragende kvalitet. Forskningsrådet skal mobilisere talentene, bidra til kvalitetsutvikling og legge til rette for at potensialet i de fremste miljøene virkeliggjøres.*

Formidling av forskningsbasert kunnskapen gjennom vitenskapelig publisering sier noe om forskningsmiljøenes produktivitet og gjennomslag. Mens antall publikasjoner er et uttrykk for omfanget av den vitenskapelige produksjonen, sier siteringer noe om forskningens innflytelse på annen forskning.

Trenden fram til 2021 har vært at den vitenskapelige publiseringen i Norge har økt år for år. I 2022 har denne trenden stoppet opp. Artikkelproduksjonen i Norge gikk ned med seks prosent fra 2021 til 2022. Dette kan tolkes som en forsinket effekt av mindre forskningsaktivitet under pandemien (*Indikatorrapporten*). Registreringer i Web of Science (WoS) viser en tilsvarende utvikling i EU og USA i samme periode, mens BRICs-landene og spesielt Kina fortsetter sin vekst også i 2022, men med lavere vekst enn i årene før.

Målt i forhold til innbyggertallet har Norge 3,2 artikkelbidrag per 1 000 innbyggere. Ut fra en slik målestokk er Norge blant landene i verden som har aller høyest publiseringstall og dermed forskningsintensitet.

Publiseringer og siteringer i Forskningsrådets prosjekter

Registreringer i Cristin viser en økning på 20 prosent i vitenskapelige publikasjoner fra Forskningsrådsfinansierte prosjekter i perioden 2018-2021. Deretter er det en nedgang på 8 prosent fra 2021 til 2022. Nedgangen er spesielt markant innenfor realfag og teknologi. I de andre fagområdene er det kun en liten nedgang, og for samfunnsvitenskap en liten oppgang. Nasjonalt er utviklingen mer lik innenfor alle fagområder.

Vitenskapelige artikler med norske forfattere og medforfattere holder et jevnt høyt siteringsnivå. I 2020-2021 lå de om lag 15 prosent over verdensgjennomsnittet. Dette er likevel en svak nedadgående trend sammenlignet med årene før (*Indikatorrapporten*). Noe av forklaringen kan være at siteringsraten til Kina har økt markant de siste årene. En økning hos en så stor global aktør vil påvirke siteringsindeksen til verdens øvrige land negativt. Relativ siteringsindeks for vitenskapelig publisering i Forskningsrådets porteføljer er ifølge WoS høyest for henholdsvis samfunnsvitenskap og helse og kliniske fag (1,45), mens realfag og teknologi ligger rundt verdensgjennomsnittet på 1. Det har vært en svekkelse innenfor alle fagområder fra 2018-2022. Se også utfyllende informasjon om publiseringsvolum og vitenskapelig gjennomslag i kapitlet om vitenskapelig kvalitet generelt.

I Forskningsrådets portefølje er det høyest andel nasjonal og internasjonal sampublisering innenfor medisin og helsefag, etterfulgt av realfag og teknologi. Det er lavere andel nasjonal og internasjonal

sampublisering innenfor samfunnsvitenskap og humaniora. Humaniora har likevel en klar økning, spesielt i nasjonal sampublisering fra 2018 til 2022, og i langt høyere grad enn nasjonalt.

Publikasjoner med åpen tilgang

Resultater fra forskning finansiert av Forskningsrådet publiseres, som forventet etter innføringen av krav om dette i 2020, åpent i noe større grad enn på nasjonalt nivå. Mellom 83 og 89 prosent av vitenskapelige tidsskriftsartikler med finansiering fra Forskningsrådet registrert i Cristin er åpent tilgjengelige. Det har vært en økning i andelen åpent tilgjengelige tidsskriftsartikler med finansiering fra Forskningsrådet fra 2018 til 2022 på mellom 5 og 10 prosentpoeng innenfor de ulike fagområdene. Det er høyest andel innenfor medisin og helsefag og lavest innenfor samfunnsvitenskap. En overvekt av de åpent tilgjengelige artiklene er arkivert hos forskningsinstitusjonene.

Søknader til og tildelinger fra det europeiske forskningsrådet (ERC)

Så langt i Horisont Europa (HEU) har forskere i Norge en returrate på 2,5 prosent i ERC. Det er høyere enn i forrige rammeprogram, selv om det fortsatt er lavere enn den generelle målsettingen for HEU-retur på 2,8 prosent. Returraten har vokst gradvis fra 1,1 prosent de fire første årene av Horisont 2020, og 2,1 prosent de tre siste årene. Oppgangen kan forklares med godt og systematisk arbeid både i forskningsmiljøene og i Forskningsrådet.

Norske forskere har i perioden 2021-2023 sendt inn 576 søknader fordelt på ni utlysninger av individuelle grants. I tillegg deltar norske forskere i 34 søknader til ERC Synergy grants. 64 prosjekter ved norske institusjoner har fått støtte etter at åtte av de individuelle utlysningene er ferdigbehandlet. I Synergy grant har syv norske forskere fått finansiering i seks prosjekter, hvorav fem ble finansiert i 2023-utlysningen.

Forskerne innen humaniora og samfunnsvitenskap søker mest og gjør det best i ERC så langt i Horisont Europa. De står for 38 prosent av søknadene og halvparten av de innvilgede prosjektene. Naturvitenskap og teknologi står for 28 prosent av søknadene og 21 prosent av de innvilgede prosjektene. Tilsvarende tall for livsvitenskap er 26 og 19 prosent. Synergy grant er ikke delt inn i fagdomener og utgjør syv prosent av søknadene og ti prosent av de innvilgede prosjektene. I ERCs totale portefølje er det naturvitenskap og teknologi som er størst, med noe under halvparten av søknadene. De to andre domenene er jevnstore.

ERC behandler søknadene i to trinn. Færre norske søknader enn snittet går videre fra første trinn, og i andre trinn blir innstilt for finansiering og reserveliste. De tyder på at det er behov for å jobbe videre med kvaliteten på søknadene. I Horisont Europa utgjør norske søknader 2,7 prosent av alle individuelle søknader til ERC.

Deling av vurderingskriterier for kvalitet i forskerprosjekter

I utlysninger av forskerprosjekt ble excellence-kriteriet i 2022 delt i to: ett for originalitet (potensial for å flytte forskningsfronten) og ett for kvalitet (egnethet i forskningsmetode og teori). Denne delingen har vært hensiktsmessig for å kunne skille originalitet og kvalitet i de beste søknadene. I tildelinger i Banebrytende forskning blir det med to kriterier tydelig at Forskningsrådet legger større vekt på vitenskapelig excellence enn de to andre vurderingskriteriene, Implementation og Impact.

I 2022 og 2023 ga vurderingspanelene langt flere søknader høyeste karakter for originalitet enn for kvalitet. Et eksempel på dette er søknadene til Banebrytende forskning i 2022, der kun 1,8 prosent av søknadene fikk karakter 7 på begge excellence-kriteriene. En så stor andel som 7,1 prosent av søknadene fikk karakter 7 kun for originalitet. Derimot var det bare 1,3 prosent av søknadene som fikk karakter 7 kun for kvalitet. Dette mønsteret gjentok seg for søknadene til Unge forskertalenter i 2023. Oppdelingen viser at prosjektene som finansieres innenfor Banebrytende forskning i svært stor grad bygger på originale forskningsideer. Selv om søknadene har høy vitenskapelig kvalitet, er det færre som får høyeste karakter på dette kriteriet. Det viser at utlysningene til Banebrytende forskning lykkes godt i å mobilisere søknader med høy grad av originalitet, men at det er potensiale for å øke

kvaliteten i beskrivelsen av metode og teori. I utlysninger med tematiske prioriteringer, der søknadene også vurderes ut fra tematisk relevans, har delingen av excellence-kriteriet hatt mindre betydning.

Innføring av søknadsbegrensende tiltak i FRIPRO

Kunnskapsdepartementet ga i tildelingsbrevet for 2023 Forskningsrådet i oppdrag å redusere søknadsmassen og ressursbruken med en ambisjon om 25 prosent innvilgelse i alle utlysninger. Samtidig skal kvaliteten i både søknadsbehandling og forskningen videreutvikles.

Forskningsrådet startet arbeidet med Banebrytende forskning (FRIPRO). Der var innvilgelsen i 2022 på kun fem prosent, med om lag 1500 søknader mottatt per år. Med utgangspunkt i en analyse av søknadsreducerende tiltak hos nasjonale og internasjonale forskningsfinansierer inviterte Forskningsrådet porteføljestyrene og sektoren til å gi sine innspill i to runder. Basert på innspillene ble to hovedtiltak valgt ut og: løpende søknadsmottak og karantene for svake søknader. Karantene ble innført fra utlysning av Unge forskertalenter i mars 2023, og løpende søknadsmottak og mindre tiltak fra oktober 2023. Sektoren opplevde prosessen som god og at den ga rom for reell medvirkning og dialog. I årsrapport for 2024 vil vi komme tilbake med en status over hvordan tiltakene har virket i sektoren.

Vurdering av måloppnåelse: Verdensledende fagmiljøer

Resultater	Utfordring og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Etter en økning på 20 prosent i vitenskapelige publikasjoner fra Forskningsrådsfinansierte prosjekter i perioden 2018-2021, er det en nedgang på 8 prosent fra 2021 til 2022.• Norske forskeres returrate i ERC er så langt høyere i Horisont Europa enn i forrige rammeprogram, spesielt innenfor humaniora og samfunnsvitenskap• Deling av vurderingskriteriet for kvalitet har vært hensiktsmessig for å skille originalitet og kvalitet i søknader til Banebrytende forskning	<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet vil videreutvikle fleksible virkemidler for å stimulere flere banebrytende forskningsideer av høy vitenskapelig kvalitet• Forskningsrådet vil følge nøye med på utviklingen av søknader til FRIPRO og sette inn tiltak dersom endringene som gjøres for å oppnå 25 prosent innvilgelse, utfordrer FRIPROs formål om å støtte de beste prosjektene• Forskningsrådet vil stimulere til å øke antall søknader til ERC fra livsvitenskap og naturvitenskap og teknologi. Videre er det et mål å heve kvaliteten på søknadene slik at andelen som innvilges øker

Strategisk område: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt

Målformulering: For å utnytte forskningens potensial er det ikke tilstrekkelig med bare de få miljøene som er ledende på sine felt, det er også behov for vitenskapelig kvalitet i bredden av en mangfoldig forskningssektor og på en rekke områder. Forskningsrådet skal sikre god vitenskapelig kvalitet i alle sine tildelinger. Forskningsrådet skal også bidra til fornyelse ved å identifisere potensial for kvalitet og stimulere kvalitetsutvikling i forskningen.

Forskningsrådet har de siste årene gjennomført omfattende endringer for å styrke den vitenskapelige kvaliteten i den totale prosjektporteføljen. Et viktig mål med innføring av porteføljestyring, felles utlysninger, felles vurderingskriterier og felles behandlingsmåte for søknader, er at flest mulig søknader med høy vitenskapelig kvalitet skal få finansiering. Forskningsrådets viktigste mekanisme

for å stimulere til vitenskapelig kvalitet i bredden, er konkurranser der det tildeles forskningsmidler til de prosjektene som har høyest kvalitet.

Forskningsrådet monitorerer søknadsdata og resultater fra fagfellevurderingene. Søknadsanalysen for 2023 omhandler særlig fordeling av søknadsvolum og -kvalitet, og publiseringsmønster i ulike søknadstyper og arenaer.

Søknadsvolum og -kvalitet

I 2023 ble antall søknader om forskerstyrte prosjekter – det vil si Forskerprosjekt (FP) og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt (KSP) – redusert med hele 42 prosent i forhold til 2022. Nedgangen var klart størst for Forskerprosjekter. Nedgangen må ses i sammenheng med generelt lavere aktivitet pga. den økonomiske situasjonen i Forskningsrådet. Spesielt utslag har det nok gitt at det ikke var utlysninger i FP Fornyelse i FRIPRO i 2023, men kun innenfor tematiske prioriteringer og FRIPRO Unge forskertalenter. FP fornyelse i FRIPRO utgjorde alene 20 prosent av søknadene i 2022, og har tradisjonelt mange søknader med høy kvalitet, men samtidig lav innvilgelsesrate.

Reduksjonen i antall FP-søknader er merkbar i alle sektorer, men er klart størst for UH-sektoren, med en reduksjon på 55 prosent for universitetene sammenlignet med 2022. I instituttsektoren er det særlig de teknisk-industrielle og de samfunnsvitenskapelige instituttene som har sendt færre FP-søknader. Fra den sistnevnte instituttgruppen kom det litt flere KSP-søknader enn i 2022. Totalt sett er det også en nedgang i antall KSP-søknader, med størst nedgang for helseforetakene med 35 prosent. Derimot har høyskolene sendt inn noen flere KSP-søknader i 2023 enn i 2022.

Det var ingen større endringer i andelen som har karakter 5 eller høyere i 2023 sammenlignet med 2022. Andelen KSP-søknader med karakter 6 eller høyere viser en økning, mens det var en viss nedgang i andelen FP-søknader med 6 eller høyere. Det var samtidig en høyere innvilgelsesrate for FP-søknader i 2023 enn i 2022. Disse forholdene har sammenheng med bortfallet av FP Fornyelse i FRIPRO i 2023.

Publiseringsmønster for ulike søknadstyper og arenaer

De forskerstyrte søknadstypene Forskerprosjekter, Kompetanse- og samarbeidsprosjekter og Forskningsentre har vitenskapelige publikasjoner som et sentralt formål, og står for i overkant av 80 prosent av publikasjonene i Forskningsrådets portefølje. I 2013 startet en ny generasjon Sentre for fremragende forskning (SFF). Siden publisering fra prosjekter normalt først skjer noen år etter prosjektstart har vi sammenlignet publiseringsmønster i prosjekter og sentre som startet opp i perioden 2013-2017.

I Forskerprosjekt ble det i denne perioden publisert i snitt 8-9 publikasjoner per prosjekt. Det tilsvarer én publikasjon per million kroner i støtte. Siteringsindeksen for Forskerprosjekter i FRIPRO i denne perioden var 1,59. I KSP ble det publisert i snitt 9,7 publikasjoner per prosjekt, og det tilsvarer 0,9 publikasjon per million kroner. Siteringsindeksen for KSP lå på 1,43. For de 13 SFF-ene med oppstart i 2013 er det registrert 6488 publikasjoner, noe som tilsvarer 3,1 publikasjoner per million kroner i støtte fra Forskningsrådet. Siteringsindeksen for SFF var 1,66. For prosjekter med oppstart i slutten av perioden og for sentrene som går over ti år kan det fortsatt komme flere publikasjoner. I alle søknadstyper er det stor variasjon i hvor mange publikasjoner som er registrert på hvert prosjekt eller senter.

Fri prosjektstøtte er den arenaen i Forskningsrådet som står for det klart største volumet av vitenskapelige publikasjoner, etterfulgt av porteføljene for Energi, Helse og Muliggjørende teknologier og Petroleium. Det er høyest grad av internasjonal sampublisering i porteføljene for Klima og polar og Global utvikling og i Fri prosjektstøtte.

Når vi ser på vitenskapelig gjennomslag har publikasjoner finansiert av Forskningsrådet lavere siteringsindeks enn nasjonalt for naturvitenskap og medisin og helsefag, mens det er tilnærmet likt for teknologi og høyere for samfunnsvitenskap. Forskningsrådet har de senere årene fokusert på å

lyse ut tverrfaglige problemstillinger i de tematiske porteføljene. Høyest vitenskapelig gjennomslag har samfunnsvitenskap innenfor de naturvitenskap- og teknologidominerte porteføljene som Klima og polar, Hav, Energi og Muliggjørende teknologier.

Fagevalueringer

Forskningsrådet har i 2023 gjennomført to store fagevalueringer, en innenfor biovitenskap og en innenfor naturvitenskap. For hver av disse to evalueringene blir det utarbeidet en nasjonal rapport som offentliggjøres i mars 2024. I årsrapporten for 2024 vil vi presentere resultater fra disse to fagevalueringene. Evalueringene gir råd og anbefalinger om tiltak som kan fremme kvalitet, relevans og effektivitet i forskningen, og er sentrale i Forskningsrådets utvikling av virkemidler. Se nærmere beskrivelse av Forskningsrådets evalueringer under Mål 5 God rådgivning.

Vurdering av måloppnåelse: Identifisering og stimulering av vitenskapelig kvalitet generelt

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">Forskningsrådet mottok færre søknader om Forskerprosjekt i 2023, spesielt fra universitetene. Bakgrunnen er færre utlysninger fra FRIPRO.Søknadstyper der forskerne selv velger tematikk, som FRIPRO og SFF, har flest publikasjoner målt opp mot finansiering.Forskningsrådets arbeid med tverrfaglighet har resultert i at samfunnsvitenskapelig forskning oppnår høyt vitenskapelig gjennomslag i porteføljer som ellers er dominert av naturvitenskap.	<ul style="list-style-type: none">Forskningsrådet vil videreføre og forsterke sin satsing på tverrfaglighet for å øke kvalitet og vitenskapelig gjennomslagPå basis av fagevalueringer vil Forskningsrådet utvikle virkemidlene på prioriterte fagområder

Mål 2 Økt verdiskaping i næringslivet

Målformulering: *Forskningsrådet skal utløse FoU som, på kort og/eller lang sikt, skal øke den samlede verdiskapingen i norsk økonomi. Forsknings- og utviklingsarbeid gir økt verdiskaping gjennom nye eller forbedrede produkter, tjenester og prosesser, eller ved at kunnskap blir utnyttet og videreutviklet i andre sammenhenger.*

Samlet vurdering

Forskningsrådet har i 2023 bidratt til grønn og digital omstilling gjennom FoU-prosjekter i og for norsk næringsliv. Analyser gjennomført i 2023 viser at Forskningsrådets støtte utløser FoU-innsats, gir samarbeid mellom bedrifter og FoU-institusjoner og bidrar til utvikling av ny kunnskap, innovasjon og fornyelse. Innsatsen for å mobilisere næringslivet til FoU fungerer godt i samspill med virkemiddelapparatet, regionale aktører, næringsorganisasjoner, forskningsinstituttene og andre. Prosjektet Virkemiddelapparatet 2.0 bidrar til økt samarbeid, både strategisk og operasjonelt, og til at aktørene nå er sammen om å forenkle for kunder, utvikle fellestjenester med mer.

Det er høy kvalitet og stor bredde på søknadene. Omfanget av søknader og tildelinger er tilbake på nivå med årene før pandemien. Det er stort potensial for verdiskaping for bedriftene og samfunnet i de mange høykvalitetsprosjektene som ikke fikk støtte på grunn av budsjetttrammene i fjor. Forskningsrådet vil fra 2024 utvikle et løpende og mer fleksibelt innovasjonsprosjekt-tilbud til næringslivet. SkatteFUNN, det største offentlige FoU-virkemiddelet, fikk i 2023 økt søknadsvolum etter mange år med nedgang. SkatteFUNN-porteføljen er samlet den laveste siden 2018 og har et tyngdepunkt i digitale og grønne prosjekter.

Investeringene i muliggjørende teknologier øker. I 2023 var teknologiporteføljen på 4,7 milliarder kroner og 2400 løpende prosjekter. Investeringene over år har gitt nye løsninger og flere FoU-aktive bedrifter. I 2023 fikk Forskningsrådet oppdraget "Fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskonsekvenser av teknologiutviklingen", kjent som "KI-milliarden". Den største begrensningen for KI-verdiskaping er kompetanse og innsikt i teknologienes muligheter. Forskningsrådet kan gjennom KI-milliarden og øvrig innsats på feltet øke kompetansen, forsterke rekrutteringen og bidra til at innsikt og eksempler deles. Den samlede KI-porteføljen, unntatt SkatteFUNN, var på cirka 800 millioner kroner i 2023.

Grønn plattform er en verdikjedesatsing for grønn omstilling fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva. Det ble lyst ut midler for tredje gang i 2023, og 572 millioner kroner ble tildelt ni prosjekter. I kommende periode forventer vi at Grønn plattforms store, markedsnære prosjekter skal gi resultater og løsninger som raskt skal kunne skaleres og tas i bruk.

Forskningsrådets innsats bidrar til samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-institusjoner og næringsliv. I 2023 ble 17 Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) avsluttet. Sentrene utvikler kunnskap og resultater for mange næringer og har positive effekter blant annet på klima og miljø, konkurranseevne, digital omstilling og helseteknologi.

Forskningsrådets innsats for økt nyskaping og kommersialisering fra forskning er rettet mot tidlig fase av utviklingsløp. FoU-institusjonenes nyskappingsarbeid er i positiv utvikling. Det er nå flere søknader fra en større bredde av institusjoner og fagområder enn tidligere.

Norsk næringsliv etablerer viktige nettverk for FoU-samarbeid, verdikjeder og markedsintroduksjon gjennom EUs ulike programmer. I Horisont Europa har norske bedrifter konkurrert seg til 1,9 milliarder kroner, eller 18 prosent av midlene til norske aktører. Andelen til norsk næringsliv er så langt noe lavere enn i Horisont 2020, samtidig som suksessraten er høyere.

Strategisk område: Økt konkurranseevne i nytt og eksisterende næringsliv

Målformulering: *Forskningsrådet skal utløse forskningsbasert innovasjon som gir økt konkurranseevne i næringslivet. Forskningsrådet skal utløse økt FoU-innsats i bedriftene og økt kvalitet i prosjektene. Målet er uavhengig av bedriftenes størrelse og alder, næring og geografi.*

Tilskudd i form av innovasjonsprosjekter står sentralt i Forskningsrådets tilbud til det FoU-aktive næringslivet. Bedrifter kan søke om støtte til FoU-prosjekter som gjennomføres i samarbeid med andre bedrifter og FoU-institusjoner. Etter høye budsjetter under pandemien, etterfulgt av lave budsjetter i 2022, var tildelingene i 2023 tilbake på å cirka 1 milliard kroner, som før pandemien. Forskningsrådet mottok 336 søknader om innovasjonsprosjekter. Det ble søkt om 3,4 milliarder kroner. Det kom flest søknader (194) til industri og tjenestenæringer. Antall søknader til disse næringsområdene er på nivå med tidligere år, og utgjør en økende andel av den samlede søknadsmengden til alle de næringsrettede porteføljene.

I 2023 fikk 103 innovasjonsprosjekter, eller 31 prosent av søknadene, støtte. Porteføljen for industri- og tjenestenæringer mottok nær 60 prosent av søknadene. I denne porteføljen fikk 37 prosjekter, eller 20 prosent av søknadene, støtte på totalt nær 0,5 milliarder kroner, noe som kan utgjøre inntil 50 prosent av de totale prosjektkostnadene. Søknadene kom fra en bredde av næringer, teknologi-plattformer, regioner, og fra bedrifter av ulik størrelse, alder og FoU-erfaring. Tematisk var 20 prosent av søknadene om helse, 18 prosent miljøvennlig energi og IKT og vareproduksjon hadde begge 9 prosent. Det er høy kvalitet på søknadene, og om lag to av tre er vurdert som støtteverdige. Det er betydelig potensial for omstilling og verdiskaping i de mange støtteverdige søknadene som ble avslått på grunn av årets budsjettamme.

Det er en vedvarende høy andel på vel 70 prosent av tildelte innovasjonsprosjekter som har norske forskningsinstitutter som FoU-leverandør. Det internasjonale samarbeidet i innovasjonsprosjektene er noe fallende.

En stor andel av søknadene kommer fra bedrifter som ikke tidligere har søkt om støtte. Hele 25 prosent av søkerbedriftene er yngre enn 5 år. Søkerbedriftene fordelte seg på 59 prosent små, 22 prosent mellomstore og 19 prosent store bedrifter. Av tildelte prosjekter i 2023 gikk 46 prosent til små bedrifter, 26 prosent til mellomstore og 28 prosent til store bedrifter. Omtrent 24 prosent av prosjektene har kvinne som prosjektleder. De nærings- og teknologiorienterte prosjektene skiller seg fra de øvrige i Forskningsrådets portefølje, der kjønnsbalansen er bedre. Hele landet er representert i søknadene om innovasjonsprosjekter. Om lag en tredjedel av søknadene kommer fra Oslo, mens Vestland, Akershus og Trøndelag har cirka 10 prosent hver. Denne geografiske fordelingen er omtrent lik for tildelte prosjekter.

Regjeringens prosjekt Virkemiddelapparatet 2.0 bidrar til økt samarbeid, strategisk og operasjonelt, slik at aktørene sammen blant annet forenkler for kunder, utvikler fellestjenester og deltar sammen i utviklingsprosjekter. Piloten "En vei inn" har gitt innsikt i hvem av Forskningsrådets kunder som har nytte av tjenesten og hvordan denne kan tilpasses enda bedre til FoU-aktive bedrifter og teknologiretta prosjekter.

FoU-innsats i bedrifter med støtte og vurdering av resultater fra prosjektene

I tidligere analyser har SSB sett på utviklingen i FoU-innsats hos bedrifter med innovasjonsprosjekter. Forhold som FoU-investeringer, omsetning og produktivitet ble studert i bedrifter med likt vurderte søknader, uavhengig om de fikk støtte eller ikke. Studien omfattet vel 700 bedrifter med støtte og 445 uten støtte/kontrollgruppen. Bedrifter med støtte hadde høyere vekst i FoU-intensitet og antall ansatte enn kontrollgruppen. SSB fant ikke signifikante forskjeller i omsetning og produktivitet mellom bedrifter med og uten støtte, men større vekst i omsetning hos de yngste

bedriftene med støtte. SSB mener dette er forventet da undersøkelsen er gjort kort etter tildeling, og at det tar noe tid før økt FoU-innsats gir økonomiske resultater.

En undersøkelse fra Samfunnsøkonomisk analyse og Møreforskning fra 2023 viser at om lag 53 prosent av bedriftene som mottar tilskudd fra Forskningsrådet mener at dette har vært fullt utløsende for prosjektene. Det er 46 prosent som ville gjennomført prosjektet uten offentlig støtte, men i en begrenset skala eller senere i tid. Effekten er størst i små bedrifter. Ifølge undersøkelsen ansees støtten som et kvalitetsstempel, gir prosjektet prioritet og utløser mer FoU i bedriften, og bidrar også til økt ekstern finansiering. Analysen viser at prosjektene har økonomiske effekter. For én av tre bedrifter har prosjektene gitt økte inntekter eller reduserte kostnader allerede etter fire år. Flere forventer økonomiske effekter på et senere tidspunkt. Prosjektene bidrar til innovasjon og fornyelse i næringslivet. Halvparten av alle bedriftene oppgir at prosjektet har gitt nye eller forbedrede varer eller tjenester fire år etter prosjektavslutning, og ytterligere 35 prosent forventer dette på et senere tidspunkt. De fleste oppgir resultater i form av innovasjon i varer eller tjenester, og det er flere som fremholder at prosjektet har resultert i økt kvalitet i varer eller tjenester, enn i økt bærekraft.

Flere søker SkatteFUNN

SkatteFUNN er det største FoU-virkemiddelet. SkatteFUNN-porteføljen bestod av 4829 løpende prosjekter sent i 2023, og disse stod for et samlet FoU-budsjett på vel 27 milliarder kroner. Det samlede budsjetterte skattefradraget for 2023 er 4,6 milliarder, tilsvarende som for 2022. Det faktiske fradraget er erfaringsmessig lavere, og Finansdepartementet anslår det til 3,2 milliarder kroner i 2023. I 2023 mottok Forskningsrådet 2944 søknader til SkatteFUNN, en økning på 13 prosent sammenlignet med 2022. Det har vært en fallende trend i antall søknader de siste årene, som kan synes å være bremsert i 2023. Ordningen er rettighetsbasert, og 72 prosent av søknadene fikk godkjent sitt prosjekt som FoU, og som nytt på sitt felt, jamfør kravene i forskriften. Det løpende porteføljen har det laveste estimerte provenytapet siden 2018.

De største porteføljene er innenfor fiskeri og havbruk, IKT og helsenæringen, og hver av disse utgjør cirka 10 prosent av de aktive prosjektene i 2023. Både energi og tjenesteyting har hatt tydelig vekst de siste 5 årene, og er nå på nivå med bygg, anlegg og eiendom, alle med cirka 8 prosent hver. Vareproduserende industri vokser, og utgjør nå 7 prosent. Olje og gass har hatt klar nedadgående trend. Søknader fra Oslo utgjorde 28 prosent i 2023, dernest Rogaland med 13, og Vestland, Akershus og Trøndelag med cirka 10 prosent hver. Cirka 60 prosent samarbeider med en annen bedrift eller FoU-institusjon, selv om det ikke er krav om dette. 19 prosent av de godkjente prosjektene kom fra nye søkerne, som er noe ned fra tidligere år. I 2023 var 58 prosent av søknadene fra bedrifter med 1-20 ansatte, og 27 prosent fra bedrifter med 21-100 ansatte.

OECD hadde en gjennomgang av skatteinsentivordninger i 2023. Analysen viser at ordningene i stor grad går til eksperimentell utvikling, særlig treffer SMB-segmentet, og har størst effekt også for slike. Effektene er økte private FoU-investeringer, mer nyskaping og økt produktivitet. Ifølge OECD utgjør skatteinsentiver 55 prosent av all næringsrettet FoU-støtte i OECD-land, insentivene og direkte støtte har tilsvarende effekt, og er komplementære. Funnene er i tråd med SkatteFUNN-ordningen.

Regional dimensjon og Svalbard

Det regionalt rettede arbeidet omfattet i 2023 tjenesteleveranser i form av blant annet søknadsbehandling for de regionale forskningsfondene og læringsarenaer for fylkenes kompetansemeglere. Den løpende porteføljen av 15 tematisk og geografisk ulike kapasitetsløftprosjekter bidrar til å gi regionalt næringsliv økt tilgang til relevant forskning og kompetanse og til å øke kapasiteten ved FoU-institusjonene på områder av relevans for det regionale næringslivet.

Det ble i 2022 igangsatt en særskilt næringsrettet satsing på Svalbard for omstilling av næringslivet, etter modell av regionalpolitiske virkemidler. Prosjektansvarlig er Longyearbyen lokalstyre. Oppstarten av satsingen er, etter ønske fra lokalstyret, forskjøvet til 2025 i påvente av utviklingen av en ny næringsplan som vil være førende for hvilke tiltak som bør iverksettes.

Vurdering av måloppnåelse: Økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">Innovasjonsprosjektene har en bred portefølje for omstilling og konkurransekraft i lavutslippssamfunnet.Som resultat av langsiktig satsing fra Forskningsrådet er innslaget av digitalisering og KI-teknologier i bredden av innovasjonsprosjekt- og SkatteFUNN-porteføljen høyt.Mange små og unge bedrifter søker og oppnår støtte, og disse er viktige blant annet for teknologibasert omstilling.	<ul style="list-style-type: none">Det er en økende bruk av KI i næringsporteføljen. Innsatsen må dreies mot også å innovere for å ta internasjonale posisjoner i den fremvoksende KI-økonomien.I 2023 var innovasjonsprosjekt-ordningen mindre fleksibel enn under pandemien. Forskningsrådet vil i løpet av 2024 utvikle et løpende og mer fleksibelt tilbud for næringslivet.Forskningsrådet vil vurdere behovet for flere verdikjedesatsinger rettet mot de de prioriterte temaområdene i langtidsplanen.

Strategisk område: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Målformulering: Forskningsrådet skal identifisere, bygge opp kunnskap og legge til rette for utvikling av forskningsmiljøer på områder som er viktige for omstilling i økonomien. Målet omfatter forskning som ikke nødvendigvis har umiddelbar anvendelse i dagens marked.

Næringslivet sto for 48 prosent av Norges samlede FoU-investeringer i 2022, viser ny statistikk fra SSB. Næringslivets FoU var på 42,8 milliarder kroner i 2022, en realvekst på 5 prosent fra året før. Foretakene i tjenesteytende næringer hadde FoU for 24,7 milliarder, og industriforetakene utførte FoU for 13,5 milliarder kroner. Industrien hadde en nominell vekst på 14 prosent, mot 10 prosent i tjenestenæringene. Ikke siden 2018 har industrien hatt større vekst enn tjenestenæringene. Elektroteknisk industri har stor vekst, og er med 1,7 milliarder i FoU hele 0,8 milliarder opp siden 2021. Dette har stor betydning for effektivisering og omlegging innen energi og transport. Også data- og elektronisk industri er i vekst og viktig for grønn og digital omstilling med FoU på nær 2,7 milliarder kroner innenfor elektroniske komponenter, sensorer, mikrobrikker, navigering og måleinstrumenter.

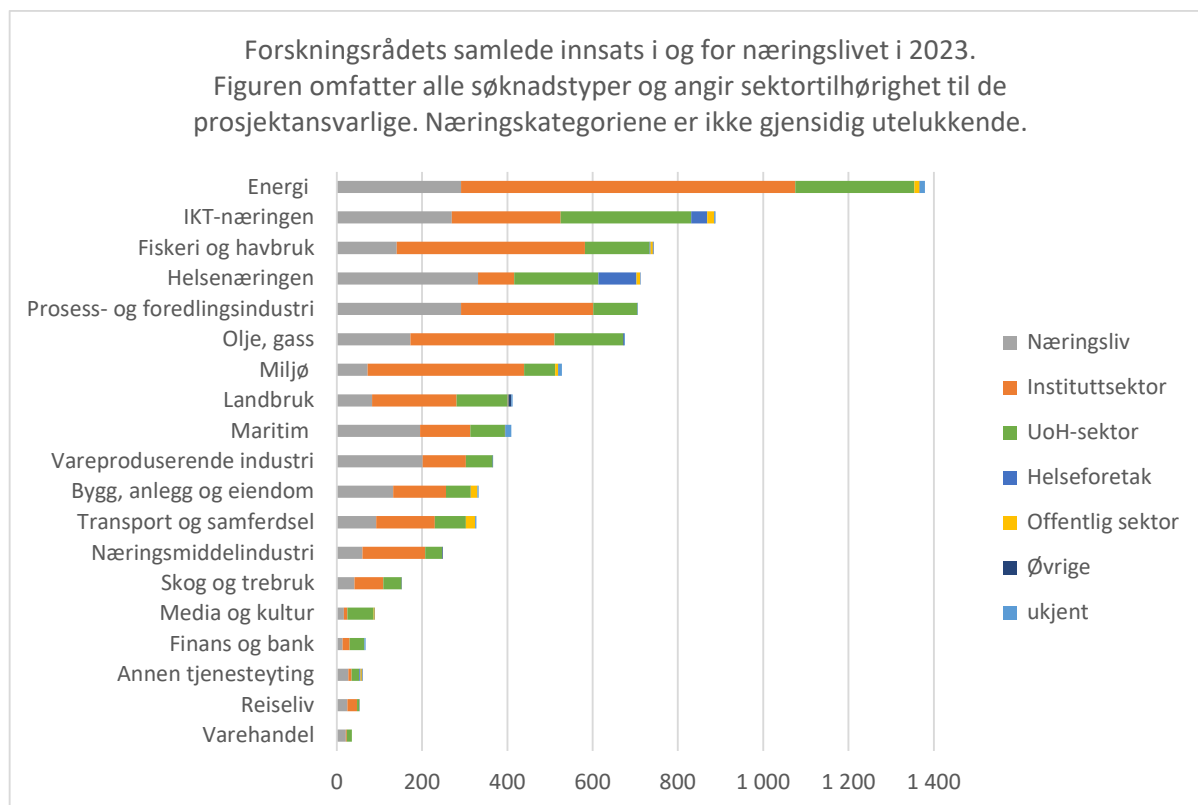
Den næringsrelevante porteføljen i Forskningsrådet

I 2023 utgjorde Forskningsrådets aktive, totale portefølje i og for næringslivet omtrent 6 milliarder kroner, hvorav omtrent 1,8 milliarder kroner var prosjekter ledet av næringslivet. Samlet portefølje er om lag 280 millioner kroner lavere enn i 2022, og nedgangen i prosjekter ledet av bedrifter er på om lag 340 millioner kroner. Nedgangen er en følge av at prosjekter finansiert av økte budsjetter under pandemien er avsluttet, og et lavere tildelingsnivå i de påfølgende årene.

De næringsområdene som er størst i Forskningsrådets portefølje har vært de samme de siste årene. Miljøområdet har hatt størst vekst i 2023 med cirka 280 millioner kroner til et nivå på vel 530 millioner kroner. Også energi og prosess- og foredlingsindustri er i vekst. De siste fem årene har miljøområdet og maritim hatt den største prosentvise veksten. I 2023 var helse, energi, prosess- og foredlingsindustri og IKT områdene der næringslivet selv har størst innsats. Innsatsen fra offentlig sektor i 2023 var størst innenfor transport og samferdsel, IKT, bygg, anlegg og eiendom og energi. Tjenestesektorene er vedvarende svakt representert.

Forskningsrådet støtter FoU-prosjekter på tvers av bransjer, sektorer, fagområder og langs verdikjeder fra hele landet, for å få bred og balansert portefølje. Bedrifter og bedriftskonstellasjoner, næringsområder, temaer og regioner som er svakt representert i porteføljen, vil følges særlig opp i mobiliseringsarbeidet og bli gitt prioritert i enkelte porteføljer, forutsatt at prosjektene holder god

kvalitet. Det har de siste årene vært et mål at rundt 40 prosent av tildelingene til innovasjonsprosjekter innenfor industri- og tjenesteporføljen skal gå til bedrifter som ikke tidligere har mottatt støtte. I tillegg prioriteres søkerbedrifter fra regioner som er svakt representert i porteføljen dersom søknadene ellers vurderes likt.

Fra 2023 må prosjekter som støttes "ha en plass på veien mot omstillingsmålet for 2030, og at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050". Forskningsrådet følger opp styringssignalene i blant annet mobiliserings- og veiledningsinnsatsen, utlysings- og tildelingskriterier og målrettede tiltak som Grønn plattform. En stadig økende andel søknader, tildelte prosjekter og porteføljer understøtter omstillingsmålet. Styringssignalet for innovasjonsprosjekter om at "minst 300 millioner kroner" skal til prosjekter som understøtter målet, er mer enn oppfylt. Kriteriet om at "der to prosjekter er like gode, bør prosjektet som er mest bærekraftig med hensyn til effekter på klima, miljø og samfunn, prioriteres", er lagt til grunn. Det er blant annet gitt støtte til prosjekter for å ta ned utslipp og utvikle miljø-, klima- og energiteknologi, til prosjekter som omfatter sirkulærøkonomi, automasjon og digitalisering og til prosjekter innenfor helse og omsorg.

Grønn plattform

Grønn plattform er en utfordringsrettet verdikjedesatsing for grønn omstilling fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Siva og lyste ut midler for tredje gang i 2023. Det ble mottatt 155 skisser og 52 søknader. Søknadene ble behandlet i to trinn der konsortiene med de høyest rangerte søknadene gikk videre til intervju. Det ble tildelt 572 millioner kroner til ni prosjekter, som utløste tilsvarende private investeringer. Prosjektene kompletterer tildelingene i 2021 og 2022, blant annet med elektrifisering av landbasert transport og havvind, og en styrking av innsatsen på sirkulær økonomi. Syv av de ni prosjektene ledes av bedrift. FoU-institusjonenes andel av tildelt støtte har gradvis økt, og var cirka 45 prosent for de prosjektene som fikk tildeling i 2023. Næringslivet står likevel i gjennomsnitt for over 70 prosent av totalbudsjettet i prosjektene. Grønn plattformens store, markedsnære prosjekter skal gi resultater og løsninger som raskt skal kunne skaleres og tas i bruk. Flere av prosjektene har oppnådd spennende resultater for å nå målet om grønn omstilling. Det forventes betydelige nasjonale og regionale effekter av satsingen på verdiskaping, konkurransekraft, arbeidsplasser, klima og miljø. Prosjektene kan allerede vise til en rekke eksterne effekter for partnerne, som økt markedskontakt både nasjonalt og internasjonalt, etablering av nye prosjektsamarbeid og selskaper og forbedring av eksisterende produkter og løsninger.

Næringslivets satsing på bærekraft og digitale teknologier

Utviklingen innenfor energi skjer raskt

En rekke norske og internasjonalt orienterte næringer utfører og drar nytte av energiforskning finansiert gjennom Forskningsrådet, som energiprodusenter, nettselskaper, prosess- og foredlingsindustri og samferdsel. Energieffektivisering i olje- og gassektoren har de siste årene fått økt betydning. Næringsrettet forskning øker også som følge av målrettet innsats i tildelinger til Forskningsrådet. Det har blant annet bidratt til en helhetlig oppfølging av regjeringens hydrogensatsing.

Fiskeri og havbruksnæringen er et av de største næringsområdene

Eksportverdien av norsk sjømat har aldri vært høyere enn i 2023 med 172 milliarder kroner. Sjømatnæringen er svært viktig for verdiskaping i hele landet. Både små, mellomstore og store bedrifter konkurrerer om midlene innenfor fiskeri- og havbrukssektoren. Forskningsrådets innsats i 2023 var særlig rettet mot konsekvenser for marine arter med leveområder i endring og dermed forvaltning av disse artene, nye bærekraftige fôrressurser, lakselus-problemet og bedre fiskehelse- og velferd.

Petroleumsnæringen fokuserer på effektivisering og sikkerhet

Forskningsrådets petroleums-satsinger fortsatte sin prioritering av utslippskutt og energieffektivisering i 2023. Målet er teknologi og prosesser som reduserer klimagassutslipp og samtidig sikrer stor verdiskaping i fremtiden. I 2023 har det i tillegg vært økt oppmerksomhet på sikkerhet. Ny kunnskap om den endrede geopolitiske situasjonen og ny teknologi innen cybersikkerhet og autonom overvåking av infrastrukturen blir utviklet

Maritim næring griper mulighetene

Søknadsvolumet innenfor maritim forskning er vedvarende godt og prosjektene har høy kvalitet. Innsatsen omfatter den norske delen av satsingen Maritim Zero 2050, med tildelinger til prosjekter for nullutslippsløsninger for store skip for langtransport. Den maritime porteføljen omfatter prosjekter innenfor autonomi og digitalisering, inkludert KI-teknologier. Innsatsen har bidratt til at Norge er blant de fremste i utvikling og bruk av autonome skip. Forskningsrådets målrettede satsinger tildelte i 2023 om lag 175 millioner kroner. Litt over halvparten gikk til prosjekter ledet av bedrifter, det øvrige til prosjekter ledet av FoU-institusjoner i samarbeid med næringslivet. I tillegg til den målrettede innsatsen er det betydelig innsats fra andre ordninger, som Grønn plattform og SkatteFUNN. I Horisont Europa har norsk maritim sektor oppnådd godt gjennomslag i 2021-22 knyttet til batteriteknologi, energieffektivitet, hydrogen, ammoniakk og lignende.

Helsenæringen har et stort potensial

Helsenæringen er viktig for utviklingen av bærekraftige helse- og omsorgstjenester og har stort potensial for verdiskaping i samspill med sterke, internasjonalt orienterte norske forskere og våre offentlige helsetjenester. Søknadsvolumet fra helsenæringen er stort og økende. Pilot-helse, der bedrifter søker sammen med offentlig sektor, fikk doblet søknadsantall i 2023. Dette er et resultat av økt mobilisering og et tegn på at helsetjenestene ønsker å bruke FoU for å utvikle tjenestene. Tilsvarende ser vi i søknader om kompetanse- og samarbeidsprosjekt at interessen øker også i andre deler av offentlig sektor, særlig i kommunene. Helsenæringen er blant de største søkerne til innovasjonsprosjekt, og er også blant de største bransjene i SkatteFUNN.

Muliggjørende teknologier er drivere for innovasjon og omstilling

Forskningsrådets investeringer i muliggjørende teknologier øker. I 2023 var porteføljen på 4,7 milliarder kroner og 2400 prosjekter. UH, forskningsinstituttene og næringslivet stod for henholdsvis 38, 27 og 27 prosent av prosjektinnsatsen. Helse var største temaområde og IKT var det største næringsområdet. Mer enn halvparten av søknadene fra IKT-næringen hadde KI som vesentlig FoU-komponent. Investeringene i IKT, nano- og bioteknologi er viktige for omstillingen, særlig innenfor helse, energi og sirkulærøkonomi. Investeringene har medvirket til tverrfaglighet, radikale og nye teknologiske løsninger og flere forskningsbaserte teknologibedrifter.

Det er stort behov for at næringslivet og offentlig sektor ser muligheter i å koble KI-fagkompetanse med sin domenekompetanse for innovasjon og verdiskaping. Den største begrensningen er kompetanse og innsikt i KI-teknologienes muligheter. Forskningsrådet kan gjennom sin KI-innsats bidra til forskerrekuttering, koblinger og at innsikt og eksempler deles mellom aktører, sektorer og domener. Forskningsrådets IKT-innsats har vært viktig for rekruttering, og det er for eksempel gode erfaringer med å vekte KI inn i utlysninger og tildelinger innenfor muliggjørende teknologier, maritim sektor og transport.

Vurdering av måloppnåelse: Styrket evne til omstilling i norsk økonomi

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> • Grønn plattform styrker samarbeidet mellom bedrifter og FoU-institusjoner med ni nye prosjekter, blant annet innenfor sirkulærøkonomi, elektrifisering av landbasert transport og havvind. • Forskningsrådet har bidratt til økt bruk av teknologier på tvers av fag og temaer gjennom investeringer i mer radikale prosjekter og nye samarbeidsformer. • Forskningsrådet har over de siste årene målrettet investert i KI-fagmiljøene. Mer enn halvparten av søknadene fra IKT-næringen hadde i 2023 KI som vesentlig FoU-komponent. • Grønn og digital omstilling er et tydelig fellestrekk i Forskningsrådets portefølje i og for næringslivet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Forskningsrådet vil bidra til at offentlig innkjøpskraft i større grad brukes for å styrke samspill og innovasjonsevne i privat og offentlig sektor. • Den største begrensningen for økt bruk av KI i næringslivet og offentlig sektor, er kompetanse og innsikt i teknologiens muligheter. Forskningsrådet kan bidra til bedre samspill mellom aktører, sektorer og fagområder for å utnytte potensialet i KI bedre. • Det er potensial for mobilisering og bedre tilrettelegging for å adressere verdiskapingsmuligheter i tjenestesektorene, bl.a. kortere prosjekter i samspill med FoU-institusjoner.

Strategisk område: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Målformulering: Forskningsrådet skal fremme samspill og kunnskapsoverføring mellom offentlig finansierte forskningsinstitusjoner og næringsliv som fører til økt verdiskaping i norsk økonomi. Forskningsrådets virksomhet skal gi økt næringsrelevant kompetanse i FoU-miljøene og økt FoU-kompetanse i næringslivet. Forskningsrådet skal også bidra til at forskning ved offentlig finansierte institusjoner kommer til bedre utnyttelse i næringslivet, blant annet gjennom kommersialisering av forskningsresultater.

Samspill og kunnskapsoverføring mellom foretak og forskningsinstitusjoner

Forskningsrådet har flere tiltak for å fremme samspill og kunnskapsoverføring mellom utdannings- og forskningsinstitusjonene og private og offentlige foretak. Dette er ordninger der UH-, instituttsektor, offentlig sektor og næringsliv deltar, og ofte flere av sektorene sammen. Analyser av utvalgte virkemidler gjennomført av Samfunnsøkonomisk analyse og Møreforskning i 2023, indikerer at Forskningsrådets støtte utløser FoU-innsats, medfører samarbeid og bidrar til utvikling av ny kunnskap, innovasjon og fornyelse. I prosjekter for kompetansebygging, innovasjon, demonstrasjon og internasjonalt SMB-samarbeid, rettet både mot næringsliv og offentlig sektor, er det i snitt nær seks partnere i hvert prosjekt. Tre av fire prosjekter har samarbeidspartnere fra minst to ulike sektorer. Samspill mellom de FoU-aktive sektorene akademia, næringsliv og offentlig sektor, omtales også under Mål 4 Velfungerende forskningssystem.

Ifølge SSB har den egenutførte forskningen i foretak med minst 10 sysselsatte økt. Tjenestene bidrar til veksten. Samtidig har næringslivet i en lengre periode kjøpt mindre FoU fra forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler i Norge. Næringslivets avtakende innkjøp av FoU-tjenester fra andre FoU-sektorer kan blant annet ha sammenheng med en dreining inn mot næringer som tradisjonelt har mindre samspill med de andre forskningsutførende sektorene. I Forskningsrådets tildelinger til næringslivet går en økende andel av midlene til prosjekter der prosjektansvarlig er fra tjenesteytende næringer, som blant annet inkluderer IKT-næringen.

Forskningsrådets virkemidler bidrar til samspill

Forskningsrådets nærings- og samfunnsrettede senterordninger bidrar til kunnskap, rekruttering og samspill for verdiskaping og omstilling. I 2023 var det i underkant av 60 aktive sentre.

I Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI), Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME) og Petrosentrene er mer enn 60 prosent av partnerne fra næringslivet. Alle ordningene bidrar til langsiktige samarbeidsrelasjoner mellom aktører og til internasjonale nettverk. Kunnskapen, nettverkene og rekrutteringsstillingene gir også bidrag til offentlig sektor. I 2023 avsluttes 17 SFI-er, med bred deltakelse fra 140 norske bedrifter. I senterperioden på åtte år er det finansiert 300 ph.d.-er og 120 postdoktorer. Sentrene har utviklet kunnskap og resultater for en lang rekke næringer og gitt effekter for blant annet klima og miljø, økt konkurranseevne, grønn og digital omstilling og helseteknologi.

Forskningsrådets tildelinger til Kompetanse- og samarbeidsprosjekter i 2023 var på om lag 1,16 milliarder kroner. Formålet er å utvikle ny kunnskap og bygge forskningskompetanse som samfunnet eller næringslivet trenger for å møte viktige samfunnsutfordringer. Prosjektene skal stimulere og støtte samarbeid mellom forskningsmiljøer og aktører utenfor forskningssektoren.

Nærings-ph.d.-ordningen styrker forskningskapasiteten i næringslivet og fremmer samarbeidet mellom UH og de deltagende bedriftene, både i prosjektfasen og på lengre sikt. Ved utgangen av 2023 var det 200 pågående prosjekter, inkludert de 25 som ble tildelt i 2023.

De teknisk-industrielle instituttene grunnbevilgning brukes til næringsrelevant kunnskaps- og kompetanseoppbygging for eksisterende og fremtidig næringsliv. I 51 prosent av innovasjonsprosjektene blir instituttene vurdert som kritisk for måloppnåelse.

Se også Mål 4 Velfungerende forskningssystem, Samspill mellom FoU-miljøene (tilleggsinformasjon 2023)

Nyskaping fra FoU-institusjonene

Forskningsrådets innsats for økt nyskaping og kommersialisering fra forskning er rettet mot tidlig fase av lange utviklingsløp, som kjennetegnes av høy teknologirisiko, stort kapitalbehov og markeds-svikt. Innsatsen og virkemidlene speiler Horisont Europas i tilsvarende stadier. Målsetningen er å utløse videre finansiering fra private og/eller offentlige aktører ved å verifisere teknologi i bred forstand og videreutvikle prosjektene mot neste fase i utviklingsløpet. Forskningsrådet samarbeider med de øvrige virkemiddelaktørene og næringslivet for å bidra til en sammenhengende verdikjede, tilpasset behovene til prosjekter innenfor forskningsdrevne dyp-teknologi. Virkemiddelapparat-samarbeid er også viktig i EIC Plug-in, der prosjekter med gode resultater gjennom nasjonale virkemidler kan få en forenklet søknadsprosess i EIC Accelerator.

Det ble i 2023 innført en søknadsbasert nasjonal TTO-funksjonsordning for offentlige FoU-institusjoner. Formålet er å oppnå økt fart, flere ideer og større faglig bredde i nyskappingsarbeidet. Støtten som gis er delvis basert på institusjonenes nyskappingsinnsats de siste årene. Vi ser en positiv utvikling i institusjonenes arbeid, og at søknadsvolumet øker gjennom 2023, både i antall søknader, fagbredde og antall aktive FoU-institusjoner. Det er viktig at institusjonene anvender den TTO-faglige kompetansen som er bygget opp over de siste årene i sitt nyskappingsarbeid.

Regionalt samarbeid

Forskningsrådet samarbeider godt med det regionale virkemiddelapparatet, både strategisk og operativt. En ny samhandlingsavtale mellom fylkeskommunene, Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet ble signert i 2023. Denne omfatter samspill om det regionale og nasjonale utviklingsarbeidet, spesielt samarbeidet for regionale industrielle symbioser. Det operative samarbeidet regionalt er i stor grad håndtert av Forskningsrådets regionale rådgivere, som har sin arbeidsplass i de ulike regionene. Den regionale rådgiverkapasiteten ble redusert i 2023 som følge av nedbemanning og varslede endringer i de regionale oppdragene.

Forskningsrådets innovasjonspris

Innovasjonsprisen for 2023 gikk til transportselskapet Ruter for banebrytende bruk av KI. Ruter har gjennom FoU bygd opp et av landets mest framoverlente KI-miljøer. Ruter innhenter unik bruker-innsikt gjennom egne språkmodeller og bruk av kvantedatamaskiner. Mer enn 50 bedrifter ble nominert til prisen, hvorav flere ble trukket fram spesielt av juryen.

Næringslivets deltakelse på europeiske arenaer

Norsk næringsliv etablerer nettverk for FoU-samarbeid, verdikjeder og markedsintroduksjon gjennom EUs ulike programmer. I Horisont Europa har bedriftene til nå konkurrert seg til 1,9 milliarder kroner, det vil si 18 prosent av midlene norske aktører har mottatt. Returen til næringslivet er noe lavere, mens suksessraten er noe høyere enn i Horisont 2020. Norsk næringsliv har færre koordinatorroller enn tidligere og hentet inn forholdsmessig mindre midler via EIC Accelerator. Data om næringslivets deltakelse i Horisont Europa er ikke fullt ut oppdatert i påvente av nyere resultater.

Næringslivets deltakelse på ulike europeiske arenaer:

- 80 prosent av midlene som næringslivet tildeles i Horisont Europa, kommer fra søylen Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv.
- Klima, energi og mobilitet er delområdet med mest gjennomslag for norske bedrifter, med samlet tilskudd på 940 millioner kroner.
- EIC Accelerator er rettet mot SMB-er med internasjonale ambisjoner og stort potensial for vekst. Per desember 2023 har 128 norske bedrifter søkt, og 12 har fått gjennomslag for sine søknader. Disse 12 bedriftene har mottatt vel 300 millioner kroner, det vil si 14 prosent av midlene til norsk næringsliv under Horisont Europa.
- Eurostars er et tilbud til små og mellomstore bedrifter som ønsker FoU-samarbeid med partnere i det globale nettverket EUREKA. Av 34 søknader med norske deltakere fikk sju prosjekter tildelt til sammen 35 millioner kroner, inkludert "top-up" fra EU-kommisjonen. De norske prosjektene har dermed en suksessrate på 21 prosent.

Forskningsrådet har gjennom 2023 mobilisert og kvalifisert norske aktører til både Horisont Europa, Digital Europa og Det europeiske forsvarsfondet (EDF). Forskningsrådet bidro også aktivt i flere EU-partnerskap og nettverk som enten komplementerer eller forsterker den nasjonale innsatsen.

Del av prosjekt som er finansierte av andre enn Forskningsrådet

Hvor stor andel av et prosjekt som er finansiert av Forskningsrådet og samfinansiert av andre, er gitt av støtteformen som brukt i utlysningen. Støtteformene er ulike med hensyn til formål, sammenstilling og statsstøtteforhold. Innovasjonsprosjektene i 2023 hadde en støttegrad på 50 prosent, Forskningsrådets samlede tildeling på om lag 1 milliard kroner utløste derfor et tilsvarende beløp i private investeringer. For nye demonstrasjonsprosjekter i 2023 utløste Forskningsrådets tildeling om lag fire ganger beløpet i private investeringer. For kompetansebyggende prosjekt for næringslivet tildeler Forskningsrådet inntil 80 prosent av prosjektkostnadene der næringslivets bidrag er kontantutbetalinger til forskningsorganisasjonene. Forskningsrådets samlede støtte på 1,6 milliarder til de 17 SFI-ene som er i avslutningsfasen i 2023, har utløst 2,5 ganger innsatsen med henholdsvis 1,3 milliarder fra næringslivet og 1,2 milliarder fra forskningsinstitusjoner. Grønn plattformprosjektene med sine vel 570 millioner kroner i samlet støtte fra Forskningsrådet, Innovasjon Norge

og Siva, utløste cirka i 2023 410 millioner kroner fra næringslivet. Gjennom Nærings-ph.d.-ordningen ble det utløst nær 50 millioner kroner fra næringslivet i 2023.

Vurdering av måloppnåelse: Bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådets støtte utløser FoU-innsats, medfører samarbeid og bidrar til utvikling av ny kunnskap, innovasjon og fornyelse, viser nye analyser.• Sentrene for forskningsdrevet innovasjon utvikler kunnskap og resultater for en lang rekke næringer og har positive effekter blant annet på klima og miljø, konkurranseevne, grønn og digital omstilling og helseteknologi.• Nærings-ph.d og forskningssentre øker FoU-kompetanse i næringslivet.• FoU-institusjonenes nyskappings- og kommersialiseringsarbeid er i positiv utvikling.• Forskningsrådets tildelinger utløser signifikante private FoU-investeringer.	<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet vil bidra ytterligere til økt mobilitet mellom FoU-institusjonene, næringslivet og offentlig sektor.• FoU-institusjonene kan fange opp flere ideer og resultater for nyskaping, og det er viktig at tilgjengelig TTO-kompetanse brukes effektivt av institusjonene.• Forskningsrådet vil bidra til at samarbeidet mellom FoU-institusjonene, næringslivet og offentlig sektor videreutvikles i takt med endringene i utfordringer, teknologi og næringer.• Forskningsrådet samarbeider med de øvrige virkemiddelaktørene for å styrke verdien av støtten til nyskaping og kommersialisering fra FoU-institusjonene.

Mål 3 Møte store samfunnsutfordringer

Målformulering: Et sentralt mål for forskningspolitikken er kunnskap som gjør oss best mulig i stand til å møte de store utfordringene samfunnet står overfor. Forskningsrådet skal finansiere forskning som er nyttig for samfunnet, og for å møte de store samfunnsutfordringene. Forskningsrådet påvirker hvilke områder/problemstillinger det forskes på og hvor mye, kvaliteten på forskningen og kompetansen i miljøene, og koblingene i og mellom forskningssystemet og i ulike deler av samfunnet..

Samlet vurdering

Forskningsrådet rapporterer under mål 3 på de seks tematiske prioriteringene i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning under. For hvert strategisk område viser vi fordelingen mellom innsatsen som er øremerket formålet (målrettet innsats), og annen innsats i Forskningsrådets porteføljer som også bidrar til måloppnåelse (øvrige innsats).

Det er igangsatt mange forsknings- og innovasjonsprosjekter for alle målene, og det rapporteres om stort engasjement og svært god kvalitet i prosjektene. Norske forsknings- og innovasjonsaktører gjør det fortsatt svært godt internasjonalt, spesielt i Horisont Europa. Det er høyest nasjonal og internasjonal aktivitet på områdene hav og kyst, bioøkonomi, klima, miljø og naturmangfold, polar og energi, mens det er grunnlag for mer internasjonale innsats på områdene tillit og felleskap. Det er likevel behov for en økt forskningsinnsats for å nå klimamålene, mål om naturmangfold og bærekraftig verdiskaping. Det er også et stort behov for mer sektorovergrep og tverrfaglig forskning og innovasjon på flere tema innen spesielt områdene tillit og felleskap, og samfunnsikkerhet og beredskap. Samfunnsoppdraget inkludering av barn og unge er et eksempel på dette.

Bruken av muliggjørende teknologier og kunstig intelligens øker i hele samfunnet, og det er høy aktivitet i Forskningsrådet på dette området. Forskningsrådet fikk i 2023 i oppdrag å iverksette Regjeringens KI-satsing. Kunstig intelligens er sentral for omstilling og verdiskaping i samfunnet, men berører også viktige verdier i den norske samfunnsmodellen. Forskning på områder som Tillit og fellesskap og Samfunnsikkerhet og beredskap bidrar med innsikt og kunnskap som er relevant for arbeidet med KI både i politikktutforming og i samfunnsutviklingen ellers.

Forskningsrådet bruker stadig nye virkemidler for å møte de store samfunnsutfordringene, både forsknings- og innovasjonsprosjekter, samarbeidsprosjekter og sentre. Det legges også stor vekt på sektorovergrep og tverrfaglig forskning og innovasjon og samarbeid for å nå målene. Eksempler på det siste er de tverrfaglige satsingene Arealer under press og Grønn plattform. Også den frie, nysgjerrighetsdrevne forskningen spiller en svært viktig og innenfor alle de strategiske områdene.

Strategisk område: Hav og kyst

Forskningsrådet investerer i forskning og innovasjon om og i havet, og for å sikre rene og rike hav, og produksjon av sunn og trygg sjømat. Våre prosjekter fremmer kunnskap og samarbeid om hvordan økosystemer og arealer kan gi effektiv og skånsom verdiskaping.

Hav og kyst omfatter innsatsområdene Marine bioressurser og havforvaltning, Havteknologi og maritim innovasjon og Petroleum og mineraler. Den målrettede prosjektinnsatsen på Hav og kyst er på 964 millioner kroner i 2023, mens den totale innsatsen er på 2,1 milliarder kroner. Tabellen under viser fordeling på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Innsats i 2023 (mill.kr)	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Hav og kyst totalt	964	1185
Havteknologi og maritim innovasjon	197	349
Marine bioressurser og havforvaltning	438	711
Petroleum og mineraler	329	257

Aktiviteter og resultater

Tildelte forskerprosjekt holder fortsatt høy kvalitet i 2023, med gjennomsnittskarakter 6 på vurderingskriteriet forskningskvalitet fra ekspertpanelene. På relevans for utlysningenes temaer og prioriteringer skårer prosjektene også høyt med karakter over 6. På vurderingskriteriet Virkninger og effekter får innvilgede forsker-, kompetanse- og samarbeidsprosjekter i gjennomsnitt karakter 6. Tildelte innovasjonsprosjekter i næringslivet hadde gjennomsnittlig karakter 5,8 i 2023, mot 5,9 i 2022. I kompetanse- og samarbeidsprosjekter var gjennomsnittlig karakter 6,2 mot 6,1 året før. Samlet gir dette er et meget godt utgangspunkt for ny kunnskap, innovasjon og positive samfunnseffekter. Det gir også store forventinger om at innsatsen på Hav og kyst styrker innovasjon og omstillingsevne på viktige områder og har sterke synergier med næringsliv på land

Tall fra SkatteFUNN viser at aktørene i havbruksnæringen har stor innovasjonsaktivitet og følger forskningen tett. Forskningen tas raskt i bruk, enten den gjelder nye vaksiner, nye formidler, ny teknologi eller andre viktige innovasjoner.

Møteplasser

Viktige møteplasser i 2023 var Aqua Nor og Nor-Shipping. Dette er viktige møteplasser mellom forskning, næringsliv og forvaltning, resultatformidling og mobilisering til ny aktivitet. Lavutslippssamfunnet og trygg energiforsyning var temaer for et godt besøkt webinar.

FNs havforskningstiår har fortsatt stor oppmerksomhet, med Norge som en aktiv støttespiller. Forskningsrådet er en pådriver og medspiller i dette arbeidet og koordinerer den norske innsatsen. I 2023 medvirket Forskningsrådet til å etablere Norsk forum for havdata med utgangspunkt i den norske havforskningstiårskomiteen.

Marin forskning

Norge har sterke fagmiljøer innenfor marin forskning og er et attraktivt samarbeidsland, med stor forskningskapasitet. Prioriterte områder er forskning for å sikre bærekraftig høsting, verdiskaping med utgangspunkt i marine bioressurser og forskning knyttet til naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester, inkludert arealproblematikk. I 2023 har konsekvenser for marine arter som følge av at leveområdene deres er i endring, hatt prioritet. Ny kunnskap skal gi grunnlag for råd til myndigheter, næring og befolkning om utvikling av en bærekraftig oppdrettsnæring, som ivaretar både marine arter og økosystemer, og fiskeriene.

Forskningsrådet har ledet arbeidet med å utvikle forslag til mål og organisering av Samfunnsoppdraget bærekraftig fôr. Tilgangen til bærekraftig fôr og bedre fiskehelse og -velferd er de viktigste områdene for havbruksforskningen. Forskningsrådet har blant annet satt i gang forsknings- og innovasjonsprosjekter for å belyse laksens ferskvannsfase for trivsel i sjø, automatisert velferdsovervåking med hjelp av avansert datasyn og kunstig intelligens, håndtering av havbruksavfall med bruk av sirkulærøkonomiske prinsipper og villakssmoltens dødelighet som følge av lakselus.

Petroleumsforskning

Petroleumsforskningen bidrar til teknologi og kompetanse som gjør næringen mer bærekraftig, og som sikrer videre verdiskaping. Norge har ambisiøse mål for reduksjon av klimagassutslipp. Petroleumsnæringen skal redusere sine klimagassutslipp med 50 prosent innen 2030. I 2023 har Forskningsrådet videreført satsingen på forskningssenteret "Research Centre for a Low-Emission Petroleum Industry on the Norwegian Continental Shelf, som gir forskning om kraftproduksjon og energieffektivisering. Sikkerhetsperspektivet i petroleumsnæringa har hatt stor oppmerksomhet i året som gikk. Forskningsrådet har finansiert tre nye prosjekter på området.

Maritim forskning og innovasjon

Maritim forskning og innovasjon er i stor grad rettet mot grønn skipsfart og smarte skip. Innsatsen inkluderer satsingen Maritim Zero 2050, som har finansiert prosjekter for nullutslippsløsninger for store skip som går over lengre strekninger. Prosjektene engasjerer forskningsmiljøer og et stort antall virksomheter i Norge og internasjonalt, på tvers av hele den maritime verdikjeden. Flere av bedriftene som deltar i prosjektene tilhører andre næringer, som energi, industri, IKT og teknisk tjenesteyting, noe som reflekterer en tett kobling mellom maritime næringer og andre næringer. Flere av prosjektene på grønn skipsfart bidrar til lav- og nullutslipp og utforsker ulike typer energibærere og teknologier, som elektrifisering/batteri, hydrogen og ammoniakk. Det er også prosjekter knyttet til avansert biodrivstoff og kjernekraft. I porteføljen er det også mange prosjekter innenfor autonomi og digitalisering. Dette har bidratt til at Norge er blant de fremste i verden på autonome skip. Digitaliseringsprosjektene bidrar også til økt effektivitet og konkurransekraft ved produksjon av fartøy og utstyr og til drift av fartøyer. Digitalisering og autonomi er også viktig for å muliggjøre reduserte utslipp.

I juli 2023 vedtok FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) en ambisjon om nullutslipp for internasjonal skipsfart i 2050, samt milepæler for reduksjon av totalutslippene fra internasjonal skipsfart i 2030 og 2040. Vedtaket vil bidra til å kutte utslipp fra internasjonal skipsfart. Det vil samtidig føre til nye næringsmuligheter for norsk maritim sektor, som prosjektene i den maritime porteføljen til Forskningsrådet er med å legge et viktig grunnlag for.

Virkninger og effekter av forskningen

I 2023 finansierte prosjektene under Hav og kyst til sammen 169 rekrutteringsstillinger, fordelt på 109 doktorgrader og 61 postdoktorprosjekter. Rekrutteringsstillingene gir økt kompetanse til fag- og næringsområder innenfor flere sektorer og fagområder. Også ordningen med nærings-ph.d. styrker samspillet mellom forskning og næringsliv.

Norsk havportefølje i EUs rammeprogram er stor og har svært god kvalitet, og kan blant annet vise til følgende resultater:

- Returandelen fra klynge seks på området sjø, hav og vann er over 12 prosent så langt i programperioden, mot en gjennomsnittlig returandel totalt i klynge seks på 4 prosent.
- I Samfunnsoppdraget "Sunne hav og vann" er returandelen 9 prosent.
- 8 av 19 prosjekter i EU-partnerskapet "Sustainable Blue Economy" blir så langt koordinert av norske forskere.
- Norske miljøer har stor innflytelse og er med i nesten tre firedeler av finansierte prosjekter i BlueBio (ERA-nett), som er i slutfasen.

Havforskning gir positive virkninger og effekter også utenfor forsknings- og innovasjonssystemet. I 2023 undersøkte Samfunnsøkonomisk analyse og Møreforskning Forskningsrådets portefølje av grønne, maritime prosjekter i perioden 2018 – 2022, og fant at

- 79 prosent av prosjektene har redusert eller forventer å redusere utslipp
- 47 prosent av prosjektene har resultater som alt er tatt i bruk av andre bedrifter
- 60 prosent at prosjektene har realisert eller forventer økt eksport

Vurdering av måloppnåelse: Hav og kyst

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådets virkemidler styrket kvalitet, relevans og internasjonalt gjennomslag og samarbeid.• Forskningsrådets har bidratt til at norske fagmiljøer bidrar til høy returandel i EU men også andre internasjonale utlysninger• Forskningsrådets har bidratt til kunnskap for en mer bærekraftig forvaltning av hav og kyst, og til verdiskaping i næringene• Forskningsrådet medvirket til å etablere Norsk forum for havdata med utgangspunkt i den norske havforskningstiårskomiteen.• Forskningsrådets prioritering av digitalisering har gitt konkurransekraft og ført til at Norge er langt framme på autonome skip.• Satsingen Maritim Zero 2050 muliggjør nullutslipp for store skip• Petroleumsforskningen bidrar til reduksjon av klimagassutslipp gjennom ny teknologi og økt kompetanse.	<ul style="list-style-type: none">• Forskning om bærekraftig fôr og bedre fiskehelse og -velferd er svært viktig for en bærekraftig havbruksnæring• Forskning på villakssmoltens dødelighet som følge av lakselus, vil være retningsgivende for fremtidig forvaltning av oppdrettsnæringen• Høy kapasitet og kvalitet innenfor marin forskning gjør Norge til et attraktivt samarbeidsland• Teknologistrategien OG21 peker på de viktigste løsningene for at petroleumsnæringen skal halvere sine klimagassutslipp inn en 2030.• FNs ambisjon om nullutslipp for internasjonal skipsfart vil føre til nye næringsmuligheter for norsk maritim sektor.• Det er fortsatt behov for mer forskning om sunne hav, kystområder og fjorder

Strategisk område: Helse

Forskningsrådets helseporteføljedekker hele bredden fra helsefremmende tiltak og forebygging, diagnostikk, behandling og rehabilitering, til organisering og effektivisering av helse- og omsorgstjenestene. Helse er det største forskningsområdet i Norge. Årlig investerer det offentlige cirka 12 milliarder kroner i helseforskning, hvorav totalt nær 2 milliarder gjennom Forskningsrådet. Den målrettede innsatsen utgjorde 543 millioner kroner.

Aktiviteter og resultater

Forskningsrådet har i 2023 prioritert de kommunale helse- og omsorgstjenestene, kvinners helse og kjønnsforskjeller i helse, helseinnovasjonsprosjekter og sammenhenger mellom helse, mat, miljø og klima.

I 2023 mottok Forskningsrådet 883 søknader til helseporteføljen fordelt på forskerprosjekt (550 søknader), innovasjonsprosjekter (220 søknader) og kompetanse- og samarbeidprosjekter (98 søknader). Av disse var 229 søknader til de målrettede helseutlysningene. Det er høy kvalitet på søknadene, og innvilgede prosjekter hadde 6-7 i karakter. Av forskerprosjektsøknadene var 131 til temaet helse og 62 til utlysningen om forskning på bærekraftig forebygging, behandling og tjenester i kommunene. Det kom 35 søknader om innovasjonsprosjekt i offentlig sektor.

Publikasjoner

Antall publikasjoner innenfor medisin og helsefag har hatt en positiv utvikling de siste årene. Hovedandelen av publikasjonene i den målretta helseporteføljen er innenfor medisin og helsefag (50 prosent), etterfulgt av livsvitenskap (27 prosent), samfunnsfag (18 prosent) og en mindre andel innenfor matematikk, naturfag og teknologi (til sammen 5 prosent). I den målrettede helsesatsingen er det flest sampubliseringer med USA (437), dernest Storbritannia (415), Nederland (224) og

Sverige (221) i perioden 2018-2022. Fra 2020 er over 90 prosent av publikasjonene i den målretta helseporteføljen publisert med åpen tilgang.

Virkninger og effekter

Den målrettede helseporteføljen omfatter 88 doktorgradsstipendiater og postdoktorstipendiater i 2023. Dette er en liten nedgang fra 2021 og 2022. Antall postdoktorstipendiater har økt fra 66 i 2022 til 85 i 2023. Gjennom de internasjonale nettverkene EMBLNODE, JPIAMR og JPND finansierte Forskningsrådet ca. 10 doktorgradsstipendiater og 4 postdoktorstipendiater i 2023.

Det er flere aspekter ved forskningen under målområdet helse som har hatt en positiv utvikling. En økende andel av prosjektene i helseporteføljen (både brukerstyrte og forskerstyrte) omhandler utvikling av digitale systemer og løsninger for støtte til tjenestene selv, som beslutningsstøttesystemer basert på kunstig intelligens, digitale verktøy for opplæring av ansatte og roboter for å effektivisere og forbedre tjenestene.

Den målrettede helseporteføljen har i 2023 dekket temaområder som har vært karakterisert som forskningssvake, og som det er særlig ønskelig å styrke blant annet for å sikre gode pasient- og brukerforløp. Det gjelder forskningsfelt uten lange forskningstradisjoner, ofte knyttet til praksis i profesjoner med korte utdanningsløp. Både søknadstilfang og -kvalitet tilsier at disse temaene har stor oppmerksomhet i forskermiljøene.

Samarbeid

For den målrettede innsatsen på helse er det noe nedgang i antall prosjektansvarlige og antall samarbeidspartnere fra 2022 til 2023. Norge har flest (over 30) samarbeidspartnere fra Danmark, Nederland, Storbritannia, Sverige, Tyskland og USA. Det er behov for mer prosjektsamarbeid mellom forskningsmiljøer og andre aktører utenfor UH-sektoren for å utvikle ny og mer kunnskap som samfunnet og næringslivet trenger for å møte viktige helseutfordringer.

Porteføljen av EU-finansiert helseprosjekter med norsk deltakelse i er i samme størrelsesorden som Forskningsrådets målrettede helseportefølje. Forskningsrådet deltok i helserelevante EU-partnerskap med nasjonale midler i 2023. Norge har en ledende rolle i partnerskapet Transforming Health and Care Systems for forskning og innovasjon om helse- og omsorgstjenester.

Vurdering av måloppnåelse: Helse

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">Forskningsrådets konkurransearenaer gir høy vitenskapelig kvalitet i prosjektene og økt involvering av ulike aktører.Antall publikasjoner fra Forskningsrådets prosjektportefølje innenfor medisin og helsefag har hatt en positiv utvikling de siste årene.Forskningsrådet har lyktes i å mobilisere kommuner til å delta i forskningsprosjekter.	<ul style="list-style-type: none">For å sikre gode pasient- og brukerforløp er det behov for å styrke praksisnær forskning.Det er behov for sektorovergrep og tverrfaglig forskning mellom ulike helse- og velferdstjenester for å skape trygge og gode oppvekstsvilkår for barn og unge.Det er behov for mer prosjektsamarbeid mellom forskningsmiljøer og andre aktører utenfor UH-sektoren å møte viktige helseutfordringer.

Strategisk område: Klima, miljø og energi

Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Forskningsrådet fremmer kunnskap og teknologi for å håndtere klimaendringer, tap av naturmangfold, arealutfordringer, miljøgifter og omstilling til fornybar energi. utfordringene er komplekse og løsninger krever en internasjonal, tverrfaglig, tverrsektoriell, målrettet og helhetlig forsknings- og innovasjonsinnsats.

Området Klima, miljø og energi (KME) omfatter forskning og innovasjon innenfor

- miljøvennlig energi og lavutslippsløsninger
- klima, effekter av klimaendringer og klimatilpasning
- bioøkonomi og naturmangfold og miljø på land
- transport, bærekraftige byer og sirkulær økonomi

Den målrettede prosjektinnsatsen var på cirka 1,7 milliarder kroner i 2023, mens den totale innsatsen var på drøyt 4 milliarder kroner.

Innsats i 2023, mill. kr.	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Klima, miljø og energi totalt	1658	2360
Bioøkonomi og forvaltning	375	715
Bærekraftige byregioner og transportsystemer	104	484
Klima, polar og miljø	306	1170
Miljøvennlig energi og lavutslippsløsninger	835	992

Tabellen viser hvordan porteføljen på området KME fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Aktiviteter og resultater

I 2023 har Forskningsrådet gjort flere tildelinger som skal gi mer kunnskap om hvordan vi skal ivareta hensynet til samfunn, miljø, klima og økonomi i den grønne omstillingen:

- Gjennom utlysningen "Arealer under press" tildelte Forskningsrådet i 2023 83,3 millioner kroner til seks prosjekter.
- Forskningsrådet tildelte 80 millioner kroner til åtte forskerprosjekter i utlysningen "Effekter av klimaendringer på natur".
- Det ble startet opp to prosjekter som skal oppsummere forskningsbasert kunnskap om sammenhenger mellom arealbruk og arealbruksendringer i Norge.
- 24 millioner kroner ble tildelt tre forskerprosjekter i utlysningen "Redusert forbruk".
- Forskningsrådet tildelte 74 millioner kroner til syv prosjekter om samfunnsendringer som er nødvendige for å lykkes med energiomstillingen.

Næringslivet må med dersom Norges skal nå målet å bli et nullutslippssamfunn. I 2023 har derfor Forskningsrådet fortsatt satsingen på næringsrettet FoU og tildelt 219 millioner kroner til 25 innovasjonsprosjekter i næringslivet og 220 millioner kroner til 20 kompetansebyggende prosjekter

for næringslivet. Prosjektene skal bidra til økt kompetanse, kunnskap og konkurransekraft i norske bedrifter, bærekraftig utvikling av energisystemet og omstilling til nullutslippssamfunnet. I 2023 ble det totalt bevilget ni prosjekter fra Grønn plattform-satsingen. To av prosjektene handler om offshore vindkraft. Resultatene vil kunne bli svært viktige i utviklingen av en norsk leverandørindustri for flytende havvind. Tre av prosjektene skal bidra til omstilling til sirkulær økonomi i ulike bransjer – ett med mål om å redusere forbruk av jomfruelig plast til matemballasje.

Samfunnsoppdrag

Samfunnsoppdraget på bærekraftig fôr lansert i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning skal gi viktige bidrag til målene Norge har satt seg for klima, miljø, matproduksjon, sysselsetting og verdiskaping. Forskningsrådet fikk våren 2023 ansvaret for å lede en gruppe med ulike etater som skulle foreslå hvordan samfunnsoppdraget skal utvikles videre som virkemiddel. I rapporten vektlegger gruppa reduksjon av klimagassutslipp, bevaring av naturmangfold, økt forsyningssikkerheten og utvikling av en sterk fôringrediensindustri i Norge. Rapporten gir et godt grunnlag for videre arbeid for en mer bærekraftig matproduksjon.

Norge deltar i alle EUs fem Missions, og Forskningsrådet spiller en sentral rolle i disse. Et eksempel er samfunnsoppdraget på jordhelse. Rundt 60 prosent av jordsmonnet i EU ansees i dag for å være i dårlig forfatning. Dette har store konsekvenser for miljø, naturmangfold, vannrensning og mat- og ernæringsikkerhet, og er bakgrunnen for at EU gjennom Horisont Europa har iverksatt samfunnsoppdraget "Jordhelse", som skal sørge for samskapning og implementering av løsninger over hele Europa.

Et bedre koordinert virkemiddelapparat

For å sikre en helhetlig og koordinert oppfølging av Norges klima- og energipolitikk, er samarbeidet med det øvrige virkemiddelapparatet styrket. HEILO-samarbeidet mellom ENOVA, GASSNOVA, Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet er fra 2023 utvidet til også å omfatte havvind og karbonfangst og -lagring. HEILO er blitt en viktig arena for samlet statistikk for prosjekter støttet av virkemiddelapparatet og for utveksling av informasjon og koordinering av innsats.

Virkninger og effekter

Rekruttering og kompetansebygging

Innenfor KME er det en betydelig nedgang i antall rekrutteringsstillinger i prosjekter finansiert av Forskningsrådet. Det gjelder både stipendiater og postdoktorer. Viktige årsaker er vridningen mot næringsrettet forskning, kutt i CLIMIT-midler og større satsing på internasjonalt finansieringssamarbeid. Samtidig er det svingninger i antall rekrutteringsstillinger som følger av syklusen til de åtteårige Forskningsssentrene for miljøvennlig energi (FME). De to nye FME-ene innenfor hydrogen har kommet godt i gang med rekruttering av sine første stipendiater. Vurdering av nye FME-sentre pågår. Disse vil ha oppstart i 2025 og vil bidra til mange nye stipendiater fra 2025/2026.

Våren 2023 gjennomførte SSB på oppdrag fra Forskningsrådet en studie av gjennomføringsgrad og karriereveier for stipendiater innenfor energi og petroleum. Stipendiatene som inngikk i rapporten fullførte oftere enn stipendiater innenfor liknende fagfelt. Sammenliknet med en tilsvarende rapport fra 2013 har andelen utenlandske stipendiater økt. En sannsynlig årsak til dette er at det er vanskelig å rekruttere norske kandidater til doktorgradsstudier. Studien viser at cirka halvparten av utlendingene forblir i Norge etter avlagt grad og er med på å dekke et stort behov for kompetanse i energiomstillingen i Norge. Bare halvparten av kandidatene i undersøkelsen blir forskere i akademia. De resterende får stillinger i privat næringsliv og offentlig sektor. Rapporten er tilgjengelig på SSB sine nettsider.

Internasjonalt

Norge er en kunnskapsnasjon med høy kompetanse på KME-feltet, både i akademia og næringslivet. Det gir konkurransekraft og høy vitenskapelig kvalitet. Forskningsrådet har over mange år gjort en viktig strategisk innsats for å påvirke programmene i Horisont Europa og å mobilisere norske fagmiljøer til å søke på utlysningene. Godt strategisk arbeid fra norsk side vil være viktig for deltakelse også i det nye rammeprogrammet.

I EUs rammeprogram Horisont Europa gjorde forskere tilknyttet norske institusjoner det sterkt i utlysningene for 2021-2022 i klynge 5 og klynge 6, hvor klima, miljø, energi, bioøkonomi og sirkulær økonomi inngår. Vi forventer svært gode resultater også for utlysningene 2023-2024.

Norske miljøer gjør det meget skarpt i en rekke av de nye partnerskapene innenfor KME-området:

- I Clean Energy Transition Partnership, som dekker hele bredden av miljøvennlig energi, deltar norske partnere i 14 av 46 prosjekter som startet opp høsten 2023. Finansieringen fra Forskningsrådet til norskeaktører er cirka 105 millioner kroner. Partnerskapet Biodiversa+ ferdigstilte en fellesutlysning om overvåking av naturmangfold og økosystemendringer i 2023. Av i alt 33 nye felleseuropeiske forskningsprosjekter er det 14 prosjekter med norsk deltakelse og totalt 20 norske partnere. Fem av prosjektene har norsk prosjektleder. De norske prosjektpartnerne har en samlet tildeling på 40 millioner kroner.
- Partnerskapet Water4All gjennomførte en fellesutlysning om vannforvaltning i 2023. Av i alt 27 nye felleseuropeiske forskningsprosjekter er det åtte prosjekter med norsk deltakelse og totalt 11 norske partnere. Tre av prosjektene har norsk prosjektleder. De norske prosjektpartneres samlede tildelte midler er 30 millioner kroner.
- Av 21 nye prosjekter under det industriledede partnerskapet Circular Bio-based Europe (CBE) deltar norske aktører i fire og koordinerer ett.
- Det ble tildelt 22 millioner kroner til seks prosjekter med norske partnere i utlysningen forskning på klimaendringer og kulturarv, et internasjonalt samarbeid mellom JPI Kulturarv, JPI Klima og Belmont Forum.
- Circular Bio-based Europe er en av flere europeiske og nordiske bioøkonomi-satsinger Norge deltar i. Det internasjonale samarbeidet ERA-Net ICT-Agri-Food fremmer mat- og landbruksproduksjonens evne til å redusere utslipp og produsere mer effektivt. Utlysningene Bioeconomy in the North og ForestValue2 resulterte 2023 i seks prosjekter med norske deltagere innenfor bærekraftig bruk av skog og treprodukter.

Selv om hovedvekten av den internasjonale forskningsinnsatsen gjennomføres i samarbeid med EU, blir det også gjennomført samarbeid på KME-området med andre viktige strategiske partnere, som Japan, Kina og Brasil. Et eksempel er deltakelsen i en internasjonal utlysning på klimatilpasning og utslippsreduksjoner i sårbare samfunn i regi av det kanadiske fondet "New Frontiers in Research Fund" der Forskningsrådet har gått inn med 34 millioner kroner. Norske søkere gjorde det svært godt og fem prosjekter med norsk deltakelse har fått bevilgning.

Samfunnseffekter

I 2017 lyste Forskningsrådet ut midler til en kunnskapsplattform for klimapolitiske virkemidler. Dette resulterte i [PLATON](#), Norges største samfunnsvitenskapelige forskningsprosjekt knyttet til klima, som startet i 2018 og ble avsluttet i 2023. PLATON har fungert som en kunnskapsbasert stemme i den offentlige samtalen om klimapolitikk, med mer enn 200 presentasjoner rettet mot brukere og offentlighet, vært 80 ganger i mediene og hatt svært stor vitenskapelig produksjon.

Flere forskere knyttet til prosjekter og sentre finansiert på KME-området er med og danner kunnskapsgrunnlaget for rapporten fra Strømprisutvalget, som kan bli viktig i utformingen av norsk energipolitikk fremover.

Vurdering av måloppnåelse: Klima, miljø og energi

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">Forskningsrådet har gjennom ledelsen av arbeidet med rapporten om samfunnsoppdraget Bærekraftig før bidratt til tydelige forslag til mål og organisering for det videre arbeidet.Videreføringen av Forskningsssentre for miljøvennlig energi vil gi bærekraftige løsninger for nullutslippssamfunnet og styrke innovasjonsevnen i næringslivet.Norsk næringsliv leverer teknologi og løsninger for energiomstillingen på viktige områder som havvind, solenergi og CCS som følge av langsiktig satsing på forskning og innovasjon.Norges hittil største samfunnsvitenskapelige klimaforskningsprosjekt, PLATON, ble ferdigstilt med stor vitenskapelig og populærvitenskapelig produksjon.Den langsiktige satsingen på energiforskning og -innovasjon har over tid lagt grunnlaget for verdensledende forskning som også gir svært god uttelling i EUs rammeprogram Horisont Europa.	<ul style="list-style-type: none">Å utvikle bærekraftig før til husdyr og fisk i Norge kan bidra til å kutte klimautslipp, samtidig som vi tar vare på miljøet, trygger matsikkerheten og skaper grønn industri.For å redusere klimautslipp i norsk matproduksjon kan fossile utslipp i matproduksjon reduseres betydelig eller fjernes og føret gjøres mer klimavennligGodt strategisk arbeid fra norsk side vil berede grunnen for videre vekst i norsk deltakelse i EUs neste rammeprogram.De siste ti årene har andelen utenlandske stipendiater på energiområdet økt. En sannsynlig årsak til dette er at det er vanskelig å rekruttere norske kandidater til doktorgradsstudier.Resultatene fra ni nye Grønn plattformprosjekter blir viktige for blant annet utvikling av flytende havvind og oppstilling til sirkulær økonomi i ulike bransjer.

Strategisk område: Muliggjørende og industrielle teknologier

Muliggjørende og industrielle teknologier (MT) kjennetegnes ved at de hver for seg og sammen har potensial til å drive frem radikale innovasjoner, omstilling og store samfunnsendringer. Forskningsrådet investerer i MT-utvikling, -kompetanse og -kunnskap som Norge trenger og vil trenge for å bidra til FNs bærekraftsmål og nødvendig omstilling og utvikling i næringsliv, offentlig sektor og resten av samfunnet.

Området omfatter innsatsområdene IKT og digital transformasjon og Nano-, bioteknologi og teknologikonvergens. I 2023 var den målrettede prosjektinnsatsen på til sammen 915 millioner kroner, mens den totale innsatsen var på knapt 4,7 milliarder kroner.

Innsats i 2023, millioner kroner	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Muliggjørende og industrielle teknologier totalt	915	3757
IKT og digital transformasjon	502	2309
Nano-, bioteknologi og teknologikonvergens	411	1805

Tabellen viser hvordan porteføljen på området Muliggjørende og industrielle teknologier fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Aktiviteter og resultater

"KI-milliarden"

I september 2023 fikk Forskningsrådet i oppdrag å iverksette regjeringens nye forsknings- og innovasjonssatsing på "Fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskonsekvenser av teknologiutviklingen". Satsingen, omtalt som KI-milliarden, skal være på minst 1 milliard kroner over fem år og inkludere samfunnskonsekvenser, teknologiutvikling og innovasjon. Arbeidet i 2023 har i hovedsak vært innrettet mot ekstern dialog og innhenting av innspill fra et bredt spekter av interessenter. Det ble nedsatt en rådgivende ekspertgruppe som utarbeidet to notater om fagmiljøenes forventninger til satsingen. Notatene ble presentert i digitale møter og lagt frem for Forskningsrådets styre. I februar 2024 bestemte Styret at KI-milliarden i hovedsak skal brukes til å opprette 4-6 utfordringsrettede sentre for kunstig intelligens.

Kvalitet, relevans og samarbeid

2023 var et krevende år med få og små utlysninger, særlig innenfor innsatsområdet IKT og digital transformasjon. Dette rammet både nasjonale og internasjonale utlysninger. Den vitenskapelige kvaliteten på MT-prosjektene som fikk finansiering var imidlertid høy, og høyere enn året før: Gjennomsnittskarakteren for kriteriet kvalitet i FoU-aktiviteter var på 6,5, og det samme var gjennomsnittskarakteren for kriteriet potensial for å flytte forskningsfronten.

De nyeste MT-prosjektene skårer rekordhøyt på relevans, med 6,9 i gjennomsnittskarakter. Karakteren for kriteriet virkninger og effekter var på 5,9 i snitt, også dette høyere enn i 2022. Innvilgede prosjekter som ble vurdert etter kvalitetskriteriet forskning og innovasjon, hadde i gjennomsnitt 6,1 i karakter. Forventet effekt av de nye prosjektene på innovasjon og omstillingsevne er følgelig stor. SkatteFUNN-porteføljen bekrefter at også næringslivet legger til grunn at muliggjørende og industrielle teknologier skal lette den nødvendige omstillingen: Av de aktive prosjektene i 2023 var mer enn tre fjerdedeler teknologiprojekter. IKT-næringen er størst i denne porteføljen, men også bedriftene innenfor helse, energi og fiskeri og havbruk har IKT-, nano- og bioteknologiaktivitet.

Den målrettede porteføljen består av 254 forsker-, innovasjons- og samarbeidsprosjekter, like mange som i 2021. Andelen innovasjonsprosjekter (18 prosent) er stabil, mens andelen forskerprosjekter har sunket fra 68 til 54 prosent, og andelen samarbeidsprosjekter har økt fra 14 til 28 prosent. Dette har vært en villet utvikling for å fremme mer tverrsektorielt samarbeid mellom FoU-institusjonene, næringsliv og offentlig sektor og styrke deres innovasjonsevne. Også omfanget av tverrfaglighet sier noe om prosjektenes innovasjonspotensial. Tall fra årene 2022-23 viser at forskerprosjektene i den målrettede porteføljen i snitt inkluderte 1,5 fagområder, innovasjonsprosjektene 1,7 fagområder og samarbeidsprosjektene 2 fagområder.

IKT og digital transformasjon

Forskningsrådet har vedtatt ny IKT-satsing for fremtiden, med fokus på områdene digital sikkerhet og suverenitet og neste generasjon IKT. Forskningsrådet er fornøyd med at regjeringens føringer for KI-milliarden er inspirert av IKT-satsingen. I 2023 ble det kun lyst ut og tildelt IKT-midler til igangværende prosjekter innenfor KI, autonomi og/eller kvanteteknologi som gjennomfører aktiviteter som gir kompetanse- og resultatoverføring til forsvarssektoren. Totalt i perioden 2021-23 har Forskningsrådet finansiert 12 prosjekter som tilrettelegger for at forsvarssektoren kan nyttiggjøre seg bredden av nasjonale forskningsmiljøer. Forskningsrådet ser disse prosjektene som et første bidrag til at det norske forskningssystemet blir bedre innrettet mot å håndtere Norges totale kunnskapsbehov.

I Forskningsrådets totalportefølje innenfor IKT og digital transformasjon ble det utført FoU for mer enn 2,8 milliarder kroner i 2023. Det er en økning på over 43 prosent fra 2019. I samme periode har den årlige forskningsrådsfinansierte innsatsen innenfor KI, maskinlæring og dataanalyse økt fra 200 til 700 millioner kroner. Som del av denne bevisste prioriteringen har vi blant annet bidratt til etableringen av flere sentre (SFI og SFF), nasjonale infrastrukturer, nettverk innenfor KI og en forskerskole. Kapasiteten i FoU-institusjonene til å utvikle og forstå KI har vokst i rekordfart. Vi ser i prosjektene våre at næringslivet og offentlig sektor har enorm interesse for å ta KI i bruk.

I Horisont Europas klynge 4, inkl. EuroHPC og Chips JU, har norske forskningsinstitusjoner og bedrifter hentet hjem over en milliard kroner til IKT og digital transformasjon. På området IKT og digitale teknologier gjør Norge det best innenfor kunstig intelligens, data og robotikk, der vi har deltatt i de fleste utlysningene, har vunnet frem med 23 av 147 søknader og hentet hjem mer midler enn våre nordiske naboer. Norske aktører deltar ikke like ofte og lykkes ikke like godt i øvrige utlysninger, eksempelvis innenfor kvanteteknologi, fotonikk og mikroelektronikk.

Nano-, bioteknologi og teknologikonvergens

Innenfor nanoteknologi og avanserte materialer har vi gjennom flere år prioritert både kunnskapsoppbygging i FoU-institusjonene, økt internasjonalt samarbeid og særlig innovasjon i næringslivet. Prosjektene i porteføljen holder meget høy kvalitet, noe som reflekteres i at de norske miljøene er konkurransedyktige på internasjonale arenaer som M.ERA.NET, klynge 4 og EIC. For de forskningsintensive bedriftene, som har et relativt begrenset hjemmemarked, har EU-suksessen skapt store muligheter for ny kunnskap, nye samarbeidspartnere og nye markeder.

Innenfor bioteknologi har vi to år på rad prioritert industriell bioteknologi, som er en av nøkkelteknologiene for å få til det grønne skiftet. I 2023 finansierte Forskningsrådet fire nye samarbeidsprosjekter mellom forskningsinstitusjoner og bedrifter som favner bredden av dette fagfeltet. Norske bioteknologimiljøer har også gjort det svært godt på internasjonale arenaer som Circular Biobased Europe, ERAnet BlueBio og i klynge 6 i Horisont Europa.

Forskningsrådet arbeider med å bygge opp en portefølje med teknologikonvergensprosjekter. I 2023 ble det finansiert seks nye forskerprosjekter og to nye samarbeidsprosjekter. Porteføljens potensial til å få frem grensesprengende teknologi og radikale innovasjoner vurderes som stort: 43 prosent av prosjektene kombinerer minst tre teknologier, og variasjonen i type teknologiområder som kombineres, er langt større enn i andre porteføljer. Forskningsrådet har etablert en egen læringsarena for prosjektene, som blant annet vil omhandle ansvarlig forskning og innovasjon (RRI).

Virkninger og effekter

Forskningsrådets analyse av vitenskapelige publikasjoner fra målrettede MT-prosjekter i perioden 2018-2022 viser en normalisert siteringsindeks på 1,4. Dette er høyere enn gjennomsnittet for alle MT-publikasjoner med norsk forfatterdeltakelse (1,3) og indikerer at Forskningsrådets prosjekter holder høy vitenskapelig kvalitet. Antallet publikasjoner fra prosjektene har mer enn doblet seg i perioden – innenfor fagområdet elektronikk og datavitenskap er antallet mer enn tredoblet, mens det er publikasjonene innenfor samfunnsvitenskap som er de mest siterte.

Rekruttering og internasjonalt samarbeid

Gjennom MT-prosjektene finansierer Forskningsrådet mange rekrutteringsstillinger som gir økt kompetanse og kapasitet til fag-, nærings- og forvaltningsområder innenfor bredden av forskning, næringsliv og offentlig sektor. I 2023 ble det utført til sammen 219 doktorgrads- og postdoktorårsverk i prosjektene, fordelt med 141 årsverk utført av doktorgradsstipendiater og 78 årsverk utført av postdoktorer. Selv om kapasitetsbygging gjennom rekrutteringsstillinger har vært og er høyt prioritert, er samfunnets behov for forskerkompetanse fortsatt stort, og særlig innenfor IKT.

Porteføljen av relevante internasjonale samarbeidsprosjekter inkluderer både prosjekter som Forskningsrådet finansierer og prosjekter finansiert av EU. Forskningsrådet har gjennom 2023 mobilisert og kvalifisert norske aktører til både Horisont Europa, Digital Europa og Det europeiske

forsvarsfondet (EDF), og bidro aktivt i flere EU-partnerskap og nettverk. Porteføljen av relevante prosjekter med norsk deltakelse i Horisont Europa (og Horisont 2020) er på størrelse med den målrettede MT-porteføljen, noe som indikerer at de norske miljøene er attraktive samarbeidspartnere internasjonalt. Forskerne i de målrettede prosjektene har de siste årene samarbeidet mest med Storbritannia og Tyskland og sampublisert mest med USA.

Vurdering av måloppnåelse: Muliggjørende og industrielle teknologier

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none"> Forskningsrådets konkurransearenaer gir høy kvalitet i de målrettede teknologiprojektene og økt samarbeid mellom FoU-sektoren og næringslivet. Forskningsrådets arbeid med å iverksette KI-milliarden har gitt økt engasjement for kunstig intelligens i hele forsknings- og innovasjonssystemet. Forskningsrådets målrettede IKT-innsats har gitt økt KI-kapasitet i FoU-systemet. KI inngår nå som sentral dimensjon i stadig flere prosjekter innenfor bredden av ulike fag, sektorer og anvendelsesområder. Forskningsrådet spiller en sentral rolle i etablering av Nasjonalt koordineringssenter for forskning og innovasjon innen cybersikkerhet. Forskningsrådet gir råd og mobiliserer til EUs konkurransearenaer, der norske IKT-, nano- og bioteknologimiljøer, inkludert bedrifter, gjør det svært godt. 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnskap, kompetanse og teknologi som utvikles i nye prosjekter, gir store forventninger om økt innovasjon og raskere omstilling. Næringslivet og offentlig sektor viser enorm interesse for å ta KI i bruk. Mangelen på IKT-forskere og -kompetanse kan forsinke det grønne, digitale skiftet. Det er potensial for mer tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid innenfor bredden av muliggjørende teknologier generelt og KI spesielt. Økt samarbeid mellom nasjonale FoU-institusjoner og forsvarssektoren vil kunne føre til norsk kunnskaps- og teknologiutvikling. EU-suksessen til de norske bedriftene åpner vei for nye samarbeidspartnere og et utvidet økosystem med andre næringslivsaktører, som potensielle kunder, leverandører og investormiljøer, i tillegg til nye markeder og utsikter til eksportinntekter.

Strategisk område: Samfunnssikkerhet og beredskap

Forskningsrådet skal fremme kunnskap om samfunnets evne til å forebygge og håndtere hendelser som setter liv og helse i fare og truer grunnleggende verdier og funksjoner. I en verden preget av usikkerhet og ulike trusler, slik som terror, pandemi, dataangrep, krig og alvorlige naturhendelser som følge av klimaendringer, skal Forskningsrådet bidra til kunnskap om risikoforståelse, forebygging, beredskap, krisehåndtering og robusthet.

Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap involverer mange disipliner, fagfelt og ulike aktører i offentlig sektor, næringslivet og sivilsamfunnet. Området er komplekst og kjennetegnet av at kriser ofte er knyttet sammen, slik klimakrisen har konsekvenser for matsikkerhet, migrasjon og energi- og sikkerhetspolitikk. Området omfatter forskning og innovasjon innenfor:

- Samfunnssikkerhet, beredskap og robusthet
- Sikkerhet og styring
- Fattigdom, ulikhet og utvikling
- Global helse

Den målrettede innsatsen var på 315 millioner kroner i 2023, mens den totale innsatsen var på 934 millioner kroner. At den målrettede innsatsen er forholdsvis lav skyldes blant annet at finansieringen

innenfor samfunnssikkerhet er rettet mot den mer generiske forskningen, mens sektorspesifikk forskning inngår i øvrig innsats. Relevant forskning innenfor tematikken vil derfor også inngå under andre strategiske områder, som muligjørende og industrielle teknologier, hav og kyst, og klima, natur og miljø. Samlet har området hatt en god vekst den siste femårsperioden.

Innsats i 2023, millioner kroner	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Samfunnssikkerhet og beredskap totalt	315	619
Global utvikling, ulikhet, og demokratibyggning	148	159
Samfunnssikkerhet, sårbarhet og konflikt	166	514

Tabellen viser hvordan porteføljen på området Samfunnssikkerhet og beredskap fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Aktiviteter og resultater

I 2023 består den målrettede porteføljen av 144 forsker-, innovasjons- og samarbeidsprosjekter, Totalt var det 907 aktive prosjekter, i hovedsak finansiert over Forskningsrådets satsinger (767 prosjekter), men EU er en stadig viktigere kilde til forskningsfinansiering på området (140 prosjekter). Forskningsrådets prioriteringer i 2023 var i tråd med de identifiserte behovene for innsats og med føringene fra finansierende departementer. For Forskerprosjekter lå karaktersnittet på 6 av maksimalt 7. Sammen med antall søknader viser dette god kapasitet og høy kvalitet i norske forskningsmiljøer. For å få et best mulig kunnskapsgrunnlag i håndteringen av sentrale samfunnsutfordringer fremover, er det likevel et behov for å styrke tverrfagligheten ytterligere, blant annet innenfor økonomiske, juridiske og humanistiske fag. Den økende digitaliseringen i samfunnet øker behovet for bidrag fra teknologiske og naturvitenskapelige fagområder. Blant de vitenskapelige publikasjonene i den målrettede innsatsen er det klart flest innenfor samfunnsforskning. Deretter følger livsvitenskap og helseforskning, og til slutt ingeniørfag og teknologi.

Tverrfaglighet og globalt samarbeid er nødvendig for å forberede seg på kjente og ukjente trusler. Et forskningssenter for geopolitikk ble startet i 2023 for å analysere hvordan norske interesser og norsk utenriks- og utviklingspolitikk påvirkes av internasjonal maktpolitikk. Et nettverk for ukrainaforskning ble også startet opp og samler norske forskere og eksperter med interesse for og kunnskap om Ukraina.

Befolkningsvekst, klimaendringer og sikkerhetspolitiske kriser, bidrar til utfordret samfunnssikkerhet, og matsikkerheten og tilgangen til livsviktige naturressurser er truet. Fôr til husdyr og fisk er en viktig del av matsystemet. Forskningsrådet har ledet arbeidet med å utarbeide forslag til mål for og organisering av det nye samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr. Rapporten ble levert regjeringen 3.11.2023. For å støtte opp om satsingen bevilget Forskningsrådet i 2023 til sammen 22.5 mill. kroner til tre prosjekter som skal være med på å flytte forskningsfronten innenfor bærekraftig fôr.

Virkninger og effekter

De siste fem årene har det vært en gradvis økning i antall rekrutteringsstillinger i den målrettede innsatsen, før en liten nedgang i 2023. Antallet doktorgradsstipendiater økte fra 30 årsverk i 2019 til 79 årsverk i 2022, og gikk så ned til 71 årsverk i 2023. Antallet postdoktorstipendiater har svingt mer, men ligget på om lag 31 årsverk i 2022 og 2023. Det er utstrakt internasjonalt samarbeid i prosjektene. I prosjekter innen global helse og utviklingsforskning er det krav om involvering av lokale partnere og brukere.

Forskningen innenfor Samfunnssikkerhet og beredskap har bred relevans for politikkutforming, offentlige myndigheter og organer, de ulike praksisfeltene og for å belyse aktuelle samfunnsspørsmål i det offentlige rom:

- Resultater fra forskning for et mer effektivt og kunnskapsbasert brannsikkerhetsarbeid, medfinansiert av Gjensidigestiftelsen, ble i 2023 presentert for relevante brukere og vil redde liv, helse og verdier.
- Norske forskningsmiljøer innenfor utenriks- og sikkerhetspolitikk er etterspurte av media og forvaltning og bidrar jevnlig med analyser og kommentarer i det offentlige rom.
- Pågående forskning belyser hvordan relasjonene mellom arktiske stater endres og utfordres dersom det igangsettes stortilt utvinning av mineraler i Arktis.
- Forskningsrådet har over flere år bygd opp en portefølje av prosjekter som bidrar til mer bærekraftige matsystemer og økt matsikkerhet.
- Prosjekter innenfor energiforsyningssikkerhet knytter sammen brukere og produsenter av energi og energirelaterte tjenester på en sikker, robust og effektiv måte.

Internasjonalt

Norske miljøer når opp i sterk internasjonal konkurranse om midler i Horisont Europa klynge 3 samfunnssikkerhet (Civil security for society) Norsk retur andel for området økte til 2,6 prosent i 2022, og norske aktører gjør det særlig godt innenfor de tematiske områdene Cybersecurity og Disaster-Resilient Society. Prosjektene utvikler kunnskap og samarbeid som er viktig for utvikling av nasjonal og internasjonal politikk og beredskap. NordForsk er en annen viktig arena for nordisk og baltisk forskningssamarbeid på området. Forskningsrådet bidrar tilegne programmer for samfunnssikkerhet og bærekraftig landbruk og klimaendringer, samt relevante utlysninger i andre programmer.

Sammen med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) fikk Forskningsrådet etablert Nasjonalt koordineringssenter for forskning og innovasjon innen cybersikkerhet (NCC). Gjennom NCC skal vi bidra til at norske aktører er attraktive partnere i europeiske utlysninger som vil akselerere utvikling og implementering av sikkerhetsløsninger nødvendige for en bærekraftig, grønn og digital omstilling. Norske aktører deltar allerede i flere cybersikkerhetsprosjekter i Horisont Europa, men har potensial for økt deltakelse og hjemhenting av midler.

Internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å videreutvikle Norge som en kunnskapsnasjon og for å finne gode løsninger på globale utfordringer. Den geopolitiske utviklingen påvirker imidlertid rammebetingelsene for internasjonalt høyere utdannings- og forskningssamarbeid. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet (KD) utarbeidet Forskningsrådet i 2023 retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid sammen med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Retningslinjene har fått status som Regjeringens retningslinjer. En nettressurs er utviklet, slik at informasjonen er lett tilgjengelig for både forskere, administrasjon og ledelse ved organisasjonene.

Vurdering av måloppnåelse: Samfunnssikkerhet og beredskap

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet bidrar til høy kvalitet i prosjektene og økt involvering av ulike aktører• Norske fagmiljøer gjør det godt i klynge 3 Civil Security for Society i Horisont Europa, blant annet gjennom mobilisering og råd fra Forskningsrådet.	<ul style="list-style-type: none">• Det behov for å styrke forskning og innovasjon både innen hver sektor og kjerneberedskapen.• Det er behov for en mer samordnet og sektorovergripende forskning og innovasjon• Antall rekrutteringsstillinger har økt jevnt siden 2019, men har gått noe ned i 2023.

- Forskningsrådet har bidratt til retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid og har inkludert krav om likeverdige partnerskap i enkelte utlysninger med partnere utenfor Europa.
- Forskningsresultatene på området har bred relevans for politikkutforming, de ulike praksisfeltene og i det offentlige rom.

Strategisk område: Tillit og fellesskap

Det norske velferdssamfunnet bygger på høy tillit, demokrati og utstrakt bruk av fellesskapsløsninger. Forskningsrådet skal fremskaffe kunnskap og kompetanse som kan styrke bærekraften i den norske samfunnsmodellen ved å forene sosial trygghet med verdiskaping og tillit til demokratiske institusjoner. Forskningsrådet skal styrke kunnskapsgrunnet for hvordan vi kan redusere sosioøkonomiske forskjeller og utenforskap, motvirke ulikhet, polarisering og avmaktfølelse, ivareta demokratiet, forebygge kriminalitet og videreutvikle en kunnskapsbasert og innovativ offentlig sektor.

Forskningsrådet har hatt en økning i forskningsinvesteringene, og har over flere år prioritert forskning som svarer på kunnskapsbehov under Tillit og fellesskap. Den strategiske, målrettede innsatsen, primært gjennom prioriteringer i utlysninger, har økt for hvert år og var i 2023 på 637 millioner kroner. Målområdet er ytterligere styrket gjennom ikke-målrettet innsats nasjonalt og internasjonalt, som utgjør hele 821 millioner kroner, altså mer enn den strategiske innsatsen.

Innsats i 2023, millioner kroner	Målrettet innsats	Øvrig innsats
Tillit og fellesskap totalt	637	821
Demokrati, styring og forvaltning	63	233
Kultur, sivilsamfunn og medienes rolle	79	239
Utdanning og livslang læring	247	69
Utenforskap, inkludering, kulturmøter og migrasjon	191	449
Velferdstjenester	68	125

Tabellen viser hvordan porteføljen på området Tillit og fellesskap fordeler seg på de ulike innsatsområdene i 2023. Prosjektinnsatsen er ikke gjensidig utelukkende, det vil si at innsats på ett område også kan inngå i samlet innsats på andre områder.

Aktiviteter og resultater

I 2023 ble det satt i gang 97 nye prosjekter under Tillit og fellesskap. Totalt pågikk 996 prosjekter. 320 av prosjektene er finansiert gjennom Forskningsrådets målrettede satsinger. Siden 2020 har det vært en økning i strategiske investeringer innenfor samtlige delområder, og en kraftig samlet økning.

Den positive utviklingen gjelder også for den øvrige innsatsen, spesielt gjennom den frie prosjektstøtten.

Forskningsrådet hadde et høyt aktivitetsnivå på målområdet i 2023. Totalt ni utlysninger innenfor hele bredden av området ble gjennomført, med en samlet økonomisk ramme på 437 millioner kroner. Virkemidlene ble valgt ut ifra forskningsområdenes ulike behov og utfordringer.

Innsatsen på målområdet bidrar til kunnskap som er svært relevant for Samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv, som ble lansert i Langtidsplan 2023-2032. Forskningsrådet ledet arbeidet med samfunnsoppdraget i designfasen, fram til leveransen av forslag til mål og organisering til Regjeringen i februar 2024.

Kvalitet, relevans og publikasjoner

Den målrettede innsatsen resulterer i forskning med høy relevans for målområdets samfunnsutfordringer innenfor og på tvers av offentlig sektor og velferd, arbeidsliv, skole og utdanning, kultur, medier og sivilsamfunn. Forskningskvaliteten holder et høyt nivå med karaktergjennomsnitt på 5,8 av maksimalt 7. Kvaliteten understøttes av at de norske fagmiljøene når opp internasjonalt og i nasjonale konkurranser for banebrytende forskning.

- 78 prosent av publikasjonene er samfunnsvitenskapelige, og andelen er relativt stabil
- Livsvitenskap og kliniske fag har økt antall publikasjoner siden 2020 og ligger på 14 prosent
- Humanioras andel synker og er vel 4 prosent, tross behov og potensial for økte bidrag

Tverr- og flerfaglighet, samarbeid og innovasjon

Komplekse utfordringer i samfunn og offentlig sektor krever bidrag fra ulike faglige perspektiver og metodetradisjoner, og ofte tverrfaglige tilnærminger. Forskningsrådet har derfor i flere år vektlagt tverr- og flerfaglighet i utlysninger. For flere prioriteringer i 2023 ble det også etterspurt radikal tverrfaglighet, samarbeid på tvers av fagområder og sektorer. 36 prosent av målområdets prosjekter har radikal tverrfaglighet, hovedsakelig mellom to fagområder. Forskningen preges ellers av flerfaglig samarbeid innenfor fagområdene. Det er flere temaområder hvor integrering av ulike fagperspektiver og radikal tverrfaglighet kan styrke forskningen og kunnskapsgrunnlaget. KI-forskningen griper for eksempel inn i en rekke problemstillinger aktuelle for Tillit og fellesskap.

Forskningsrådet oppfordrer forskningsmiljøene til å samarbeide med blant annet offentlig sektor. Offentlige aktører er aktive, og deres deltakelse i forskning øker i takt med finansieringen av forskningsprosjekter med krav om forpliktende samarbeid. Antall prosjekter i Forskningsrådets portefølje ledet av en aktør i offentlig sektor i 2023 var 292, omtrent på nivå med 2022.

I 2023 hadde målområdet 66 samarbeidsprosjekter, 22 prosent mer enn i 2021. Prosjektene er økende grad praksisnære og tett på utfordringene blant annet i skoler, kommuner og helse- og velferdstjenester. Dette styrker forskningsmiljøenes kompetanse på hvordan utfordringene faktisk ser ut i sektorene og sektorenes forskningskompetanse – og øker slik sjansen for at forskning blir tatt i bruk i kunnskapsbasert praksis. Offentlig sektor sitter videre i førersetet i egne prosjekter, i form av ph.d.-prosjekter og innovasjonsprosjekter. Målområdet har hatt en relativt stabil andel innovasjonsprosjekter i offentlig sektor (6 prosent i 2023). Forskningsbasert innovasjon kan med fordel styrkes på enkeltområder, som tjenester og tiltak for inkludering og integrering i utdanning, arbeid og samfunn.

Virkninger og effekter

Forskningsrådets målrettede satsinger har over tid bygget opp kapasitet og kompetanse på flere viktige temaområder. Totalt 282 doktorgrads- og postdoktorstipendiater bidrar til målområdets kapasitet. Antallet rekrutteringsstillinger ligger stabilt etter en økning i perioden 2019-2022. Økningen i samarbeid mellom forskere og andre samfunnsaktører resulterer i mer praksisnær forskning og styrker relevansen for blant annet offentlig sektor. Samtidig er det store kunnskapsbehov på

målområdet. Forskningsrådet erfarer at det kan være utfordrende å få til sektorovergripende forskning om problemstillinger knyttet til tillit, ulikhet, og ulike former for samfunnsmessig deltakelse og utenforskap.

Mange av prosjektene innenfor Tillit og felleskap rapporterer om utstrakt dialog med beslutningstakere, departementer og forvaltning, og deltakelse i samfunnsdebatten.

Internasjonalt

Resultater ved utgangen av 2023 tilsier at norske aktører har mottatt om lag 202 millioner kroner fra utlysninger i klynge 2 Kultur, kreativitet og inkluderende samfunn i Horisont Europa. Det tilsvarer en norsk returandel på 2,8 prosent, som er helt i tråd med Regjeringens ambisjoner. Innenfor området Sosiale og økonomiske transformasjoner i klynge 2 hadde norske miljøer en svært god returandel på 3,5 prosent og en suksessrate på 24 prosent.

Per desember 2023 er deltart offentlig sektor i 198 søknader til Horisont Europa. 70 av disse inngår i prosjekter som er innstilte for finansiering. Hele 88 prosent av prosjektene med deltakelse fra offentlig sektor hittil i Horisont Europa omfatter også aktører fra andre FoU-sektorer i Norge. Aller mest deltar de sammen med norsk næringsliv, men også hyppig med instituttene og UoH-sektoren. Hittil er offentlig sektor tildelt 17 millioner euro via de innstilte prosjektene i Horisont Europa.

Vurdering av måloppnåelse: Tillit og felleskap

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet har gjennom sine virkemidler bidratt til forskning med høy kvalitet og relevans for målområdet.• Norske fagmiljøer oppnådde i 2023 en returandel på 2,8 prosent Horisont Europas klynge 2 Kultur, kreativitet og inkluderende samfunn.• Forskningsrådet skaper økt tverrsektorielt samarbeid og brukermedvirkning i porteføljen	<ul style="list-style-type: none">• Samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge gir en unik mulighet for å styrke omfanget av sektorovergripende forskning og innovasjon på en helhetlig og samordnet velferdsstat• Det er potensial for å styrke humanioras bidrag på målområdet• Radikal tverrfaglighet bør styrkes for å få en bredere kunnskap om og forståelse av samfunnsutfordringene.

Mål 4 Velfungerende forskningssystem

Målformulering: Et velfungerende forskningssystem er en grunnleggende forutsetning for å nå målene i forskningspolitikken. Forskningsrådet skal legge til rette for at forskningsressurser og -resultater utnyttes best mulig. Forskningsrådet skal bidra til å utvikle det nasjonale forskningssystemet, til styrket helhet og samspill, og til god interaksjon med internasjonale forskningsarenaer.

Forskingssystemet omfatter aktører som driver, påvirker og bruker forskning, og relasjonene mellom dem. De forskningsutførende sektorene har ulike roller og danner en helhet for å nå forskningspolitiske målsettinger. Utviklingen i FoU-innsats i de ulike sektorene og samspillet mellom dem, så vel som internasjonalt samarbeid, er alle relevante faktorer for å vurdere hvordan forskningssystemet fungerer.

Samlet vurdering

Internasjonalt samarbeid, og spesielt norsk deltagelse i EUs rammeprogram, er både en indikator på og en forutsetning for at forskningssystemet fungerer godt. Resultatene fra Horisont Europa er gode. Midlene utgjør nå om lag en tredjedel av konkurranseutsatte midler til norske FoU-miljøer når Forskningsrådet og Horisont Europa ses under ett. Forskningsrådet har hatt god dialog med søkere og bedret koordineringen i det nasjonale støtteapparatet for at den enkelte søker skal oppnå suksess. Forskningsrådets økonomiske støtteordninger fremheves av søkerne som avgjørende for å nå målene om høy deltagelse i Horisont Europa.

De forskningsutførende aktørene skal samlet sett bidra med kunnskap og kompetanse som de ulike samfunnssektorene har behov for. For å gjøre Norge bedre i stand til å møte store samfunnsutfordringer er det behov for godt samspill mellom ulike aktører. Gjennom ulike virkemidler fremmer Forskningsrådet samhandling mellom UH-sektoren, instituttsektoren, helseforetakene, næringslivet og offentlig sektor. Forskningsrådets data viser at det er betydelig samarbeid på tvers av FoU-miljøene, blant annet i form av inngåtte samarbeidsavtaler.

Strategisk område: Økt deltagelse i Horisont Europa

Målformulering: Deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid er et sentralt virkemiddel for å forbedre norsk forskning, både for å oppnå høyere vitenskapelig kvalitet og større positive bidrag til samfunns- og næringsutviklingen. Europa er det viktigste området for norske samarbeidsrelasjoner og deltagelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon det viktigste enkelttiltaket for internasjonalisering av norsk forskning. Forskningsrådet skal bidra til å mobilisere til økt deltagelse i rammeprogrammet og til at søknadene i større grad kvalifiserer til støtte.

God norsk deltagelse i Horisont Europa fortsetter

Regjeringens ambisjon er at norske aktører skal hente tilbake 2,8 prosent av de utlyste midlene i Horisont Europa. Resultatene så langt viser en sterk norsk returandel på 3,23 prosent. Det tilsvarer én milliard euro til norske miljøer. Per desember 2023 deltok norske aktører i 4 151 søknader, hvorav 1 008 var innstilte for finansiering. Fem prosent av midlene til Norge kom fra samfinansierte partnerskap. Samfinansierte partnerskap har utlysninger der også Forskningsrådet bidrar med penger i utlysningene.

Norske aktører har hatt svært god suksess innenfor søyle 2 Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv, som 70 prosent av midlene norske miljøer får tildelt kommer fra. Returandelen i søyle 2 er 3,8 prosent. Flest midler henter Norge gjennom klynge 5 Klima, energi og mobilitet, mens returandelene er høyest innenfor Helse (5,3 prosent), deretter i Mat, bioøkonomi, naturressurser, landbruk og miljø (4,1) samt Klima, energi og mobilitet (3,9). Over halvparten av

midlene som Norge har mottatt i Helse har gått til CEPI (Coalition for Epidemic Preparedness Innovations). Dette er samfinansieringsmidler, som kommer flere enn norske aktører til gode gjennom utlysninger fra CEPI. I samfunnsoppdragene (missions) er det særlig innenfor hav norske aktører gjør det spesielt godt.

Innenfor Søyle 1 fremragende forskning har de norske returandelene aldri vært høyere: European Research Council (ERC) er på 2,5 prosent, i Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) på 3,3 og i Research Infrastructures (INFRA) på 4,3 prosent. Resultatet skyldes både målrettet arbeid fra søkerne og fra Forskningsrådet. Returandelen til norsk næringsliv er så langt lavere enn hva den var i Horisont 2020, mens det omvendte er tilfelle for både UH-sektoren og instituttene.

Forskningsrådets støtteordninger og innsats spiller fortsatt en avgjørende rolle for Norges ambisjoner om økt deltagelse i Horisont Europa:

- Retur-EU er en viktig forutsetning for instituttens mulighet for å delta.
- PES Horisont Europa – Støtte til prosjektetablering gjør den økonomiske risikoen og terskelen for å søke finansiering fra EU lavere. Posisjonering, som PES også dekker, er svært viktig for Norge. Flere av forskningsinstitusjonene tar et strategisk ansvar for at vi medvirker i prosesser for å utvikle forsknings- og innovasjonsagendaen på viktige områder for Norge.
- Forskningsrådet tilbyr kurs til norske aktører som planlegger å søke Horisont Europa, og tilbyr gjennomlesning av søknadsutkast. Dette fortsatte med stor styrke i 2023.
- Norsk påvirkning på EUs prioriteringer blir god og målrettet gjennom samspillet mellom Forskningsrådets nasjonale kontaktpersoner (NCP), søkerne og institusjonenes EU-rådgivere

EU-søknader sett opp mot sammensetningen av forskerpopulasjonen/sektorene

Ved utgangen av 2023 viser resultater fra Horisont Europa at UH-sektoren har klart flest deltakelser i søknadene. 2 482 (eller 41 prosent) av de totalt 6 085 norske deltakelsene i søknadene tilhører UH-sektoren, 1 557 (26 prosent) instituttene og 1 436 (24 prosent) næringslivet. De resterende deltakelsene tilhører helseforetakene med 204, offentlig sektor 198 og øvrige 183. Øvrige består stort sett av ulike organisasjoner. I tillegg har Forskningsrådet 24 deltakelser, som mottaker av cofund-midler i de samfinansierte partnerskapene og noen deltakelser i CSA-prosjekter (coordination and support action).

Målt i antall søknader per FoU-årsverk kommer instituttene best ut, selv om UH-sektoren har sendt inn flest søknader totalt. Næringslivet har utnyttet sine FoU-årsverk dårligst. Det er også instituttene som i størst grad har fått gjennomslag for sine søknader i Horisont Europa. De er mest aktive i utlysningene innen Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv. Tre av fire deltakelser i søknadene fra instituttene er i denne søylen. Over halvparten av deltakelsene fra UH-sektoren inngår i søknader innen søylen Fremragende forskning, og noe over en tredjedel innen søylen Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv.

Vurdering av måloppnåelse: Økt deltagelse i Horisont Europa

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Nasjonale kontaktpersoners (NCP) veiledning av norske søkere og rollen de har som eksperter i programkomiteene for å påvirke utlysningene slik at de passer best mulig til norske behov, har i mange år spilt en sentral rolle for å oppfylle Norges ambisjoner om økt deltagelse i Horisont Europa.	<ul style="list-style-type: none">• Støtteordningene Retur-EU og PES er avgjørende for Norges ambisjoner om vekst i prosjektdeltagelsen gjennom Horisont Europa.

- Resultatene i Horisont Europa viser en returandel på 3,23 prosent, godt over målet på 2,8 prosent. Så langt har Norge mottatt én milliard euro.
- Norge gjør det meget godt innenfor søyle 2 Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv, med en returandel på 3,8 prosent.
- Returandelene innenfor fremragende forskning har aldri vært høyere.
- UH-sektoren har fortsatt et potensial for å øke antall søknader til søyle 2 – globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv

Strategisk område: Strukturerende endringer

Målformulering: *Forskningsrådet skal stimulere til endringer som gjør forskningssystemet bedre i stand til å svare på forventningene i forskningspolitikken. Dette innebærer påvirkning på samspillet mellom aktørene i systemet, mellom disipliner og forskningstema, og på de menneskelige ressursene.*

Nasjonal forskningsinfrastruktur

Det overordnede målet med Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR) er at norsk forskning og næringsliv skal ha tilgang til relevant og oppdatert infrastruktur som støtter opp om forskning av høy kvalitet og bidrar til å møte samfunnets kunnskapsutfordringer. Infrastrukturene betjener en rekke forskningsmiljøer og næringsliv innen prioriterte områder. Samlet tildeling i INFRASTRUKTUR siden 2009 er 7,9 mrd. kroner. Norske forskningsmiljøer deltar i 20 felles-europeiske forskningsinfrastrukturer med en samlet finansiering fra INFRASTRUKTUR på over 2 mrd. kroner. Vi ser et økende behov for infrastruktur for datahåndtering.

De nasjonale forskningsinfrastrukturene har et stort potensial for å delta i felleseuropeiske søknader til Horisont Europa. Til nå har norske forskningsmiljøer hatt høyere suksessrate i arbeidsprogrammet for Forskningsinfrastruktur, enn det som er gjennomsnittet, og har doblet returandel sammenlignet med H2020 programmet.

European Open Science Cloud (EOSC) er et initiativ fra EU-kommisjonen som tar sikte på å utvikle og samordne eksisterende infrastruktur og tjenester for å fremme åpen forskning og tilgjengeliggjøring av forskingsdata etter FAIR-prinsippene. Forskningsrådet representerer norske interesser i EOSC Association og koordinerer det nasjonale EOSC-forumet.

Samspill mellom FoU-miljøene

Forskningsrådet tilrettelegger for samarbeid og mobilitet mellom fagområder og mellom forskningsutførende aktører og blant annet ved å

- oppfordre til tverr- og transfaglig samarbeid i utlysningstekster
- bruke søknadstyper med krav om samarbeid og/eller deltagelse fra flere sektorer
- bruke ordningene nærings- og offentlig-ph.d., som fordrer intersektoriell kunnskapsoverføring og mobilitet

UH-sektoren sender flere søknader til Forskningsrådet enn instituttsektoren. Instituttsektoren har derimot en høyere innvilgelsesrate. Dette gjenspeiler at de to sektorene til en viss grad har sitt tyngdepunkt i ulike konkurransearenaer med ulik innvilgelsesrate. Innvilgelsesraten fra UH-sektoren har gått nedover fra 2014 til 2022, mens innvilgelsesraten til instituttsektoren har vært stabil siden 2016. Av totalt tildelte midler fra Forskningsrådet i perioden 2013-2022 (fratrukket instituttens grunnbevilgning), har andelen tildelt UH-sektoren steget fra 36 prosent til 42 prosent, mens andelen tildelt instituttsektorens har sunket fra 36 prosent til 29 prosent. Næringslivets andel holder seg

relativt stabil på 20 prosent i 2009 og 22 prosent i 2022. Andelen midler tildelt offentlig sektor øker fra 1 prosent i 2009 til 5 prosent i 2020, men i 2022 har andelen sunket til 3 prosent.

For å få en bedre oversikt over effekter og virkninger av Forskningsrådets finansiering har Forskningsrådet i 2023 kartlagt samspillsmønstre i finansierte prosjekter. Kartleggingen viser blant annet at det fra 2019 har vært en betydelig økning i andel prosjekter med en eller flere samarbeidspartnere i Forskningsrådets prosjektportefølje. Noe av økningen skyldes ekstraordinære tildelinger gjort under koronaårene, men det er også sannsynlig at økt bruk av søknadstypen KSP-S, tildelinger gjennom Grønn plattform-ordningen og en ekstraordinær SFI-tildeling (2020), har bidratt til økningen.

I prosjekter der næringslivet er prosjektansvarlig har trenden fra 2013-2020 vært en økning i antall samarbeidspartnere fra næringslivet, instituttsektoren, universitets- og høgskolesektoren og helseforetakene. Målt i utbetalinger og antall søknader fra næringslivet gjennom de siste årene er Innovasjonsprosjekt i næringslivet den største søknadstypen. I disse prosjektene har det i perioden 2009-2022 enten vært krav om samarbeid med norsk FoU-organisasjon eller krav om å gjennomføre prosjektet sammen med minst én samarbeidspartner eller én FoU-leverandør. Gjennom Innovasjonsprosjekt i næringslivet brukes mellom 61 prosent og 67 prosent av totalbudsjettet i næringslivet (med en økning i perioden 2009-2022), mens andelen som brukes i UH- og instituttsektor er stabil i perioden på henholdsvis ca. 7 prosent og 22 prosent. Andelen egenfinansiering fra næringslivet gjennom Innovasjonsprosjekt i næringslivet øker fra 53 prosent i 2009 til 60 prosent i 2020, men synker til henholdsvis 55 prosent og 52 prosent i 2021 og 2022. Forskningsrådets andel av prosjektenes totalbudsjett øker fra 35 prosent i 2009 til 47 prosent i 2022. Samarbeidet mellom partnerne fra de ulike sektorene forventes blant annet til å bidra til spredning av kunnskap og teknologi utviklet i prosjektene. For IPO-tildelingene (der offentlig sektor er prosjektansvarlig) har det siden 2017 vært en økning i andelen midler som brukes både i UH-sektoren og i instituttsektoren. Resultatanalysen som er gjennomført av Samfunnsøkonomisk Analyse (2023) av utvalgte virkemidler viser at særlig norske forskningsinstitutter spiller en sentral rolle som samarbeidspartnere blant annet i IP-N og i IPO.

Med utgangspunkt i alle Cristin-registrerte publikasjoner i perioden 2011-2022, ser vi at der hvor minst en forfatter er fra UH-sektoren, har 11-14 prosent av publikasjonene også minst en forfatter fra instituttsektoren. Med utgangspunkt i alle publikasjoner som har minst en forfatter fra instituttsektoren, ser vi at 47-53 prosent har minst en forfatter fra UH-sektoren. Det ulike forholdet gjenspeiler at UH-sektoren er vesentlig større enn instituttsektoren. Det viser likevel at mange fagmiljøer i instituttsektoren har samarbeid med miljøer i UH-sektoren. Når publikasjonene kobles til finansieringskilde, vises en tydelig trend mot høyere andel samarbeid mellom forskere i UH- og instituttsektor over tid i de publikasjonene som springer ut av forskningsrådsfinansiering.

Rekruttering

Forskningsrådets styre vedtok en ny plan for forskerrekuttering og tidlig karriere i 2023. Nytt i planen er en sterkere vektlegging av sektormobilitet, entreprenørskap, internasjonal mobilitet og behovet for forskningskompetanse i bredden av samfunnet. Porteføljestyrenes ansvar for rekruttering er også tydeliggjort. Innføringen av planen er startet, blant annet med krav om at alle doktorander som finansieres av Forskningsrådet skal ha en utviklingsplan og at denne skal følges opp, og at postdoktorperioden normalt skal være minimum tre år.

Likestilling og mangfold

Forskningsrådet har videreført satsingen BALANSE+. Satsningens hovedmål er strukturell og kulturell fornyelse av forskningssystemet for å fremme kjønnsbalanse og mangfold. I 2023 ble det lyst ut midler gjennom BALANSE+ til prosjekter som skal utvikle innovative tiltak rettet mot kjønnsbalanse, mangfold og inkludering i akademien. Et kompetansesenter skal lede nettverket BalanseHub hvor prosjektene inngår. Formålet med nettverket er å utveksle erfaringer og få frem nye ideer, metoder og teorier.

Åpen publisering

En bredt sammensatt arbeidsgruppe med sekretariat i Forskningsrådet leverte i 2023 rapporten *Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024* med anbefalinger til forskere, forskningsutførende institusjoner, forskningsfinansiører og myndighetene. Rapporten adresserer de problematiske sidene ved dagens publiseringspraksis og skal bidra til å håndtere utfordringene i publiseringslandskapet i årene som kommer. Forskningsrådet har i 2023 arbeidet for at norske forskningsorganisasjoner skal innføre institusjonelle rettighetsstrategier slik at forskere beholder rettighetene til å gjøre sine artikler åpent tilgjengelige umiddelbart. Fjorten institusjoner har innført rettighetsstrategier så langt.

Folkeforskning og medvirkning

I 2023 utga Forskningsrådet rapporten *Folkeforskning i Norge*, som gir oversikt over aktiviteter, aktører og forskningsfelt innen folkeforskning. Folkeforskning (Citizen science) omfatter aktiviteter der ikke-forskere på ulike måter involveres i forskning, og hvor sluttresultatet er ny kunnskap eller innsikt. Forskningsrådet deltar også som partner inn i det EU-finansierte prosjektet PRO-Ethics, som setter søkelys på hvordan forskningsfinansiører i Europa kan teste nye, etiske måter å involvere innbyggere og samfunnsaktører i beslutningsprosesser.

Med denne utlysningen ønsker vi å fremme arrangementer og aktiviteter som legger til rette for nettverks- og kompetansebyggende aktiviteter som bidrar til å bygge kunnskap om planlegging, gjennomføring og evaluering av folkeforskningsprosjekter i Norge

Ansvarlig forskning og innovasjon

Forskningsrådet bidrar til utviklingen av ansvarlig forskning og innovasjon (Responsible Research and Innovation - RRI) nasjonalt og internasjonalt. I 2023 har Forskningsrådet blant annet styrket informasjonen til søkere om hvordan RRI kan omtales i et prosjekt eller i en søknad. Forskningsrådet deltar aktivt i RRI-arbeid i europeiske nettverk og partnerskap.

Vurdering av måloppnåelse: Strukturerende endringer

Resultater	Utfordringer/muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Det har over tid vært en betydelig økning i andel prosjekter med én eller flere samarbeidspartnere i Forskningsrådets prosjektportefølje.• Forskningsrådet har styrket arbeidet med å fremme kjønnsbalanse og mangfold gjennom videreføringen av Balanse+.• Forskningsrådet har bidratt til at fjorten institusjoner har innført rettighetsstrategier som sikrer forskerne retten til å gjøre sine artikler åpent tilgjengelige umiddelbart.• I 2023 har Forskningsrådet har bidratt til økt involvering av innbyggere og samfunnsaktører i forskning ved å styrke kunnskapen om folkeforskning, gi veiledning til forskere og delta i nettverk nasjonalt og internasjonalt.	<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet kan bidra til at forskningssystemet blir bedre i stand til å møte samfunnsutfordringer ved å stimulere til økt samarbeid mellom fagområder, sektorer og forskningsaktører.• Forskningsrådet skal følge opp anbefalingene i Strategi for vitenskapelig publisering etter 2024 for å fremme åpen forskning.• Forskningsrådet skal blant annet bidra sterkere til sektormobilitet, entreprenørskap og internasjonal mobilitet gjennom oppfølging av den nye planen for forskerrekruttering og tidlig karriere.• Vi ser et økende behov for infrastruktur for datahåndtering.

Mål 5 God rådgivning

Målformulering: *Forskningsrådet har ansvar for å gi myndighetene råd i forskningspolitiske saker. Forskningsrådet skal gi råd som grunnlag for utforming av forskningspolitikken (herunder sektorvise problemstillinger), og for hvordan de gjeldende forskningspolitiske prioriteringer bør følges opp.*

Samlet vurdering

Forskningsrådet har gitt myndighetene råd om forsknings- og innovasjonspolitikken gjennom den formelle styringsdialogen, faste rådgivende dokumenter, særskilte bestillinger fra departementene og en lang rekke kontaktflater for uformell rådgivning og fagdialog med enkeltdepartementer. Vi har gitt råd til myndighetene om hele forsknings- og innovasjonssystemet, utover Forskningsrådets investeringer, på flere områder: Kunnskapsgrunnlag og rådgivning i forbindelse med etableringen av samfunnsoppdrag, lanseringen av indikatorrapporten 2023, styrking av kunnskapsgrunnlagsarbeidet knyttet til bl.a. budsjettforslag, om internasjonalt forskningssamarbeid, følgeevalueringen av porteføljestyling, bidrag til regjeringens mineralstrategi, bidrag til regjeringens arbeid med en forsknings- og innovasjonssatsing på kunstig intelligens samt til satsingen på kommunale helse- og omsorgstjenester. Forskningsrådet har både gitt et innspill til og har deltatt aktivt i departementenes strategiprosess for å heve næringslivets forskning og utvikling til to prosent av BNP innen 2030, og i prosjektet for å videreutvikle virkemiddelapparatet, Virkemiddelapparatet 2.0. Videre har Kunnskapsdepartementets arbeid med den kommende stortingsmeldingen om forskningssystemet gitt en rekke bestillinger om kunnskapsgrunnlag og rådgivning som Forskningsrådet har levert på. Etter den omfattende nedbemanningen i Forskningsrådet ved inngangen til året, har kapasiteten til å opprettholde innsatsen på blant annet rådgivning til departementene blitt noe redusert. Samlet vurderer vi imidlertid vår rådgivning til myndighetene som god.

Strategisk område: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene

Undersøkelsen av departementene syn på Forskningsrådets rådgivning

På oppdrag av Kunnskapsdepartementet har Forskningsrådet gjennomført en undersøkelse av departementenes syn på rådgivningen på to områder: helse og samfunnssikkerhet. Temaene er valgt fordi de favner flere departementer og er prioritert i langtidsplanen, og fordi vi har arbeidet med rådgivning innenfor temaene på ulike arenaer over lang tid. Formålet med undersøkelsen er å etablere et kunnskapsgrunnlag for å utvikle og styrke rådgivningen overfor departementene på disse områdene, og generelt på områder som krever koordinering på tvers av flere departementer. Det er til sammen syv departementer som er intervjuet om Forskningsrådets rådgivning. Noen av de konkrete funnene i undersøkelsen om rådgivningen til departementene er:

- Departementene er godt fornøyd med Forskningsrådets rådgivning knyttet til helse og samfunnssikkerhet generelt, og svært godt fornøyd med den rådgivningen Forskningsrådet gir om EU og Horisont Europa både generelt og innenfor de to områdene.
- Departementene er tilfredse med grepene som er tatt for å koble budsjettforslaget 2025 tettere til målene i Langtidsplanen, og utviklingen av de departementsvise årsrapportene, som nå oppfattes som bedre tilpasset departementenes behov inn i eget arbeid.
- Forskningsrådets reduserte ressurser og kapasitet merkes av alle departementer, men i noe ulik grad.
- Det er viktig for departementene at Forskningsrådet har solid fag- og systemkompetanse på de ulike områdene vi gir råd innenfor, og god forståelse av sektorpolitikken.
- Departementene vektlegger at Forskningsrådet har høy faglig integritet og er uavhengige i rådgivningen. Det er ønskelig at Forskningsrådet er i forkant av departementenes prosesser og gjerne løfter temaer og problemstillinger på eget initiativ. Det er imidlertid viktig at alle

innspill er relevante, kunnskapsbaserte og at de kommer i riktig tid og på riktig nivå. Det krever god dialog mellom partene både i forkant og underveis i rådgivningsprosessen.

- Departementene ser behovet for mer samarbeid og koordinering med andre departementer framover, både knyttet til prioriteringene helse og samfunnssikkerhet og generelt, for å møte tverrfaglige og tverrdepartementale kunnskapsbehov på sentrale samfunnsområder. Nær alle departementene vi intervjuet ser behovet for en mer aktiv koordineringsrolle fra Forskningsrådets side for å bidra til dette.
- Departementene som har koordineringsansvar for helse og samfunnssikkerhet skal koordinere rapporteringen på de to prioriteringene i langtidsplanen. Utover koordineringsoppgaven på rapportering, er det ikke gitt retningslinjer for øvrig koordinering.

Forskningsrådet vil legge til grunn innsiktene fra undersøkelsen i videreutviklingen av vår rådgiving. Spesielt viktig er det å få på plass gode mekanismer for bedre samarbeid/koordinering på tvers av departementer i etableringen av tverrsektorielle satsinger. Kunnskapsgrunnlaget for overordnet forskningspolitisk rådgiving må styrkes og ytterligere synliggjøres, samtidig som Forskningsrådet bør ta en tydeligere og uavhengig rolle. Dette er særlig viktig i innspill til den kommende stortingsmeldingen om forskningssystemet og i innspill til prioriteringer i EUs 10. rammeprogram. En viktig forutsetning for at Forskningsrådet skal lykkes som en sterk faglig og uavhengig rådgiver, er tilstrekkelig ressurser å sette inn på rådgivingsoppgavene.

Rådgiving knyttet til kommende stortingsmelding om forskningssystemet

I Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032 varslet regjeringen en stortingsmelding om forskningssystemet. Forskningsrådet følger meldingsarbeidet på ulike måter, gjennom svar på bestillinger fra KD om kunnskapsgrunnlag på ulike felt, og gjennom dialogmøter med ulike aktører i sektoren om problemstillinger som direkte og indirekte berører meldingsarbeidet. I tillegg har en forskningsrådsansatt bidratt på deltid direkte i departementets meldingsarbeid. Vi har gitt et innspill til regjeringens arbeid med Strategi for økt FoU i næringslivet, med seks anbefalinger for å utløse økte FoU-investeringer i privat sektor. Særlig viktig var styrets innspill om Forskningsrådets merverdi, rolle og funksjoner høsten 2023. I innspillet løfter styret fram oppgaver de mener vi bør ha stor oppmerksomhet på i årene som kommer, ikke minst for å møte langtidsplanens ambisjon om en kunnskapsbasert omstilling av Norge. Forskningsrådet har levert flere analyser og utredninger, blant annet om instituttsektoren og om samspill i forskningssystemet. Et større arbeid om Forskningsrådets oppfølging av anbefalinger i eksterne evalueringer og rapporter, Utviklingslinjer i Forskningsrådet 2012-2024, er også overlevert KD. Rapporten dokumenterer effektene av Forskningsrådets oppfølging og viser at Forskningsrådet de siste årene har vært i rivende utvikling for å løse samfunnsoppdraget.

Samfunnsoppdragene

Forskningsrådet har ledet en operativ gruppe av underliggende etater for hver av de to samfunnsoppdragene Bærekraftig fôr og Inkludering av flere barn og unge i utdanning, arbeids- og samfunnsliv. I tillegg har Forskningsrådet bidratt til utviklingen av samfunnsoppdrag som arbeidsform i dialog med departementene, og deltatt i internasjonale fora i regi av EU og OECD, der samfunnsoppdrag som virkemiddel drøftes og videreutvikles.

Rådgiving knyttet til norsk deltakelse i Horisont Europa

Forskningsrådet har oppnevnt eksperter som deltar i Horisont Europas ulike programkomitéer for å medvirke til at arbeidsprogrammets utlysninger passer norske aktører. Bidragene bygger på innspill vi samler fra norske referansegrupper. Deltakelse i partnerskapene og dybdeveiledning av søkere til rammeprogrammet, har vært høyt prioritert. Forskningsrådet får entydig positive tilbakemeldinger på betydningen av den internasjonale rådgivingen. Den rollen de nasjonale kontaktpersoner spiller for å legge til rette for norsk deltakelse i Horisont Europa, trekkes fram som særlig viktig. Vi innlemmer kunnskap om norsk deltakelse i Horisont Europa i våre porteføljeanalyser om hvordan vi investerer i norsk forskning. Rådgiving overfor departementene har i 2023 også inkludert vurderinger knyttet til RETUR-EU, synergier mellom nasjonale og europeiske virkemidler og innspill til utviklingen av norske posisjoner inn mot det kommende EUs 10. rammeprogram, FP10.

Veikart for forskningsinfrastruktur

Forskningsrådet utarbeidet et nytt veikart for norsk forskningsinfrastruktur i 2023. Veikartet synliggjør Norges behov for oppdatering av forskningsinfrastruktur i årene framover, beskriver det strategiske grunnlaget for Forskningsrådets infrastruktursatsing og er et sentralt dokument i utvelgelse av prosjekter i fremtidige tildelinger. Veikartet er utarbeidet ved hjelp av et eksternt utvalg og faglige innspill fra institusjonene og tematiske workshoper.

Kunnskapsoversikter

Forskningsrådet har de siste årene gjennomført ulike kartlegginger av kunnskapsstatus på viktige og særlig forskningssvake områder. I 2023 har vi laget nye kunnskapsoversikter om arbeidsinkluderingsystemet og om arbeidsmiljø og -helse. Langtidsplanen har som mål at kunnskapsoppsummeringer og -oversikter i større grad skal brukes for å tilgjengeliggjøre resultater fra forskning og bidra til at kunnskapen tas i bruk. Kunnskapsoppsummeringer er også et nyttig supplement til analyser av Forskningsrådets porteføljer.

Evaluering av fagområder og virkemidler

Forskningsrådet har i 2023 gjennomført store fagevalueringer innenfor biovitenskap og naturvitenskap. De nasjonale rapportene med resultater fra evalueringene vil komme i mars 2024 og bli presentert i årsrapporten for 2024. Det er også satt i gang nye fagevalueringer innenfor helse og medisin og innenfor matematikk, IKT og teknologi. Også for disse evalueringene vil det bli utarbeidet nasjonale rapporter, som offentliggjøres våren 2025. Formålet med fagevalueringene er å vurdere kvaliteten på norsk forskning sett i et internasjonalt perspektiv. Evalueringene skal gi råd og anbefalinger om tiltak som kan fremme kvalitet, relevans og effektivitet i forskningen, og samarbeid i og mellom sektorene. Det er i 2023 også gjennomført en eksempelstudie av effekt av forskning på utenforskap og samfunnsikkerhet.

Evaluering av Forskningsrådets porteføljestyring

Følgeevalueringen av porteføljestyring av Forskningsrådets investeringer ble avsluttet i 2023. Det er levert til sammen tre delrapporter og én sluttrapport. Forskningsrådet vurderer anbefalingene i evalueringen som nyttige. Følgeevalueringen har gitt oss mulighet til å justere virkemåten til porteføljestyring underveis i evalueringen. Spørreundersøkelsen til alle medlemmene av porteføljestyrene var særlig utslagsgivende for endringene i mandat og ny inndeling av porteføljestyrene, og for hvordan relasjonen mellom Styret og porteføljestyrene kan fungere best mulig. Tre-fire år med porteføljestyring har gitt nyttig erfaring og læring. Kontinuerlig justering er nødvendig også framover for å sikre at porteføljestyringen som metode kan utnyttes best mulig i organisering og styring av Forskningsrådets aktiviteter.

Samarbeid i virkemiddelapparatet

Forskningsrådet har på oppdrag av Nærings- og fiskeridepartementet deltatt i en gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet i prosjektet Virkemiddelapparatet 2.0. Arbeidet var ressurskrevende på ledernivå, men har gitt resultater i form av godt samarbeid, økt innsikt og gode forslag til løsninger. Blant hovedanbefalingene er en videreutvikling av en digital løsning som skal forenkle og styrke brukervennligheten for bedrifter (Én vei inn), en felles klassifisering av grønne prosjekter på grunnlag av EUs taksonomi, samt en ny samhandlingsmodell i virkemiddelapparatet.

Nye finansieringsformer for forskning og utvikling

Forskningsrådet har tatt initiativ til å kartlegge hvordan privat kapital kan mobiliseres til å investere mer i forskning, utvikling og innovasjon. Rapporten Privat finansiering av forskning, utvikling og forskningsbasert innovasjon i Norge peker på en rekke grep som kan bidra til å utløse mer privat finansiering, blant annet forbedre rammebetingelsene for private investeringer i FoUI, tiltrekke utenlandske investeringer og vektlegge FoUI i nærings- og eierskapspolitikken.

Tillit til forskning

Befolkningens tillit til norsk forskning ligger på et høyt nivå. I 2023 ble det gjennomført tre befolkningsundersøkelser som viser at åtte av ti har stor tillit til forskning. Under pandemiperioden var nordmenns tillit til forskning rekordhøy, med et gjennomsnitt på nærmere 90 prosent som uttrykte stor tillit. Tallene for 2023 viser at vi holdningsmessig er tilbake til perioden før pandemien. Forskningsrådet har siden 2019 kvartalsvis målt befolkningens holdninger til forskning. Det har gitt oss innsikt i hva som påvirker nordmenns syn på ulike dimensjoner ved forskning og samfunn, og er i europeisk sammenheng unike tidsserier på grunn av de hyppige målingene. Høsten 2023 ble Institutt for samfunnsstudier (ISF) med i et samarbeidsprosjekt med Forskningsrådet som skal videreutvikle tidsseriene. Denne innsikten er et viktig grunnlag for Forskningsrådets innspill og råd til forskningssektoren knyttet til møtet mellom forskning og samfunn. Tidsseriene og kunnskapsgrunnlaget er forankret i Forskningsrådets nasjonale ansvar for forskningsformidling.

Vurdering av måloppnåelse: Relevante og velbegrunnede forskningspolitiske råd til departementene

Resultater	Utfordringer og muligheter
<ul style="list-style-type: none">• Forskningsrådet har gitt omfattende kunnskapsgrunnlag og råd til myndighetene, både i tilknytning til systemmeldingsarbeidet og uavhengig av det, som råd om samfunnsoppdragene og om nye finansieringsformer.• Sektorieell rådgivning til enkeltdepartementer er høyt prioritert og er som tidligere levert i stor skala.• Forskningsrådets rådgivning om EU, Horisont Europa og kommende rammeprogram er svært høyt verdsatt av departementene.• Forskningsrådets arbeid med oppdatert veikart for forskningsinfrastruktur synliggjør behov for både oppdatering av nasjonal infrastruktur og norsk deltakelse i internasjonal infrastruktur.• Forskningsrådets innføring av porteføljestyring er følgeevaluert og har gitt nyttig kunnskap i arbeidet med struktur og mandat for ny porteføljestyrestruktur.	<ul style="list-style-type: none">• Den kommende stortingsmeldingen om forskningssystemet gir gode muligheter for Forskningsrådets rådgivning.• Utfordringen "Å ta forskningen i bruk" og bidra til at forskningen faktisk kan møte de store samfunnsoppgavene, krever nytenkning rundt samarbeids- og finansieringsformer i et utvidet forsknings- og innovasjonssystem.• Forskningsrådets rådgivning og dialog med departementene kan bidra til økt koordinering på tvers av departementene.• I veikartet for forskningsinfrastruktur og anbefalingene for oppfølging av fagevalueringer ligger det store muligheter til å styrke kvaliteten i norsk forskning.• Oppfølgingen av anbefalingene i evalueringen av Forskningsrådets porteføljestyring vil gi bedre indikatorer på måloppnåelse og bedre samhandling mellom porteføljestyrene.• Departementene merker seg Forskningsrådets reduserte kapasitet til dialog og rådgivning, og er opptatt av at det ikke må gå på bekostning av kvaliteten på rådgivningen.

Styring og kontroll i virksomheten

Styring og kontroll i virksomheten

Forskningsrådets mål, strategier, risikovurderinger og kvalitetssystem sikrer god styring og kontroll med at virksomheten drives i samsvar med føringer og krav. Kvalitetssystemet er bygget opp med utgangspunkt i ISO 9001 og ISO 27001. Sentralt i Forskningsrådets virksomhetsstyring står månedlig økonomirapportering og tertialvis oppfølging av resultater på virksomhetens nøkkelområder. Tertialrapporter legges også frem til Styret. Særlig oppmerksomhet ble i 2023 rettet mot risikovurderinger av omstillingen til et lavere virksomhetsbudsjett, og av økonomiforvaltningen.

Forskningsrådet har ikke hatt noen større hendelser i 2023. Unntak er ett tilfelle av brudd på GDPR som ble rapportert til Datatilsynet. Ellers er det kun mindre driftsmessige hendelser som må betraktes som normalt i en operativ drift. Riksrevisjonen hadde ingen merknader.

Forskningsrådet har en egen uavhengig internrevisjon underlagt Styret. I 2023 har en hovedoppgave vært forpliktelser knyttet til revisorattestasjoner, hovedsakelig i forbindelse med Forskningsrådets deltakelse i Horisont 2020. Internrevisjonen vil i løpet av 2024 bli satt ut eksternt, etter ønske fra Styret om å etablere ny innretning av internrevisjonen. Et eget team kontrollerer håndtering av mislighold av tilskudd. Ingen av sakene i 2023 har medført politianmeldelse.

Gjennom Miljøfyrtårn-ordningen overvåkes Forskningsrådets totale energiforbruk, transportbelastning, avfallsproduksjon og miljøstatus hos leverandørene våre. En rapport til Miljøfyrtårn-ordningen utarbeides til april hvert år.

Ledelsen og Styret orienteres om status på informasjonssikkerhet og GDPR en gang i året. Status på GDPR kvalitetssikres av vårt Personvernombud, og vedkommende har mulighet å gi ledelsen og Styret sin egen vurdering. Vårt personvernombud er eksternt og gir oss faglig bistand og deltar på møter med NOKUT og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse.

Sikkerhet og beredskap

Med utgangspunkt i PSTs vurdering av at norske forsknings- og utdanningsinstitusjoner er utsatte etterretningsmål og føringene fra Kunnskapsdepartementet, har Forskningsrådet forsterket arbeidet med informasjonssikkerhet. Området med høyest risiko er vurdert å være cybertrusselen fra organiserte kriminelle og statlige eller statlig sponsede aktører. I 2023 har vi blant annet

- revidert risiko og sårbarhetsanalysen (ROS). Forskningsrådet ROS-analyse inkluderer verdivurdering og kartlegging av avhengigheter.
- gjennomført øvelse som simulerte et angrep av løsepengevirus (ransomware) på alle systemer. De viktigste læringspunktene var behovet for reservekapasitet i beredskapsorganiseringen, og behov for krisehåndterings- og støtteverktøy som fungerer når interne systemer er nede.
- opprettholdt kontakt med PST gjennom bilateralt kontaktmøte

Styringssystemet for sikkerhet er forankret i egen policy for sikring, og beskrevet i relevante instruksjoner, veiledninger og håndbøker. Styringssystemet favner hele sikringsområdet, også informasjonssikkerhet. Roller og ansvar er definert og beskrevet i et eget dokument. NOKUTs gjennomgang i 2023 av ROS-analyse, beredskapsplanverk og beredskapsøvelse viser at Forskningsrådet tilfredsstillende opplever kravene til arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.

Forskningsrådet følger NSMs grunnprinsipper sikkerhetsarbeid. Vi gjør årlige målinger av informasjonssikkerhet i samarbeid med eksternt firma. CIS (Center for Internet Security) består av 18 kontroller og gir anbefalinger om tiltak for å beskytte oss mot de mest alvorlige trusler og sårbarheter. Forskningsrådet fokuserte i 2023 på å formalisere arbeidet rundt sårbarhets-håndtering, bevisstgjøring av ansatte og penetrasjonstesting. Riksrevisjonens revisjon i 2023 av tilgangsstyring på kjernesystemene våre hadde ingen merknader.

Vurdering av framtidsutsikter

Vurdering av framtidutsikter

Norge og verden står overfor store og sammensatte utfordringer i en verden preget av større geopolitisk usikkerhet enn tidligere. Klima- og naturkrise, teknologisk utvikling, sikkerhetsutfordringer og økt press på velferdssamfunnet og demokratiet utfordrer oss på ulike måter, men må løses i sammenheng. Styret mener at norsk forskning og innovasjon, i samspill med det internasjonale forskningssystemet, spiller en nøkkelrolle i den omfattende omstillingen som må til for å møte utfordringene og utnytte de nye mulighetene på en klok og bærekraftig måte.

Forskning av høy kvalitet er den viktigste ressursen

Ved å satse langsiktig på grunnleggende forskning av høy kvalitet, legger vi fundamentet for beredskap, velferd og nyskaping i årene som kommer. Styret vil bidra til at Forskningsrådet styrker kunnskapen på alle samfunnsområder ved å legge til rette for at Norge har gode forsknings- og utviklingsmiljøer som kan arbeide langsiktig og samtidig respondere raskt på nye utfordringer, og bidra til at forskningen tas i bruk. Utfordringene og den høye endringstakten krever godt samspill mellom langsiktig grunnleggende forskning og utfordringsdrevet forskning.

Forskning for å redusere samfunnets sårbarhet

Styret mener det er nødvendig å styrke forskningen i hele bredden for å ivareta nasjonal sikkerhet, fra den nasjonale beredskapen til sektormyndighetenes ansvar for klima- og miljørisiko, naturtap og forsyningssikkerhet til cyberrisiko og ekstremisme. Det er nødvendig å etablere nye løsninger som fremmer samarbeid mellom militære og sivile forsknings- og innovasjonsmiljøer, og ivaretar samfunnets behov knyttet til åpenhet og skjerming av forskning.

Nye muligheter for verdiskaping og bærekraftige løsninger

For å sikre velferdssamfunnets bærekraft må vi øke verdiskapingen i offentlig sektor og næringslivet. Den teknologiske utviklingen og samfunnsutfordringene byr også på markedsmuligheter for norsk næringsliv. Derfor er det viktig å legge til rette for omstilling gjennom gode rammebetingelser og ordninger både for næringslivet og offentlig sektor. Digitalisering og utvikling av kunstig intelligens gir nye muligheter for deltagelse, verdiskaping, konkurransevne og velferd. Forskningsrådet vil bidra til mer innsikt i hvordan digitaliseringen påvirker oss, og mulighetene den gir.

Forskningssystemet må understøtte alle samfunnssektorer

Skal vi lykkes med å forstå og håndtere samfunnsutfordringene, må vi legge enda bedre til rette for at aktører innenfor forskning og innovasjon får bidra med kunnskapen og verdiskapingen som kreves, og at forskningen blir tatt i bruk. Forskningsrådet har som en sentral aktør et særlig ansvar for at forskning kommer til nytte, både som rådgiver og som finansieringskilde for forskning.

Regjeringens arbeid med stortingsmeldingen om forskningssystemet er viktig for å legge til rette for et forskningssystem som understøtter alle samfunnssektorer med høy kompetanse og tilstrekkelig kapasitet. Forskningsrådet vil bidra til en kunnskapsbasert forskningspolitikk og legge til rette for godt samspill, koordinert innsats og utstrakt samarbeid på tvers av fag-, sektor-, aktør- og landegrenser.

I en tid der proteksjonisme og bilaterale avtaler svekker internasjonalt samarbeid, er det også viktigere enn før å satse på internasjonalt forskningssamarbeid for å koble verden sammen. Styret mener det å posisjonere Norge inn mot EUs tiende rammeprogrammet må være en viktig del av dette arbeidet.

Årsregnskap

Årsregnskap

Ledelseskommmentar

Regnskapet omfatter Forskningsrådets virksomhet som består av et FoU-regnskap og et virksomhetsregnskap, samt Kilden og Teknologirådet. Forskningsrådet er også forvalter av Eiendomsfondet – dette regnskapet avlegges separat, jf. retningslinjer for statlige fond. Eiendomsfondet forvaltes etter egne statutter.

Regnskapsstandard

Regnskapet gir et dekkende bilde av Forskningsrådets virksomhet ut fra årets aktivitet og de regnskapsprinsipper som er lagt til grunn. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra Kunnskapsdepartementet. Norges forskningsråd revideres av Riksrevisjonen.

Regnskapet er avlagt etter statlige regnskapsstandarder (heretter kalt SRS), men avviker når det gjelder pensjonsforpliktelser utenom Statens pensjonskasse (SPK), jf. note for regnskapsprinsipper.

Under driftsinntekter og driftskostnader vises i hovedsak kostnader og inntekter til egen drift, drift av programmer/aktiviteter og drift av Kilden og Teknologirådet. I tillegg kommer driftskostnader i FoU-regnskapet.

Organisering

Forskningsrådet startet i 2022 en prosess med nedbemanning grunnet flere års kutt i virksomhetsbudsjettet på totalt 232,8 mill. kroner i perioden 2017-2023. Nedbemanningen ble gjennomført gjennom frivillig avgang og tilbud om sluttpakker, totalt tok 84 ansatte sluttpakke. Kostnadene ifm. sluttpakkene ble utbetalt gjennom våren 2023 med siste utbetaling i juli. Det ble lagt inn som kommentar i regnskapet note 2 at det ble avsatt 65 mill. kroner i regnskapet for 2022. Totale kostnader ifm. sluttpakkene ble 84 mill. kroner.

Overordnet organisering av Forskningsrådet er beholdt gjennom prosessen, men med noen organisatoriske justeringer er gjennomført. Gjennom prosessen har det blitt lagt vekt på å gjennomføre Forskningsrådets samfunnsoppdrag og særskilte føringer fra finansierende departement.

Økonomisk drift

FoU budsjett

Forskningsrådet har i 2023 fått bevilget 11,09 mrd. kroner til FoU-formål mot 12,6 mrd. kroner i 2022. Totalt utgjorde bevilgninger fra departementer 10,7 mrd. kroner, og midler fra øvrige finansieringskilder er på 392 mill. kroner. Reduksjonen mot 2022 er i hovedsak at Forskningsrådet i 2022 fikk en ekstrabevilgning 1,64 mrd. kroner ved nysalderingen.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) la i 2022 fram en rapport som gir nye avklaringer med konsekvenser for gjeldende praksis vedrørende bruk av avsetninger sett opp mot økonomiregelverket og bevilgningsreglementet. DFØs gjennomgang ble varslet i St. Prp nr. 1 (2021) og er utført etter bestilling fra KD. Rapporten stadfester at det ikke er tillatt med negative avsetninger på enkeltposter ved årsslutt. Tidligere praksis, der avsetninger har vært håndtert på mer aggregert nivå, har dermed opphørt og avsetningene håndteres nå på kapittel og post. I 2023 har det derimot vært gjennomført en omdisponering av midler som er inntektsført på KDs post 285.53 til hhv. 285.52 og 285.54 til en samlet sum av 322,2 mill. kroner. Flyttingen var godkjent av

Kunnskapsdepartementet og er i tråd med Forskningsrådets fullmakt i 2023 til å omdisponere midler mellom kapittel og post på inntil 3 mrd. kroner.

Gjennom 2022 gjorde Forskningsrådets interimsstyre flere tiltak for å forbedre likviditeten. Totalt ble det gjennomført reduksjoner i tildelingsrammen for 2022 og 2023, med total provenyeffekt på 1,9 mrd. over flere år. Tiltakenes effekt er langsiktig og har bidratt til å redusere utbetalingene i 2023.

Differansen mellom tilførte midler og utdelte midler utgjør endringen i Forskningsrådets forskningsforpliktelser (overføringer), jf. kortsiktig gjeld i balansen. Overføringene ut 2023 er på 2,88 mrd. kroner, er reduksjon på 440 mill. kroner mot 2022. Totalt er 186 mill. kroner fra diverse finansieringskilder og 2,7 mrd. kroner fra departementsinntekter. Av overført beløp er om lag 200 mill. kroner tilknyttet ekstrabevilgninger fra Revidert nasjonalbudsjett som ikke har kommet til utbetaling. Estimater i tredje kvartalsrapport var på 2,4 mrd. kroner som gir et avvik mot resultat på vel 300 mill. kroner. Av avviket kan 200 mill. kroner relateres til forsinkelser i forskerprosjekter under den åpne arenaen *Fri prosjektstøtte*. Av de 2,8 mrd. kronene som er overført inn til 2024 er samtlige bundet opp til forpliktelser i 2024. Fremtidige estimerte utbetalinger ligger derimot under forpliktelsene grunnet forventet forsinkelse i prosjektenes framdrift. Ved utgangen av 2023 var samtlige finansierende budsjettposter positive, det er en risiko for at en budsjettpost (HOD 780.50) kan bli negativ ved utgangen av 2024.

Totalt er fremtidige forpliktelser knyttet til forskningsaktiviteter og prosjekter på 40,6 mrd. kroner fra 2024 – 2031 ved tidspunktet for avsluttet regnskap. Inkludert i forpliktelser er søknader fra 2023 som ikke har fått ferdigstilt kontrakt, men er tildelt midler. Inkludert er også en videreføring av grunnbevilgningene til instituttsektoren på uendret nominelt nivå i hele perioden.

Forskningsrådets avtaler om tilskudd er enkeltvedtak og reguleres derfor av forvaltningsrettslige regler. Avtalen gir derfor ikke en binding om flerårige tilskuddsutbetalinger. I avtalens generelle vilkår kapittel 18.1 heter det blant annet at Forskningsrådet kan heve avtalen dersom "*Sentrale forutsetninger for kontraktsforholdet svikter, herunder at Forskningsrådet ikke får de nødvendige midler stilt til rådighet, det skjer endringer i offentlige reguleringer eller det oppstår andre uforutsette omstendigheter av vesentlig betydning for gjennomføringen av prosjektet eller Forskningsrådets evne til å bidra til dette, jf. punkt 4.7.*"

Forskningsrådet estimerer at utbetalingene i 2024 vil ligge noe under nivået på forpliktelsene på grunn av forsinkelser og endringer i de underliggende prosjektene.

Virksomhetsbudsjett

Virksomhetskostnadene finansieres ved én bevilgning fra KD, refusjoner fra FoU og andre inntekter. Bevilgningen fra KD var i 2023 på 769,4 mill. kroner, inkludert en økning i revidert nasjonalbudsjett på 25,1 mill. kroner. I revidert nasjonalbudsjett ble bevilgningen til virksomhetskostnader justert med 18,6 mill. kroner på grunn av ekstraordinær lønns- og prisjustering og kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift, i tillegg styrking av grønn skipsfart – Zero-Emission Shipping, naturvitenskaplig fagfellevurdering, etablering av nasjonalt koordineringssenter for cybersikkerhet og etablering av sekretariat for samfunnsoppdraget om inkludering av barn og unge.

Andre inntekter og kostnadsrefusjoner var på totalt 24 mill. kroner. Av det var vel 4,8 mill. kroner inntekter fra samarbeid med EU-kommisjon og andre europeiske aktører. Ved inngangen til 2023 var det overført 37 mill. kroner i administrativ avsetning. Styret vedtok på grunnlag av dette et disponibelt budsjett på 827 mill. kroner. Den administrative avsetningen ved utgangen av 2023 er på 31 mill. kroner, og blir overført inn i 2024.

Administrativ avsetning er i all hovedsak koblet til lavere kostnader som følge av at søknadsmengden i 2023 er redusert med om lag 25 %, sammenlignet med 2022. Dette er en konsekvens av en styrt utvikling og et politisk ønske økt effektivitet innen forskningsfinansiering. I tillegg har Forskningsrådet gjennom 2023 fått flere nye oppgaver med finansiering som går over flere år, hvorav mange på slutten av året. Forskningsrådet har gjennom 2023 redusert antall ansatte med om lag 20 %.

Pensjonsforpliktelser utenom SPK utgjorde 37,5 mill. kroner pr 31.12.23. Årets endring føres mot egen linje i balansen ved årsslutt, og reduserer ikke virksomhetskapskapitalen. I tillegg dekker Forskningsrådet pensjonsforpliktelser gjennom KLP som dekkes over driften, kostnaden i 2023 var på 8,7 mill. kroner.

Investeringer i anleggsmidler

I 2023 er det gjort investeringer i varige driftsmidler/immaterielle rettigheter for til sammen 39,9 mill. kroner:

- Investeringer og forbedringer i IKT-porteføljen - 0,6 mill. kroner
- Reversering av programvare RPA-AI22 aktivert 2022, kostnadsført i 2023 - minus 4,2 mill. kroner
- Utvikling iFront (nytt sakssystem) og utvikling budsjettplanleggingsverktøy, under utførelse - 39,9 mill. kroner
- Investering i møteromsutstyr og studio - 1,7 mill. kroner
- Ombygging fremleielokaler Drammensveien 288 - 1,3 mill. kroner
- Ombygging fremleielokaler Drammensveien 288 under utførelse - 0,6 mill. kroner.

I budsjettet for 2024 er det satt av 57 mill. kroner til investeringer i varige driftsmidler/immaterielle rettigheter.

29. februar 2024

Mari Sundli Tveit

Administrerende Direktør

Note regnskapsprinsipper

Norges forskningsråd er etablert som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og underlagt de krav som stilles til statlig økonomiforvaltning for nettobudsjetterte virksomheter.

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med gjeldende statlige regnskapsstandarder (SRS).

Alle regnskapstall er oppgitt i 1000 kroner dersom ikke annet er særskilt opplyst.

Anvendte regnskapsprinsipper

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling). Overskudd fra bevilgningsfinansiert aktivitet er presentert som Avregnet bevilgningsfinansiert aktivitet i del C Statens kapital i balansen. Tilskudd fra statlige etater, samt tilskudd fra andre som ikke er benyttet på balansedagen, er presentert som annen kortsiktig gjeld i balanseoppstillingen. Tilsvarende gjelder for gaver og gaveforsterkninger.

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra bevilgninger. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultateffekt.

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter er kostnadsført i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, er kostnadsført i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er forbrukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Vi har resultatført arbeidsgiverandelen av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon er kostnadsført som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler virksomheten en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremiemodellen. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er ajour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

I tillegg har NFR en pensjonsordning som regnskapsføres etter NRS 6.

Leieavtaler

Vi har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varige eiendeler menes eiendeler med utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelige eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på kr 50 000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved endret anvendelse eller utnyttelse, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare

Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Bruk av egne ansatte til utvikling av programvare er kostnadsført.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. I tillegg er gaveforsterkningsmidler presentert som kortsiktig gjeld. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld. Statens kapital består av virksomhetskapskapital, avregninger og utsatt inntektsføring av bevilgning (nettobudsjetterte).

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler viser inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som er benyttet til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Presenteres etter samme prinsipper som de er bokført (periodiseringsprinsippet)

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten inntektsføres i takt med kostnadene, i tråd med reglene om motsatt sammenstilling i SRS 10.

Ubrukte midler og tilskudd som ikke er utbetalt til bevilgningsmottaker, fremgår av Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer i balansen (forskningsforpliktelser).

Kontantstrøm

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den *direkte* metode tilpasset statlige virksomheter.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsipp

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser. Forskningsrådet har egen tariffavtale og faller ikke under personalforsikringsordningene i den statlige tariffavtalen. Forskningsrådet har derfor unntak for dette prinsippet for gruppeliv/ulykkes- og reiseforsikring for sine ansatte.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres likvider løpende gjennom året i henhold til utbetalingsplan fra overordnet departement og disponerer en egen oppgjørskonto i konsernkontoordningen i Norges Bank. Denne renteberegnes ikke. Nettobudsjetterte virksomheter beholder likviditeten ved årets slutt. Bankkonti utenfor konsernkontoordningen er presentert på linjen Andre bankinnskudd i balanseoppstillingen.

Prinsipp for bevilgningsoppstilling

Virksomhetsregnskapet for statlige forvaltningsorganer med særskilte fullmakter til bruttoføring utenfor statsbudsjettet (nettobudsjetterte virksomheter) er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer i bestemmelser om økonomistyring i staten. Virksomhetsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsenes punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og tilleggskrav fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til bestemmelsenes punkt 3.7.1. Nettobudsjetterte virksomheter får bevilgningen fra Kunnskapsdepartementet innbetalt på sin bankkonto. Beholdninger på virksomhets oppgjørskonto i Norges Bank overføres til nytt år.

Bevilgningsoppstillingen omfatter perioden fra 1. januar til den aktuelle balansedagen.

Bevilgningsoppstillingens del I viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i henhold til tildelingsbrev og hvilke utbetalinger som er registrert i statens konsernkontosystem. Utbetalingene er knyttet til og avstemt mot tildelingsbrevene og er satt opp etter inndelingen Stortinget har fastsatt for budsjettet og de spesifikasjonene som er angitt i tildelingsbrevene.

Bevilgningsoppstillingens del II omfatter det som er rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser saldo og likvidbevegelser på virksomhetens oppgjørskonto og øvrige konti i Norges Bank. Beholdningene rapportert i likvidrapporten er avstemt mot statens konsernkontosystem og øvrige beholdninger i Norges Bank.

Bevilgningsoppstillingens del III viser alle finansielle eiendeler som virksomheten er ført opp med i statens kapitalregnskap. Beholdningene i statens kapitalregnskap er basert på at transaksjonene er ført med verdien på betalingstidspunktet. Verdien på balansedagen er satt til historisk kostpris på transaksjonstidspunktet.

Bevilgningsrapportering for Norges forskningsråd - tildeling i henhold til tildelingsbrev:

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
DEL I			
Arbeids- og inkluderingsdepartementet			
AID - Kap. 601.50	Utredningsvirksomhet, forskning mm	Norges forskningsråd	195 115
<i>Sum bevilgning fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet</i>			195 115
Barne- og familiedepartementet			
BFD - Kap. 800.50	Barne- og familiedepartementet	Norges forskningsråd	43 006
<i>Sum bevilgning fra Barne- og familiedepartementet</i>			43 006
Forsvarsdepartementet			
FD Kap. 1700.52	Forsvarsdepartementet	Overføringer til statlige forvaltningsorganer	16 000
FD Kap.1700.73	Forsvarsdepartementet	Forskning og utvikling, kan overføres	6 200
<i>Sum bevilgning fra Forsvarsdepartementet</i>			22 200
Finansdepartementet			
FIN Kap.1600.21	Finansdepartementet	Spesielle driftsutgifter	24 200
FIN Kap.1600.70	Finansdepartementet	Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet	14 605
<i>Sum bevilgning fra Finansdepartementet</i>			38 805
Helse- og omsorgsdepartementet			
HOD Kap. 780.50	Forskning	Norges forskningsråd	389 353
<i>Sum bevilgning fra Helse- og omsorgsdepartementet</i>			389 353
Justis- og beredskapsdepartementet			
JD Kap.400.23	Justis- og beredskapsdepartementet	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting,	1 200
JD Kap.400.50	Justis- og beredskapsdepartementet	Norges forskningsråd	62 743
<i>Sum bevilgning fra Justis- og beredskapsdepartementet</i>			63 943

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
Kunnskapsdepartementet			
KD Kap. 201.21	Analyse og kunnskapsgrunnlag	Spesielle driftsutgifter	226 740
KD Kap. 226.21	Kvalitetsutvikling i grunnskoleopplæringen	Spesielle driftsutgifter	300
KD Kap. 226.71	Kvalitetsutvikling i grunnskoleopplæringen	Tilskudd til vitensentre	96 366
KD Kap. 285.52	Norges forskningsråd	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 795 114
KD Kap. 285.53	Norges forskningsråd	Sektoroverskridende og strategiske satsinger	1 954 524
KD Kap. 285.54	Norges forskningsråd	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	804 432
KD Kap. 285.55	Norges forskningsråd	Virksomhetskostnader	769 356
KD Kap. 287.57	Forskningsinstitutter og andre tiltak	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	240 057
KD Kap. 288.21	Internasjonale samarbeidstiltak	Spesielle driftsutgifter	38 814
<i>Sum bevilgning fra Kunnskapsdepartementet</i>			5 925 703
Klima- og miljødepartementet			
KLD Kap. 1410.50	Kunnskap om klima og miljø	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	232 407
KLD Kap. 1410.51	Kunnskap om klima og miljø	Forskningsprogrammer	400 585
KLD Kap. 1410.53	Kunnskap om klima og miljø	Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	7 693
<i>Sum bevilgning fra Klima- og miljødepartementet</i>			640 685
Kommunal- og distriktsdepartementet			
KDD Kap. 500.50	Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Forskningsprogrammer	48 931
KDD Kap. 541.22	IT- og ekopolitikk	Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekopolitikken	1 000
KDD Kap. 541.50	IT- og ekopolitikk	Forskningsprogrammer	133 085
KDD Kap. 553.74	Omstillingsdyktige regioner	Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	25 392
<i>Sum bevilgning fra Kommunal- og distriktsdepartementet</i>			208 408
Kulturdepartementet			
KUD - Kap. 325.52	Allmenne kulturformål	Norges forskningsråd	15 530
KUD - Kap. 335.73	Medieformål	Medieforskning	9 086
KUD - Kap. 328.78	Medieformål	Andre museums- og kulturverntiltak	5 260
KUD - Kulturdepartementet	KUD - Kulturdepartementet	Spillemidler - foreligger ikke kapittel.post	1 654
<i>Sum bevilgning fra Kulturdepartementet</i>			31 530

Kapittel og post pr departement	Kapittelnavn	Posttekst	Samlet tildeling
Landbruks- og matdepartementet			
LMD - Kap.1137.50	Forskning og innovasjon	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	200 090
LMD - Kap. 1137.51	Forskning og innovasjon	Basisbevilgninger mm, Norges forskningsråd	203 087
LMD - Kap. 1150.77	Til gjennomføring av jordbruksavtalen mm	Utviklingstiltak	-
<i>Sum bevilgning fra Landbruks- og matdepartementet</i>			403 177
Nærings- og fiskeridepartementet			
NFD - Kap. 900.21	Norges forskningsråd	Tilskudd til forskning	1 200
NFD - Kap. 920.50	Norges forskningsråd	Tilskudd til forskning	1 591 942
NFD - Kap. 920.51	Norges forskningsråd	Tilskudd til forskning	603 521
NFD - Kap. 928.21	Norges forskningsråd	Tilskudd til forskning	15 000
<i>Sum bevilgning fra Nærings- og fiskeridepartementet</i>			2 211 663
Olje- og energidepartementet			
OED Kap.1850.50	Klima, industri og teknologi	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	919 474
<i>Sum bevilgning fra Olje- og energidepartementet</i>			919 474
Samferdselsdepartementet			
SD Kap. 1301.50	Forskning og utvikling mv	Samferdselsforskning	110 373
<i>Sum bevilgning fra Samferdselsdepartementet</i>			110 373
Utenriksdepartementet			
UD Kap. 118.50	Utenrikspolitiske satsinger	Norges forskningsråd - utenriksområdet	49 600
UD Kap. 161.50	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Norges forskningsråd - utenriksområdet	192 855
UD Kap. 161.71	Utdanning, forskning og faglig samarbeid	Forskning	20 200
UD - Utenriksdept.	UD - Utenriksdept.	Ikke angitt kapittel post	2 000
<i>Sum bevilgning fra Utenriksdepartementet</i>			264 655
Sum samlet tildeling			11 468 090

DEL II**Beholdninger rapportert i likvidrapporten for Norges forskningsråd****Note****Regnskap
31.12.2023**

<i>0677.50.0021 Drift</i>	16	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank 31.12.2022		5 779 909
Endring i perioden		- 504 257
<i>Utgående saldo i Norges Bank 31.12.2023</i>		<i>5 275 651</i>
<i>0677.60.00084 Gaveforsterkning</i>	16	
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank 31.12.2022		43 468
Endring i perioden		- 33 501
<i>Utgående saldo i Norges Bank 31.12.2023</i>		<i>9 967</i>

DEL III**Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)**

Konto	Tekst	Note	31.12.2023	31.12.2022	Endring
810209	0677.60.00084 Gaveforsterkning	16	9 967	43 468	- 33 501
820201	0677.50.0021 Drift	16	5 275 651	5 779 909	- 504 257

Årsregnskap for Forskningsrådet med noter

Resultatregnskap	Note	31.12.2023	31.12.2022
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	857 458	807 713
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	23 953	25 209
Salgs- og leieinntekter	1	41	90
Andre driftsinntekter	1	751	1
Sum driftsinntekter		882 203	833 013
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	559 512	500 223
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4,5	48 886	51 441
Nedskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	4,5	657	6 690
Andre driftskostnader	3	272 333	276 165
Sum driftskostnader		881 388	834 519
Driftsresultat		816	-1 506
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	412	67
Finanskostnader	6	-306	-174
Sum finansinntekter og finanskostnader		106	-107
Resultat av periodens aktiviteter		922	-1 614
Endring pensjonsforpliktelser	19	-922	1 614
Avregninger og disponeringer			
Sum avregninger og disponeringer		0	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Sum Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Tilskudd til andre	10	11 464 019	11 643 172
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	10	-11 464 019	-11 643 172
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0

EIENDELER	Note	31.12.2023	31.12.2022
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	4	47 988	88 975
Immaterielle eiendeler under utførelse	4	75 409	35 472
Sum immaterielle eiendeler		123 397	124 447
II Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	30 377	38 955
Sum varige driftsmidler		30 377	38 955
III Finansielle anleggsmidler			
Sum finansielle anleggsmidler		0	0
Sum anleggsmidler		153 774	163 403
B. Omløpsmidler			
I Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Sum beholdning av varer og driftsmateriell		0	0
II Fordringer			
Kundefordringer	13	159 940	163 605
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	17	112	0
Ansatte - lønnslån	14	34	112
Andre fordringer	14	33 925	49 481
Sum fordringer		194 011	213 198
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd på konsernkonto i Norges Bank	16	5 275 651	5 779 909
Bankinnskudd for gaver og gaveforsterkninger	16	9 967	43 468
Andre bankinnskudd	16	16 908	20 062
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		5 302 526	5 843 439
Sum omløpsmidler		5 496 537	6 056 637
Sum eiendeler drift		5 650 312	6 220 039
IV Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer			
Sum fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer		0	0
Sum eiendeler		5 650 312	6 220 039

STATENS KAPITAL OG GJELD	Note	31.12.2023	31.12.2022
C. Statens kapital			
I Virksomhetskaptal			
Sum virksomhetskaptal		0	0
II Avregninger			
Sum avregninger		0	0
III Utsatt inntekstføring av bevilgning (netto budsjetterte)			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	4,5	153 774	163 403
Ikke inntekstført bevilgning	15	31 044	37 660
Sum utsatt inntekstføring av bevilgning		184 818	201 062
Sum statens kapital		184 818	201 062
Pensjonsforplikteler	19	-37 174	-38 097
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forplikteler			
Pensjonsforplikteler	19	37 493	38 416
Sum avsetning for langsiktige forplikteler		37 493	38 416
II Annen langsiktig gjeld			
Sum annen langsiktig gjeld		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		31 888	128 041
Skyldig skattetrekk		18 440	21 339
Skyldige offentlige avgifter		21 918	23 859
Avsatte feriepenger		39 397	42 524
Mottatt forskuddsbetaling	17	0	300
Annen kortsiktig gjeld	18	63 641	53 659
Sum kortsiktig gjeld		175 284	269 723
Sum gjeld		212 777	308 138
Sum statens kapital og gjeld - drift		360 421	471 104
IV Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer			
Forskningsmidler under behandling	11, 11A	2 884 083	3 324 381
Forskningsmidler til utbetaling (leverandørgjeld)	8	2 405 806	2 424 555
Sum gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer		5 289 889	5 748 936
Sum statens kapital og gjeld		5 650 312	6 220 039

Kontantstrømoppstilling for nettobudsjetterte virksomheter (direkte modell)	31.12.2023	31.12.2022
Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter		
Innbetalinger		
innbetalinger av bevilgning fra fagdepartementet	850 842	813 310
innbetalinger av tilskudd og overføringer	23 953	25 209
innbetalinger fra salg av varer og tjenester	793	91
Sum innbetalinger	875 587	838 610
Utbetalinger		
utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	559 512	500 223
utbetalinger for kjøp av varer og tjenester	358 652	223 223
Sum utbetalinger	918 164	723 446
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	-42 577	115 164
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
utbetalinger ved kjøp av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler (-)	-39 289	-82 914
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-39 289	-82 914
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	0	0
Kontantstrømmer knyttet til overføringer		
innbetalinger fra fagdepartementet til tilskudd til andre (+)	5 156 347	6 626 632
innbetalinger fra andre departement til tilskudd til andre (+)	5 542 213	5 576 243
innbetalinger fra andre til tilskudd til andre (+)	392 070	352 847
utbetalinger og overføringer til andre statlige regnskaper (-)	(4 922 167)	-6 695 477
utbetalinger og overføringer til andre virksomheter (-)	(6 627 510)	-5 120 731
Netto kontantstrøm knyttet til overføringer	-459 047	739 514
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter (+/-)	0	0
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter (+/-)	(540 913)	771 764
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	5 843 439	5 071 677
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	5 302 526	5 843 441

NOTE A SEGMENTNOTE	Note	FoU	Adm	31.12.2023
Inntekt fra bevilgninger	1	66 657	781 171	847 829
- brutto benyttet til investeringer i anleggsmidler	1	0	-39 914	-39 914
+utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger	1	457	49 086	49 543
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	10	23 944	23 953
Salgs- og leieinntekter	1	0	41	41
Andre driftsinntekter	1	0	751	751
Driftsinntekter		67 124	815 080	882 203
Lønn og andre driftskostnader	2,3	43 950	790 848	834 798
Avskrivninger	4,5	541	49 086	49 627
Administrasjonsdel av departementsinntekter		22 633	-25 671	-3 037
Driftskostnader	2,3,4,5	67 123	814 264	881 388
Driftsresultat			816	816
Finansinntekter og finanskostnader	6	0	106	106
Resultat av periodens aktiviteter		0	922	922
Endring pensjonsforpliktelse	19		922	922
Tilskuddsforvaltning	10	11 464 019	0	11 464 019
Avregning tilskuddsforvaltning	10	-11 464 019	0	-11 464 019
Tilskuddsforvaltning		0	0	0
Avregninger				
Sum avregninger		0	0	0
Periodens resultat (til virksomhetskapskapital)		0	0	0
NOTE A SEGMENTNOTE	Note	FoU	Adm	31.12.2022
Inntekt fra bevilgninger	1	50 584	781 912	832 496
- brutto benyttet til investeringer i anleggsmidler	1	0	-76 224	-76 224
+utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger	1	457	50 984	51 441
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	1 235	23 974	25 209
Salgs- og leieinntekter	1	0	90	90
Andre driftsinntekter	1	0	1	1
Driftsinntekter		52 276	780 737	833 013
Lønn og andre driftskostnader	2,3	34 657	744 967	779 624
Avskrivninger	4,5	457	57 674	58 131
Administrasjonsdel av departementsinntekter		17 162	-20 397	-3 235
Driftskostnader	2,3,4,5	52 276	782 244	834 520
Driftsresultat		0	-1 507	-1 507
Finansinntekter og finanskostnader	6	0	-107	-107
Resultat av periodens aktiviteter		0	-1 614	-1 614
Endring pensjonsforpliktelse	19	0	1 614	1 614
Tilskuddsforvaltning	10	11 643 172	0	11 643 172
Avregning tilskuddsforvaltning	10	-11 643 172	0	-11 643 172
Tilskuddsforvaltning		0	0	0
Avregninger				
Sum avregninger		0	0	0
Periodens resultat (til virksomhetskapskapital)		0	0	0

Note 1 Driftsinntekter	Regnskap 31.12.2023	Regnskap 31.12.2022
Bevilgninger til drift fra Kunnskapsdepartementet		
Kunnskapsdepartementet	818 335	816 751
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler (-)	-39 914	-76 224
+ utsatt inntekt fra avsetning til avskrivninger (+)	49 543	51 460
Sum inntekt fra bevilgninger til drift fra Kunnskapsdepartementet	827 964	791 987
Bevilgninger til drift fra andre departement		
Nærings- og fiskeridepartementet	20 931	12 210
Olje- og energidepartementet	506	1 125
Landbruks- og matdepartementet	200	7
Klima- og miljødepartementet	411	1 615
Utenriksdepartementet	3 737	0
Helse- og omsorgsdepartementet	1 440	423
Samferdselsdepartementet	0	16
Finansdepartementet	26	0
Justis- og beredskapsdepartementet	1 374	350
Forsvarsdepartementet	868	181
Sum bevilgninger til drift fra andre departement	29 493	15 927
Sum inntekt fra bevilgninger til drift	857 457	807 913
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	12 339	14 100
Tilskudd fra internasjonale organisasjoner	7 279	7 899
Tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	1 779	1 345
Tilskudd fra næringsliv og private	2 557	1 865
Sum tilskudd og overføringer	23 953	25 209
Inntekter fra oppdrag		
Sum inntekter fra oppdrag	0	0
Salgs- og leieinntekter		
Salgs- og leieinntekter	0	1
Andre inntekter	41	89
Sum salgs- og leieinntekter	41	90
Andre driftsinntekter		
Annen driftsrelatert inntekt	751	1
Sum andre driftsinntekter	751	1
Sum driftsinntekter	882 203	833 213

Note 2 Lønnskostnader	31.12.2023	31.12.2022
Lønn	401 091	401 924
Feriepenger	44 582	44 073
Arbeidsgiveravgift	68 841	59 699
Pensjonskostnader*	52 940	1 085
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-10 737	-10 784
Andre ytelser	2 795	4 225
Sum lønnskostnader	559 512	500 223

Antall utførte årsverk** **358,4** **448,3**

**Inkluderer utførte årsverk Randsoner

På bakgrunn av betydelig kutt i virksomhetsbevilgningen har Forskningsrådet fra og med oktober 2022 satt i gang en stor omstillingsprosess som omfatter både nedbemanning og omlegging av viktige deler av virksomheten. Nedbemanningen ble gjennomført gjennom frivillig avgang og tilbud om sluttpakker, totalt tok 84 ansatte sluttpakker. Kostnadene ifm. sluttpakkene ble utbetalt gjennom våren 2023 med siste utbetaling i juli. Det ble lagt inn som kommentar i regnskapet note 2 at det ble avsatt 65 mill. kroner i regnskapet for 2022. Totale kostnader ifm. sluttpakkene ble 84 mill. kroner. Sluttpakkene er kostnadsført i regnskapet på tidspunkt for utbetaling i 2023, jf. SRS 25.

Lønnskostnadene i 2022 var unormalt lave pga svingninger i pensjonskostnaden.

*Premiesatsen for arbeidsgiverandelen ble estimert til 11,9% i 2023. Pensjonspremien bokføres som faktisk premie, jamfør SRS 25 og i tråd med rundskriv R-118. For regnskapsåret 2022 ble premiesats for arbeidsgiverandelen estimert til 11,7%. Den lave pensjonskostnaden i 2022 skyldtes en refusjon av tidligere for høy innbetalt pensjonspremie i 2020 og 2021.

Lønn og godtgjørelser til ledende personer oppgis i kroner i samsvar med faktiske utbetalinger for regnskapsåret 2023.

Lønn og godtgjørelser til ledende personer	Lønn	Andre godtgjørelser
Styreleder	355 600	5 501
Administrerende direktør (lønn, diett og trekkpliktige naturalytelser). Styret	2 242 741	9 875 5 465

Administrerende direktør er medlem i den kollektive pensjonsordningen i SPK.

Note 3 Andre driftskostnader	31.12.2023	31.12.2022
Husleie ²⁾	48 703	57 956
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	9 057	9 959
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	30 971	32 805
Leie av maskiner, inventar og lignende	37 247	19 487
Mindre utstyrsanskaffelser	2 170	4 130
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr m.v.	8 861	1 970
Kjøp av konsulenttjenester	58 654	68 314
Kjøp av andre fremmede tjenester	56 616	62 963
Reiser og diett	10 484	11 272
Tap og lignende	3 724	0
Øvrige driftskostnader	5 846	7 308
Sum andre driftskostnader	272 333	276 165

- 1) Norges Forskningsråd leier ut lokaler til flerbrukshus i Drammensveien 288, og har forpliktelser for husleie og faste driftskostnader for om lag 16 210m². Deler av 4. og 5. etasje i bygget er fra 2022 / 2023 fremleid, avtalen varer til Forskningsrådets husleieavtale med KLP utløper i 2029.

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

	Type eiendel	
	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Sum
Varighet over 5 år	58 173	58 173
Kostnadsført leiebetaling for perioden	58 173	58 173

Note 4 Immaterielle eiendeler	Programvare og lignende rettigheter	Immaterielle eiendeler under utførelse	SUM
Anskaffelseskost 31.12.2022	297 686	35 472	333 158
+ tilgang pr. 31.12.2023 (+)	-3 601	39 937	36 336
Anskaffelseskost 31.12.2023	294 085	75 409	369 494
- nedskrivninger pr. 31.12.2023 (-)	-657	0	-657
- akkumulerte avskrivninger 31.12.2022 (-)	-208 710	0	-208 710
- ordinære avskrivninger pr. 31.12.2023 (-)	-36 729	0	-36 729
Balansført verdi 31.12.2023	47 988	75 409	123 397

Avskrivningssatser (levetider) 5 år / lineært Ingen

Tilleggsopplysninger når det er avhendet immaterielle eiendeler:

Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0
------------------------------------	----------	----------	----------

Tilgang i 2023:

Aktivisering av immaterielle eiendeler gjelder investeringer og forbedringer i IKT-porteføljen - 0,6 mill kr, reversering av programvare RPA-AI22 aktivert I 2022, kostnadsført I 2023 4,2 mill kr, samt utvikling iFront (nytt sakssystem) og utvikling budsjettplanleggingsverktøy, programvare under utførelse – til sammen 39,9 mill kr. Sum lfront inkluderer kostnadsføring av lisenser tidligere inkludert i programvare under utførelse på 3,8 mill kr.

Avskrivninger 2023:

Se tabell, samt anleggsmiddel ESAK20 - avskrevet med 0,8 mill avskrivninger for tidligere år (samt avskrivninger 0,3 mill for 2023).

Avhendelse i 2023:

Ingen avhendelse I 2023

Nedskrivning i 2023:

Programvare nedskrevet med 0,7 mill kr. Nedskrivning er gjort på grunnlag av avdelingens vurdering av anleggsmidlene`s status ved årsslutt.

Note 5 Varige driftsmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	Driftsløsøre, inventar, under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 31.12.2022	418 342	0	418 342
Tilgang i 2023	2 953	0	2 953
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i 2023	0	625	625
Anskaffelseskost 31.12.2023	421 294	625	421 919
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2022	-379 386	0	-379 386
Ordinære avskrivninger i 2023	-12 156	0	-12 156
Balansført verdi 31.12.2023	29 752	625	30 377

Avskrivningssatser (levetider)	3-15 år / lineært	Ingen
--------------------------------	----------------------	-------

Tilleggsopplysninger når det er avhendet anleggsmidler:

Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0
------------------------------------	----------	----------	----------

Tilgang i 2023:

Aktivisering av driftsløsøre/inventar gjelder kjøp av investering I møteromsutstyr og studio - 1,7 mill kr, ombygging av fremleielokaler på 1,3 mill kr, samt ombygging fremleielokaler under utførelse 0,6 mill kr.

Avhendelse i 2023:

Det er avhendet / solgt inventar / møbler for 0,157 mill kr I 2023, som er del av aktivert gruppe møbler I 2014.

Nedskrivning i 2023:

Ingen nedskrivning I 2023

Note 6 Finansinntekter og finanskostnader	31.12.2023	31.12.2022
Finansinntekter		
Renteinntekter	247	84
Valutagevinst (agio)	166	-18
Sum finansinntekter	412	67
Finanskostnader		
Rentekostnader	-76	-38
Valutatap (disagio)	-28	-6
Gebyrer - bank	-202	-130
Sum finanskostnader	-306	-174

Note 8 Forskningsmidler til utbetaling	31.12.2023	31.12.2022	Endring
Virkemiddel			
Program	1 216 768	1 127 005	89 763
Frittstående prosjekt	497 944	457 465	40 479
Infrastruktur tiltak	492 938	568 993	-76 055
Diverse FoU	7 679	16 704	-9 025
Nettverkstiltak	149 838	222 661	-72 823
Forvaltning	40 639	31 726	8 913
Sum	2 405 807	2 424 554	-18 747

Note 8 viser leverandørgjeld knyttet til tilskuddsforvaltningen pr 31.12.

Note 10 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten										
Beløp i millioner kroner										
1. Tilskudd pr virkemiddel og sektor	Kommuner	Fylkeskommuner	Ikke-finansielle foretak	Finansielle foretak	Husholdninger	Ideelle organisasjoner	Statsforvaltningen	Utlandet	Sum 2023	Sum 2022
Program	80	18	3 021	2	1	53	2 365	5	5 544	6 067
Frittstående prosjekt	20	9	358	2	0	13	1 199	0	1 602	1 525
Infrastruktur tiltak	14	0	2 380	0	0	15	1 005	57	3 472	3 175
Diverse FoU	0	0	100	0	0	2	1	0	103	106
Nettverkstiltak	0	2	227	10	0	4	251	62	555	588
Forvaltning	0	0	81	0	0	5	101	0	188	181
Felleskostnader	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Disp.fond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum sektor	115	29	6 167	14	1	92	4 922	124	11 464	11 643

Note 10 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Beløp i millioner kroner

2. Tilskudd pr styrende organ og virkemiddel	Program	Frittstående prosjekt	Infrastrukturtiltak	Diverse FoU	Nettværkstiltak	Forvaltning	Felleskostnader	Disp.fond	Sum 2023	Sum 2022
Humaniora og samfunnsvitenskap	0	389	0	0	0	0	0	0	389	389
Naturvitenskap og teknologi	18	383	3	96	0	0	0	0	500	455
Livsvitenskap	0	487	0	0	10	0	0	0	497	510
Muliggjørende teknologier	917	0	127	0	0	0	0	0	1 044	931
Industri og tjenestenæringer	901	90	0	0	210	0	0	0	1 200	1 281
Landbasert mat, miljø og bioressurser	391	0	0	0	12	0	0	0	403	404
Petroleum	294	0	35	0	0	0	0	0	330	410
Hav	566	0	0	0	0	0	0	0	566	644
Energi, transport og lavutslipp	663	0	267	0	0	0	0	0	930	923
Klima- og polarforskning	216	73	0	0	17	0	0	0	306	305
Global utvikling	312	0	0	0	0	0	0	0	312	341
Helse	475	0	67	0	22	0	0	0	564	632
Demokrati, styring og fornyelse	175	0	6	0	0	0	0	0	181	231
Utdanning og kompetanse	276	0	26	0	0	0	0	0	301	308
Velferd, kultur og samfunn	305	0	0	0	0	0	0	0	305	298
Styret	24	166	2 724	0	282	0	0	0	3 196	3 372
Bevilgningsutvalg	0	3	0	0	2	0	0	0	5	18
AdmDir	0	13	216	6	0	188	0	0	423	182
Samisk forskning	13	0	0	0	0	0	0	0	13	10
Sum virkemiddel	5 544	1 602	3 472	103	555	188	0	0	11 464	11 643

Tilskuddsforvaltning er utbetaling av forskningsmidler til eksterne prosjektansvarlige. I 2023 er det utbetalt 11,5 mrd. kroner. Tilskudd vises i tabell 1 sortert på mottagers institusjonelle sektor, og virkemiddel. I tabell 2 vises tilskudd sortert på virkemiddel og divisjon.

Program er en målrettet og tidsbegrenset forskningsinnsats for å framskaffe ny kunnskap på et avgrenset felt, og omfatter store programmer, brukerstyrte programmer, grunnforskningsprogrammer og handlingsrettede programmer.

Frittstående prosjekter er bevilgninger til forskningsprosjekter som ikke er tilknyttet programmer eller infrastrukturtiltak, og omfatter stipend, prosjekt- og miljøstøtte, frittstående EU-prosjekter og andre frittstående prosjekter.

Infrastrukturtiltak omfatter grunnbevilgninger til institutter, strategiske universitets- og instituttprogrammer, utstyr og instrumenter og andre infrastrukturtiltak, samt sentre for fremragende forskning.

Diverse FoU-kostnader består av kontingenter til nasjonale og internasjonale organisasjoner, informasjons-, formidlings- og publiseringstiltak, planlegging, utredning og evaluering samt stimuleringsstiltak og nettverksbygging.

Nettverkstiltak er strategiske tiltak for å koble aktører i innovasjonssystemet og støtte til nasjonale samarbeidstiltak og møteplasser, samt internasjonale kontingenter og støtte til nettverksbygging bl.a innenfor EUs forskningssamarbeid.

Forvaltning dekker særskilte forvaltningsoppdrag finansiert av departementene for å administrere tilskuddsordninger eller gjøre spesielle oppgaver som kommer i tillegg til Forskningsrådets ordinære virksomhet

Felleskostnader omfatter kostnader knyttet til Forskningsrådets administrasjon, faglige sekretariater o.l.

Note 11 Forskningsmidler under behandling¹⁾

Beløp i millioner kroner

Styrende organ/virkemidler	Program	Frittstående prosjekt	Infrastruktur tiltak	Diverse FoU	Nettverks-tiltak	Forvaltning	Felleskostnader	Disposisjon	2023	2022	Endring
AdmDir	0	6	92	70	0	134	16	0	318	153	165
Bevilgningsutvalg	0	5	0	0	-1	0	0	0	4	-7	11
Demokrati, styring og fornyelse	113	9	31	0	0	0	0	0	153	173	-20
Energi, transport og lavutslipp	261	0	92	0	0	0	0	0	353	371	-18
Global utvikling	416	0	0	0	0	0	0	0	416	455	-39
Hav	40	0	0	0	0	0	0	0	40	44	-4
Helse	29	0	2	0	-20	0	0	0	10	51	-41
Humaniora og samfunnsvitenskap	0	-256	0	0	0	0	0	0	-256	-194	-62
Industri og tjenestestøtten	194	-7	0	0	161	0	0	0	348	486	-139
Klima- og polarforskning	34	-2	0	0	11	0	0	0	43	26	17
Landbasert mat, miljø og bioressurser	143	0	0	0	27	0	0	0	170	187	-17
Livsvitenskap	0	-171	0	0	8	0	0	0	-163	-143	-19
Muliggjørende teknologier	-82	0	0	0	0	0	0	0	-82	-230	149
Naturvitenskap og teknologi	0	-128	47	0	0	0	0	0	-81	-61	-20
Petroleum	-16	0	20	0	0	0	0	0	4	48	-44
Samisk forskning	4	0	0	0	0	0	0	0	4	4	0
Styret	-5	653	599	0	51	0	0	0	1 299	1 600	-301
Utdanning og kompetanse	116	0	17	0	0	0	0	0	133	179	-46
Velferd, kultur og samfunn	171	0	0	0	0	0	0	0	171	183	-12
Sum	1 419	109	900	71	235	134	16	0	2 885	3 324	-440

1) Fordeling på kapittel og post vises i note 11A

Andelen av FoU-bevilgningene som ikke er benyttet ved regnskapsavslutningen, er å anse som en forpliktelse. Tildelte, ubenyttede bevilgninger, og midler som skal behandles tilsvarende, fremstår i balansen som forskningsforpliktelser under kortsiktig gjeld.

Forskningsforpliktelsene fordeler seg som ovenfor pr virkemiddel og styrende organ.

Forskningsmidler under behandling (overføringer) reduseres med 440 mill. kroner fra 2022 til 2023 i tråd med Forskningsrådets estimater. Noen porteføljestyre og virkemidler har negative overføringer grunnet tidligere tildelinger. Dette gjelder særskilt porteføljene med midler under "Frittstående prosjekter" fordelt på tre fagporteføljer under Banebrytende forskning (Humaniora og

samfunnsvitenskap, Naturvitenskap og teknologi og Livsvitenskap), samt porteføljen under Muliggjørende teknologier. Budsjettpostene som finansierer porteføljene har ikke overforbruk samlet. Inndelingen på virkemidler og porteføljestyre er kun Forskningsrådets interne fordeling av midler, viser til note 11 som viser at samtlige bevilgende budsjettposter har positive overføringer.

Økningen under AdmDir kan i hovedsak relateres til ordningen RETUR-EU som har midlertidige store overføringer, ordningen vil få betydelige økte kostnader i 2024.

Det er i 2023 flyttet 300 mill. kroner fra aktiviteter under Styret til porteføljestyret for Muliggjørende teknologier som har justert opp overføringene under det porteføljestyret. Midlene var udisponert bevilgning fra nysalderingen i 2022 og er godkjent av Kunnskapsdepartementet.

Øvrige overføringer reduseres i tråd med estimater.

Note 11A Forskningsmidler under behandling spesifisert på kapittel og post				
Departement	Posttekst	31.12.2023	31.12.2022	Endring
AID - Kap. 601.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
AID - Kap. 601.50	Norges forskningsråd	63 162	123 210	-60 048
AID - Kap. 671.50	Integreringsforskning	0	10 151	-10 151
Sum Arbeids- og inkluderingsdepartementet		63 162	133 361	-70 199
BFD - Kap. 800.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
BFD - Kap. 800.50	Norges forskningsråd	16 872	0	16 872
BFD - Kap. 842.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
BFD - Kap. 846.50	Norges forskningsråd	0	7 726	-7 726
BFD - Kap. 854.50	Forskning og utvikling	0	9 919	-9 919
Sum Barne- og familiedepartementet		16 872	17 645	-773
FIN - Kap. 1600.21	Spesielle driftsutgifter Forskning på og allmennopplysning om finansmarkedet	35 966	30 236	5 730
FIN - Kap. 1600.70		29 691	27 596	2 095
Sum Finansdepartementet		65 657	57 832	7 825
FD - Kap. 1700.52	Norges forskningsråd Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	30 467	15 689	14 778
FD - Kap. 1700.73		9 255	4 116	5 139
FD - Kap. 1719.01	Norges forskningsråd	0	0	0
FD - Kap. 1760.45	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Forsvarsdepartementet		39 722	19 805	19 917
HOD - Kap. 732.21	Spesielle driftsutgifter	0	165	-165
HOD - Kap. 780.50	Norges forskningsråd	95 453	109 261	-13 808
Sum Helse- og omsorgsdepartementet		95 453	109 426	-13 973
JD - Kap. 400.23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting	1 208	9 636	-8 428
JD - Kap. 400.50	Norges forskningsråd	45 654	35 919	9 735
Sum Justis- og beredskapsdepartementet		46 862	45 555	1 307

Departement	Posttekst	31.12.2023	31.12.2022	Endring
KLD - Kap. 1410.50	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	231	102	129
KLD - Kap. 1410.51	Forskningsprogrammer Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	122 615	134 039	-11 424
KLD - Kap. 1410.53		182	0	182
KLD - Klima og miljøverndept.	Norges forskningsråd	250	250	0
Sum Klima- og miljødepartementet		123 278	134 391	-11 113
KDD - Kap. 500.50	Forskningsprogrammer Utvikling, gjennomføring og samordning av IT- og ekompolitikken	19 957	25 744	-5 787
KDD - Kap. 541.22		2 637	2 500	137
KDD - Kap. 541.50	Forskningsprogrammer Nasjonale tiltak for klynger og innovasjonsmiljø	3 734	-38 291	42 025
KDD - Kap. 553.74		38 498	67 611	-29 113
Sum Kommunal- og distriktsdepartementet		64 826	57 564	7 262
KUD - Kap. 325.52	Norges forskningsråd	13 471	13 613	-142
KUD - Kap. 325.71	Norges forskningsråd	0	0	0
KUD - Kap. 328.78	Andre museums- og kulturverntiltak	5 377	1 600	3 777
KUD - Kap. 335.73	Medietiltak	10 073	13 475	-3 402
KUD - Kulturdept.	Norges forskningsråd	0	0	0
KUD - Kulturdepartementet	Spillemidler - foreligger ikke kapittel.post	89	89	0
Sum Kulturdepartementet		29 010	28 777	233
KD - Kap. 201.21	Spesielle driftsutgifter	121 737	139 186	-17 449
KD - Kap. 226.21	Særskilde driftsutgifter Tilskott til forskning på tiltak for å auke gjennomføringa i vidaregåande opplæring	300	0	300
KD - Kap. 226.60	Forskning på effektane av auka lærartettleik	0	0	0
KD - Kap. 226.63		0	267	-267
KD - Kap. 226.71	Tilskudd til vitensentre	0	0	0
KD - Kap. 231.21	Særskilde driftsutgifter	0	0	0
KD - Kap. 231.51	Forskning	0	0	0
KD - Kap. 258.21	Særskilde driftsutgifter	0	520	-520
KD - Kap. 275.21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
KD - Kap. 281.50	Tilskott til Noregs forskningsråd	0	0	0
KD - Kap. 285.52	Langsiktig, grunnleggende forskning	575 680	636 298	-60 618
KD - Kap. 285.53	Sektoroverskridende og strategiske satsingar	114 595	381 012	-266 417
KD - Kap. 285.54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	357 468	137 543	219 925
KD - Kap. 285.55	Virksomhetskostnader	0	0	0
KD - Kap. 287.21	Særskilde driftsutgifter Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	930	930	0
KD - Kap. 287.57	Regionale forskningsfond, tilskott til forskning	0	598	-598
KD - Kap. 287.60		364	364	0
KD - Kap. 288.21	Spesielle driftsutgifter	74 715	87 906	-13 191
KD - Kap. 291.50	Norges forskningsråd	0	0	0
KD - Kunnskapsdept.	Norges forskningsråd	0	0	0
KD - Uspesifiserte inntekter	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Kunnskapsdepartementet		1 245 789	1 384 624	-138 835

Departement	Posttekst	31.12.2023	31.12.2022	Endring
LMD - Kap. 1137.50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	52 988	52 138	850
LMD - Kap. 1137.51	Basisbevilgninger mm, Norges forskningsråd	0	0	0
LMD - Kap. 1150.77	Utviklingstiltak	45 698	45 698	0
LMD - Landbruks- og matdept.	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Landbruks- og matdepartementet		98 686	97 836	850
NFD - Kap. 900.21	Spesielle driftsutgifter	200	0	200
NFD - Kap. 920.50	Tilskudd til forskning	178 076	332 163	-154 087
NFD - Kap. 920.51	Tilskudd til forskning	11 318	32 680	-21 362
NFD Kap. 928.21	Nærings- og fiskeridepartementet	6 232	0	6 232
NFD Nærings- og fiskeridept.	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Nærings og Fiskeridepartementet		195 825	364 843	-169 018
OED - Kap. 1800.50	Norges forskningsråd	0	0	0
OED - Kap. 1830.50	Norges forskningsråd	4 192	261 175	-256 983
OED - Kap. 1830.51	Infrastruktur og markedsutvikling for hydrogen	0	81 151	-81 151
OED - Kap. 1840.50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	0	1 620	-1 620
OED - Kap. 1850.50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	274 203	0	274 203
OED - Olje- og energidept.	Norges forskningsråd	0	0	0
Sum Olje- og energidepartementet		278 395	343 946	-65 551
SD - Kap. 1301.50	Samferdselsforskning	15 202	18 212	-3 010
Sum Samferdselsdepartementet		15 202	18 212	-3 010
UD - Kap. 100.71	Hjelp til norske borgere i utlandet	0	0	0
UD Kap.118.50	Norges Forskningsråd - utenriksområdet	49 600	0	49 600
UD - Kap. 118.70	Nordområdetiltak, samarbeid med Russland og atomikkerhet	47 358	85 992	-38 634
UD - Kap. 118.74	Forskning, dialog og menneskerettigheter	22 670	41 165	-18 495
UD - Kap. 150.70	Nødhjelp og humanitær bistand	2 181	11 124	-8 943
UD - Kap. 159.71	Europa og Sentral-Asia	4 680	8 497	-3 817
UD - Kap. 159.75	Regionsbevilgninger	0	732	-732
UD - Kap. 160.70	Afrika	58 939	91 290	-32 351
UD - Kap. 161.50	Helse	144 395	0	144 395
UD - Kap. 161.71	Helse	27 539	114 694	-87 155
UD - Kap. 161.72	Forskning	4 100	20 909	-16 809
UD - Kap. 163.70	Miljø og klima	0	0	0
UD - Kap. 163.71	Bærekraftige hav og tiltak mot marin forsøpling	0	0	0
UD - Kap. 164.70	Likestilling	0	0	0
UD - Kap. 164.73	Sårbare gruppe	0	0	0
UD - Kap. 165.70	Forskning	1	1	0
UD - Kap. 165.71	Faglig samarbeid	0	174	-174
UD - Kap. 169.70	Global helse	0	556	-556
UD - Kap. 169.73	Utdanning	0	1 612	-1 612
UD - Utenriksdept.	Norges forskningsråd	1 626	1 936	-310
Sum Utenriksdepartementet		363 090	378 682	-15 592
Andre finansieringskilder		142 253	131 886	10 367
Sum		2 884 083	3 324 381	-440 298

Andelen av FoU-bevilgningene som ikke er benyttet ved regnskapsavslutningen, er å anse som en forpliktelse. Tildelte, ubenyttede bevilgninger, og midler som skal behandles tilsvarende, fremstår i balansen som forskningsforpliktelser under kortsiktig gjeld.

Note 13 Kundefordringer	31.12.2023	31.12.2022
Norske kunder	162 251	163 282
Utenlandske kunder	494	324
Avsatt til forventet tap (-)	-2 804	0
Sum kundefordringer	159 940	163 605

Reduksjon av kundefordringer gjelder hovedsakelig avsatt til forventet tap på fordringer per 31.12.23.

Note 14 Andre kortsiktige fordringer	31.12.2023	31.12.2022
Forskuddsbetalt lønn ¹⁾	285	303
Personallån ²⁾	34	112
Andre forskuddsbetalte kostnader	31 154	42 345
Andre fordringer	2 486	6 832
Sum	33 959	49 593

1) Personallån består av lønnslån til ansatte i henhold til gjeldende avtaler for dette.

2) Andre forskuddsbetalte kostnader inkluderer periodiseringer hovedsaklig av husleie og lisenser.

Note 15 Ikke inntektsført bevilgning – administrasjonsregnskapet	31.12.2023	31.12.2022	Endring
Administrativ avsetning	31 044	37 660	-6 615
Sum	31 044	37 660	-6 615

I tråd med prinsippet om motsatt sammenstilling inntektsføres virksomhetsbevilgningen i takt med kostnadene. Den administrative avsetningen tilsvarer underforbruk på tidligere års bevilgninger i virksomhetsregnskapet. Pr 31.12.2023 utgjør ubrukte bevilgninger 31,0 mill. kroner.

Note 16 Bankinnskudd, kontanter og lignende ²⁾	31.12.2023	31.12.2022
Innskudd statens konsernkonto (nettobudsjetterte virksomheter) ³⁾	5 275 651	5 779 909
Bankinnskudd for gaver og gaveforsterkninger ³⁾	9 967	43 468
Øvrige bankkontoer ¹⁾	16 908	20 062
Kontantbeholdninger ¹⁾	0,000	0,000
Sum	5 302 526	5 843 439

1) Vesentlige beholdninger skal spesifiseres i egne avsnitt under oppstillingen.

2) Bankinnskudd og andre beholdninger skal oppgis i tusen kroner med tre desimaler.

3) Skal samsvare med kontoutskrift for oppgjørskontoen fra Norges Bank.

Gaveforsterkningskontoen er oppdatert med uttak per 202312

Note 17 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskuddsbetaling

Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)	31.12.2023	31.12.2022
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	112	0
Sum	112	0

Mottatt forskuddsbetaling (gjeld)	31.12.2023	31.12.2022
Mottatt forskuddsbetaling	0	-300
Sum	0	-300

Note 18 Annen kortsiktig gjeld	31.12.2023	31.12.2022
Avsetning ikke avvirket ferie/påløpt fleksitid	26 922	26 143
Annen kortsiktig gjeld	3 652	1 737
Midler fra EUs rammeprogram	33 067	25 779
Sum	63 641	53 659

I annen kortsiktig gjeld inngår kostnader som er påløpt, men ikke utbetalt i 2023.

Økningen av Midler fra EU's rammeprogram skyldes prefinansiering fra EU i forbindelse med Horisont Europa.

Note 19 Pensjon

Forutsetninger lagt til grunn ved beregningene	DNB/Gabler	Drift
Årlig diskonteringsrente	3,7 %	3,7 %
Lønnsvekst	3,8 %	3,8 %
Pensjonsregulering	2,4 %	2,4 %
Frivillig avgang ~ Opptil 50 år	0,0 %	0,0 %
Frivillig avgang ~ Over 50 år	0,0 %	0,0 %
Forventet avkastning	5,4 %	5,4 %
Årlig G-regulering	3,5 %	3,5 %
Inflasjonsrate	4,8 %	4,8 %
Uttak AFP	N/A	N/A

Pensjonsforpliktelser i balansen	31.12.2023	31.12.2022
Verdi DNB 1.1	-1 867	-2 065
Endring	1 225	198
Verdi DNB 31.12	-642	-1 867
Pensjonsforpliktelse driftspensjoner 1.1	-36 549	-34 736
Endring	-302	-1 812
Verdi driftspensjoner 31.12	-36 851	-36 548
Sum endring i året	923	-1 614
Avsetning pensjonsforpliktelse 31.12	-37 493	-38 415

Endring pensjonsforpliktelse	31.12.2023	31.12.2022
Verdi 1.1	-38 094	-36 481
Endring i året	923	-1 614
Verdi endring pensjonsforpliktelse 31.12	-37 171	-38 095

Beregning av DNB-ordningen:		
Sammenstilling av årets pensjonskostnad	31.12.2023	31.12.2022
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	141	139
Rentekostnader på pensjonsforpliktelsen	441	209
Årets brutto pensjonskostnad	582	348
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	467	174
Netto pensjonskostnad før amortisering	115	174
Amortisering av estimatavvik/aktuarielt tap/gevinst		0
Periodisert arbeidsgiveravgift	14	21
Årets pensjonskostnad før arbeidsgiveravgift	129	195

Avstemming av pensjonsforpliktelser.

Pensjonsordning med netto forpliktelse/ midler	31.12.2023	31.12.2022
Pensjonsforpliktelser brutto	14 999	14 145
Pensjonsmidler brutto	-13 579	-13 252
Netto pensjonsforpliktelser	1 420	893
Ikke resultatført estimatavvik	-977	848
Arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	200	126
Netto pensjonsforpliktelser/ midler i balansen	643	1 867

Pensjoner over drift	31.12.2023	31.12.2022
Minsteforpliktelse	35 125	41 988
Fremtidig lønnsvekst	0	0
Pensjonsforpliktelse	35 125	41 988
Ikke resultatført estimatavvik	1 726	-5 440
Netto pensjonsforpliktelse	36 851	36 548

	DNB	Drift	Sum
Sum pensjonskostnad	1 340	-2 304	-964
Innbetalt premie/utbetalinger -2022	-115	2 001	1 886
Endring pensjonsforpliktelse	1 455	-4 305	-2 850

Norges forskningsråd har to kollektive pensjonsordninger, en i SPK, og en i DNB. Forskningsrådet har også pensjonsforpliktelser gjennom KLP som dekkes over driften. I tillegg er det inngått pensjonsavtaler utover ordinær ordning som tas over driften. Ordningen i DnB gjelder for seks personer, og pensjonsavtalene over drift lønn utover ordinær ordning gjelder for seks personer.

Ordningene utenfor SPK bokføres i henhold til Norsk Regnskapsstandard som pensjonskostnader etter en ytelsesplan.

Premiefastsettelse og beregning av verdien av pensjonsforpliktelserne skjer etter aktuarberegninger i tråd med Norsk regnskapsstiftelses veiledende forutsetninger pr 31.08.19. Det blir simulert en forvaltning av fondsmidler. Avvik i faktisk utvikling fra de beregningsmessige forutsetninger vil kunne gi både en over- og underfinansiering av ordningene.

Den resultatmessige effekten av endringene i pensjonsforpliktelserne disponeres ikke mot administrativ avsetning, da bevilgningene skjer etter ett-årsprinsippet til dekning av premie, mens

pensjonsforpliktelsene er et uttrykk for Forskningsrådets langsiktige forpliktelse. Forskjellen mellom betalt premie og estimert kostnad føres direkte mot balansen på linje for pensjonsforpliktelse.

Årsregnskap Eiendomsfondet

Ledelseskommentar

Norges forskningsråd er forvaltningsorgan med særskilte fullmakter (nettobudsjettert virksomhet). Rådets rolle som eiendomsforvalter har sin bakgrunn i Stortingets vedtak i 1993 der man fikk overført ansvaret for forvaltning av bygninger og eiendommer eid av Norges Teknisk Naturvitenskapelige Forskningsråd (NTNF). I forbindelse med dette ble det opprettet et eiendomsfond som er regulert med egne statutter.

Forvaltningen er selvfinansierende med eget budsjett og regnskap. Resultatet av eiendomsdriften blir overført til fondet som har til formål å fremme forskningsstrategiske mål og forvaltning av eiendomsverdier.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av eiendomsfondets virksomhet ut fra årets aktivitet og de regnskapsprinsipper som er lagt til grunn. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten og rundskriv fra Finansdepartementet. Regnskapet er avlagt etter statlige regnskapsstandarder (heretter kalt SRS), og revideres av Riksrevisjonen.

Alle regnskapstall er oppgitt i 1000 kroner dersom ikke annet er særskilt opplyst.

29. februar 2023

Mari Sundli Tveit

Prinsippnote bevilgningsrapportering for eiendomsfondet

Årsregnskap for statlige fond er utarbeidet og avlagt etter retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene og Finansdepartementets rundskriv.

Et statlig fond er en formuesmasse (kapital) som regnskapsmessig er adskilt fra statens øvrige midler, og der anvendelsen er bundet til et nærmere fastsatt formål med varighet utover ett budsjettår. Fond har en forenklet rapportering til statsregnskapet. Eiendomsfondet er et B1-fond og er plassert på en rentebærende konto innenfor statens konsernkontoordning. Rentegruppen er kortsiktig flytende rente. Beholdninger på oppgjørskontoen overføres til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Øvre del av oppstillingen viser hva som rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser fondets saldo og likvidbevegelser på fondets oppgjørskonto i Norges Bank. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser som fondet er oppført med i statens kapitalregnskap, vises i oppstillingens nedre del. Note A utgår, da det ikke gis tildeling over statsbudsjettet til Eiendomsfondet.

Tabell 1: Oppstilling bevilgningsrapportering 2023

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2023				
Beholdninger rapportert i likvidrapport		Regnskap 2023		
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		94 042		
Endringer i perioden		9 307		
<i>Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank</i>		103 349		
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)				
Konto	Tekst	2023	2022	Endring
64xxxx	Ordinære fond (eiendeler)	103 349	94 042	9 307
810205	Beholdning på konto i Norges Bank	103 349	94 042	9 307

Prinsippnote til årsregnskapet for Eiendomsfondet

Fondsregnskapet

Fondsregnskapet tilsvarer oppstillingen av virksomhetsregnskapet i årsregnskapet for statlige virksomheter. Fondsregnskapet er utarbeidet etter statlige regnskapsstandarder. Notene nummereres fortløpende.

Resultatoppstillingen inneholder alle overføringer til og fra fondet i regnskapsåret. Overføringer til fondet består av festeavgifter, renteinntekter og eiendomsskatt. Periodens resultat er forskjellen mellom overføring til fondet og overføring fra fondet, og viser netto endringer i fondskapitalen. Resultatet er overført til opptjent fondskapital i balanseoppstillingen.

Eiendomsfondet har ansvaret for forvaltning av eiendommene i Gaustadbekkdalen. De opprinnelige tomtene overtok Forskningsrådet vederlagsfritt fra staten i 1952. Etter dette er det kjøpt tilleggsarealer for 14,7 mill. kroner for å få eksisterende arealer mer hensiktsmessige. Kjøpene ble finansiert ved bruk av Eiendomsfondet. Fra 2015 fører nye kjøp til en avsetning på konto 215 - statens finansiering av varige driftsmidler. Da de tidligste kjøpene har redusert virksomhetskapitalen med 9,5 mill. kroner, er det ikke vurdert som nødvendig å etablere en avsetning på konto 215 for disse. Beløpet innebærer ikke en reell forpliktelse fremover - verdiene er ikke avskrivbare.

Årsregnskap for eiendomsfondet

Årsregnskap for eiendomsfondet	Note	31.12.2023	31.12.2022
Resultatregnskap			
Driftsinntekter			
Festeavgifter	1	8 787	8 787
Annen driftsinntekt	1	0	0
Sum driftsinntekter		8 787	8 787
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	1 972	1 855
Andre driftskostnader	4	574	628
Tap ved avgang av anleggsmidler	1	0	0
Sum driftskostnader		2 546	2 483
Driftsresultat		6 241	6 304
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter		3 124	742
Finanskostnader		0,3	0
Sum finansinntekter og finanskostnader		3 124	742
Resultat av periodens aktiviteter		9 365	7 047
Avregninger og disponeringer			
Disponering av resultat til eiendomsfond		9 365	7 047
Sum avregninger og disponeringer		9 365	7 047

EIENDELER	Note	31.12.2023	31.12.2022
A. Anleggsmidler			
Immaterielle eiendeler			
Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	3	14 611	14 611
Sum varige anleggsmidler		14 611	14 611
Finansielle anleggsmidler			
Sum anleggsmidler		14 611	14 611
B. Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Fordringer			
Kundefordringer	5	-	0
Andre kortsiktige fordringer	5	57 481	0
Bankinnskudd		103 349	94 042
Sum bankinnskudd, fordringer og lignende		103 406	94 042
Sum omløpsmidler		103 406	94 042
Sum eiendeler		118 018	108 653

STATENS KAPITAL OG GJELD	Note	31.12.2023	31.12.2022
C. Statens kapital			
Virksomhetskapskapital			
Eiendomsfond	6	112 892	103 528
Sum virksomhetskapskapital		112 892	103 528
Avregninger			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Ikke inntektsført bevilgning knyttet til tomter		5 125	5 125
Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler		5 125	5 125
Sum statens kapital		118 018	108 653
D. Gjeld			
Avsetning for langsiktige forpliktelser			
Annen langsiktig gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		0	1
Sum kortsiktig gjeld		0	1
Sum gjeld		0	1
Sum statens kapital og gjeld		118 018	108 653

Note 1 - Driftsinntekter

Driftsinntektene i fondet hvert år består av festeavgifter og eiendomsskatt. Festekontraktene har normalt en løpetid på 80 år, og regulering er hjemlet i lovverket. Noen festekontrakter inngått før 1985 har i henhold til daværende regelverk en festeavgift på kroner null pr. år. Avhendingsinstruks og statsstøtterelement er implementert, og nye festekontrakter er basert på markedstilpasning. Fondet står på rentebærende konto og renteinntekter tilføres fondet.

Note 2 - Lønnskostnader

Det er overført 1,97 mill. kroner til Forskningsrådet som forvalter eiendomsfondet. Dette er refusjon av lønn og indirekte kostnader virksomheten har hatt i forbindelse med administrasjon av fondet.

Note 3 - Varige driftsmidler - tomter

Anskaffelseskost 31.12.2023	14 611
Tilgang i 2023	0
Anskaffelseskost 31.12.2023	14 611
akkumulerte avskrivninger	0
Balanseført verdi 31.12.2023	14 611
Avskrivningssatser (levetid)	Ingen avskrivning

Tomter som er kjøpt ved bruk av Eiendomsfondet er ført i balansen til kostpris. I tillegg har fondet ved Forskningsrådet, hjemmel til betydelige arealer i Gaustadområdet som ble overdratt vederlagsfritt fra staten (Innst.nr 199, 21.juni 1952).

Note 4 - Andre driftskostnader	2023	2022
Juridisk bistand	17	71
Reisekostnader	0	1
Eiendomsskatt	557	556
Tap ved avgang av anleggsmidler	0	69
Sum	574	628

Note 5 - Kundefordringer	2023	2022
Kundefordringer	0	0
Andre kortsiktige kundefordringer	57 481	0
Sum	57 481	0

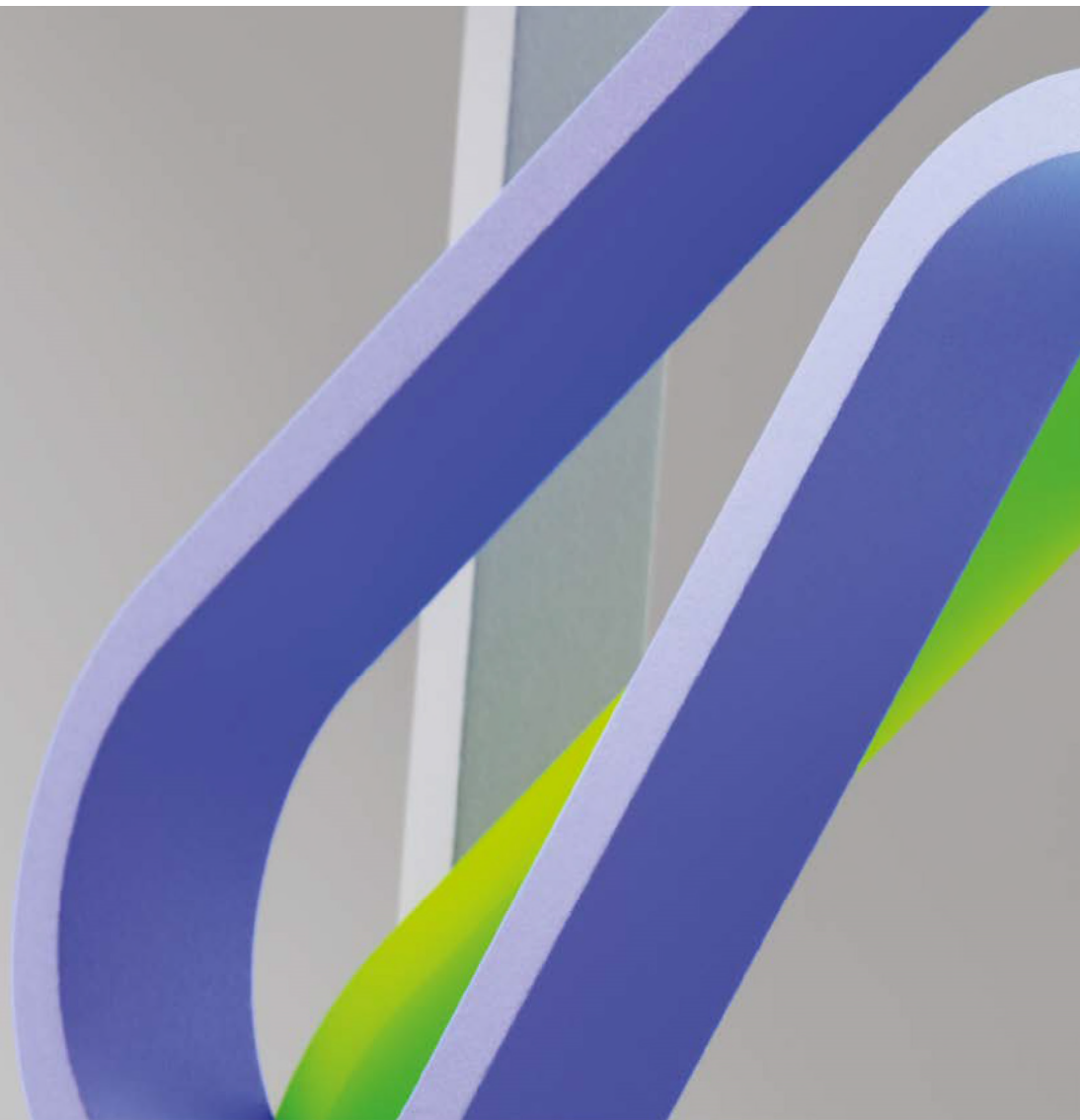
Note 6 Virksomhetskapital

Virksomhetskapital kan bare opptjenes etter særskilt fullmakt fra Stortinget. Virksomhetene kan ikke etablere virksomhetskapital innenfor den bevilgningsfinansierte virksomheten. Opptjent virksomhetskapital tilsvarer dermed resultatet fra den eksternt finansierte virksomheten.

Note 6 – Virksomhetskapital	
IB pr 1.1.2023	103 529
Resultat 2023	9 365
31.12.2023	112 892

Opptjent virksomhetskapital består av eiendomsfondet jf. Virksomhets- og økonomiinstruks for Norges forskningsråd pkt. 5.2 (godkjent av Kunnskapsdepartementet):

«Eiendomsvirksomheten i Norges forskningsråd er selvfinansierende og reguleres med eget budsjett og regnskap. Forskningsrådet har et eget Eiendomsfond regulert med egne statutter. Årsresultatet av eiendomsvirksomheten føres mot Eiendomsfondet.»

Norges forskningsråd

Besøksadresse: Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01

post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Design: [design]
Foto/ill. omslagsside: [fotokreditt]

ISBN 978-82-12-[fyll ut (xxxxx-x)] (trykksak)
ISBN 978-82-12-[fyll ut (xxxxx-x)] (pdf)